HJALMAR BERGMAN
FILM

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1940

Förord till den digitala utgåvan

Detta är **Projekt Runeberg**s digitala faksimilutgåva av *Film*, en samling filmmanuskript av **Hjalmar Bergman**, som hustrun **Stina Bergman** utgav 1940, nio år efter författarens död. Boken, som digitaliserades i mars 2005, inleds med ett tre sidor långt förord av henne (sid. 3-5), som av hänsyn till upphovsrätten inte ingår i den digitala utgåvan.

Hjalmars vänner KARIN och STELLAN CLAËSSON *tillägnas denna bok av utgivaren*

Stina Bergman

GYCKLAREN

I.

Bohuslänska skärgården. I fonden det mäktigt upprörda havet. I förgrunden en bergstunga skjutande ut i vattnet. Morgongryning en vårdag.

Elsa står på berget och spejar ut över havet. Hon är en tjuguårs fiskarflicka, fattigt klädd i kort, grå vadmalskjortel och stickad yllekofta, över bröstet sammanhållen av en tämligen stor silvernål i halvmånform. Armen som hon hållit till skydd mot ljuset över pannan sjunker långsamt med en trött, resignerad rörelse. Hon sänker huvudet, förblir några ögonblick i en modlös ställning.

Så hör hon röster från landsidan, vänder sig om, gör en hälsande åtbörd, skakar därpå huvudet i det hon antyder havet.

Strax därpå kommer fyra unga flickor ut på bergstungan. De äro klädda som fiskarflickor, dock ej så tarvligt som Elsa. Särskilt är den ena, Brita, Stor-Lars dotter, en livlig, gladlynt flicka, vida förnämligare klädd utan att dock vara utstyrd. De skocka sig alla fyra kring Elsa, speja ut åt havet och diskutera ivrigt utsikterna för fiskeflottans lyckliga återkomst. Det är Elsa som visar sig mest modlös. De tre andra flickorna smittas snart av hennes nedslagenhet, men Brita behåller sin glättighet och söker intala dem hopp i det hon säger till Elsa:

- Var du bara lugn. I kväll ha vi pojkarna hemma igen. Och då ska det dansas!

I.

Bohuslänska skärgården. I fonden det mäktigt upprörda havet. I förgrunden en bergstunga skjutande ut i vattnet. Morgongryning en vårdag.

Elsa står på berget och spejar ut över havet. Hon är en tjuguårs fiskarflicka, fattigt klädd i kort, grå vadmalskjortel och stickad yllekofta, över bröstet sammanhållen av en tämligen stor silvernål i halvmånform. Armen som hon hållit till skydd mot ljuset över pannan sjunker långsamt med en trött, resignerad rörelse. Hon sänker huvudet, förblir några ögonblick i en modlös ställning.

Så hör hon röster från landsidan, vänder sig om, gör en hälsande åtbörd, skakar därpå huvudet i det hon antyder havet.

Strax därpå kommer fyra unga flickor ut på bergstungan. De äro klädda som fiskarflickor, dock ej så tarvligt som Elsa. Särskilt är den ena, Brita, Stor-Lars dotter, en livlig, gladlynt flicka, vida förnämligare klädd utan att dock vara utstyrd. De skocka sig alla fyra kring Elsa, speja ut åt havet och diskutera ivrigt utsikterna för fiskeflottans lyckliga återkomst. Det är Elsa som visar sig mest modlös. De tre andra flickorna smittas snart av hennes nedslagenhet, men Brita behåller sin glättighet och söker intala dem hopp i det hon säger till Elsa:

- Var du bara lugn. I kväll ha vi pojkarna hemma igen. Och då ska det dansas!

Hon tar Elsa kring livet och vill svänga henne runt, men Elsa skjuter henne ovilligt och ovänligt ifrån sig i det hon knycker trotsigt på nacken:

- Dansa kan vara för Stor-Lars dotter. Tror du man dansar med sådana här trasor på fötterna?

Flickorna förlägna. Brita vill smeksamt smyga sig intill henne, men Elsa vänder sig bort och tar hastigt en av de andra flickorna under armen.

De stiga alla fem, ner från utsiktsklippan och vandra över hällarna ner mot byn. De komma ner på en körväg, som leder till bryggan. De gå emellertid åt andra hållet uppför vägen och kommer direkt in i fiskeläget, vars båda stugrader ligga på var sin sida om vägen. Stugorna äro av den vanliga, fattiga typen, en bland de främre likväl med betydligt förmögnare utseende än de andra. Det är Stor-Lars stuga. Utmed vägen hänga fisknät i långa rader. Några kvinnor och gubbar äro sysselsatta med att rensa och laga dem. När nu flickorna komma, lämna de sitt arbete och fråga mer eller mindre oroligt:

- Har ni sett något? Kommer de?

Men flickorna neka. Ur stugorna komma nu allt flera kvinnor och äldre män. De samlas alla kring flickorna och ett livligt samtal uppstår, varunder åtbörderna antyda havet och vädret. Då samtalet nått sin höjdpunkt kommer Stor-Lars hustru ut ur sitt hus, stannar på trappan och betraktar gruppen med barska blickar. Hon är en medelålders kraftig, myndig kvinna, enkel men burget klädd, över förklädet har hon bundit en grov, av något hushållsgöromål tämligen fläckad säck.

Hon klappar hårt i händerna. Gruppen upplöses. Hon stiger fram och pekar befallande på näten och blir genast åtlydd. Endast Elsa skiljer sig från de övriga, går mot sin stuga, som ligger mittemot Stor-Lars hus, och står redan med handen på dörrlåset, då Stor-Lars hustru hejdar henne med en åtbörd och ett rop i det hon pekar på näten. Då lägger

Brita en smula försagd sin hand på moderns arm och säger bedjande:

- Mor, Elsa har vakat hela natten. Hon fryser - låt henne vara!

Stor-Lars hustru ler medlidsamt men ännu mer föraktfullt. Hon lösgör säcken och kastar den åt Elsa. Brita och några kvinnor göra förlägna, bedjande åtbörder. Men Stor-Lars hustru knycker på nacken och säger:

- Tror I inte, att jag har oro för far och gossarna? Och är inte alla båtar och don våra? Men det finns bara ett

botemedel för oro och det är arbete.

Elsa rätar upp sig, skjuter undan säcken med foten och går fram till näten. Hon står främst bland de arbetande. Brita vill i smyg lägga sin schal över henne mot kölden, men avvisas.

I bakgrunden på vägen kommer en skara barn, gossar och flickor, springande i full karriär med skolväskorna och griffeltavlorna slängande omkring sig. De slå med händerna, peka uppåt vägen, prata och skrika. Ansiktena uttrycka häpnad och förtjusning blandad med - vad småflickorna angår - hågon förskräckelse. De ropa:

- En taskspelare! En taskspelare!

Bland kvinnorna uppstår någon rörelse, som sedermera snabbt ökas. Stor-Lars hustru rejsar barskt, dock icke bryskt bland ungarna, slänger en och annan påträngande åt sidan. Så småningom fängslas likväl hennes liksom de övrigas intresse av vad som tilldrar sig på vägen.

Avlägset ett dammoln. Det växer och närmar sig allt hastigare och fyller slutligen hela förgrunden. Två svarta, eldiga hästar komma till synes, tvärstanna med en stegring. Dammmolnet upplöses och blottar en stor, gammaldags gycklarekärra med förhängen. Hästarnas tömmar löpa in i kärran genom hål i väven. Hästarna stegra sig åter och gå på konstberidarevis tvåbent åt sidan så att kärrans bredsida vändes åt publiken. På förhänget är i stora bokstäver målat:

Lucia Ferro

VÄRLDENS STÖRSTE TUSENKONSTNÄR Magiker

Optiker

GYCKLARE.

Kärran omgives nu på alla sidor av nyfikna, som tveksamt och halvt ängsligt röra vid väven, titta under hjulen, undra och skratta. Elsa förblir oberörd vid arbetet.

Plötsligt framsticker ur förhängets tuklyvna mitt slutstycket av en väldig trumpet. Förvåning, pekningar och skratt.

En stark trumpetstöt så att hästarna stegra sig, kvinnorna huka sig ner med händerna för öronen, barnen sticka sig undan eller brista i gråt.

Förhängets hälfter glida snabbt åt sidorna. Mitt på kärran står Gycklaren, alltjämt med trumpeten för mun. Han är iförd den traditionella Mefistofelesdräkten med det tillägg att från ärmarnas undersidor till livstycket hänga guldmynt i 7-8 rader. På var sin sida om honom sitter en vit och en svart pudel. Ur det inre av kärran framskymtar allehanda taskspelarattiralj, främst en stor stjärnkikare på trefot.

Med en stor, långsam rörelse sänker han trumpeten samtidigt som han med andra handen lyfter sin fjäderprydda barett. Kvinnorna göra ofrivilligt ansatser att niga. Då ler han, kastar fram sin luta, som hängt på ryggen, griper med några hetsiga grepp kring strängarna, öppnar munnen till sång - men blir plötsligt djupt allvarlig, ger sig ett lätt slag över munnen, hukar sig ner och låter huvud och överkropp beskriva en båge allt under det han med skarpa blickat granskar åskådarnas ansikten. Så skjuter han upp som en stålfjäder, lyfter handen högtidligt, frågar:

- Sorg eller glädje, sköna damer? Vemod eller skratt? Vackra visor eller lustiga? Hur behagas?

Han betraktar dem först allvarligt, men snart med ett illparigt leende som återspeglas i kvinnornas ansikten. De

ge varandra blickar, armbågas, dölja en fnissning bakom handen.

Då slår Gycklaren till ett stort, grinande löje, griper åter kring strängarna och sjunger med en livlighet som så småningom blir till grotesk mimik. Kvinnorna gripas allt mer av lustigheten och där han ser någon förbliva allvarlig vänder han sig direkt till henne - så till exempel till Stor-Lars hustru, som motvilligt vänder sig bort för att dölja ett skratt. Slutligen vrida de sig alla av skratt.

Plötsligt upptäcker Gycklaren Elsa, som oberörd och med ryggen vänd åt taskspelarkärran sysslar med sitt arbete. Han gör en befallande åtbörd, varvid skrattet upphör, och pekar frågande på Elsa. Kvinnorna rycka på axlarna - ack hon! Ingenting att bry sig om!

Gycklaren tar sig åt hjärtat och ser ömklig ut i det han pekar med huvudet på Elsa. Kvinnorna bekräfta hans stumma fråga halvt ömkande, halvt otåligt. Gycklaren stirrar ett ögonblick tankfull framför sig, höjer så hastigt lutan och ropar:

- Dans!

Han hoppar ned från kärran, följd av hundarna. Han spelar, hundarna reser sig på bakbenen med framtassarna mot varandra och dansa runt. Åskådarna, som först dragit sig något tillbaka, gripas snart av dansrörelserna, Brita först, sist Stor-Lars hustru. De dansa en och en eller två och två. Pudlarna stanna i mitten av de dansande, men Gycklaren glider ut mellan paren och fram till Elsa. Alltjämt spelande och vaggande i danstakt talar han ivrigt till henne. Men hon vänder honom ryggen. Då böjer han sig intill henne och viskar i hennes öra. Hon gör en häftig rörelse av vedervilja. Då rätar han upp sig, slutar att spela med ett hårt slag över strängarna. Dansen upphör. Gycklaren viskar till Elsa:

- Din älskade är på havet - vad mer? Jag befaller dig att glömma ditt hjärtas oro!

Han gör en befallande gest Kvinnorna betrakta Gycklaren

och Elsa med skygga blickar. Hon vänder sig långsamt mot honom, ger honom en blick av oförställt förakt och säger:

- Gycklare! Befaller du över mitt hjärta? Gycklaren ryggar, hukar ett ögonblick som en katt men brister i skratt, springer hastigt upp på kärran, lyfter ned kikaren som han höljt i en vid, mörk kappa, ställer den på marken. Hästarna sätta sig långsamt i rörelse och försvinna med kärran. Hundarna hjälpa till att ordna kikaren. När den är färdig lyfter han händer som till besvärjelse. Från och med nu mörknar himlen. En stark vind sätter kvinnornas kläder i rörelse. Gycklaren säger triumferande:

- Sköna damer. Den allkunnige magikern och optikern Lucio Ferro bjuder envar att skåda in i sin framtid.

Han gör inbjudande gester, men ingen av kvinnorna vågar gå fram till kikaren. Han går då fram till Stor-Lars hustru, ser henne in i ögonen med en ofrånkomlig blick. Hon gör ett försök att motstå men följer honom så lydigt fram till kikaren. Med darrande händer för hon den till ögonen. Han stryker lätt med handen över hennes huvud.

Vad ser hon i kikaren? Jo, en präktig fiskebåt, gående för fulla segel. En stor, myndig medelålders man står jämte sina män och granskar belåtet leende en kolossal fångst. Det måste vara Stor-Lars själv. Plötsligt ser han utåt och hans ansikte strålar av fröjd. Han viftar hälsande med handen, tar fram en tjock plånbok på vilken han slår. Alla hans män vifta hälsande åt samma håll.

Vid kikaren står Stor-Lars hustru kvar och tittar. Plötsligt börjar hon vifta med båda händerna i övermått av glädje. Så släpper hon kikaren och ser sig yrvaket omkring. Hon berättar, pratar och står i, klappar Gycklaren kärligt på axeln och besvarar de ivriga frågor som haglar kring henne från alla håll.

Nu vill alla se i den underbara kikaren och Gycklaren ställer dit en ny kvinna, gör samma rörelse över hennes

huvud och lämnar henne att se ungefär samma bilder, fast med någon variation.

Själv drar han sig allt närmare Elsa. Han fängslar hennes blick i sin och liksom drar henne med blicken fram till kikaren, där kvinnorna stimma och prata i munnen på varandra. Förgäves söker han nu driva dem bort från kikaren. Då komma de båda pudlarna med trumpeten mellan sig. Gycklaren sätter den till munnen med ett illparigt leende och blåser till. Hopen viker undan och Gycklaren lägger sin hand på Elsas huvud och tvingar henne att se i kikaren. Hon kan inte annat än lyda. Då hukar han sig ner och granskar henne från sidan med spänt intresse.

Vad ser hon? Jo, en helt liten och föga välutrustad båt. Inget tecken till rik fångst eller välstånd. Vinden pressar

hårt. Vid rodret står en ung man, troftigt klädd. Det måste vara Sven. Ansiktet har ett förbittrat, trotsigt uttryck. Liksom i föregående bild tycks även han varsna någon, men hans uttryck ljusnar inte. Han skakar sorgset på huvudet och låter det sjunka.

Elsa står kvar vid kikaren. Nu rätar hon upp sig och ser sig omkring. Hennes ansikte återspeglar samma uttryck som hon sett hos vännen. Med en åtbörd av ovilja vill hon lämna kikaren men hejdas av Gycklaren som frågar i det han snor pipskägget med ett illparigt leende:

- Nå min sköna - inte nöjd? Fast vännen återvänder — Elsa stirrar först försagd i marken, kastar så huvudet trotsigt tillbaka, knyter nävarna och återgäldar Gycklarens spefulla min i det hon svarar:

- Ja återvänder - men lika fattig som han for!

Gycklaren slår ut med armarna och vädjar godmodigt, medlidsamt och spefullt åt alla håll. Är det hans skuld? Ovilja och förtrytelse gentemot Elsa bland kvinnorna. Då gör Gycklaren en faderlig, lugnande gest, lägger handen på nytt på Elsas huvud och tvingar henne sakta ned mot

kikaren. Som förut betraktar han henne från sidan med skarpt intresse.

Vad ser hon nu? Jo, Stor-Lars båt. Skepparen och hans män betrakta belåtet sin enorma fångst. Då uppstår en rörelse bland männen. Sven kommer klättrandes uppför båtens sida, svänger sig över relingen och ställer sig framför Stor-Lars. Han gör häftiga åtbörder i det han visar på deras rika fångst, på sig själv, han slår ihop handflatorna för att säga att intet kommit på hans lott, vänder ut och in på sina tomma fickor, brister till sist i gråt. Männen ömka sig, Stor-Lars river sig bak örat och klappar honom lugnande på axeln, antyder att han nog ska få sin del, tar slutligen fram sin tjocka plånbok, tar några sedlar därur som han räcker den unge mannen. Med sänkt huvud tar Sven emot sedlarna.

Elsa lämnar hastigt kikaren. Hennes ansikte är förvridet av vrede över förödmjukelsen. Hon knyter händerna och stampar i marken och ropar:

- Nej, inga allmosor! Hellre dö än tigga av Stor-Lars!

Himlen mörknar, det blåser upp till storm. Kvinnorna draga sig inåt husväggarna. Barnen gömma sig i deras kjolar. De båda pudlarna sätta sig bredvid varandra, lyfta nosarna mot himlen, tjuta. Gycklaren rycker till sig den mörka kappan och sveper den omkring sig. Han står ett ögonblick orörlig bredvid Elsa och stirrar framför sig under rynkade bryn. Så tar han ett hastigt tag i henne, tvingar henne till kikaren på nytt och håller henne fast.

Vad ser hon? Först endast ett töcken, så träda vågkammarna fram. Hon ser, vaggad av vågorna, med överkroppen till hälften vilande mot en planka, Svens lik.

Då rycker hon sig lös, lyfter händerna och griper i tomma luften och störtar till marken. Kvinnorna skynda fram, främst Stor-Lars hustru och kasta sig över Gycklaren med förebråelser och hotfulla åtbörder. Brita och några av flickorna lyfta upp Elsa och bära henne fram till hennes stuga. Gycklaren

står fullkomligt oberörd av det hela och stirrar framför sig och ler försmädligt.

Då klyvs himlen av en blixt. Allmän förskräckelse. Gycklaren hukar sig hastigt ned i det han sveper kappfliken över huvudet. Kvinnorna, barnen och gubbarna söka sig skyndsamt var och en till sitt. Elsa kan själv ta sig in i sin stuga, Flickorna skynda därifrån. En tät hagelskur faller och det blixtrar på nytt. För varje blixt kryper Gycklaren samman, höljer sig i kappan, sticker dess emellan fram ansiktet och grinar förskräckt och ilsket mot himlen. Hundarna ty sig skälvande intill honom. Ny blixt - han skyndar bort till Stor-Lars stuga, knackar på dörren, hundarna krafsa. Stor-Lars hustru öppnar, visar honom bort. Han skyndar med stigande förskräckelse från dörr till dörr. Några öppnas icke, från de andra blir han bortvisad. Slutligen kommer han till Elsas dörr. Han tvekar, grinar illa. Men en ny blixt kastar honom fram mot dörren. Han knackar och ber. Hundarna krafsa. Dörren öppnas av Elsa. Hon betraktar honom ett ögonblick med vedervilja men ger så ett tecken att han kan stiga in. Han håller kappfliken för ansiktet då han passerar henne och slinker in, följd av hundarna.

Elsas stuga är liten och torftig. Till vänster i fonden en dörr, till höger därom i hörnet en spiselhäll under rökhuv. Under fönstret en fållbänk, mitt i rummet ett bord och ett par stolar. Till höger väggfasta köksskåp.

Elsa, Gycklaren och pudlarna komma in i rummet. Pudlarna skaka av sig vattnet, springa omkring och nosa i alla vrår. Elsa tänder några bräder på härden. Gycklaren hänger upp sin kappa att torka, sätter sig på härden så att elden belyser honom från sidan. Pudlarna krafsa ivrigt på skåpsdörrarna. Vemodigt leende öppnar Elsa skåpen, letar över högt och lågt, finner en skål med mjölk och några brödkanter. Pudlarna springa genast upp på var sin stol och lägga framtassarna på bordet. Elsa måste skratta, sätter för dem maten. Gycklaren ler under det han oavlåtligt följer henne

med ögonen. Elsa går fram till fönstret och ser ut. Så sjunker hon ned på bänken och brister i gråt. Då tar Gycklaren lutan och knäpper sakta på den, men Elsa gör en häftig, tystande åtbörd och ber:

- Låt det vara nog nu med gycklarekonster.

Han slutar spela, springer ned från hällen i det att hundarna, som slutat äta, ställa sig upprätt på var sin sida om honom. Han lägger händerna på deras huvuden och stiger löjligt gravitetiskt fram till Elsa och bugar. Hundarna räcka vacker tass. Elsa måste åter le. Gycklaren säger:

- Rätt så, mitt barn! Skratt är gycklarens gåva. Vad du nyss såg i min kikare var endast sken och villa. Ditt straff därför att du föraktade gycklarens konst. Nu skall ditt eget hjärta tala - på gott eller ont!

Han tar ett kraftigt grepp i strängarna. Elsa vill förskräckt resa sig från bänken, men förmår icke. Gycklaren står som han nyss stod på kärran med hundarna bredvid sig och spelar. Hans ansikte har ett spänt uttryck. Elsa gör nya försök att rycka sig lös ur den dvala som faller över henne, allt förgäves. Så somnar hon. Rummet svepes i ett töcken i vilket man blott urskiljer Gycklarens ansikte och strängarna med den spelande handen.

Ur töcknet framträder en idyllisk sommarscen, en lantlig kyrkallé, uppför vilken tågar ett brudfölje. Först spelemännen, så prästen och brudens mor, som är Stor-Lars hustru, så brudgummen Sven och bruden Brita, så Stor-Lars, glad, bred och myndig, präktigt utstyrd i bröllopskläder. Sist bröllopsföljet.

Sven går med sänkt huvud. Brita håller hans hand och ger honom förälskade ögonkast. Spelmännen, prästen och brudens mor försvinna genom kyrkdörren, så bruden. I själva kyrkdörren stannar Sven, vänder sig om och spejar oroligt tillbaka. Plötsligt fastnar hans blick, han ser förtvivlad ut, han vill skynda därifrån men Stor-Lars hindrar med utbredda armar, först fryntligt övertalande, så strängt

befallande. Bruden kommer åter till synes, tar hans hand. Han döljer då ansiktet vid hennes axel.

Elsa halvligger i fållbänken. Sömnen är orolig, hon andas tungt. Gycklaren slår ett sista slag på strängarna, han får ett lurande drag över ansiktet Han böjer sig hastigt ner över Elsa, som om han ville lyssna till hennes hjärtas slag. Ett skimmer av illparig belåtenhet glider över hans ansikte, Han granskar henne uppifrån och ner, tar så plötsligt den halvmånformade nålen ur hennes tröja, granskar den belåtet, söker ivrigt, tar en garnända ur tröjan över hjärtat, drar ut den, prövar den med tungspetsen och börjar tvinna den mellan fingrarna i det han drar ut den allt längre och längre. Pudlarna resa sig på bakbenen och stående med framtassarna mot varandra på var sin sida om tråden tyckas de vilja hjälpa honom i arbetet. Han prövar tråden mellan tänderna, böjer sig så ned och biter av den tätt intill Elsas bröst. Så tar han ett långt, vigt skutt upp på härden. Slår ett hårt slag över strängarna.

Elsa vaknar. Hon springer upp, ser sig förskräckt och yrvaket omkring, stillnar, ansiktet mörknar vid hågkomsten av drömmen till förtvivlan och lidelse. Hon knyter händerna och säger:

- Jag hatar Stor-Lars, jag hatar hans hustru, jag hatar hans dotter. Han håller mig som en slav i elände och hans dotter vill ta ifrån mig min ende vän!

Gycklaren tar ett skutt fram till henne, lägger fingrarna på munnen och befaller henne ängsligt att vara tyst. Så lyssnar han. Även Elsa lyssnar. Hundarna likaså, först vid fönstret, så vid dörren. Det är tydligt att någon står utanför.

Mycket riktigt. Visserligen är det halvmörkt, men kvinnorna, med Stor-Lars hustru i spetsen, syns mycket väl där de smyga kring knuten och lyssna och speja genom dörr och fönsterspringor. De viska och oja sig.

Inne i stugan ger Gycklaren Elsa ett tecken att vara tyst och lugn. Han ställer sig framför dörren, sträcker utarmarna och rister dem så att de långa raderna av guldmynt slå emot varandra som kläppar. Han tar ett språng fram till fönstret och upprepar samma manöver. Vänder sig mot Elsa och brister i skratt.

Utanför lyssna kvinnorna och tissla och tassla. Det hörs ju tydligt att han ger henne pengar! De beskärma sig än mer. Plötsligt slås dörren upp, de båda pudlarna kasta sig skällande mitt in i kvinnoskocken, som under stor förskräckelse skingras åt alla håll.

I stugan står Gycklaren stödd mot bordet, skrattar överljutt. Elsa, alltjämt yrvaken tar sig över bröstet, trevar efter nålen, ropar förskräckt:

- Var är min nål? Svens fästmansgåva - - -! Hon söker och söker. Gycklaren ser på henne med ett ironiskt, medlidsamt löje. Så visar han henne tråden, vid vars slut han fäst nålen som kroken på en rev. Elsa vill ta den tillbaka men han avvärjer. Han är allvarlig och sträng när han säger:

- Nej, vackra barn. Nu har du öppnat ditt hjärta för hatet. Nu är du i mitt våld. Jag bjuder dig hämnd.

Han tar hennes hand och ser henne djupt i ögonen. Hon liksom sjunker samman under blicken. Han släpper henne och går långsamt mot dörren. Elsa följer motvilligt men betvingad. Vid härden griper Gycklaren sin kappa och slår den i en vid båge kring sin kropp.

Utanför på vägen går nu Gycklaren, följd av Elsa. På båda sidor om henne gå hundarna. Så snart hon tvekar eller dröjer, visa de oro, hoppa upp mot henne och tjuta.

De gå ned mot bryggan. Det är nu kväll, men halvmånen lyser klart. På bryggan stannar Gycklaren och spejar ut över sjön. Halvmånen speglas i vattnet. Han hoppar ned i en roddbåt och bjuder Elsa att följa. Även hundarna hoppa ned i båten, som lägger ut. Elsa sätter sig i foren, Gycklaren ror. Båten glider över lugnt vatten fram till månstrimman, där Gycklaren, strykande med årorna, låter den stanna så att

fören ända till roddarbänken är belyst, aktern i skuggan. Han går fram till Elsa i fören, visar henne ånyo reven och låter den sjunka. Då nålen försvinner i vattnet gör Elsa en förskräckt rörelse. Gycklaren öppnar hennes högra hand, lägger revens ända däri och trycker samman fingrarna. Sedan han givit henne en uppmaning att passa reven, drar han sig så småningom jämte hundarna tillbaka i båtens akter och försvinner slutligen helt i mörkret liksom upplösta skuggor.

Elsa har redan börjat dra upp reven, först helt maskinmässigt men sedan med stigande intresse. Det är synbarligen något mäkta tungt på reven, hon drar med möda. Vattnet vid reven börjar lysa starkt. Äntligen får hon upp fångsten. Den består av en ungefär 30 centimeter lång halvmånformad dolk med glänsande klinga. Som hon får den i händerna går månen i moln men det diffusa ljuset förblir detsamma och dolken tycks sprida ett svagt sken över Elsas ansikte, när hon nu häpen och bestört betraktar den. Hon vänder sig mot aktern för att göra en fråga och visa fångsten. Då hon finner båten tom blir hon utom sig av förskräckelse, skyndar från för till aktern, letar och spejar över relingen, ropar med händerna för mun och stirrar dessemellan på kniven.

Ute till havs dyker fiskeflottan upp på väg hem. Först en sedan många lanternor. Elsa ser de små dansande ljusen och förstår att de komma. Hon slår ut armarna i glädje och längtan, ropar:

- Fiskeflottan! Sven! Sven!

Hon ser på kniven, gör en rörelse som för att slänga den över bord, men kniven fastnar med udden i relingen. Hon rycker loss den, söker ett gömställe i båten, stoppar den slutligen innanför tröjan. Hon vänder sig mot lanternorna, breder ut armarna på nytt, men far samman som om kniven vid den häftiga rörelsen stuckit henne. Hon drar hastigt upp den, granskar eggen, torkar av den med sin förklädessnibb och lägger den försiktigt bredvid sig på bänken. Ror med

kraftiga tag mot land i det hon vänder sig om då och då för att se hur lanternorna komma närmre och närmre. Hon landar vid bryggan, fastgör båten och springer upp på land med kniven i hand. Hon tvekar ett ögonblick om hon inte ska kasta den på nytt i havet, men besinnar sig, fortsätter upp mot sin stuga.

Under tiden ha fiskebåtarna kommit så nära att seglens svarta konturer tydligen kunna urskiljas. Efter några ögonblick landa de. Det tycks vara samma skepp som Stor-Lars hustru såg i kikaren och samma män som stiga i land, samma stämning av lycklig hemkomst efter en rik skörd. Fisken lossas under Stor-Lars belåtna överinseende och delningen av bytet tycks redan ha dryftats.

Från land komma nu kvinnorna, gubbarna och barnen med lyktor och bloss. Glada välkomstscener vari fångsttemat spelar största rollen. Glädjen avbrytes dock hastigt då Sven springer upp på bryggan. Med trotsiga åtbörder hävdar han sin rätt till del i fångsten. Stor-Lars och de andra männen slå avvärjande med händerna. Sven pläderar allt ivrigare och understryker sin fattigdom, men då stiger Stor-Lars hustru fram, klappar honom hånleende på axeln och pekar mot Elsas stuga. De andra kvinnorna prata i munnen på varandra om allt vad de veta. Sven förefaller bestört då han ser från den ena till den andra och frågar:

- Elsa! Pengar? Hur har hon fått pengar?

Stor-Lars hustru berättar om Gycklaren med fjädern i sin barett, om guldfransarna och lutan och slutar med att röja hur hon och många med henne hört när Gycklaren gav flickan händerna fulla med guld.

Då makar Sven undan alla som stå honom i vägen och skyndar upp mot Elsas stuga. Kvinnorna bli en smula förlägna och männen skaka sina huvuden. Men Stor-Lars hustru rycker föraktligt på axlarna.

Sven återvänder lika hastigt som han gick. Han håller

Elsa med ett hårt grepp kring handleden, slungar henne in bland kvinnorna, ställer sig framför henne, säger:

- Svara! Har du tagit emot pengar av en gycklare?

Elsa, först bedövad, vaknar till besinning. Hon lyfter stolt huvudet, betraktar med ett hånfullt löje kvinnorna, riktar slutligen blicken, djup och het, mot Sven och säger:

- Jag är lika fattig nu, som när du for. Nej, inte lika fattig. Jag har förvärvat en skatt. Den skänker jag dig. Använd den som dig lyster.

Hon tar fram kniven och räcker den åt Sven. Alla bli bestörta och häpna. Sven tar den tvekande, prövar mekaniskt eggen och ser skyggt på Elsa. Hon dröjer en sekund, vänder sig så långsamt om och går lugnt upp på vägen.

Sven vänder sig mot Stor-Lars hustru och kvinnorna med häftiga förebråelser. Grälet växer. Männen blanda sig i leken. Stor-Lars ställer sig myndig och barsk framför Sven. De övriga bilda en livlig mur omkring dem. Barnen börja gråta och slita i kvinnornas kjolar.

Plötsligt blixtrar över deras huvuden Gycklarens kniv. Stark rörelse. Klungan spränges. Stor-Lars vacklar. Han stödes av sina män. Och Sven springer och springer upp mot vägen.

Elsa står vid sitt fönster med huvudet stött mot karmen. Hon spritter till när Sven kommer inrusande. Han höjer kniven så att den blänker i eldskenet från härden, slungar den ifrån sig och kastar sig ned på fållbänken. Elsa störtar fram till honom, griper honom i axlarna och skakar honom, tar hans huvud mellan sina händer och kysser honom lidelsefullt. Hon lyssnar. Spejar vid fönstret. Talar ivrigt i det hon pekar utåt, tvingar honom att resa sig. Båda skynda ut genom dörren.

I byn gör man sig redo att sätta efter mördaren. Ur alla stugor komma folk med lyktor och bloss.

Uppe på berget treva Sven och Elsa sig fram utmed den farliga stigen. Nedanför se de lyktorna och blossen irra upp och ned i sicksack-rörelser. De äro tydligen förföljda.

Sven tar Elsa kring livet och till hälften bär henne. Plötsligt dyker en stor skugga upp i mörkret. Sven studsar

men gör min av att vilja gå förbi. Då är det Gycklarens kärra med de båda hästarna som spärrar vägen. Sven blir förtjust, han skär av remmarna, lyfter Elsa upp på den ena hästen och grenslar själv den andra.

De rida uppför en smal bergstig. Blossen komma allt närmare. Deras gestalter framträda i relief mot den svagt månbelysta himlen. Men bredvid hästarnas silhuetter tecknar sig nu även de båda pudlarnas. Blossen komma närmare.

Plötsligt stegrar sig hästarna. De ha nått toppen av en klippa. Sven springer av hästen och följer bråddjupskanten för att finna en väg. I bakgrunden skymta blossen. Framför Elsas häst sitta de båda pudlarna och tjuta. Sven återvänder förtvivlad:

- Bråddjup överallt. Vägen är slut.

Mot den månbelysta himlen tecknar sig en jätteskugga, Gycklarens. Den minskas hastigt och så dyker han själv upp mellan de båda hästarna. Han befaller Sven att sitta upp, han griper hästarna i betslet och vänder dem mot bråddjupet. Elsa och Sven hisna, men Gycklaren skrattar och ropar:

- Var tröst! Det är bara gycklarekonster.

Han springer skrattande fram mot bråddjupet. Gycklaren, hästar och ryttare störta i bråddjupet. Sist pudlarna.

II.

Natt. Bakgata i en hamnstad. Där ligger ett förfallet värdshus. Det lyser genom fönstren, över dörren en skylt belyst med en lykta. Där står:

Källaren DE BÅDA PUDLARNA.

Sven tar Elsa kring livet och till hälften bär henne. Plötsligt dyker en stor skugga upp i mörkret. Sven studsar men gör min av att vilja gå förbi. Då är det Gycklarens kärra med de båda hästarna som spärrar vägen. Sven blir förtjust, han skär av remmarna, lyfter Elsa upp på den ena hästen och grenslar själv den andra.

De rida uppför en smal bergstig. Blossen komma allt närmare. Deras gestalter framträda i relief mot den svagt månbelysta himlen. Men bredvid hästarnas silhuetter tecknar sig nu även de båda pudlarnas. Blossen komma närmare.

Plötsligt stegrar sig hästarna. De ha nått toppen av en klippa. Sven springer av hästen och följer bråddjupskanten för att finna en väg. I bakgrunden skymta blossen. Framför Elsas häst sitta de båda pudlarna och tjuta. Sven återvänder förtvivlad:

- Bråddjup överallt. Vägen är slut.

Mot den månbelysta himlen tecknar sig en jätteskugga, Gycklarens. Den minskas hastigt och så dyker han själv upp mellan de båda hästarna. Han befaller Sven att sitta upp, han griper hästarna i betslet och vänder dem mot bråddjupet. Elsa och Sven hisna, men Gycklaren skrattar och ropar:

- Var tröst! Det är bara gycklarekonster.

Han springer skrattande fram mot bråddjupet. Gycklaren, hästar och ryttare störta i bråddjupet. Sist pudlarna.

II.

Natt. Bakgata i en hamnstad. Där ligger ett förfallet värdshus. Det lyser genom fönstren, över dörren en skylt belyst med en lykta. Där står:

Källaren DE BÅDA PUDLARNA.

Några nattvandrare av ruskigt utseende slinka in på krogen.

Längst bort i gatan komma Sven och Elsa ridande i starkt trav. De söka förgäves hålla inne hästarna, som slutligen tvärstanna framför krogen. Elsa kastas ur sadeln, faller. Sven hoppar av. Under det han hjälper upp Elsa fortsätta hästarna och försvinna.

Sven och Elsa se sig ängsligt omkring. Då öppnas dörren till krogen och de båda pudlarna komma utspringande, hoppa och vänskas kring Elsa. Sven övertalar henne att stiga in och hon följer fast motvilligt.

Inne på krogen sitta några karlar med ruskigt utseende framför disken vid ett stort bord och spela kort, omgivna av åskådare. Bakom disken finns en dörr, täckt av ett förhänge i två hälfter.

Gycklarens huvud tittar fram mellan draperihälfterna. Han spejar, lyss, försvinner hastigt just som Sven och Elsa stiga in, följda av hundarna. Sven tar Elsa med sig fram till disken, tar en mugg och knackar otåligt. En av spelarna antyder att han själv bör förse sig ur en tunna, som står på disken. Sven fyller muggen och räcker Elsa, som vägrar att dricka. Spelaren skålar då med honom och visar på tvenne andra spelare som äro inbegripna i ett spännande parti. Svens intresse fängslas av spelet. Elsa tar honom i armen för att föra honom därifrån, men han vill först se spelets utgång. Elsa lutar sig då mot disken, med ryggen vänd mot draperiet, missmodig och trött.

Gycklaren, klädd som krogvärd, smyger ut och ställer sig på andra sidan disken. Han betraktar henne med en snedblick, ler spefullt och medlidsamt. Elsa ser honom inte.

Det intressanta partiet avgöres och den förlorande börjar treva i sina fickor efter betalningsmedel. Den vinnande pockar, åskådarna grimasera försmädligt. Slutligen tar den förlorande upp ett föremål ur västfickan, gnider det mot rocken, håller fram det. Det är Elsas silvernål.

Sven betraktar den helt bestört. Han rycker den från spelaren, håller den framför Elsa, som häpet stirrar på den.

Spelarna ha sprungit upp och tränga sig hotfullt kring Sven, som griper den förlorande i strupen och skriker:

- Det är min fästmös nål! Du har stulit den!

Det blir tumult. Elsa tränger sig mellan de stridande och lyckas skilja dem åt. Den förlorande gnider sin hals och säger:

- Jag fick den nyss av värden.

Alla vända sig mot disken. I detsamma svänger Gycklaren sig över och står mitt ibland dem. Han lugnar dem med spefullt högtidliga rörelser, tar nålen ur Svens hand och frågar viktigt:

- Är du säker om, att det är din fästmös nål?

Sven Jakar ivrigt. Gycklaren tar då sin servett och lägger den över nålen, utför en taskspelares hockus-pockusgest, drar hastigt undan servetten. I handen håller han den halvmånformade glänsande kniven. Sven ryggar, stirrar som hypnotiserad på kniven. Elsa griper honom i armen och vill fly. De övriga åskådarna uttrycka endast förvåning och belåtenhet med ett lyckat taskspelarknep. Gycklaren lägger servetten över kniven, utför samma gest som nyss, och tar åter fram nålen. Håller upp den skrattande. Han klappar Sven välvilligt och beskyddande på axeln, öppnar hans kavaj och stoppar nålen i dess innerficka, lugnar spelarna och föreslår att de skola dricka en försoningsbägare, hoppar tillbaka över disken och ställer snabbt fram några krus. Tar därpå tvenne vinglas, som han fyller med vin och går fram till Elsa. Han gör en sirlig bugning och räcker henne det ena glaset.

Halvt omedvetet tar hon emot det, under det hon uppmärksamt granskar hans ansikte. Han lägger handen på hjärtat och dricker henne till med en försmädlig min. Då slungar hon plötsligt glaset i golvet och säger:

- Gycklare! Jag har haft nog av dina konster - - Han låtsas bli förfärad, stöder sig mot väggen och betraktar henne med hånfull, elak min. Då skyndar Elsa fram till Sven,

som vid disken pokulerar med sina nya vänner. Hon söker ivrigt övertala honom att lämna krogen. Motvilligt ger

han efter, tar avsked av kamraterna. Under detta drar sig Gycklaren baklänges mot draperiet utan att släppa de båda med blicken. Han sätter handen bakom örat och lyssnar utåt gatan. Så försvinner han bakom draperiet.

Elsa och Sven gå mot dörren, som emellertid plötsligt öppnas av en poliskommissarie och några konstaplar. Det blir allmän undran då kommissarien stänger dörren och ställer konstaplar på vakt vid fönsterna. Han går raskt fram till församlingen, som tränger sig samman vid disken. Det blir häftiga frågor och svar. Kommissarien söker brottslingen som med en halvmånformad dolk stött Stor-Lars i bröstet. Spelarna förneka varje vetskap om saken, slå upp rockarna inbjudande till visitering. Ett par konstaplar börja visitera, komma slutligen till Sven, som även han öppnar sin kavaj. Konstapeln sticker handen i innerfickan och drar fram kniven. Elsa blir utom sig av förtvivlan, skyndar bakom disken och ut genom draperiet.

I ett litet kalt rum står Gycklaren stödd mot ena väggen, armarna korslagda, huvudet sänkt. Ansiktet uttrycker melankoli och förakt. På var sin sida om honom sitta de båda pudlarna, betrakta uppmärksamt sin husbonde.

Elsa närmar sig hastigt, tigger och ber om hjälp men Gycklaren står orörlig med sänkt huvud. Elsas förskräckelse övergår i vrede, hon gör en häftig rörelse och slungar ut:

- Dina konster har störtat honom i olycka. Du måste rädda honom!

Gycklaren lyfter långsamt huvudet, ser på henne med en mörk, sträng blick och svarar:

- Det är ditt hat och din svartsjuka, som störtat honom. Men ännu en gång vill jag hjälpa dig.

I krogsalen står Sven till höger mellan tvenne konstaplar, till vänster konstapeln med kniven i hand.

Gycklaren kommer, följd av Elsa. Han svänger sig över disken, vänder sig myndigt och befallande till kommissarien, tar kniven, granskar den, lyfter den upp mot en taklampa som för att se bättre. Därvid vänder han ryggen mot kommissarien och ansiktet mot Elsa, som med oro följer hans göranden. Hon ser som i töcken hur allting försvinner omkring henne och ur töcknet skimrar blott kniven, glänsande och större än nyss. Och på båda sidor om klingan framträder så småningom två upprättstående svarta bjälkar, och bilda en guillotin med kniven som klinga. Den hemska synen försvinner och Gycklaren framträder på nytt. Han står alltjämt med kniven lyftad. Då kastar sig Elsa på knä framför honom och tigger om hjälp. Han lägger handen på hennes huvud, ser henne in i ögonen och säger:

- Ännu en gång skall jag sätta dig på prov. Om du då inte består provet - -

Gycklaren vänder sig nu till kommissarien, håller kniven demonstrativt framför honom, talar ivrigt och med ett försmädligt löje:

- Är detta ert enda bevis att den unge mannen har begått mordförsök? Då ska jag genast visa er en likadan kniv, som mycket väl kan vara den rätta. Följ mig.

Kommissarien och hela sällskapet följa Gycklaren mot dörren.

Dunkla gator, hela följet drar fram som en skara skuggor, främst Gycklaren, svept i sin fladdrande kappa. De övriga ha svårt att hinna med. Hundarna hoppa och dansa kring sin husbonde.

Slutligen komma de fram till en öppen plats, ett torg med en ryttarstaty. Gycklaren försvinner. Oro bland följet. Kommissarien och konstaplarna söka honom. Elsa och Sven i förgrunden. Sven alltjämt mellan tvenne konstaplar. Plötsligt vända sig alla mot statyn, man pekar, ropar.

Gycklaren står på bronshästens länd, svänger sin kappa över huvudet och skrattar. Så gör han ett tecken att man

ska vara uppmärksam, han lyfter kniven, som blänker starkt i halvdunklet, ser upp mot himlen, gör en kaströrelse och slungar kniven. I en lysande båge skjuter den upp mot himlen, för att omedelbart framträda som månskära. Månskenet flödar nu över åskådarna som förlamade gapa upp mot himlen.

Under detta gör Sven sig varligt lös från de häpna väktarna, och följd av Elsa smyger han sig bort.

Nere vid hamnen ligga en del större och mindre båtar förtöjda. Elsa och Sven ströva omkring, följda av de båda

pudlarna. Så snart de stanna bli hundarna oroliga och springa före som för att visa vägen. Slutligen stanna de framför en ångare, Sven gör ett försök att stiga ombord, men avvisas barskt av en matros. De fortsätta, stanna framför en stor och vacker passagerareångare. Sven skakar missmodigt på huvudet åt hundarna och vill dra vidare, men en av pudlarna griper honom då i byxbenet och den andra hugger tag i flickans kjol. Folk stannar och skrattar, en polis närmar sig långsamt och majestätiskt. Då fattar Sven sitt beslut, med en axelryckning stiger han upp på landgången och går, följd av Elsa ombord. Hundarna försvinna spårlöst.

På fördäck möts de båda vandrarna av några matroser. De äro mycket lite hoppfulla för Svens och Elsas del. Så kommer Kapten och gör några barska frågor. Sven ber att med arbete få betala deras överfart. Kapten vägrar först, men gripes av medlidande vid åsynen av Elsas förtvivlan, tar henne under hakan, klappar henne faderligt på axeln, nickar, ger befallning åt en av matroserna, som för Sven och Elsa under däck.

Resgodset skall bäras ombord. Sven, iförd matrosdräkt hjälper till. Passagerare anlända. Sven går över landgången med en väldig koffert på ryggen, ställer den ifrån sig. Då han åter ser upp, rycker han till, går fram till relingen, spejar häpet. Han vänder sig om och vinkar ivrigt inåt däck. Elsa, klädd som en uppasserska, skyndar fram till honom. Sven talar ivrigt och Elsa tycks bli lika förskräckt som han då

hon i sin tur spejar nedåt hamngatan. En matros ser åt samma håll och säger upplysande:

- Det är fartygets nye redare med hustru och dotter som kommer där.

Ett elegant ekipage kommer körande. Däri sitta Stor-Lars med hustru och dotter. Stor-Lars är myndigare och präktigare än någonsin, iförd en dräkt vars vräkiga hyperelegans inte rätt vill passa till personen. Detsamma gäller om hustrun och även i någon mån om Brita, som dock tar sig vida bättre ut än föräldrarna. Så snart ekipaget stannat kommer Kapten hastigt över landgången med mössan i hand, grinande som en solvarg. Han skakar hand med Stor-Lars, välkomnar på det förbindligaste, hjälper damerna att stiga ur. Vänder sig därpå mot fartyget och kallar vredgad på bärare för bagaget. Med försagda miner och sänkta huvuden komma Sven och Elsa fram till vagnen. Familjen Stor-Lars visar inga tecken till igenkännande, observera överhuvudtaget icke de båda tjänsteandarna. I alla fall ger Brita Sven en visserligen ej igenkännande men synnerligen vänlig blick, som kommer honom att spritta till och i förvirring tappa något resgods. Genast är Kapten över honom med snubbor, men Brita lägger sig soligt leende emellan och blidkar Kapten. De stiga över landgången, sist Sven och Elsa med resgodset.

Ombord försvinner familjen Stor-Lars, eskorterad av Kapten åt akterdäck till, varvid Brita ger Sven ännu en blick. Han vill följa med godset men hindras av Elsa, som ställt ifrån sig sina saker. Hon drar honom intill sig i häftig ångest, tigger och ber att de måtte lämna fartyget. Han vill inte, blir otålig, gör narr av henne. Då kommer Styrman och ger dem order att ögonblickligen föra resgodset ned i hytterna.

Kapten öppnar dörren till en elegant hytt och Brita stiger in. Kapten visar förbindligt leende hytten och Brita frågar efter sina grannar till höger och vänster. Kapten upplyser:

- Hytten bredvid tillhör en rik utlänning, bankir Lucio

Ferro och hans hustru. Hon lär vara mycket sjuk, men jag hoppas att de inte skola störa.

Det tror inte Brita, hon skakar leende på huvudet. Så ber hon om sitt bagage och Kapten skyndar ut för att säga till om det. Brita sätter sig, småler förväntansfullt och ser då och då mot dörren. Elsa kommer in med resgodset. Britas min förvandlas genast till surmulen otålighet. Hon anvisar med korta, befallande rörelser hur bagaget skall placeras. Elsa försagd, fumlar något, varvid Brita springer upp, stampar otåligt i golvet. Då öppnas dörren och Sven kommer in med en kappa på armen. Brita blir genast ljuv och mild, säger att Sven bör stuva in bagaget och att Elsa är överflödig. Elsa drar sig långsamt mot dörren, förödmjukad och orolig. Sven stiger upp på stegen till bagagehyllan och Brita är honom behjälplig med att plocka upp sakerna. De le mot varandra. Plötsligt blir hon varse Elsa som dröjer vid dörren. Hon gör ett sturskt kast med huvudet och befaller Elsa att gå. Elsa går. Sven stirrar framför sig med ett halvt skamset, halvt trotsigt leende.

Uppe på kommandobryggan utdelar Kapten order genom roparen:

- Kast loss!

Då kommer Styrman rusande upp på bryggan. Han slår med händerna och pekar på kajen. Kapten vill inte vänta, han ser på sin klocka, det är tid att gå. Styrman gör invändningar. Så vinkar han ivrigt åt Kapten, som återvänt till roparen. Han skrattar och pekar ned på kajen. Kapten kommer fram till relingen och ser ned på kajen. Så börjar han också! att skratta.

Vid landgången, som tvenne matroser just ämnar skjuta in komma de två pudlarna springande, hoppa upp på matroserna, rycka dem i byxbenen. Matroserna slå och sparka efter hundarna, som genast vika undan men endast för att genast åter börja leka så snart matroserna röra vid landgången. Plötsligt dyker Gycklaren upp vid landgången. Han är nu

klädd i en elegant men diskret dräkt. Efter honom komma tvenne bärare med en suffigerad sjukbår, som de ställa ned framför landgången.

Nu kommer Styrman och skyndar på bärarna ty det är i sista minuten. Han frågar efter bagaget och får till svar:

- Jag medför icke bagage, endast mina kära hundar och min dyra hustru. Bär henne försiktigt!

Två matroser fatta tag i båren och bära den över landgången. Efter kommer Gycklaren, som med ömma omsorger visar sin oro för hustrun, sist kommer hundarna, belåtet viftande på svansarna. Landgången halas in. Några gatpojkar viftar med mössorna.

I korridoren utanför Britas hytt står Elsa tryckt mot väggen, huvudet böjt åt sidan som om hon lyssnade. Ansiktet uttrycker stigande förbittring. Så drar hon sig åt sidan. De båda matroserna med båren, frågar något. Elsa öppnar dörren näst bredvid den som leder in till Britas hytt.

Det är en ändå grannare hytt än Britas. Matroserna sätta ner båren försiktigt och gå. Elsa följer dem in. Nu böjer hon sig över båren som för att hjälpa den sjuka. I detsamma komma de båda hundarna inrusande, hoppa omkring henne. Hon drar sig förskräckt åt dörren men tvärstannar. Gycklaren in i hytten. Han hälsar henne med överdriven artighet, tar hennes hand och för henne fram till båren, kysser handen och vill lägga armen kring hennes liv. Elsa rycker sig häftigt lös, gör honom med stor förtrytelse förebråelser, häntydande båren. Gycklaren rycker på axlarna och ler försmädligt. Plötsligt hör han något från hytten bredvid, närmar sig väggen, lyss, vinkar ivrigt åt Elsa, som motvilligt men plågad av svartsjuka, lyder. Gycklaren söker på väggen, tar så upp en liten borr och borrar hastigt en tittglugg, ser, lämnar plats åt Elsa. Iakttar med förnöjelse hennes minspel, som uttrycker vrede och smärta.

I Britas hytt sitta Sven och Brita sida vid sida och betrakta

varandra med förälskade blickar. Han griper hennes händer och kysser dem.

När Elsa lämnar tittgluggen och vänder sig om står Gycklaren med utbredda armar, färdig att ta henne i famn. När han kommer henne nära stöter hon honom tillbaka så kraftigt att han vacklar, måste stöda sig mot båren. Först ser han mäkta vred ut, så börjar han skratta. Han slår med en snabb rörelse tillbaka bårens sufflett, lyfter ett täcke. Båren är fylld med dyrbara kvinnodräkter, smyckskrin, gåvor av alla slag. Han flyttar hastigt över alltsammans till den med förhängen täckta sovplatsen, varvid hundarna äro honom behjälpliga. Till sist lyfter han upp ett kassaskrin, öppnar locket, låter guldet rinna mellan fingrarna, ler triumferande och ömt i det han sakta sluter ögonen.

Under tiden glider fartyget ut ur hamnen, ut på havet. Och på akterdäck äro passagerarna, äldre och yngre, herrar och damer samlade kring tebordet. Elsa serverar. I högsätet familjen Stor-Lars. Både herrn och frun halvsova i var sin bekväm stol. Brita, omgiven av några beundrare, har sina tankar på annat håll, kastar då och då sökande blickar. Hela församlingen är mer eller mindre sömnig.

Kapten och Gycklaren komma, den senare svept i sin mörka kappa, som fladdrar för vinden. Kapten presenterar

honom för sällskapet. Han slår sig ner bredvid familjen Stor-Lars, börjar en livlig konversation till höger och vänster. Han får dock blott enstaka svar och sällskapets miner bli alltmera besvärade. Gycklaren betraktar dem förvånad, slår sig för pannan och säger skrattande:

- Aha, begynnande sjösjuka! Men jag vet ett ypperligt medel - - -

Han slår tillbaka kappan och visar fram sin luta. Man skakar missmodigt på huvudet och vänder sig bort. Han börjar då sakta knäppa på lutan och nu upprepas - mutatis mutandis - samma dans som på stranden i fiskeläget. Först dansa de båda pudlarna framför sin herre, så bjuda de unga

kavaljererna upp de unga damerna, så äldre kavaljerer upp äldre damer, till sist måste själve Stor-Lars, sedan han förgäves kämpat med danslusten i benen, slå armen kring sin gummas liv och svänga i väg.

Lite längre fram på däcket stå Elsa och Sven vid relingen som åskådare. Dansen går, dock icke utan små missöden till följd av båtens krängningar. Skratt och glada ansikten hos de dansande.

Gycklaren slår ett avslutande slag på strängarna. Stor-Lars och hans hustru tumla flämtande ned i sina stolar. Strax efter komma alla ungdomarna, andtrutna men glada, de vill ha mera musik. Brita blir den som för ordet. Gycklaren reser sig till hälften och ser henne med en illparig blick in i ögonen. Kastar sig så tillbaka i stolen, slår på lutan och ropar:

- Välan! Damernas fria val! Varje dam förlänar sin kavaljer en dekoration, stor eller liten, bara den är välment.

Skratt och lätt bryderi. Flickorna bjuda upp, fäster nålar, spännen eller dylikt på sina kavaljerer som i en kottiljongstur. De dansa bort par efter par. Brita försvinner. Stor-Lars och hans hustru, som äro alldeles uttröttade, stanna kvar i sina stolar. Så får gumman ett missnöjt uttryck i sitt ansikte, hon gör mannen uppmärksam på något, han blir ond, vill resa sig, men sjunker tillbaka i stolen.

Brita går förbi de dansande paren fram till Sven, som alltjämt står vid relingen, nu ett stycke från Elsa. Hon fäster en nål i hans rosett, han blir en smula förvirrad, men lägger armen kring Britas liv och dansar bort.

Elsa häftigt upprörd följer dem med blicken.

Stor-Lars och hans hustru följa dem också med bekymrade och vredgade blickar. Gycklaren, som sitter mittemellan dem, iakttar deras oro med synbart nöje. Så slår han ett avslutande slag på lutan, sätter handen till mun och ropar:

- Herrarna bjuda upp och återgälda damernas älskvärdhet! Skratt och bryderi. Herrarna söka efter något, varmed de

kunna dekorera sina damer, en tar en kråsnål, en annan en ring en tredje, som med komisk förskräckelse sökt efter något lämpligt föremål, fäster sin pince-nez på damens kappa. Och dansen begynner på nytt

Vid relingen står Elsa, Sven och Brita. Brita står i otålig väntan att bli uppbjuden. Sven trevar febrilt över sin tröja, i sina fickor. Hans bekymmer är stort och uppriktigt, verkar ej komiskt. Elsa iakttar honom spänt. Brita knycker sturskt och otåligt på nacken. Då drar han ur innerfickan upp Elsas nål, och fäster den vid Britas bröst. I detsamma springer Elsa fram, protesterar livligt då hon säger:

- Det är min nål! Du gav mig den i fästmansgåva! Sven blir förvirrad. Brita tar nålen i handen, ser på den medlidsamt och föraktfullt, rycker på axlarna, tar en liten börs ur skärpet och kastar till Elsa, fäster så nålen vid bröstet igen och låter sig föras bort av Sven. Säger med ett spotskt leende i det hon går förbi Elsa:

- Nu är den min.

De lämna de dansande och promenera arm i arm utmed, relingen, tala ömt med varandra, utan att märka att Elsa smyger sig försiktigt efter dem, ända fram till salongen, vars dörr Sven öppnar. Då han försäkrat sig om att den är tom, slår han armen kring Britas liv och för henne hastigt dit in.

Salongen har en rad av fönster utåt däck. Brita slår sig ner i en soffa, Sven bredvid henne, förtrolig och öm

tätatät. Elsas ansikte dyker fram i ett av fönstren. Brita lossar nålen, leker med den, sticker sig med den, Sven kysser bort bloddroppen.

Stor-Lars och hans hustru sitta kvar på båda sidor om Gycklaren. De sova. Gycklaren spelar, pudlarna bredvid honom. Han böjer sig nu ned mot dem och ger en tyst befallning. De springa bort. Då vaknar Stor-Lars hustru och ser sig yrvaket omkring.

Vid relingen där Brita kastade sin börs, som alltjämt ligger

kvar på däcket, kommer en matros, får syn på börsen, skiner upp, ska just nappa den åt sig, då pudlarna komma honom i förväg. Matrosen stirrar snopet efter dem.

De återvända till sin herre, den ena räcker fram börsen, som Gycklaren först tittar på, sedan lämnar till Stor-Lars hustru. Hon reser sig, väcker mannen, visar börsen, Gycklaren slutar spela, de dansande återvända från dansen, de bestormas med frågor om de sett till Brita, men ingen vet var hon är. Gycklaren lugnar föräldrarna, han ska strax ta reda på flickan. Han låter med viktig min hundarna nosa på börsen, befaller dem söka. Hundarna rusa som besatta härs och tvärs, finna spåret, sätta i väg med nosarna mot däcksplankorna. Alla följa efter hundarna, som ta samma väg som Sven och Brita nyss. Ibland tvärstanna de, varvid sällskapet körs samman i en förvirrad klunga. Slutligen stanna de framför salongsdörren, resa sig upp och krafsa på dörren. Gycklaren ser in genom ett av fönstren, ger ett tecken åt de andra att hålla sig tysta. Sällskapet smyger sig på tå fram till fönstren.

I salongen har tätatäten blivit synnerligen öm. I varje fönster dyker ett huvud upp. Stor-Lars är ursinnig, de andra roade. Dörren rycks upp och Stor-Lars och hans hustru följda av Gycklaren stiga dit in. De andra stanna utanför. Stor-Lars rasar, visar åskådarna och låter förstå att dottern skandaliserat familjen. Sven och Brita, som hastigt skilts åt, byta blickar. Sven trumpen min. Brita först skamsen, men hon retas av faderns vrede till trots, går stolt fram till Sven, lägger armen kring hans skuldror och förklarar att honom tycker hon om, honom och ingen annan vill hon ha. Men Stor-Lars är inte sinnad att ta en simpel matros och fattiglapp till måg. Han rasar, hustrun försöker förgäves lugna honom, Brita trycker sig gråtande intill Sven. När fadern nu gör en ursinnig åtbörd för att skilja dem åt, vill hon modlös draga sig tillbaka, men nålen har fastnat i Svens tröja och håller dem samman.

Sven och Brita sammankopplade av nålen, som de förgäves söka lossa. Plötsligt dyker Gycklarens huvud fram mellan de båda ungas, sneglar ned på nålen.

Då Stor-Lars tar ett kraftigt grepp i Svens tröja för att skilja dem åt, lossnar nålen från Britas bröst, men samtidigt slites sjömanströjan upp och hela matrosdräkten faller till golvet. Sven står där klädd som en högst elegant ung sprätt. Allmän och stor förvåning, icke minst hos Sven själv. Gycklaren ler överlägset, han klappar den unge mannen på axeln och för Stor-Lars en smula avsides för att säga honom detta:

- Tro mig, det är en förnäm ung man, som reser inkognito. Ni gör klokast i att ge ert samtycke. Men först måste ni fråga om han icke är bunden av något tidigare trohetslöfte.

Stor-Lars stirrar först dumt, sedan småslugt på Gycklaren. Så stegar han fram till de unga, värdig, faderlig och godmodig. Säger:

- Nå väl, jag vill inte stå i vägen för min dotters lycka. Men först måste ni försäkra mig att ni verkligen är fri -

Sven studsar, ser sig oroligt omkring. Han har samma uttryck och minspel som då han stod i kyrkdörren och såg sig tillbaka. Så får han ett hårt och trotsigt drag över ansiktet, tar Britas hand och drar henne intill sig i det han säger:

- Jag är fri. Och jag ger dig mitt ord, min trohet för hela livet!

Föräldrarna omfamna dem, passagerarna strömma in för att gratulera, allmän glädje.

De båda pudlarna leka med matrosdräkten. Den ena tar den och släpar i väg med den. Den andra nosar på golvet, finner nålen, följer sin kamrat, sturskt viftande på svansen.

I salongen skall förlovningen firas. Gycklaren är på ett strålande humör. Han tar en ringklocka från bordet,

svänger den över sitt huvud och ropar:

- Låt oss dricka en skål för de nyförlovade! En skål för kärlek och trohet!

I dörren står redan Elsa, hon bär en bricka med champagneglas. Gycklaren skyndar emot henne, tar ett glas. Hon går stillsamt utmed raden av gäster, som var och en tar sitt glas, stannar slutligen med det sista glaset framför Sven. Hon har hela tiden hållit ögonen halvslutna, minen stel, död. Nu slår hon upp ögonen, ser på honom.

Elsa och Sven. Hennes blick är stor, djup. Hans min plågad, trotsig. Han tar sitt glas.

Stor-Lars höjer sitt för att utbringa skålen. Elsa, som ställt ifrån sig brickan, ämnar gå mot dörren, då hon hejdas av Gycklaren, som artigt bjuder henne sitt glas. Då hon vägrar blir hans min hotande, han trycker glaset in i hennes hand och för det till hennes mun. Han håller sin vänstra arm kring hennes liv och tvingar henne att tömma glaset. Hon ser förskräckt på honom, sluter ögonen, dricker, glider ur hans armar och faller avsvimmad till golvet.

Uppståndelse. Sven skyndar nu fram för att hjälpa Elsa, men hålles tillbaka av Gycklaren som faller på knä vid hennes sida, lyss på hennes hjärta, känner på pulsen, gör en befallande gest över axeln åt en av hundarna. Pudeln som nyss fann nålen sätter sig med den i mun bredvid honom. Gycklaren tar nålen, granskar den, lägger den i Elsas högra hand, sluter hennes fingrar. Så springer han upp. Man trängs omkring honom med oroliga frågor, han lugnar dem sägande:

- Vinet var för hetsigt, men ingen skada skedd! Hon vaknar strax.

Elsa sätter sig upp, ännu bedövad, gör en rörelse, som om hon skadat handen, öppnar den, betraktar nålen. Springer upp i vrede, går så beslutsamt fram till Brita och räcker henne nålen. Brita viker instinktivt ett steg tillbaka med en avvärjande rörelse. Elsa räcker henne nålen med orden:

- Tag den. Det är underpanten på hans trohet.

Elsa och Brita. Britas ängslan övergår till trots. Med ett föraktfullt leende tar hon nålen och fäster den vid sitt bröst.

Så tar hon Sven under armen och de gå mot dörren. De övriga gästerna ha redan gått. I dörren dröjer ännu Stor-Lars, men även han går undan. I dörren vänder sig Sven om liksom han gjorde i kyrkdörren. Så går också han. Elsa sjunker ned på bänken, kastar sig gråtande fram över bordet. Gycklaren, som står bakom henne, gör en hycklande min och stryker en krokodiltår ur ögonvrån. Pudlarna, som sitta mitt på golvet, lägga högertassarna över nosarna. Bilden slocknar så att man ett ögonblick endast ser pudlarna.

Fartyget ute på havet. Begynnande storm. Skymning, stjärnorna börja tändas mellan de framilande molnen.

Som en gallionsbild står Gycklaren i fören, svept i sin fladdrande mantel.

På kommandobryggan utdelar Kapten sina order. Styrman kommer upp och de diskutera väderutsikterna. De vänta hårt väder.

Vid trappan ner till hytterna passera flera passagerare, svepta i kappor och filtar. Det blåser friskt. Sven och Brita gå ner för trappan, alla diskutera vädret.

På fördäck sitter Elsa vid relingen, ser ut över havet Styrman passerar. Hon märker det inte. Då rör han vid hennes skuldra, gör henne uppmärksam på att det är för kallt att sitta där. Men Elsa skakar på huvudet. Styrman gör en halvt förargad halvt medlidsam grimas och går vidare. Det mörknar. Månskäran lyser matt mellan molnen. En skugglik gestalt kommer glidande, strax bakom Elsa blir han belyst av månen. Det är Gycklaren. Han böjer sig försiktigt fram och betraktar Elsa, som icke märker honom. Hennes ansikte skiftar från förtvivlan till ömhet och sorg. Han stryker sitt bockskägg, sneglar ner på däcket som om han letade efter något, sneglar så uppåt och ler illslugt. Han tar av sig kappan och lyfter den över sitt huvud, vinden fyller den och den glider långsamt, antagande formen av ett moln, uppåt mot himlen, där molnen jaga varandra, då och då strykande förbi månskäran.

Slutligen täcks den helt av ett svart moln i form av kappan. Det svarta molnet singlar nedåt och mottages av två händer, som avteckna sig likt skuggor.

Gycklaren kastar kappan över axlarna, håller mellan händerna strax under ansiktet den glänsande kniven. Ler. Så låter han den sakta sjunka ner i Elsas händer.

Hon springer upp, stirrar som besatt på kniven - just som hon stirrade på den när hon drog upp den ur vattnet första gången - Gycklarens skugga försvinner. Elsa står där med kniven i hand. Hennes ansikte uttrycker ingenting annat än hat och beslutsamhet.

Med kniven tryckt mot bröstet smyger hon utmed relingen. En svart skugga glider framför henne och liksom leder henne. Vid trappan ner till hytterna dröjer hon en sekund.

Nere i korridoren framför hyttdörrarna kommer Gycklaren, stannar framför Britas dörr, byter ut den siffran mot sin egen - försvinner hastigt. Elsa kommer, smyger sig fram, stannar framför Britas dörr och lyss, lägger handen på vredet, ser upp, betraktar förvånad numret, går till nästa dörr, lyss, öppnar försiktigt dörren.

Gycklarens hytt är blott svagt upplyst. Ett ögonblick avtecknar sig Gycklarens skugga i halvdunklet, så försvinner den. Elsa kommer tyst in, smyger fram till bädden, dröjer något, lyfter handen för att skjuta tillbaka förhänget. Samtidigt dyker den mörka gestalten upp bakom henne och två händer gripa kring hennes handlovar.

En elektrisk lampa tänds och hytten strålar i ljus. Lutad mot väggen och halvt vanmäktig av skräck står Elsa och stirrar på Gycklaren, som med korslagda armar betraktar henne. Plötsligt brister han i skratt, slår tillbaka förhänget från bädden, lyfter upp de dyrbara kläderna, smyckena etc. och strör dem över golvet Tar fram penningskrinet, sticker kniven under locket, bänner. Kniven springer sönder men samtidigt öppnas locket. Han strör guld över kläderna. Han ställer skrinet ifrån sig, går emot henne med allvarlig,

befallande min, griper henne kring handlovarna på nytt och drar henne intill sig, ser henne i ögonen då han säger:

- Nu är du min. Med hatets rätt. I morgongåva ger jag dig - hämnd!

Elsa står som bedövad. Hon betraktar slött de kringspridda dyrbarheterna och kläderna, hennes blick fastnar vid ett lysande föremål, mekaniskt böjer hon sig ner och tar upp det. Det är ett diadem i halvmånform. Hon fäster det halvt omedvetet i sitt hår. Så lyser hennes ansikte upp i vild och hämndlysten glädje. Hon ställer sig framför en stor spegel och börjar med feberaktig brådska klä sig och pynta sig. Leendet stelnar, inga skiftningar mer, ögonen stirrande, brinnande. Hon själv liksom fördunstar i ett töcken. Kvar blir det lysande diademet i håret.

Himlen. Diademet har övergått i månskäran. Molnen virvla i rasande fart förbi.

Havet upprört av storm. Fartyget glider förbi. I fören står Gycklaren med händerna lyftade som till besvärjelse.

Då ljusnar det. Fartyget dansar fram på vågtopparna.

På kommandobryggan ger Kapten order om att sätta ut livbåtarna:

- Fira räddningsbåtarna! Väck passagerarna!

Vid nedgången till hytterna är det trängsel. Passagerarna komma hel- och halvklädda i stor bestörtning. Man har svårt att ta sig fram för rullningen.

Trängsel vid relingen. Båtarna firas ned.

Sven och Brita komma uppför trappan. Brita hänger sig fast vid honom och vill dra honom fram till relingen. Han ser sig oroligt och sökande omkring.

Nu kommer Elsa, fullt klädd i en magnifik dräkt men utan diademet, stödd mot Gycklarens arm. Båda fullständigt lugna. När Sven får se henne studsar han. Han gör sig häftigt lös från Brita, ställer sig i vägen för Elsa, talar häftigt till henne. Hon betraktar honom med en föraktfull, likgiltig

min, vänder sig därpå leende mot Gycklaren, stöder sig tyngre mot hans arm.

Då tar Sven henne i armen för att slita henne från följeslagaren, men Elsa rycker sig lös, ger honom en hatfull blick som kommer honom att vika undan. Gycklaren som icke låtsas se eller höra något för bort henne. Brita oroligt in till Sven.

Vid relingen råder tumult. Några klättra, andra hoppa över bord ned i båtarna. Brita drar Sven med sig fram till relingen. Han vänder sig oupphörligt om.

Gycklaren och Elsa stå vid relingen längre bort. Han klättrar över och räcker Elsa handen för att hjälpa henne. Hon tar hans framräckta hand men vänder sig samtidigt om.

Det stelnade uttrycket i hennes ansikte har försvunnit och givit rum för ångest, ömhet, längtan. Hon sträcker ut armarna. Sven kommer hastigt fram till henne. En lidelsefull omfamning. Han bär henne över relingen.

Men Gycklaren i räddningsbåten gör en ilsken grimas.

En liten båt gungas på det starkt upprörda havet. I båten sitta Sven och en matros vid årorna, de arbeta hårt. Elsa i aktern. Hon ler mot Sven, som besvarar leendet. Men i fören sitter Gycklaren hopkrupen mellan sina hundar. Han skelar missnöjt och illparigt då han ser de unga. Spejar ut över vågorna. Plötsligt ler han elakt och skadeglatt. Han pekar ivrigt. Roddarna se ditåt han pekar, ta nya kraftiga tag.

På vågorna kastas en kropp upp och ned.

Det är Britas kropp, vaggad av vågorna. Håret upplöst, ansiktet vitt, dött, ögonen slutna.

Roddarna få tag på henne och hala henne ombord.

Brita ligger utsträckt i foren. Gycklaren på knä lyssnar till hjärtat. De andra vänta i spänd förskräckelse. Hon är död, förklarar han. Elsa faller på knä vid den döda. Gycklaren hånler. Då Elsa vill resa sig hejdar han henne genom att lyfta den dödas hand med hårt slutna fingrar. Elsa blir rädd, håller för ögonen. Gycklaren bänner upp fingrarna och tar

något ur Britas hand, som han räcker åt Elsa. Skälvande och motvilligt tar hon emot.

Hon ser som i ett töcken tre händer. Den dödas framsträckt nedifrån, sin egen framsträckt uppifrån, mellan dem Gycklarens hand, som håller nålen.

III.

Ett stort, elegant hotellrum. I fonden fönster, till höger säng inom förhänge, till vänster i bakgrunden en dörr, i förgrunden en öppen spis med brasa. Elsa sitter framför elden på en bänk, iförd morgondräkt. Sitter orörlig och stirrar framför sig. Då och då skakas hon av en frossbrytning. Strax bakom henne står Sven, elegant klädd, och talar med en sjuksyster. De se bekymrade ut. Sven går fram till Elsa, tar försiktigt hennes hand, talar milt med henne. Hon ser på honom med en trött blick, skakar på huvudet och återtar sin apatiska ställning. Sven släpper förtvivlad hennes hand och vänder sig på nytt till sjuksystern.

Elsas ögon äro halvslutna, uttrycket är stelnad ångest Hon trevar och trevar med högra handen över bröstet, över bänken, hon söker och söker. Slutligen stöder hon den mot knät. Hon skakar av frossa.

Sven och Syster ha kommit överens. Sven går beslutsamt mot dörren. Systern fram till Elsa.

I hotellhallen står portiern vid sin disk. Telefoner, svart tavla, vanlig hotellhallmöblering. Sven kommer ner för trappan och begär ett häfte, som han får. På svarta tavlan allehanda namn; tvenne rum bredvid varandra äro betecknade endast med UPPTAGET, ett rum där bredvid tomt Sven står lutad mot disken och bläddrar i häftet, på vars baksida med stora typer står LÄKARFÖRTECKNING. Sven ber portiern ringa upp ett nummer, vilket han gör:

något ur Britas hand, som han räcker åt Elsa. Skälvande och motvilligt tar hon emot.

Hon ser som i ett töcken tre händer. Den dödas framsträckt nedifrån, sin egen framsträckt uppifrån, mellan dem Gycklarens hand, som håller nålen.

III.

Ett stort, elegant hotellrum. I fonden fönster, till höger säng inom förhänge, till vänster i bakgrunden en dörr, i förgrunden en öppen spis med brasa. Elsa sitter framför elden på en bänk, iförd morgondräkt. Sitter orörlig och stirrar framför sig. Då och då skakas hon av en frossbrytning. Strax bakom henne står Sven, elegant klädd, och talar med en sjuksyster. De se bekymrade ut. Sven går fram till Elsa, tar försiktigt hennes hand, talar milt med henne. Hon ser på honom med en trött blick, skakar på huvudet och återtar sin apatiska ställning. Sven släpper förtvivlad hennes hand och vänder sig på nytt till sjuksystern.

Elsas ögon äro halvslutna, uttrycket är stelnad ångest Hon trevar och trevar med högra handen över bröstet, över bänken, hon söker och söker. Slutligen stöder hon den mot knät. Hon skakar av frossa.

Sven och Syster ha kommit överens. Sven går beslutsamt mot dörren. Systern fram till Elsa.

I hotellhallen står portiern vid sin disk. Telefoner, svart tavla, vanlig hotellhallmöblering. Sven kommer ner för trappan och begär ett häfte, som han får. På svarta tavlan allehanda namn; tvenne rum bredvid varandra äro betecknade endast med UPPTAGET, ett rum där bredvid tomt Sven står lutad mot disken och bläddrar i häftet, på vars baksida med stora typer står LÄKARFÖRTECKNING. Sven ber portiern ringa upp ett nummer, vilket han gör:

- Hallå! Är det doktor Springer? Var god och kom genast till hotell Riche. Det är nämligen en dam som -

Doktor Springer, en man av friluftstyp, sitter vid sitt skrivbord och tar emot telefonbudet. Han ler överlägset, förstående och nickar. Lägger ifrån sig luren, antar genast en djupt betänksam min, fingret på näsan, rycker till sig en stor foliant, bläddrar ivrigt, läser, klarnar upp, gör några gymnastiska rörelser, stoppar på sig stetoskopet och går.

Sven står kvar vid disken, läser vidare i förteckningen, begär att portiern ska ringa upp ett nytt nummer. Portiern gör en tveksamt avrådande åtbörd, men ringer åter:

- Hallå! Är det doktor Dantz? Var god och kom genast till hotell Riche. Det är nämligen en dam som -

Doktor Dantz är en godmodig man av vällevnadstyp. Han tar emot telefonbudet ungefär som doktor Springer, men i stället för gymnastiska rörelser vaggar han i danstakt till smäktande balmusik, småskrattar och tar i sin tur stetoskopet och går.

Sven läser alltjämt i häftet, ger portiern en ny befallning. Denne slår med båda händerna:

- Ju flera kockar dess sämre soppa!

Men Sven förnyar otåligt sin befallning, portiern rycker på axlarna, ringer:

- Hallå! Är det doktor Pulverell? Var god och kom genast till hotell Riche det är en dam som -

Doktor Pulverell är en professorstyp av »gamla skolan». Hans bord är belamrat med otaliga flaskor och askar. Följden av telefonbudet blir här att gubben stoppar fram- och bakfickor fulla av flaskor med etiketterna - Opium, Morfin, Klorat, Veronal - tar så många askar han kan stoppa på sig, stetoskopet, går.

Sven lämnar nu disken och försvinner. Portiern ser medlidsamt efter honom.

En av betjänterna, som står vid stora ingången, vinkar de andra till sig. De trängas vid dörrens rutor.

Utanför hotellet håller ett ekipage med två svarta hästar, lätt igenkännliga. På vagnens framsäte sitter Gycklaren, iförd en allvarlig, mörk dräkt, bär stora glasögon. På baksätet sitta de båda pudlarna. En betjänt skyndar fram och öppnar dörren, Gycklaren stiger ur, efter honom de båda pudlarna, som bära var sin lilla resväska.

Vid disken talar Gycklaren med portiern, under det att båda pudlarna stå med framtassarna på disken. Portiern skriver på tavlan - Doktor Lucio Ferro. Pudlarna ser det, bli oroliga. Gycklaren gör en gest som om han talade med dem, vänder sig så till Portiern. Förbluffad rycker denne på axlarna och skriver till på tavlan - med pudlar. Gycklaren småler och klappar hundarna på huvudet. Han tar en tidning och placerar sig vid ett bord i hallen, varifrån han kan följa med vad som sker.

Dr Springer och Dantz komma från var sitt håll in genom stora ingången. De hälsa förbindligt kollegialt, krusa. Portiern går dem till mötes, ger dem upplysningar. De häpna, var och en pekar med förnärmad min på sig -

- Det är jag som kallats till den sjuka!

De gräla. Dr Pulverell kommer, osedd av de andra, lyssnar med häpnad, går emellan dem - det är jag som kallats - Dantz och Springer visa tydligt sitt hån och förakt för den tredje, skynda sida vid sida uppför trappan. Pulverell förbittrad efter dem.

Betjäningen skrattar, Gycklaren fäller sin tidning och skrattar. De båda pudlarna ställa sig mittemot varandra, grina illa, resa sig på bakbenen och gå sida vid sida som nyss de båda läkarna. Betjäningen kreverar av skratt.

I sitt rum sitter Elsa som förut. Sven och sjuksystern ta emot de båda läkarna som presentera sig. Den tredje håller sig att börja med i bakgrunden. Efter att ha hälsat på Sven stiga de på tå fram till Elsa, som under hela ceremonien förblir fullkomligt apatisk. De ställa sig på var sin sida om henne och ta var sin hand. Klockan i hand när de känna på pulsen,

viktiga miner. Stoppa samtidigt in klockorna, den ene lutar sig fram och lyssnar på bröstet, den andre på ryggen, stöta så huvudena samman, fara åtskils med ilskna miner. Samtidigt dyker Pulverell upp bakom Elsa, begrundande min, en flaska i hand. Springer dekreterar bestämt:

- Hon behöver frisk luft! Dantz dekreterar lika bestämt:

- Hon behöver förströelse!

Pulverell dyker upp mellan dem, håller fram sin flaska:

- Hon behöver sömnmedel. En matsked varannan timma, flaskan omskakas väl!

Dantz och Springer ta tag i honom och skaka honom grundligt, skjutsa honom så åt sidan. Han försvinner. Springer lägger sin arm kring kollegans skuldror, de resonera vänskapligt, lugna den orolige Sven som kommer dem helt nära:

- Det finns endast en verksam behandling i detta fall - frisk luft och förströelse. Låt er hustru först göra en lång åktur och avsluta sedan dagen med något nöje. -

Sven nickar tacksamt. Doktorerna klappa honom uppmuntrande på axlarna.

Men doktor Pulverell har tagit Syster avsides i ett hörn av rummet, instruerar henne livligt, plockar fram alla sina askar och flaskor, tills hon står med fånget fullt. Triumferande min.

De tre läkarna skaka hand med Sven, vända sig till varandra med leende, förbindliga miner och gå krusande ut.

Elsa som förut. Sven sätter sig bredvid henne, tar hennes hand och smeker den, talar milt och övertygande, vill se henne i ögonen. Hon vänder sig bort och ryser till. Slutligen ger hon med en trött nick sitt bifall till känna. Då reser han sig, ger Syster befallning att ta fram den magnifika dräkten, smyckena etc. Han gör själv i ordning toalettbordet, säger ett uppmuntrande ord till Elsa och går.

Elsa reser sig långsamt, tar några vacklande steg men är nära att falla. Syster skyndar fram till ett bord där det finns vatten och glas, smusslar med någon av dr Pulverells flaskor,

räcker Elsa glaset som hon dricker ur. Det smakade illa, hon vill ha ett annat glas. Syster fyller ett nytt glas och smusslar med en annan av flaskorna, Elsa dricker, gör ånyo en misslynt min, fast svagare än förra gången.

Elsa klär sig framför spegeln. Framför henne ligga alla smyckena. Trött och likgiltig börjar hon smycka sig, tar sig åt strupen och sväljer. Syster räcker henne ett glas, det tömmer hon. Börjar åter smycka sig, nu med livligare rörelser. Hon tar ett smycke, fäster det i håret, skakar missnöjd på huvudet, tar ett nytt smycke - lika missnöjd - trevar på bröstet, söker, söker - hon reser sig, söker. Sjuksystern fram, frågar. Får till svar:

- Jag söker ett diadem - nej, nej, vad säger jag - en kniv - nej, nej - jag menar en liten bröstnål av silver -

Sjuksystern anser henne sinnesförvirrad. Sven kommer med en aftonkappa på armen, själv ytterklädd. Glad, beundrande, lägger ömt kappan kring Elsas skuldror, bjuder henne armen. De gå mot dörren, Elsa alltjämt sökande.

Portiern står vid sin disk och Gycklaren sitter kvar med sin tidning. Han ser mot trappan, spritter till, sätter sig så att han vänder ryggen mot trappan.

Sven och Elsa komma utför trappan, gå mot disken, Sven talar med Portiern, som skyndar ut i det han ber dem vänta ett ögonblick. Sven studerar tavlan, brister i skratt, fäster Elsas uppmärksamhet vid tavlan. Hon lyfter långsamt och likgiltigt blicken, men stelnar till när hon läser Doktor Lucio Ferro. Hon står i stum skräck. Sven gör oroliga frågor, Elsa tar sig för pannan, skakar på huvudet.

Portiern kommer, bugar, visar att ekipaget väntar. Tungt stödd mot Svens arm går Elsa mot entrédörren. Plötsligt springa de båda pudlarna fram, hoppa och dansa vänligt igenkännande kring Elsa. Hon tvärstannar, trycker sig förskräckt intill Sven.

Gycklaren reser sig hastigt, kallar med barska åtgärder hundarna till sig, lyfter med ett förbindligt försmädligt grin

på hatten och gör en urskuldande, beklagande bugning. Elsa vacklar, Sven för henne hastigt mot utgången.

Utanför porten står Gycklarens ekipage kvar. Sven och Elsa, följda av Portiern komma utför trappan. Elsa stiger upp i vagnen medan Sven talar med Portiern. Elsa andas djupt, den friska luften verkar upplivande, hon böjer sig fram och säger något till kusken.

Kusken vänder sig långsamt om mot Elsa. Ansiktet är Stor-Lars men utmärglat, nästan dödskalleaktigt, ögonen insjunkna. Elsa springer upp i skräck, men faller avsvimmad tillbaka. Kusken återtar lugnt sin förra ställning och förblir orörlig. Flera av betjäningen skyndar till, Elsa lyftes ur vagnen. Allmän bestörtning.

Elsa lägges på sin säng, Sven sätter sig bredvid och tar hennes hand i sin, förskräckt och nedslagen. Dr Pulverell, Springer och Dantz komma inrusande tripp, trapp, trull, bort till bordet där flaskorna stå. Pulverell rycker till sig flaskorna, stoppar några på sig, håller de andra skyddande över sitt huvud. Vild dispyt då Springer och Dantz vill rycka dem ifrån honom. Sven söker tysta ner dem. Då anmäler Portiern -

- Doktor Lucio Ferro!

Sven gör en ivrig, jakande åtbörd, de tre läkarna ställa sig, rörande eniga, på en linje för att hindra konkurrenten.

Gycklaren in, hälsar Sven, lägger ifrån sig hatten, tar långsamt av sig glasögonen tar några steg fram mot sina förmenta kolleger, lägger armarna i kors över bröstet och betraktar dem med överlägset lugn. De söka förgäves möta hans blick, krympa ihop som strykrädda hundar och loma efter en kort inre strid ut genom dörren, tripp, trapp, trull!

Gycklaren stiger fram till bädden, lägger handen på Elsas bröst, tankfull min, som så småningom lyses upp av ett litet löje. Sven ser oroligt spörjande på honom. Gycklaren vänder sig till honom och säger:

- Mina ärade kolleger ha begått ett litet misstag. Patienten lider helt enkelt av - dåligt samvete! I sista stadiet. Lämna mig ensam med patienten och ni kan vara fullkomligt lugn. Det är just min specialitet - dåliga samveten.

Sven är visserligen högst förvånad men avlägsnar sig stillatigande.

I detsamma komma de två pudlarna in. Gycklaren reglar skyndsamt dörren, återvänder till bädden, drar för

gardinerna, tar ur fickan upp silvernålen och garnet som han tvinnade en gång, fäster samman gardinerna med nålen och reder ut garnet. Han ger pudlarna en befallning, de hoppa upp i fönsterna, hugga tag i gardintofsarna och dra ner rullgardinerna. Rummet blir halvskumt. Gycklaren lämnar bädden i det han går baklänges, tvinnande tråden. När han kommit ett stycke ut på golvet resa sig pudlarna på bakbenen och hjälpa honom på samma sätt som en gång förr. Då Gycklaren hunnit till motsatta väggen går han rakt igenom den och försvinner.

Bakom gardinerna ligger Elsa i orolig slummer. Hon arbetar våldsamt som för att vakna ur en djup sömn. Slutligen sätter hon sig upp. Ser sig yrvaket, men icke förskräckt omkring.

Gardinerna ha försvunnit och ersatts med en orolig havsyta och molnig himmel. Räddningsbåten glider in i förgrunden. Elsa, ensam, sitter i båten, som nyss i sängen, det yrvakna uttrycket övergår alltmer i ångest, hon böjer sig långsamt över relingen, ur vattnet sticker en hand upp - Britas hand - den sträckes begärande fram. Elsa trevar över sina kläder, sliter loss diverse smycken och lägger dem i handen. De försvinna i djupet, men handen begär mera - så kommer Britas ansikte till synes över vattenytan. Elsa springer upp.

Hon står upprätt i bädden, trevar ångestfullt för att komma ut.

Rummet är tomt. Gardinerna för sängen skakas och ryckas isär, varvid nålen faller ett stycke ut på golvet och blänker. Elsa ner ur sängen, vacklar, ser sig förvirrad omkring. Hennes blick träffar nålen, hon rycker till, går med osäkra steg

fram till tingesten, böjer sig ner och sträcker ut handen. I detsamma springer en av pudlarna fram ur mörkret, nappar till sig nålen, försvinner.

I rummets stora spegel lyser halvmånsdiademet, så framträder hela Elsas bild, sådan som hon tedde sig i hyttens spegel. Elsa kommer från sidan, fascinerad av det lysande diademet, tvekar, sträcker plötsligt handen efter diademet varvid spegeln krossas. Hon stöder sig mot bordet, flämtande, stryker sig med handen över ögonen, tar några steg.

Framför henne står Gycklaren, klädd som värdshusvärd. Omgivningen diffus och obestämd. Han håller kniven lyftad på samma sätt som förr en gång, drar sig bakåt varvid kniven hänger kvar i luften. Elsa tar några steg framåt men stannar, kämpande mot ångesten. På båda sidor om kniven framträder de mörka stängerna, så hela guillotinen. Elsa ryggar tillbaka och försvinner. Guillotinen likaså. Kniven hänger ensam kvar, nu förminskad. Sven håller den i sin hand. Han bär samma kläder som då han kom hem från fisket. Han lyfter den som för att stöta till någon i mörkret befintlig person. Elsa springer fram, slår armarna omkring honom, kämpar för att ta ifrån honom kniven. Han stöter henne häftigt tillbaka. Hon faller.

Hotellrummet i dunkel. Elsa ligger på golvet i förgrunden. Gycklaren, klädd som då han kom till fiskeläget, trippar fram till henne, breder spefullt beklagande ut armarna, lägger huvudet på sned och betraktar henne. Böjer sig ned och lyfter upp henne, stryker tillbaka hennes hår. Då slår hon upp ögonen. Men då är det inte Gycklaren som håller henne i famn, utan Sven, i sin eleganta dräkt. Elsas minspel övergår från förskräckelse till glädje och ömhet.

En takkrona upplyser hotellrummet Elsa och Sven famn i famn. Hon gör sig lös och ser sig oroligt och förvirrad omkring. Drar åter Sven intill sig med passionerad ömhet, bestormar honom med böner, säger:

- Jag vill bort - bort härifrån!

Sven Jakar ivrigt. De skynda mot dörren.

I hotellets vestibul sover Portiern bakom sin disk, några av betjäningen sover i stolarna. Sven och Elsa hastigt ner för trappan, ut genom entrén. Portiern och betjäningen vakna, fara upp, stirra yrvaket omkring sig.

Gycklaren, svept i sin kappa kommer snabbt utför trappan följd av pudlarna, viftar med baretten och grinar försmädligt åt Portiern. Ut.

Utanför står samma ekipage som nyss, med tom kuskbock. Sven hjälper Elsa upp på kuskbocken, springer själv

upp och fattar tyglarna. De resonera brådskande om vilken väg de skola taga. Under detta kommer Gycklaren springande på tå, svingar sig upp i ekipaget följd av pudlarna. Vagnen rullar bort.

Det är månsken, fast månen inte syns. Vagnen rullar fram på den lätt igenkännliga hamngatan. Gycklaren sitter på baksätet, behagligt tillbakalutad, pudlarna på framsätet. Elsa och Sven ha all sin uppmärksamhet riktad på vägen. De passera samma ångbåt med vilken de reste. Kapten kommer på landgången och vinkar åt dem att gå ombord. Elsa gör ivriga tecken att de skola fortsätta, Sven svänger piskan, vagnen rullar vidare.

Den passerar torget med ryttarstatyn. Då reser sig Gycklaren upp och vinkar med baretten vänligt åt statyn.

Vagnen kör in på bakgatan. Hästarna stanna med ett ryck framför krogen, vars dörr öppnas och ljusskenet därinifrån faller ut över gatan. Sven gör min av att vilja gå in, men Elsa övertalar honom att fortsätta.

Vagnen kör på en väg utmed kusten. Vägen leder upp i bergen. Vagnen rullar med rasande fart backe upp och backe ned. Gycklaren förnöjer sig åt den goda farten.

Plötsligt går vagnen sönder.

Sven och Elsa hoppa ur för att undersöka skadan. Gycklaren och pudlarna ha krupit ner på vagnens botten. Sven

förklarar skadan för irreparabel, spänner hästarna från vagnen, hjälper Elsa upp på den ena och svingar sig själv upp på den andra, fortsätta i karriär.

Gycklaren står upprätt i vagnen, lustig min. Han ger pudlarna en befallning, de hoppa ur och störta efter de bortridande.

De rida längs en bergkam. Deras gestalter framträda i relief mot den svagt månbelysta himlen. Bredvid hästarnas silhuetter teckna sig nu även hundarnas.

De komma ner till början av byn. Husen ligga sovande, stilla. De sitta av i början av bygatan. Sven stannar hos hästarna. Elsa skyndar vidare.

Följd av pudlarna når hon sin lilla stuga.

Där inne brinner elden på härden. Dörren öppnas och de båda pudlarna rusa in, efter dem Elsa. Det förefaller som om hon alls inte såg dem. Hon börjar leta med iver. Hundarna likaså. En av dem kryper under bänken och kommer fram med kniven i mun. De kivas om kniven. Elsa får se den, störtar fram och tar den. Hon skakar som i feber.

Hon kommer ut på udden där hon stod och spejade efter fiskarflottan. Hon ser på kniven med skräck och avsky, så slungar hon den i havet.

Kniven flyger i en lysande båge och faller ned i vattnet. Samtidigt dyker månskärans spegelbild fram på den plats där kniven sjönk. Elsa breder ut armarna med en rörelse av förvåning och lättnad.

Hon känner sig befriad från en tung börda, men hon grips av trötthet, ögonlocken slutas långsamt, de utsträckta armarna sjunka sakta ned, hon faller på knä, glider till marken.

Under detta dyker bakom henne Gycklarens jätteskugga upp. Han håller sin kappa utbredd, vilket förstorar skuggan. Skuggan krymper snabbt och i det ögonblick som Elsa faller står Gycklaren tätt bakom henne med kappan utbredd. Han

betraktar henne, lägger huvudet på sned, först åt ena så åt andra sidan, ler skälmskt och medlidsamt. Sveper med en mjuk rörelse kappan över henne.

IV.

Solen går upp. Fiskeflottan vänder tillbaka till hemmet.

Stor-Lars, klädd som fiskare, står jämte några av sina män och granskar belåtet en kolossal fångst. En viss oro, icke för stark, förmärkes då alla se mot relingen.

Sven svingar sig ombord. Han är klädd i sin fiskardräkt. Han går fram till Stor-Lars och antyder med en viss dämpad häftighet, att han vill ha sin anpart av fångsten. Männen nicka instämmande. Stor-Lars klappar honom godmodigt på axeln, anvisar hans part. Sven lyser upp, skakar hand med Stor-Lars, som därvid tar hans vänstra hand och håller upp den till beskådning. På ringfingret lyser en ny förlovningsring. Männen skratta och raljera.

Bygatan. I fonden sysslar Gycklaren vid sin kärra. Han är i färd med att spänna för hästarna.

Alla dörrar slås upp, kvinnor och barn med Stor-Lars hustru och dotter i spetsen skynda ut och ned till bryggan. Glada, ivriga miner.

Gycklaren får brått. Han spejar ner mot bryggan och arbetar brådskande.

På bryggan välkomnas männen av sina hustrur och barn. Sven hoppar i land, hälsar som hastigast och springer upp mot husen.

Fångsten förs i land.

Sven återkommer bestört, frågar:

- Var är Elsa? Hon finns inte i stugan!

Bestörtning, dock ej stark. Brita får en idé som hon delger Sven. Han skyndar mot berget.

betraktar henne, lägger huvudet på sned, först åt ena så åt andra sidan, ler skälmskt och medlidsamt. Sveper med en mjuk rörelse kappan över henne.

IV.

Solen går upp. Fiskeflottan vänder tillbaka till hemmet.

Stor-Lars, klädd som fiskare, står jämte några av sina män och granskar belåtet en kolossal fångst. En viss oro, icke för stark, förmärkes då alla se mot relingen.

Sven svingar sig ombord. Han är klädd i sin fiskardräkt. Han går fram till Stor-Lars och antyder med en viss dämpad häftighet, att han vill ha sin anpart av fångsten. Männen nicka instämmande. Stor-Lars klappar honom godmodigt på axeln, anvisar hans part. Sven lyser upp, skakar hand med Stor-Lars, som därvid tar hans vänstra hand och håller upp den till beskådning. På ringfingret lyser en ny förlovningsring. Männen skratta och raljera.

Bygatan. I fonden sysslar Gycklaren vid sin kärra. Han är i färd med att spänna för hästarna.

Alla dörrar slås upp, kvinnor och barn med Stor-Lars hustru och dotter i spetsen skynda ut och ned till bryggan. Glada, ivriga miner.

Gycklaren får brått. Han spejar ner mot bryggan och arbetar brådskande.

På bryggan välkomnas männen av sina hustrur och barn. Sven hoppar i land, hälsar som hastigast och springer upp mot husen.

Fångsten förs i land.

Sven återkommer bestört, frågar:

- Var är Elsa? Hon finns inte i stugan!

Bestörtning, dock ej stark. Brita får en idé som hon delger Sven. Han skyndar mot berget.

Uppe på udden ligger Elsa som förut under Gycklarens kappa. Sven kommer, blir skrämd, drar undan kappan, böjer sig ner och lyfter upp Elsa. Han stryker håret ur hennes panna, hon slår upp ögonen, yrvaken, häpen, men

sedan glad och öm. Så gör hon sig lös, ser sig förvirrad omkring, trevar på bröstet efter nålen. Hon bär nu den torftiga dräkten igen. Hon ler, men blir orolig, undrande. De gå.

På en plats mellan bryggan och byn komma fiskarna och deras kvinnor. Sven och Elsa från andra hållet. Plötsligt stannar hela skaran.

Gycklarkärran kommer farande. Gycklaren står med en fot på vardera hästen, kör i en båge framför folket, svänger sin barett, håller inne framför Sven och Elsa, hoppar ned.

Gycklaren och Elsa. Han står böjd fram över henne, fäster nålen vid hennes bröst, ser in i hennes uppspärrade ögon, säger:

— Har drömmen nu lärt dig att inte förakta Gycklarens konster?

Gycklaren, Elsa, Sven som tränger sig mellan dem med vredgad åtbörd. Gycklaren skrattar, rycker kappan från honom, kastar den med en vid rörelse över sina skuldror och försvinner.

Elsa trycker sig häftigt intill Sven, vänder sig därpå åt samma håll där Gycklaren försvann. Hennes uttryck övergår från skräck till lättnad, glädje, lycka. Ler mot Sven.

Gycklaren kör tvärs över vita duken, skrattar, svänger sin barett, försvinner.

De båda pudlarna med hängande tungor, ligga som remmar utmed marken.

Liljeholmen, januari 1917.

MÄSTERMAN

I.

I en svensk kuststad levde Samuel Eneman, en storvuxen, bredaxlad kraftig karl om 55 eller på sin höjd 60 år. Huvudet var grant, högt buret, med kraftiga, rena drag; blicken var skarp och fjärrsynt som blicken hos en gammal sjöbjörn. Eneman hade mycket riktigt varit skeppare och i staden berättades åtskilligt om hans hemlighetsfulla seglats. Än talades det om djärva smugglerier, än om kontrabandsfart under krigstider, ja, man viskade till och med om levande svart last och även om vit. Alla skepparehistorier om Samuel Eneman vunno tilltro, blott de voro tillräckligt förklenande. Mäster Eneman var allmänt avskydd. Vid något tillfälle hade en spefågel dragit ihop hans titel och namn och från den stunden blev hans dystra smädenamn »mästerman». »Mästerman, mästerman», skreko barnen bakom honom - dock först sedan de funnit säkert skydd bakom mur eller plank. De trodde verkligen att han var bödeln. Och att han sålde småbarn till hundturken, därom rådde intet tvivel.

Samuel Enemans yrke var emellertid icke så bloddrypande. Vilka äventyr han än kan ha haft på sjön - i land levde han stilla och klokt. Framförallt klokt. Han hade alltid varit en besinningsfull man och hans klokhet växte med åren i kapp med hans förmögenhet. I själva verket var han inte så lite högmodig över sin klokhet. Runtomkring honom levde ett få fängligt släkte, som för hjärtats eller sinnenas nycker offrade ett mödosamt arbetes frukter. Gentemot alla dessa kände sig Samuel Eneman som en särskilt benådad: han var en klokhetens farisé. Aldrig skulle han offra ens en ringa bråkdel av sitt välstånd för en dåraktig känsla eller ett infall.

Han bodde i ett av hamnkvarteren och innevånarna i denna del av staden var onekligen mer än tillbörligt lättsinniga. Krogar och nöjeslokaler fanns det gott om. Hemvändande sjömän visade en otrolig iver att så fort som möjligt göra slut på sina pengar. Kärestorna delade deras iver och deras håvor. Slinkor, gycklare och skojare höstade hastigt vinst och öste lika hastigt ut den. Där fanns ett grant och fint och förnämligt nöjenas tempel »Goda Hoppsudden», ett tillhåll för raska pojkar med klingande mynt på fickan och för vackra och rätt anständiga flickor. Mutter Boman förde här spiran med tukt och heder: kanske till och med något för hederligt, ty

trots frekvensen ville debet och kredit icke gärna gå ihop. Där fanns vidare krogar av alla de slag och nästen ända ned till »Cap Devil», ett ruskigt näste, vars tröskel ordningsmakten endast manstark och väl beväpnad vågade överskrida.

Mitt ur allt detta skummande virrvarr av käcka sjömän, leende flickor, stojande ungar och ruskiga, förkomna kamrater reste sig Enemans gestalt som ett fyrtorn. Man kunde tycka att hans imponerande yttre och otadliga liv skulle förskaffa honom ett visst mått av vördnad. Så var icke fallet. Visserligen fanns väl icke den man eller kvinna, som vågade skratta »mästerman» upp i ansiktet men bakom hans rygg blevo grimaserna desto våldsammare. Till löjet bidrog kanske hans dräkt. Han svepte sig i en uråldrig, sliten kappa av obestämbar färg, på fötterna bar han ett par sjöstövlar och på huvudet - en »storm»! En storm av besynnerligaste fason - Gud vet från vilket vrak den bärgats.

Att bärga vad bärgas kunde från mänskliga vrak var numera den gamle sjöbussens gärning. Hans hem hade under årens lopp förvandlats till ett det underbaraste museum. I salen, vars fönsterluckor ständigt voro tillskruvade, fanns en brokig samling av nyttiga och onyttiga föremål alltifrån uppstoppade fåglar och briljantsmycken till kläder, ur och mer eller mindre dyrbara möbler. Denna samling utgallrades och förnyades så gott som dagligen. Så snart skymningen föll på, fick

mästerman mottaga besök, lika brokiga som hans samlingar. Till största delen var det dock sjömän, som utbytte sina dyrbarheter och kuriosa mot klingande mynt, och schackerjudar som tog hand om de förfallna panterna. Samuel Eneman skötte sin affär samvetsgrant och skickligt. Han bibehöll alltid sitt kalla, kloka lugn. Den stenblanka, kalla blicken var vanligen till fyllest för att dämpa bråkiga klienters hetsighet. Våldsamheter förekommo ytterst sällan och att vädja till Samuel Enemans känslor var endast de mest dåraktiga förbehållet.

Han levde ensam i ett litet väl tillbommat hus; hans dagar förflöto lika. Varje morgon gjorde han en vandring utmed hamnen. Som gammal sjöman intresserade han sig för fartygen men han hade ju också andra skäl att hålla uppsikt över deras ankomst och avgång - alltid fanns det någon klient ombord. I sovkammarens fönster, som vätte utåt havet, stod en kikare. Där satt mästerman på utkik. Soliga dagar kunde det hända att han ställde en liten fågelbur bredvid sig i fönstret. Halvblinda och sömniga sutto på pinnen ett par kanariefåglar. Buren och dess innehåll luftades av samma skäl varför han då och då vädrade kläder och tyger. För att de icke skulle förlora i värde. Men när nu honan väckt av solen började flaxa omkring i buren och hanen med våldsamt arbetande strupe stämde upp sin sång, flyttade Eneman sin blick från kikaren till buren och försjönk i ett slags förbluffat och misstänksamt grubbel, som kunde vara i minuter och kvartar, ja i timmar.

II.

En gång hände det, att Samuel Eneman ej obetingat lystrade till klokhetens bud och härför fick han uppbära mycken försmädelse. Det var på vårsidan; hela hamnen väntade med

mästerman mottaga besök, lika brokiga som hans samlingar. Till största delen var det dock sjömän, som utbytte sina dyrbarheter och kuriosa mot klingande mynt, och schackerjudar som tog hand om de förfallna panterna. Samuel Eneman skötte sin affär samvetsgrant och skickligt. Han bibehöll alltid sitt kalla, kloka lugn. Den stenblanka, kalla blicken var vanligen till fyllest för att dämpa bråkiga klienters hetsighet. Våldsamheter förekommo ytterst sällan och att vädja till Samuel Enemans känslor var endast de mest dåraktiga förbehållet.

Han levde ensam i ett litet väl tillbommat hus; hans dagar förflöto lika. Varje morgon gjorde han en vandring utmed hamnen. Som gammal sjöman intresserade han sig för fartygen men han hade ju också andra skäl att hålla uppsikt över deras ankomst och avgång - alltid fanns det någon klient ombord. I sovkammarens fönster, som vätte utåt havet, stod en kikare. Där satt mästerman på utkik. Soliga dagar kunde det hända att han ställde en liten fågelbur bredvid sig i fönstret. Halvblinda och sömniga sutto på pinnen ett par kanariefåglar. Buren och dess innehåll luftades av samma skäl varför han då och då vädrade kläder och tyger. För att de icke skulle förlora i värde. Men när nu honan väckt av solen började flaxa omkring i buren och hanen med våldsamt arbetande strupe stämde upp sin sång, flyttade Eneman sin blick från kikaren till buren och försjönk i ett slags förbluffat och

misstänksamt grubbel, som kunde vara i minuter och kvartar, ja i timmar.

II.

En gång hände det, att Samuel Eneman ej obetingat lystrade till klokhetens bud och härför fick han uppbära mycken försmädelse. Det var på vårsidan; hela hamnen väntade med

spänning ankomsten av ett stort fartyg, som nu närmast skulle komma från engelsk hamn men som dessförinnan gjort en lyckad långseglats. Större delen av besättningen hörde hemma i staden och hamnens ungmor kunde ha orsak att hoppas ej blott på kärlekens grönskande skogar utan ock på glittrande guld och mjukt silke. Pojkarnas löften i brev och hälsningar hade varit överdådiga och även om försiktigheten bjöd att skriva tre fjärdedelar därav på det vällovliga skrytets konto, fanns det mark nog kvar för att bygga stora luftslott.

Ett så lyckosamt skepp måste också väcka Samuel Enemans intresse. Han satt flitigt vid sin kikare och gick både morgon och afton ned till hamnen. Vid en dylik aftonvandring, som han utsträckt ända bort mot »Goda Hoppsudden» gick en flicka några steg framför honom. Det var skymning och han såg henne knappast, i varje fall ägnade han henne icke en tanke. Men sedan han på några hundra alnars avstånd från värdshuset vänt och anträtt återfärden, hejdades han plötsligt av att den där flickan ropade på hjälp. Strandparken erbjöd goda bakhåll och det var ingalunda ovanligt att druckna sällar där ofredade kvinnor. Icke heller fanns det någon som helst utsikt att Eneman skulle vinna någon fördel genom att ingripa. Icke förty glömde han ett ögonblick klokhetens bud, störtade blint efter ljudet av flickans jämmer och sedan han fått utösa sin plötsliga hetsighet över en av salterna, som ej snabbt nog tagit till benen, lyfte han upp flickan. Hon hade fått ett tungt slag i nacken, hade visserligen ej förlorat medvetandet men kunde dock ej ge något redigt besked. Hon kunde endast stamma fram, att även hon varit vid hamnen för att möta det förgäves väntade skeppet, som hade hennes fästman ombord. Vidare sa hon vem hon var: Tora - själva mutter Bomans dotter. Då flickan icke genast återhämtade sig efter slaget, tog Samuel henne i sina armar och bar henne till värdshuset. Den kvällen hade mutter endast samlat ett halvtjog äldre skeppare i sin skänkstuga. Enemans inträde med flickan i sin famn väckte emellertid stor uppståndelse.

Vad man kunde säga om den skurken, men flickor brukade han lämna i fred. Tora upplyste om det rätta sammanhanget och en viss motsträvig välvilja grep församlingen. Mutter hade ju sina särskilda skäl att icke se Eneman med blida ögon - hennes gubbe hade på sin tid haft affärer med ockraren och hade naturligtvis icke sluppit helskinnad undan. Därför tackade hon mycket förläget och visste inte bättre än att bjuda sin dotters räddare på ett glas. Eneman, som oavvänt betraktade flickan, endast rynkade pannan och skakade avvärjande på huvudet. Mutter blev alltmera förlägen, helst Eneman icke gjorde min av att vilja gå. Då viskade en gammal spjuver till skeppare i hennes öra: »Stick åt honorm att par riksdaler, mutter. Det är det han väntar på, blodsugarn.» I sin förvirring stack mutter verkligen handen i väskan och tog, vad hon fann, några kronor. Allmän spänning! Skulle icke Eneman uppfatta det som en grov förolämpning? Eller skulle kanske hamnens rikaste karl verkligen vara nog skamlös att ta betalt därför att han räddat flickan? Först då mutter, nigande och djupt olycklig, stack sin hand i hans, tog Eneman sin blick från flickan och såg sig omkring. Han förstod genast, vad de nyfikna, flinande och illvilliga ansiktena betydde - han förstod, att det var ett prov. Och hans stolthet, hans säregna fåfänga väcktes. Han skulle visa dessa skränande och skroderande dummerjönsar, hur en klok man handlar. Han tog pengarna, räknade dem och sade:

- Dåligt betalt för en så vacker flicka, men mutter tör inte ha råd till mer. Och något är bättre än intet. Därmed stoppade han lugnt pengarna i pungen, vände och gick utan att akta på de hånfulla skrattsalvorna.

Dagen därpå anlände det länge väntade fartyget. På kajen trängdes alla sorters människor, icke minst flickor och bland dem Tora. Även »mästerman» höll sig framme för att taga en överblick av de hemvändande och uppskatta deras värde - ur hans särskilda synpunkt sedd. Där kom nu jolle efter jolle, lastade med väderbitna, glada sjömän. Med glädje togos de

emot; flickorna trängdes ivrigast vid landningsplatsen, var och en tog sin och de, som blevo utan, bildade en

sladdrande häck kring de lyckliga. Pojkarna, alltför lyckliga och alltför stolta över sin rikedom, tövade inte länge med att hala fram en eller annan dyrbar present. För kärestan dyrbar i dubbel måtto - den visade ju att om också främmande länders skönheter bländat hans ögon, så har dock hans tankar och hjärta sökt hemmet.

Eneman har, till synes avsiktslöst, närmat sig gruppen. Men knappt ett enda värdeföremål undgår hans snabba och skarpa blickar. Till slut blir han dock själv målet för en mycket ovänlig uppmärksamhet. Utan att låtsa därom drar han sig dock tillbaka. Då upptäcker han något avsides från de övriga, Tora och hennes fästman Knut. Han har tagit fram sin present, en medaljong, öppnar den och visar henne sitt porträtt. Han hänger medaljongen kring hennes hals. Eneman betraktar dem och för första gången får hans ansikte ett skimmer av gott löje. De unga komma nu emot honom hand i hand; han drar sig något åt sidan men dröjer kvar. Och då Tora går förbi honom gör han, alltjämt leende, en tafatt handrörelse upp mot den oformliga »stormen». Flickan kastar en förskräckt blick på honom och vänder sig bort utan att besvara hans hälsning. Knut betraktar honom med oförställt förakt. »Mästermans» leende slocknar långsamt. Visserligen har han - som den kloke man han är - mottagit sin lön för den goda gärningen i klingande mynt. Men var han likväl icke värd en vänlig blick, en hälsning, ett leende?

Han vänder tillbaka hem, ställer om sitt hus, stänger fönstret, flyttar fågelburen in i den skumma salen, sätter sig själv vid bordet i kammaren. Han tar upp sin pung och plockar fram de slantar mutter givit honom. Han fingrar på dem och grubblar. Så stoppar han dem ånyo i pungen och hans ansikte återfår sitt vanliga kalla, lugna och föraktfulla uttryck.

III.

Det lyckosamma skeppet måtte ha varit lastat med idel glädje, fest och gamman. Åtminstone såg det så ut till en början. Varen blev för hamnen de tusen fröjdernas tid. På »Cap Devil» flödade vinet i strömmar och kortlapparna tröskades dygnet runt. På »Goda Hoppsudden» tråddes dansen och de heta struparna läskades med vin. Fint vin, äkta vin, champagnevin! Här ledde Knut ruljangsen och en förbolt ståtlig kavaljer var han. Han hade avmönstrat och uppträdde i finaste herremanskläder. Sedlarna rasslade och virvlade omkring honom som löven kring ett höstligt träd. Mutter sökte väl tala reson med pojken och Tora själv började dra sig tillbaka från hans glada lag. Men ingenting hjälpte. Lite var undrade, var den guldfågeln tog sina pengar från. Det viskades om spelligor på »Cap Devil»; men ingen visste närmare besked.

Ingen - om icke möjligen Samuel Eneman. »Mästerman» följde som vanligt sina guldfåglars fladdrande flykt med omärkligt men skarpt iakttagande. Han visade sig mera ute än förr, dök upp än här än där som en isande vinterskugga i den vårljusa grönskan. En afton vågade han sig ända fram till »Goda Hoppsuddens» dansbana. En sådan storm av löje han väckte! Och så han såg ut! Kappan, som han burit en mansålder, hade ersatts av en visserligen urgammal och urmodig men högst elegant livrock; i stället för storm hade han en bredbrättad slokhatt, ett silkeskläde pöste under hans haka som krävan på en duva och i knapphålet glänste ett gult vårblomst! Men sjöstövlarna voro kvar! Tänkte mästerman dansa i sjöstövlar? Var mästerman stadd på friarestråt? Frågorna haglade om honom och främst bland de frågvisa kvickhuvudena stod Knut. Samuel Eneman visade icke med en min att han hörde kvickheterna. Hans ögon sökte och fann Tora; deras blickar möttes. Så gick hon plötsligt fram till honom och räckte honom handen. Hon sade:

- Tack för att ni kom mig till hjälp den där gången.

III.

Det lyckosamma skeppet måtte ha varit lastat med idel glädje, fest och gamman. Åtminstone såg det så ut till en början. Varen blev för hamnen de tusen fröjdernas tid. På »Cap Devil» flödade vinet i strömmar och kortlapparna tröskades dygnet runt. På »Goda Hoppsudden» tråddes dansen och de heta struparna läskades med vin. Fint vin, äkta vin, champagnevin! Här ledde Knut ruljangsen och en förbolt ståtlig kavaljer var han. Han hade avmönstrat och uppträdde i finaste herremanskläder. Sedlarna rasslade och virvlade omkring honom som löven kring ett höstligt träd. Mutter sökte väl tala reson med pojken och Tora själv började dra sig tillbaka från hans glada lag. Men ingenting hjälpte. Lite var undrade, var den guldfågeln tog sina pengar från. Det viskades

om spelligor på »Cap Devil»; men ingen visste närmare besked.

Ingen - om icke möjligen Samuel Eneman. »Mästerman» följde som vanligt sina guldfåglars fladdrande flykt med omärkligt men skarpt iakttagande. Han visade sig mera ute än förr, dök upp än här än där som en isande vinterskugga i den vårljusa grönskan. En afton vågade han sig ända fram till »Goda Hoppsuddens» dansbana. En sådan storm av löje han väckte! Och så han såg ut! Kappan, som han burit en mansålder, hade ersatts av en visserligen urgammal och urmodig men högst elegant livrock; i stället för storm hade han en bredbrättad slokhatt, ett silkeskläde pöste under hans haka som krävan på en duva och i knapphålet glänste ett gult vårblomst! Men sjöstövlarna voro kvar! Tänkte mästerman dansa i sjöstövlar? Var mästerman stadd på friarestråt? Frågorna haglade om honom och främst bland de frågvisa kvickhuvudena stod Knut. Samuel Eneman visade icke med en min att han hörde kvickheterna. Hans ögon sökte och fann Tora; deras blickar möttes. Så gick hon plötsligt fram till honom och räckte honom handen. Hon sade:

- Tack för att ni kom mig till hjälp den där gången.

Eneman stack handen i västfickan, tog upp de slantar, mutter givit honom, och räknade upp dem i flickans hand. Vände sig om och gick. Flickan stod där alltjämt med framräckt hand, förvirrad. Nu var det kring henne frågorna haglade.

Emellertid får man icke tro, att Samuel Eneman försummade sitt vinstgivande geschäft. Varje afton i skymningen - hans kontorstid - krängde han av sig den fina livrocken och betjänade i skjortärmarna sina kunder. Och ju längre det led fram mot sommaren, desto talrikare blev hans klientel, De raska, karska gossar, som stigit i land från lyckoskeppet, funno nästan alla vägen till hans dörr. Allt annat än karska smögo de sig fram, kastande förlägna blickar åt höger och vänster. Ibland följdes ungersvennen av sin käraste som in i det sista med gråt och klagan kämpade för någon kär klenod. Men nöden har ingen lag. Kärlekspanterna blevo nu helt prosaiska ockrarepanter, som vägdes i mästermans förfarna händer. Alla andra värden än de rent metalliska gned de händerna bort som en dålig förgyllning och mästermans underliga och sorgliga museum blev för varje dag allt rikhaltigare. Kundernas växande antal förvånade honom icke. Han hade väntat dem, som spindeln väntar flugor en vacker sommardag.

Väntade voro de, och hur många som än kommo, tycktes mästerman vänta än flera. Och lite emellan frågade han sina kunder hur deras käcke kamrat, Knut, hade det och var han tog sitt överflöd på pengar. Svaret blev alltid detsamma: spel. Nå, det visste mästerman egentligen lika bra själv. Och varje afton, då han stängde sin port, dröjde han en stund på tröskeln spejande åt det håll, därifrån Knut borde komma.

Men en afton, just då spindeln stod så där och spejade efter den sista och mest efterlängtade flugan, förnam han ljudet av steg bakom sig. Där stod Tora! För ett ögonblick tappade Eneman sin lugna mask, såg nästan ut som om han hade blivit dödsskrämd. Han gjorde en rörelse för att stänga dörren om sig. I nästa nu var han åter lugn, bjöd flickan

stiga in. Han tände ett par ljus och satte på sig rocken; först därefter frågade han, vad hon önskade. Vilken fråga! Vad sökte man i mästermans hus om inte pengar? Och här gällde det inte småsmulor. Flickan tyckte själv att siffran var svindlande och hade svårt att få fram den. Femhundra riksdaler! Hur imponerande den än var, tycktes den dock icke väcka mästermans förvåning eller misshag. Han smålog, blev dock genast åter allvarsam, sade:

- Så mycket pengar behöver du nog inte för egen räkning. Är det mor som sänt dig? Nog visste han, vem som sänt henne, men det gjorde honom gott att se henne pinas av hjärtevännens skam. Så sade han:

- Har du någon pant? Något smycke eller dylikt? Det hade hon inte tänkt på. Hon tyckte att han sett så vänligt på henne den där gången vid dansbanan - han skulle nog tro henne på ord och löfte. Ett smycke hade hon ju, men när hon nu med handen kände den kära tingesten under klänningen, föreföll det henne rent omöjligt att göra sig av med den. Hon skakade på huvudet. Mästerman sade:

- Har du ingen pant, så får du ingenting. Jag är en smula för klok att tro på ord och löfte.

Skamsen och förtvivlad drog hon sig mot dörren för att gå med oförrättat ärende. Men det var ingalunda mästermans mening. Han hejdade henne och sade:

- Nå ja - en pant har du ju likafullt. Du har dig själv. Så stor var den avsky och harm som flickansiktet visade, att Samuel Eneman för en sekund måtte sluta sina ögon. Men han var alltjämt lika lugn, då han sade:

- Du ska inte missförstå mig. Jag kunde gott behöva en tjänarinna; det finns mycket saker här i huset som ska vårdas och ses om. Jag föreslår att du går i min tjänst och stannar där tills din fästman kan betala igen pengarna.

Det var ett hemskt förslag men dock rimligt. Och nöden har ingen lag! Hon böjde jakande sitt huvud. Eneman tog fram pengarna och gav henne. Han sa:

- Gå nu hem och tala med mor din. I morgon bitti börjar du tjänsten. Han följde flickan ut, blev stående i dörren och såg efter henne. Det var rätt skumt och flickans gestalt blev snart till en skugga. Efter några ögonblick dök en annan skugga upp och förenade sig med den första. Det hade mästerman väntat; med ett bistert löje konstaterade han, hur rätt han gissat.

Tungt och tvingande var det skäl, som förmått Tora att gå in på mästermans förslag. Knut hade gått ut och in nästan som son i huset hos mutter Boman och utan att tänka så noga på saken hade han då och då förstärkt sin kassa ur mutters kista. I kväll skulle hon göra upp räkenskaperna för året. Inte en timma var att förlora, nej inte en minut. När de båda unga, andfådda efter språngmarschen, trädde in i gummans allra heligaste, satt hon redan vid kassaboken, grubblande över siffrorna. Knut tog tjuren vid hornen, lämnade fram mästermans sedlar och förklarade med ett förläget leende, att han varit i knipa och nödgats »låna» ur mutters kassa. Gumman bannade, dock icke alltför strängt. Pengarna fanns där och således var ingen skada skedd. Men hur hade han fått dem? Nu var det Toras tur att berätta - det blev icke lätt. Inte nog med att mors hand för varje ord knöts allt hårdare kring sedelbunten; även Knut blev utom sig av harm över ockrarens skamliga villkor. Båda vände sig mot flickstackarn. Gumman kramade sedlarna till en boll och kastade dem ifrån sig. Syndapengar! Gick, i det hon smällde igen dörren efter sig. Pojken tog upp sedlarna, slätade ut dem. Emellertid var han ju inte lika sträng som mutter. Herregud, flickan hade ju gjort det för hans skull. Han fick väl se till att reparera saken. Och han fattade ett manligt beslut Innan nästa dag grydde, skulle han ha skaffat andra femhundra. Tora skulle aldrig mer behöva sätta sin fot på mästermans tröskel. Inga förklaringar!

Den natten fick Tora icke en blund i ögonen. Tidigt steg solen upp, tidigt hade hon lovat att träda i tjänsten hos mästerman, tidigt måste Knut komma med de räddande pengarna. Sekunderna, minuterna, timmarna flögo förbi. Till slut kunde hon icke vänta längre; hon måste ut och söka upp honom. Visserligen vet hon icke bestämt, var hon skall finna honom - men en aning, en plågsam aning har hon ju ändå.

Hon skyndar raka vägen till »Cap Devil». Hamn och stad sova ännu; endast de mest morgonfriska dra upp sina gardiner eller öppna sina fönsterluckor. Däribland är mästerman. Han rycker till, då han får se flickan. Han har nog inte sovit mycket han heller den natten. En osäkrare affär har han väl aldrig gjort, och det kan hända att han räknat på sin långa livrocks många knappar: kommer - kommer icke.. Nu kommer hon alltså - men går förbi.

Tora träder ängsligt och motvilligt in i »Cap Devils» risiga, ruskiga trädgård. Länge behöver hon inte söka. Där står ett bord med buteljer, glas, kortlappar; framför allt kortlappar! Och på bänken bredvid ligger Knut och sover, den drucknes slöa, tunga sömn. Hon försöker väcka honom - omöjligt. Till slut kommer krogvärden själv, den fulingen, till hennes hjälp med en spann vatten. Nu vaknar Knut men redogöra för nattens händelser kan han icke i förstone. Krogvärden får berätta och han gör det med ett stilla hånflin, Jo visst har gunstig junkern spelat! Han var så förbålt säker om att vinna! Men nu hade han nog inte ett rött öre i behåll och var dessutom skyldig för förtäringen. Värden ville bra gärna ha betalt och det på fläcken. Pojken bara stirrar tomt framför sig och flickan sjunker ned bredvid honom, brister i gråt.

Då kommer Samuel Eneman. Han ger värden order. Sedan talar han med flickan. Jaså pengarna ha redan gått all världens väg! Nå, det är ledsamt, men Samuel Eneman får väl hjälpa dem en gång till. Kan han låna ut femhundra, så kan han låna ut tusen - bara affären blir klokt och ordentligt uppgjord med klara papper. Värden

kommer med bläck, penna och papper. Mästerman skriver:

»Av herr Samuel Eneman har jag som lån mottagit ett tusen

kronor att jämte upplupen ränta återbetalas den - - - Som säkerhet för lånet ställer jag panten n:o - - -»

Knut förstår knappt ännu, vad det är fråga om, men Tora förmår honom att skriva under. Mästerman räknar upp pengarna och stoppar på sig kvittot. Nu anser Tora affären uppgjord och bereder sig att följa mästerman, men han säger:

- Ordning i allt, min flicka. Din fästman ska också ha ett kvitto. Pantkvitton kan man sälja, förstår du. Och Knut kommer kanske i knipa någon mer gång.

Därpå tar han fram ett tryckt pantkvitto, fyller i pantens nummer och skriver under. Han räcker Knut kvittot, reser sig och går i sakta mak sin väg. Knut sitter och fingrar på sedlar och kvitto, han förstår ännu ingenting. Först då Tora reser sig, vaknar han upp och griper henne i armen. Hon lossar varligt men bestämt hans grepp, går. Mästerman vandrar hemåt: han pinas av oro och en stark lust att vända sig om för att se, huruvida den nya panten verkligen följer honom. Men han vågar helt enkelt icke. Den kalla klokhet, som i allan tid varit hans kännemärke och hans stolthet, har på sistone onekligen lidit ett avbräck. Det känner han och våndas. Icke ens då han öppnat sin port, vågar han vända sig om. Han står där med handen på låsvredet och lyssnar, jo - jo - nu hör han stegen, hennes steg. Långsamt och med nedböjt huvud går hon förbi honom; ett ögonblick tvekar hon - stiger så in i mästermans hus! Den vackra fågeln är fången! Mästermans klokhet har dock bestått provet!

IV.

Värden på »Cap Devil» såg ingen orsak att hemlighålla vad han visste om den kuriösa panten. Vilken skam för mutter Boman! För flickan! För fästmannen! Sätta sin fästmö i pant! Så folk grinade och pekade finger - minst kanske åt mästerman. Nog förstod man, vart mästerman syftade och

kronor att jämte upplupen ränta återbetalas den - - - Som säkerhet för lånet ställer jag panten n:o - - -»

Knut förstår knappt ännu, vad det är fråga om, men Tora förmår honom att skriva under. Mästerman räknar upp pengarna och stoppar på sig kvittot. Nu anser Tora affären uppgjord och bereder sig att följa mästerman, men han säger:

- Ordning i allt, min flicka. Din fästman ska också ha ett kvitto. Pantkvitton kan man sälja, förstår du. Och Knut kommer kanske i knipa någon mer gång.

Därpå tar han fram ett tryckt pantkvitto, fyller i pantens nummer och skriver under. Han räcker Knut kvittot, reser sig och går i sakta mak sin väg. Knut sitter och fingrar på sedlar och kvitto, han förstår ännu ingenting. Först då Tora reser sig, vaknar han upp och griper henne i armen. Hon lossar varligt men bestämt hans grepp, går. Mästerman vandrar hemåt: han pinas av oro och en stark lust att vända sig om för att se, huruvida den nya panten verkligen följer honom. Men han vågar helt enkelt icke. Den kalla klokhet, som i allan tid varit hans kännemärke och hans stolthet, har på sistone onekligen lidit ett avbräck. Det känner han och våndas. Icke ens då han öppnat sin port, vågar han vända sig om. Han står där med handen på låsvredet och lyssnar, jo - jo - nu hör han stegen, hennes steg. Långsamt och med nedböjt huvud går hon förbi honom; ett ögonblick tvekar hon - stiger så in i mästermans hus! Den vackra fågeln är fången! Mästermans klokhet har dock bestått provet!

IV.

Värden på »Cap Devil» såg ingen orsak att hemlighålla vad han visste om den kuriösa panten. Vilken skam för mutter Boman! För flickan! För fästmannen! Sätta sin fästmö i pant! Så folk grinade och pekade finger - minst kanske åt mästerman. Nog förstod man, vart mästerman syftade och

nog te sig gubbar bra löjliga på friarestråt. Men den rackargubbens frieri var så i stil med hans förflutna, att man nästan tyckte, allt var som sig borde. Vad han ägde och hade, stort och smått var ju alltsamman förfallna panter. Skulle han verkligen skaffa sig en hustru, så borde bort förstås också vara en förfallen pant. Hurra för

mästerman! Han kan sitt geschäft!

Men hur skulle det gå? Vad Tora beträffar, så kände man henne som en ordhållig tös. Och att fästmannens beteende stuckit hennes stolthet, kunde man nog förstå. Om han inte vore karl att reda ut affären så vore hon nog i stånd till att på trots ge gubben sitt ja. Allt hängde således på, hur Knut skötte sig. Och snart ryktades det, att den ömklige och ömkansvärde fästmannen skötte sig som en hel karl. Han hade sökt sig uppåt landet som skogsarbetare och det berättades de vidunderligaste ting om hans framfart i skogarna. Där ramlade furorna som käglor till höger och vänster och Knut svängde yxan med sådan iver och kraft, att man gott kunde veta, vem han tänkte på, då han utdelade huggen. En lördagskväll kom han ned till staden - ville väl ändå höra något nytt om sin stackars »pant» och begav sig till »Goda Hoppsudden». Men mutter visade honom utan krus dörren. Då slog han några slag kring mästermans hus - på vederbörligt avstånd dock, ty han ville icke möta Tora, innan han kunde göra rätt för sig. Värden på »Cap Devil» sökte locka honom till sitt näste, men Knut vände honom ryggen.

Hos mäster Eneman timade emellertid märkliga händelser, som gåvo skvallret nog att syssla med på den kanten. Så snart mäster sängt dörren om sig och flickan, förde han henne in i salen, där alla hans panter förvarades. Han tänkte väl att han skulle blända flickan med all sin rikedom. Så gick han från fönster till fönster och öppnade luckorna. Så småningom kom då hela den brokiga samlingen i dagen och mäster gnuggade förnöjd sina händer. Det var en vacker syn, tyckte han; och med girig förtjusning plockade han fram

dyrbarhet efter dyrbarhet och visade flickan, i det han icke försummade att berätta, hur billigt han fått dem. I sin glädje och stolthet märkte han icke att flickans huvud sjönk allt mer och först då hon brast i gråt, förstod han, att han icke haft någon tacksam åhörarinna. Då blev han mäkta förgrymmad, befallde henne barskt att städa rummet och gick ut för att svalka sin förtrytelse.

Tora tog lydigt till kvasten. Hon sopade och dammade och grät Plötsligt upptäckte hon fågelburen, som överhöljd med ett skynke hängde i taket. Hon lyfte ned den och vojade sig över de ruggiga små stackarna, som sutto där sömnigt hopkrupna. Burfåglar - alldeles som hon själv. Så ställde hon buren i det öppna fönstret - och se genast började honan hoppa från pinne till pinne; hanen sjunga som om det gällde livet. Då gick det Tora som det brukade gå mästerman själv - hon förvånade sig storligen över de små kräkens livsglädje. Men i stället för att försjunka i grubbel, brast hon i skratt. Och då mästerman en stund senare gick förbi det öppna fönstret, satt Tora i fönsterkarmen, lagade sin kjortel och småsjöng i kapp med fågeln. Det var då en överraskande förvandling, tyckte mästerman. Han stannade och frågade, vad hon tänkte på. Hon svarade:

- Åh, jag tänker att en får väl vara glad ändå, fast en sitter i bur hos mäster Eneman.

Svaret behagade honom högeligen och när han nu trädde in och fann kammaren väl städad, kände han sig riktigt lätt om hjärtat. Det var minsann ingen dålig affär han gjort eller ämnade göra, den gamle filuren! En sån flicka! Och i sin belåtenhet sade han:

- Ja, du ska inte tro, att jag är så svår som folk påstår. Finns det något här, som du har användning för, så tag det bara. Jag knusslar inte.

Flickan såg stort på honom; så sa hon:

- Det är väl allt överord, mäster? Det menar han inte! Men gamle Eneman hade nu råkat i ett obegripligt

solskenshumör. Han knyckte på nacken, tog en myndig min och svarade:

- Så kloker karl tör jag väl ändå vara, att jag kan stå för mitt ord.

Stå för sitt ord fick han redan samma dag. Fram mot kvällningen hade han skickat ut Tora att köpa mat. Han tyckte kanske att det var onödigt att ha flickan hemma vid den tid, då kunderna brukade besöka honom. Men olyckan ville, att Tora återvände just då han stod i begrepp att avfärda en kund. Det var en fattig hustru, som »stampat» på sin kappa och mäster hade efter mycket prutande lämnat henne en spottstyver. Då Tora steg in, fick han brått att smussla undan kappan. Men flickan förstod väl genast, vad som hänt och hon visste nog också att kvinnan inte hade mer än den kappan. Så bad hon henne dröja ett ögonblick, gick in i salen och återvände med en

kappa, tio gånger präktigare än kvinnans. Den krängde hon på henne trots kvinnans förlägna invändningar och förskräckta sidoblickar på mästerman. Mäster var så förbluffad att han inte kom sig för att inskrida. Först då kvinnan gått, sade han:

- Nej hör du tös, inte menade jag på det sättet.

Tora svarade:

- Det var synd det, mäster. För på det sättet menar jag. Så gick hon ut i köket och ställde med maten. Mäster satte sig vid bordet och tjurade och där satt han ännu, då Tora kom in med maten. Hon tände ljus och dukade upp så trevligt hon förmådde. Enemans sura min låtsades hon icke märka. Men när maten och trevnaden gjort sin verkan och mäster tinat upp en smula, sade hon:

- Hur kan det komma sig, att mäster, som är en sån klok karl, skaffat sig så dåligt rykte. Hela stan pekar ju finger åt honom?

Att han hade dåligt rykte var ingen nyhet för mästerman; och mer än så: han var nästan stolt över sitt rykte. Det bevisade bäst att han var en kloker karl, som inte lät lura sig.

Därför svarade han endast med en axelryckning och med sin allra mest föraktfulla min. Vad angick honom folks prat? Men den illistiga flickungen fortsatte:

- Nog förstår jag att han inte bryr sig om folks prat. Men skulle han få lust att ta sig en hustru, så blir det en annan sak. Jag till exempel, skulle då aldrig följa honom i kyrkan med mindre än att han bättrat på sitt rykte en smula.

Nu tappade mäster både kniv och gaffel. Kors i all sin dar, satt inte flickungen där och talade i förtäckta ordalag om giftermål! Redan första kvällen! Det steg en blodvåg till hans huvud, som kom kammaren att snurra runt med mästerman. Men försiktig och klok karl, som han var sköt han in en liten fråga:

- Så gott rykte kan jag väl aldrig få, att du vill följa mig i kyrkan?

Där satt flickan och smålog med den glittrande blicken under halvt nedslagna ögonlock, just så blyg som det är anständigt att vara vid ett frieri. Så såg hon honom in i ögonen och svarade:

- Åh, den saken ska jag nog sköta, om bara mäster ger mig fria händer.

Det blev honom för mycket - han ryckte till sig sin hatt och rusade på dörren. Men längre än utanför porten kom han inte; där blev han stående en stund. Så vände han tvärt om, gick in i kammaren, tog flickan kring handlovarna och tvingade henne att se sig in i ögonen. Han sade:

- Menar du, vad du säger, så nog ska du få fria händer!

Åh kors så blyg hon blev och så vackert hon log! Men när nu mäster ville draga henne närmre intill sig, gjorde hon sig hastigt lös. Och i det hon såg på honom med leende blick, sade hon:

- Ja bara nu mäster menar på mitt sätt!

Försvann ut i köket. Mäster stod kvar och rev sig med båda händer i håret. Nog var han klok, men särskilt klok på flickor var han ju inte.

V.

Och så småningom skedde det vidunderliga, att mästermans dystra hus förvandlades till en sorts välgörenhetsinrättning. En ung mor som ville pantsätta sin vigselring för att få någonting helt att trä på sin lilla trasunge, gick därifrån med famnen full av barnkläder och vigselringen i behåll. En gammal arbetare bekläddes från topp till tå. En jungman, som skulle gå till sjöss och som tagit förskott på sin hyra för att kunna lösa ut sin klocka och fästmöns brosch, fick båda dyrgriparna gratis. Men då han i sin glädje ville ta den vackra givarinnan i famn fick han en örfil i påbröd, en örfil som på en gång värmde hans kind och mästermans själ. Eljest var det ju

nog svåra dagar för Samuel Eneman. Det vore synd att säga att han trivdes med den nya tingens ordning. Gång på gång måste han göra våld på sig, knyta händerna bak ryggen eller stoppa dem riktigt djupt i byxfickorna för att inte nappa åt sig något, som den tokiga jäntan så där vårdslöst kastade bort. Ibland rullade han så hemskt med ögonen att han hart när skrämde vettet ur någon käringstackare eller barnunge. Men när det blev alltför svårt, lade Tora sina händer på hans axlar, såg honom leende in i ögonen och frågade:

- Hör nu mäster - ska vi gå med heder i kyrkan? Ska vi - eller ska vi inte?

Då grinade han väl först som om han helst velat bita henne, sluka henne med hull och hår. Men så småningom slätades varggrinet ut, och mästerman kunde se så beskedlig och mjuk ut som ett lamm. Och flög då det orådet i flickungen att hon slog armarna kring hans hals och kysste honom på kinden, blev han helt enkelt blyg, drog sig undan till fågelburen i fönstersmygen eller störtade ut på gatan.

Hade mästermans hus haft gott om besökande förut, så blev det nu ett riktigt överflöd. Gumstackare som i åratal betalt dryg ränta för de kära vigselringar, som de aldrig i

tiden skulle få råd att lösa ut, infunno sig nu samtliga. Och mäster hade en hel låda full med vigselringar! Mer eller mindre dyrbara familjeklenoder, som länge dvalts i den enemanska skattkammarens natt, återvände till dagsljuset och hemmets skåp eller bord. Kärlekssouvenirer en masse fingo åter fylla sin ömma bestämmelse. De glada pojkarna från lyckoskeppet infunno sig en corps var och en med sin jänta under armen. Det blev en särskild glädjedag för Tora. Pojkarna hade en hel del att förtälja om sin före detta kamrat, Knut, och hans nuvarande liv och leverne. Idel beröm!

Och det var icke utan att icke mästerman själv började få smaka berömmets sötma. Åsikterna om Enemans underbara »omvändelse» voro visserligen delade. Somliga menade, att flickan alldeles kollrat bort gubben. Andra trodde, att han nog skulle taga skadan igen så snart han fångat Tora i lagliga band. Men åter andra höllo före, att den grymme mästerman verkligen blivit »väckt» till ett bättre liv. Och hederligt gammaldags folk, som förr föraktfullt vänt ockraren ryggen, hälsade nu så vänligt, att mäster måtte förundra sig. Någon vidare glädje beredde det honom icke, snarare gjorde det honom förlägen. En följd fick emellertid detta ökade sociala anseende: Eneman gav vika för Toras föreställningar och lade bort sista resten av »mästermans» dräkt: de åbäkiga sjöstövlarna. Minsann - såg han inte ut som en hel sprätt, där han kom i sin ståtliga livrock, sin bredskyggiga hatt och dessutom »skodd» som vanligt folk. Och så som husbonden, så hade ock huset förvandlats. I stora salen fanns icke längre något bråte. Fönsterna hade fått gardiner och blommor. Allting var prydligt, rent, vackert - nästan som ett par nygiftas hem, tänkte Samuel Eneman.

Tora hade i själva verket på några veckor lyckats tömma »skattkammaren». När hon en dag letade i skåpen efter något, varmed hon kunde bekläda en trasig landsvägsriddare fann hon endast - mästermans kostym; stövlarna, rocken, cylindern! Hon brast i skratt. Ja, det var ju inte mycket att ge

bort, men busen fann ändå behag i lumporna, tog dem. Så begav det sig, att Eneman nere i hamnen mötte en skock skränande pojkar och mitt i skocken - sitt eget forna jag! Dock endast kläderna, ty den druckne slusken hade sannerligen icke mästermans stolta och värdiga hållning. Det förtröt honom, gjorde honom ursinnig: det var, tyckte han, topppunkten på flickans hänsynslöshet. Nu kunde hon ha plågat honom nog. Med några käppslängar och knuffar skingrade han pojkskocken, tog busen i hampan och släpade in honom på närmaste krog. Här köpte Samuel Eneman utan att pruta igen sin kära kostym, slog in den i ett knyte och begav sig hem, bistert besluten att läsa lagen för Tora. Men när han kom in till flickan i den solljusa salen, förlorade han plötsligt målföret. Där stod han med sitt bylte, kapprak och stum. Det fanns dock något i hans blick, som skrämde Tora. Hon reste sig hastigt och tog ett par steg tillbaka. Inför denna åtbörd av skräck föll gubben till föga. Han gick bort och satte sig vid bordet, byltet framför sig, huvudet sänkt. Tora gick långsamt fram till honom, strök honom sakta över huvudet. Eneman såg upp på henne och med ett besynnerligt vekt och plågat leende sade han:

- Du Tora - du är allt en farlig pant, du.

Så tog han hennes hand och lade den över sina ögon. Flickan gjorde en svag rörelse för att komma lös. För första

gången kände hon sig en smula skrämd och beklämd. Visste inte rätt varför.

Mästermans »omvändelse» var ett kärt samtalsämne för hamnfolket och dryftades vitt och brett inte minst bland sjöbussarna ute på »Goda Hoppsudden». Mutter Boman hade inte sett sin dotter alltifrån den dagen då hon »pantsattes». Skam och nesa hade hon lidit för den galna historiens skull och ville inte gärna ta första steget till försoning. Men när nu skepparna började sticka henne med allehanda frågor om bröllop, barnsöl med mera fick modersoron övertag över stoltheten och hon beslöt att göra dottern ett besök. För

säkerhets skull skickade hon en flicka att båda hennes ankomst följande dag och se vad verkan den underrättelsen månde göra. Och den blev stor nog. Tora gladde sig naturligtvis åt att få återse modern, men Eneman blev helt enkelt halvnoskig av förtjusning, och gav flickan rikliga drikspengar. Att mutter Boman så där »officiellt» gjorde dem ett besök, var ju så gott som ett erkännande av deras förhållande. Det var den blivande svärmodern som kom. Så skulle alla människor tyda visiten och så tyddes den av Samuel Eneman. Tora måste skratta, då hon följande dag fick se den store gubben fjäska omkring i rummen för att göra allt riktigt prydligt och värdigt att mottaga mutter.

Och mutter Boman kom. Mötet mellan de båda gamla fienderna blev mycket högtidligt. Båda buro järnmasker och båda hade svalt eldgafflar. De slogo sig ned vid kaffebordet; samtalet gick trögt i början och i fortsättningen ännu trögare. Något tal om bröllop blev det icke. Slutligen härdade Eneman icke ut längre; han föregav något ärende i staden, reste sig och gick. Knappt hade han lämnat dem, förrän mutter fick språklådan riktigt i gång; började - som rätt kunde vara - med en hel skur förebråelser. Tora tog dem inte så värst hårt. Men Eneman, som kommit ut på gatan, stannade vid det öppna salsfönstret och lyssnade. Så fick han då höra mutter fråga:

- Ska ni gifta er, du och Eneman? Tora svarade:

- Är du rent stollig mor? Det vet du väl, att jag och Knut ska gifta oss, så snart han skrapat ihop lite pengar. Och han ska vara på god väg, sägs det!

Och Tora log ett ljust hjärtelöje, då hon tänkte på vad sjömännen berättat om Knut. Men mutter skakade bekymrad och förvånad på huvudet och sade:

- Men förklara mig då, hur du har kunnat få mästerman så mjuk som vax.

Flickan skrattade och svarade:

- Åh, jag har bara lovat att följa honom i kyrkan, när han blir så pass folk att en kan sitta i kyrkbänk med honom.

- Aj aj, flicka, suckade mutter, det har han nog menat på sitt sätt.

Tora svarade:

- Det är synd om honom det. För jag menar det på mitt sätt.

Ja, nog var det ju synd om Samuel Eneman i det ögonblicket. Slaget kom oförberett. Han måste stödja sig mot väggen för att hålla sig uppe. Men hur flickan än dårat honom och hur vek hon än lyckats göra honom, så fanns det dock alltjämt kvar en smula av det gamla mästermansvirket. Smärtan slog om i vrede och hämndbegär. Så småningom rätade han upp sig i sin fulla längd. Lugn, stolt, föraktfull fortsatte han sin vandring.

VI.

Och nu begav det sig att vårens lyckoskepp åter löpte in i hamnen. Det skulle ligga där några veckor för att taga last och påmönstra ny besättning. Pojkarna, som avmönstrat i våras därför att hyran tyngde så farligt i fickorna, hade nu lärt sig att lätta fickor i längden blir tyngre än tunga fickor. Och då styrman en lördagskväll sattes i land, togo de emot honom som en räddande ängel. Styrmannen frågade genast efter Knut. En av kamraterna svarade att Knut väntades till staden endera dagen men att han troligen ämnade förbli landkrabba för alltid. Det tyckte styrman var synd på karl.

Ja, nog var han väntad. Han hade skrivit till Tora, att nu hade han skrapat ihop pengarna och nu skulle han komma. Det var mästerman själv som räckte henne brevet. Han gjorde inga frågor. På sista tiden hade han blivit så besynnerligt ordkarg och trumpen. Tora förstod, att det var någonting i vägen med honom och hon förstod också att hon äntligen

- Åh, jag har bara lovat att följa honom i kyrkan, när han blir så pass folk att en kan sitta i kyrkbänk med honom.

- Aj aj, flicka, suckade mutter, det har han nog menat på sitt sätt.

Tora svarade:

- Det är synd om honom det. För jag menar det på mitt sätt.

Ja, nog var det ju synd om Samuel Eneman i det ögonblicket. Slaget kom oförberett. Han måste stödja sig mot väggen för att hålla sig uppe. Men hur flickan än dårat honom och hur vek hon än lyckats göra honom, så fanns det dock alltjämt kvar en smula av det gamla mästermansvirket. Smärtan slog om i vrede och hämndbegär. Så småningom rätade han upp sig i sin fulla längd. Lugn, stolt, föraktfull fortsatte han sin vandring.

VI.

Och nu begav det sig att vårens lyckoskepp åter löpte in i hamnen. Det skulle ligga där några veckor för att taga last och påmönstra ny besättning. Pojkarna, som avmönstrat i våras därför att hyran tyngde så farligt i fickorna, hade nu lärt sig att lätta fickor i längden blir tyngre än tunga fickor. Och då styrman en lördagskväll sattes i land, togo de emot honom som en räddande ängel. Styrmannen frågade genast efter Knut. En av kamraterna svarade att Knut väntades till staden endera dagen men att han troligen ämnade förbli landkrabba för alltid. Det tyckte styrman var synd på karl.

Ja, nog var han väntad. Han hade skrivit till Tora, att nu hade han skrapat ihop pengarna och nu skulle han komma. Det var mästerman själv som räckte henne brevet. Han gjorde inga frågor. På sista tiden hade han blivit så besynnerligt ordkarg och trumpen. Tora förstod, att det var någonting i vägen med honom och hon förstod också att hon äntligen

måste göra slut på sitt lilla bedrägeri. Det föreföll henne icke längre så oskyldigt och lustigt. Hon började bli rädd. Men som den modiga tös hon var, beslöt hon att gå rakt på sak. Och just denna lördagskväll sade hon till Eneman:

- Hör mäster, nu är det väl på tid att jag håller mitt löfte.

Han satt vid sin kikare och iakttog, hur lyckoskeppets lanternor tändes. Utan att taga ögat från instrumentet frågade han:

- Har du givit mig något löfte?

Alltmera orolig och förlägen svarade hon:

- Minns inte mäster - att jag skulle följa honom i kyrkan. Vi kan ju gå i högmässan i morgon.

Som hon sagt det, tog hon ofrivilligt ett steg tillbaka, som om hon väntat att han skulle rusa upp och kasta sig över henne. Men han rörde icke en muskel, och efter en stund sade han:

- Jaså, jag har blivit så pass folk nu, att du kan sitta i kyrkbänk med mig? Nu först vände han sig om och såg på henne. Och han tillade: - Nå, det var ju väl. Det har kostat mig mycket, och mer kommer det att kosta.

Tora blev inte riktigt klok på, vad han menade med de orden; men att det låg hot i dem och att det låg hot i blicken, det förstod hon.

Tidigt på söndag morgon kom Knut till staden, alltför tidigt för att han genast skulle kunna uppsöka Tora. Så

drev han då omkring vid hamnen och stötte på en flock av sina kamrater, däribland styrman själv. Det blev ett glatt återseende och hela flocken drog i väg till »Cap Devils» trädgård - styrman ville bjuda på ett glas över lag. Värden själv passade upp, och var inte sen att fylla glasen på nytt. Styrman började så smått »pressa» Knut. Skulle han inte ta hyra på nytt? Nå, så alldeles ovillig var han ju inte, helst en stund som denna bland forna kamrater och med glaset i hand. Men i alla händelser måste han först klara upp sina affärer i land

Kärleksaffärer förmodade styrman. Och det blev skratt! Då säger en av pojkarna:

- Men Knut du - vet du inte, att din flicka ska gifta sig med mästerman?

Knut spritter till, blir ett ögonblick beklämd och förargad, men lugnar sig och slår bort saken med skämt. Prat! Mästerman! Jo, det vore en snygg brudgum! Då säger värden:

- Det tör ändå vara sant, för jag vet att mutter Boman själv givit sin välsignelse.

Nya skrattsalvor, som dock hastigt tystna inför Knuts ursinniga min. Så lugnar han sig på nytt och vill åter slå bort historien som slidder sladder. Då lägger värden handen på hans axel och pekar utåt gatan. Knut reser sig långsamt, stirrar - så skyndar han bort till trädgårdsgrinden. Några av kamraterna följa honom.

På gatan komma Enernan och Tora, sida vid sida. Sannerligen, som de nu gå där, båda i kyrkstass, se de trots åldersskillnaden inte alls så omaka, ut. Gubben har varit en vacker karl i sin dar, gestalten är alltjämt oböjd, huvudet stolt buret, det grå håret missklär icke ansiktet, vars hy är frisk. Tora trippar sedesamt vid hans sida. Hon ser då alls inte olycklig ut - och har ju heller ingen orsak: buren skall snart öppnas.

Plötsligt får hon sikte på Knut, och fastän synen icke är helt oväntad, överväldigar den henne. Hon tvärstannar, brydd, nästan skrämd. Hon känner sig mellan två eldar, och den omständigheten att hon skulle återse Knut vid »Cap Devil» gör henne också beklämd. Mästermans långsynta blick har för länge sen upptäckt rivalen. Han behåller sitt kalla lugn. När Tora stannar, tar han henne under armen, böjer sig lite ner mot henne och säger:

- Kom ihåg ditt löfte. Det är med mig du går i kyrkan i dag.

Hon nickar jakande; han behåller hennes arm under sin. Nu se de riktigt ut som fästefolk. Kanske ska de rentav gå och höra på sin lysning, tänker Knut. Han stirrar oavvänt

och stelt på dem. De många glasen bidraga, väl också till att ge honom ett hetsigt, hotfullt utseende. Tora vet inte, hur hon ska bete sig. Hon vågar inte se på honom. Hon går där och fingrar på psalmboken och vet sig ingen annan råd än att stirra ned i backen. Så går hon då förbi honom utan att skänka honom en blick.

Kamraterna byta blickar; han ser dem lite för konstig ut, vännen Knut. De börja skämta och skratta, dra honom med sig in i trädgården. Han följer dem först motståndslöst, men plötsligt blir han ursinnig, vill springa efter flickan. De skocka sig omkring honom, hålla honom tillbaka. Inte ska han väl ställa till bråk i själva högmässan? Det är tids nog sen. Då ska de hjälpa honom att klå upp gubbtjyven, om han så önskar. Nu ska han visa sig som karl i ett glatt lag. Och de byta åter blickar. Det är inte värt att släppa honom på egen hand. Så locka de honom med sig in i värdshuset.

Eneman och Tora återvända från kyrkan. De ha ingenting att säga varandra. Tora smyger sig då och då bort till fönstret. Hennes oro övergår till ångest. Varför kommer inte Knut? Varför såg han så besynnerligt på henne? Inte heller förstår hon mästermans beteende. Varför blev han inte ond, varför brusade han inte upp, då hon avslöjade sitt bedrägeri? Och vad är det nu han går och grubblar över?

Plötsligt knackar det på porten. Tora springer ut och öppnar - men blir grymt besviken. Det är värden på »Cap Devil» som vill tala med mäster Eneman. De stiga in i Enemans kammare. Värden lismar och krumbuktan Han har kommit för att varna. Den där Knut sitter på »Cap Devil» halvdrucken, och utslungar hotelser mot mäster. Det är bäst att ta sig i akt. Eneman svarar:

- Jag ska gå och tala med honom.

Värden blir förskräckt, avråder. Mäster visar honom lugnt dörren.

Så gör han sig redo att gå ut. I förstugan hejdas han av Tora. Hon säger:

- Mäster skulle inte gå ut - det kommer kanske någon och söker honom.

Eneman står ett ögonblick och betraktar henne; så svarar han:

- Nej. Det kommer ingen och söker mig.

Eneman går ned till »Cap Devil». Sjömännen äro redo att göra uppbrott, då värden kommer inrusande med den stora nyheten. Några vill gå, andra vill stanna. Knut hör varken på de ena eller de andra. Han har tagit fram en sedelbunt som han ivrigt genomräknar. Så öppnas dörren och Eneman stiger in. Med ett »gudsfred» tar han av sig hatten och lägger den ifrån sig. Halvt ofrivilligt draga sjömännen sig åt sidorna och lämna Knut och Eneman ensamma mitt på golvet. Knut kramar ihop sedelbunten i sin näve och slungar den mot Enemans ansikte. Sedlarna falla som vissna löv kring ockraren. Han ägnar dem icke en blick. Han säger:

- Pengarna kan du behålla, pojke. Den här panten har varit mig för dyr för att jag skulle släppa den. Vill du sälja pantkvittot åt mig?

Knut tar fram kvittot. Eneman gör en rörelse som för att ta det. Knut vill kasta sig över honom men hålles tillbaka av vännerna. Eneman säger:

- Vad ska du med den där papperslappen? Hur du än bär dig åt, så lyser det nästa söndag mellan mig och Tora.

Knut stirrar på honom, så tar han några steg emot honom och frågar:

- Är det Tora, som skickat dig?

Mot sin vilja måste mästerman sänka blicken; han kämpar med sig själv - en mycket kort stund. Lyfter så åter huvudet och nickar jakande. Knut sänker huvudet, modlös. Det är Tora som skickat honom, vad tjänar det då till att spjärna mot udden? Må gubben ta lappen! Men för att visa sig kavat, slänger han den på bordet och säger:

- Låt oss spela om lappen, ockrare! Du sätter upp dina tusen riksdaler och jag pantkvittot på flickan.

Han skrattar och kamraterna flina. Värden samlar ihop sedlarna i en bunt och lägger dem på bordet. Efter någon tvekan samtycker Eneman. De slå sig ned vid bordet. Sjömännen slå ring omkring dem och följa spelet med spänt intresse. Eneman vinner. Han reser sig i det han samtidigt lägger handen över kvittot. Plötsligt springer Knut upp och vill kasta sig över honom, men Eneman ger honom ett så kraftigt slag för pannan att han faller bedövad i kamraternas armar. Några sjömän gå hotfullt mot gubben men styrmannen träder emellan. Rent spel! Mästerman har vunnit och ska ha sin vinst och fritt avtag. Eneman tar sin hatt. Styrmannen räcker honom sedelbunten och han är nära att ta den men skjuter den ifrån sig och säger:

- Nej, det är hans. Jag kom för att köpa kvittot, och jag köper det. Därpå går han.

Sjömännen badda Knuts huvud med vatten. Han vaknar men sluter åter ögonen. De besluta att föra honom ombord. De bära honom mellan sig; värden går före med en lykta. Ute börjar just den första svaga gryningen. Men ännu lysa lyckoskeppets och andra fartygs lanternor i mörkret. Sjömännen med Knut emellan sig stiga nedför kajtrapporna ombord i jollen. De lägga ut. Kvar på stranden står som ett mörker i mörkret, en hög gestalt. Gryningen växer, det ljusnar. Men ännu står mästerman kvar på kajen, försänkt i tankar.

Så tar han sig samman. Det är nu alldeles ljust. Han går upp mot sitt hus, stiger in, går in i salen, öppnar fönsterluckorna, lyssnar en stund vid dörren till Toras kammare, stiger in. Tora sover. Eneman slår upp fönsterluckan, solljuset strömmar in, men hon vaknar icke. Eneman står en stund och betraktar henne allt under det han fingrar på kvittot. Hans uttryck är lugnt och hårt - blott för ett ögonblick veknar det. Så rör han vid hennes skuldra. Hon far upp, stirrar yrvaket omkring sig. Eneman räcker henne kvittot,

därpå går han bort till fönstret. Tora vänder och vrider på lappen, förstår inte, frågar. Eneman svarar:

- Det är Knuts pantkvitto. Jag köpte det av honom i natt för tusen kronor.

Tora rycker till; hon sätter ena foten i golvet för att springa upp. Men när nu mästerman åter vänder sig mot

henne, kryper hon högre upp i sängen och drar täcket upp under hakan. Mästerman säger:

- Han går till sjöss nu, Knut, och tyckte väl inte det var någon mening med att gömma på lappen. Helst han fick så bra betalt.

Toras huvud sjunker långsamt och hon döljer ansiktet i täcket. Mästerman går förbi henne ut i salen; han vågar inte se på henne. Han går bort till fönstret och sticker tankspritt fingrarna in i buren till fåglarna, som skrämda flaxa omkring.

VII.

Nu hade således hamnfolket fått än mera att prata om. I mutters skänkrum dryftades nattens uppträde vitt och brett och de gamla sjöbussarna sparade inte på stickord. Jo, det var en söt svärson, mutter tänkte skaffa sig! Mutter pöste av förargelse, fräste och knuffades. Bäst det var öppnades dörren och in trädde Tora. Det blev med ens tyst i rummet, alla gapade nyfiket glupskt mot flickan. Blek var hon ju och allvarligare än vanligt, men eljest kunde de icke upptäcka någonting ovanligt hos henne. Lugnt hälsande till höger och vänster skulle hon just gå in i ett av de inre rummen, då en gammal skeppare grep henne kring handloven och ställde henne framför sig som man gör med småbarn. Han sade:

- Hör du tösabit, är det sant att du ska gifta dig med den där gamle uven Eneman?

Tora svarade:

därpå går han bort till fönstret. Tora vänder och vrider på lappen, förstår inte, frågar. Eneman svarar:

- Det är Knuts pantkvitto. Jag köpte det av honom i natt för tusen kronor.

Tora rycker till; hon sätter ena foten i golvet för att springa upp. Men när nu mästerman åter vänder sig mot

henne, kryper hon högre upp i sängen och drar täcket upp under hakan. Mästerman säger:

- Han går till sjöss nu, Knut, och tyckte väl inte det var någon mening med att gömma på lappen. Helst han fick så bra betalt.

Toras huvud sjunker långsamt och hon döljer ansiktet i täcket. Mästerman går förbi henne ut i salen; han vågar inte se på henne. Han går bort till fönstret och sticker tankspritt fingrarna in i buren till fåglarna, som skrämda flaxa omkring.

VII.

Nu hade således hamnfolket fått än mera att prata om. I mutters skänkrum dryftades nattens uppträde vitt och brett och de gamla sjöbussarna sparade inte på stickord. Jo, det var en söt svärson, mutter tänkte skaffa sig! Mutter pöste av förargelse, fräste och knuffades. Bäst det var öppnades dörren och in trädde Tora. Det blev med ens tyst i rummet, alla gapade nyfiket glupskt mot flickan. Blek var hon ju och allvarligare än vanligt, men eljest kunde de icke upptäcka någonting ovanligt hos henne. Lugnt hälsande till höger och vänster skulle hon just gå in i ett av de inre rummen, då en gammal skeppare grep henne kring handloven och ställde henne framför sig som man gör med småbarn. Han sade:

- Hör du tösabit, är det sant att du ska gifta dig med den där gamle uven Eneman?

Tora svarade:

- Det lyser för oss om söndag.

Svaret kom så lugnt att gubben försagd släppte hennes händer och hela församlingen satt där och stirrade på sina nästippar. Men så snart Tora lämnat rummet blev det åter liv i gubbarna och de beskärmade sig gruvliga över

flickan, som svek en rask ung sjöman för den där ockrarens skull. Då tröt mutters tålamod och med händerna i sidorna sade hon:

- Det är väl bättre att ta en stenrik och stadgad man än en sån där spelevinker till sjöman. Sjöfolk är väl nyttiga till något de med, eftersom Gud skapt dem. Men i land gör de då inte annat än sliter munläder och krogbänkar!

Sade och följde sin dotter.

Det var då ändå för starkt, tyckte gubbarna. Jaså de sleto mutters bänkar. Nå, det skulle de låta bli, det fanns väl andra krogar i hamnen. Och så reste de sig som en man och troppade av till »Cap Devil». I dess trädgård stötte de samman med Knuts kamrater och andra sjömän. Stor och hetsig rådplägning. Skulle de verkligen tillåta att ockraren knep tösen från deras kamrat? Ingalunda! Det vore en skam för dem alla. De begåvo sig ned till hamnen, där lyckoskeppet låg och tog in last. Knut var redan i arbete. De ropade honom fram till relingen. Han skulle följa med dem upp till Eneman, så skulle de nog tala förstånd med gubben. Knut stod där och betraktade sina nakna fötter. Det syntes nog, hur plågad han var. Slutligen svarade han:

- Vill ni göra mig en tjänst, så tala aldrig mer om den där flickan. Hon har gjort sitt val och nu har jag gjort mitt. Jag sätter inte min fot i land förrän bröllopsklockorna ringt, det lovar jag.

Svaret verkade ju nog avkylande, men riktigt ville hetsigheten inte lägga sig. Och Knuts kamrater kommo överens om att nog skulle de väl spela gubben något spratt.

Samuel Eneman levde i lycklig okunnighet om de onda anslagen. I alla händelser hade han icke tid att ägna dem en tanke. Han hade segrat, han triumferade. Vad folk tyckte,

brydde honom lika lite nu som förr. Mycket hade han också att styra och ställa med för att göra hemmet riktigt vackert. Vidare skulle han köpa lysningspresent. Den vållade honom mycket huvudbry. Till slut bestämde han sig för en hel uppsättning korallsmycken, halsband, armband, örhängen - Gud vet allt. Gubevars han hade ju också varit sjöman i sin dar och visste en smula, vad kvinnfolk tycker om. Dyrt var det, men så smakade det också. Han tröttnade inte att betrakta, fingra på och putsa grannlåten.

Och så skulle ju lysningen tas ut. När Eneman stod där på pastorsexpeditionen, glodde han allt en smula misstänksamt på pastorsadjunkten. Den tuppkycklingen såg väl munter ut för ställets och stundens allvar. Själve prosten, en jovialisk herre, kom utrullande från sitt rum för att titta på brudgummen. Han klappade Eneman på axeln, blinkade och sade:

- Jag, som trodde att Eneman var en mäkta klok karl. Och nu hör jag att han ska gå och gifta sig på gamla dar.

Eneman drog sig åt sidan och gav prosten en ond blick. Men så löstes det stränga uttrycket upp i ett stort och knipslugt löje; han klappade i sin tur vördig prosten på axeln och svarade:

- Jag ska säga prosten en sak. Hade jag inte varit en mäkta klok karl, så hade det aldrig blivit något bröllop -.

Prosten stod där och såg efter honom, ganska förbryllad och en smula sårad i sin värdighet

Första lysningsdagen kom. Eneman gick tidigt ut for att skaffa sig en blombukett; han kunde inte få den nog stor och grann. Sedan klädde han sig och putsade sig framför en stor, nyinköpt spegel. Så mycken tid och omsorg hade han väl inte ens som tjuguårig jungman ägnat sin värda person. Men resultatet tillfredsställde honom desto mera. Det var en skinande ungdomligt glad Samuel Eneman som med buketten i näven, lysningspresenten i fickan lämnade sitt hus för att begiva sig till »Goda Hoppsudden». Vandringen blev emellertid icke utan besvärligheter. Redan strax utanför porten

snubblade han över ett rep, som lömskt spants upp en fot över marken. Gubben tog ett väldigt skutt, såg sig förgrymmad om efter gärningsmannen men spillde ingen tid på efterforskningar. Inte långt efter måste han ånyo rädda sig med ett hopp - den gången var det en hink slaskvatten, som hävdes ut genom ett fönster. Äntligen kom han ut på vägen till »Goda Hoppsudden». Några halvvuxna pojkar sparkade boll på fältet. En välriktad spark skickade den smutsiga bollen mitt i ryggen. Gubben försökte se över axeln om han blivit smutsig, men i

detsamma skyndade en sjöman beställsamt fram och började borsta. Flera andra kommo till, fjäskade hjälpsamt omkring honom. Men var och en hade ett gammalt pantkvitto som han med en nål fäste i rocken så att slutligen hela ryggstycket täcktes av fladdrande pantsedlar. Gubben anade rackartyg och skyndade vägen framåt, följd i gåsmarsch av sjömännen. På värdshusets trappa stod mutter. Gubben hälsade, bjöd henne artigt och kruserligt buketten, men strax därpå vände han sig om för att se efter följet. Då brast mutter i skratt, så befängd såg han ut med sina kvitton. Eneman upptäckte orsaken till hennes munterhet och rusade ursinnig in i förstugan. Mutter lugnade honom och befriade honom från lapparna. Så steg han in till Tora. Hennes allvarliga och tungsinta min gjorde honom så förlägen och beklämd att han stannade vid dörren. Tora måtte själv gå fram till honom och taga buketten ur hans hand. Och när han tog fram presenten och hängde halsbandet kring hennes hals visade hon så mycken glädje och tacksamhet, som hon förmådde att visa.

Under tiden samlades allt vad sjöfolk hamnen hade på mutter Bomans gård. Det blev ett stoj och leverne! Någon ropade: »Brudparet ut!» och strax togs ropet taktfast upp av alla munnar. Mutter på trappan försökte göra sig hörd, men kom ingen vart. En sten slungades in genom fönstret till Toras kammare. Då rann sinnet på Samuel Eneman: han tog stenen och slungade den mitt in i folkmassan. Nu

blev upphetsningen ännu vildare: man trängdes fram mot trappan. Mutter smet in och smällde porten i lås. Flera stenar slungades mot fönstren. Ropen skallade: »Ut med ockraren! Ut med mästerman! Ut med flicktjuven!»

Och Samuel Eneman steg ut på trappan. Så djärv och oböjlig var hans hållning, så stark hans blick att tumultet något dämpades. Men när han frågade, vad de ville honom, började smädeorden hagla på nytt, knutna nävar sträcktes emot honom, och de närmast stående knuffade honom ned för trappan. Då steg Tora ut, ställde sig bredvid honom och tog hans hand i sin. Så kunde de inte ropa flicktjuv längre.

De tystnade, drogo sig tillbaka, gåvo plats. Men styrmannen på lyckoskeppet steg fram till Eneman och sade:

- Nu ser vi, hur Tora valt Och det kan också göra detsamma, eftersom Knut inte längre vill veta av henne. Men en fråga ska du svara på, mästerman, innan vi släpper dig -

Eneman böjde jakande på huvudet. Den andre fortsatte:

- Ljög du eller ljög du icke den där kvällen då du sa till Knut, att Tora skickat dig för att återfordra pantsedeln?

Den frågan skulle mästerman aldrig besvara, behövde icke heller. Tora släppte mästermans hand, tog ett steg mot frågaren och såg honom in i ögonen. Det dröjde väl en stund, innan hon riktigt förstod, vad som sagts om vad som skett. Men när hon det gjort, vände hon sig åter mot mästerman, lossade korallkedjan från sin hals och kastade den framför honom. Därpå drog hon upp ur barmen medaljongen med Knuts porträtt och utan att släppa Eneman med blicken, sade hon:

- Nu har det lyst mellan honom där och mig. Så jag får väl stå mitt kast. Men hälsa Knut, att så länge jag lever ska jag aldrig bära annat smycke än det han gav mig.

Under de ordens tunga mening krympte mästerman ihop. Hans huvud sänktes, hans skuldror sköto upp - ja, han kröp ihop som en katt och i nästa ögonblick hade han ryckt åt sig medaljongen, kastat den i marken och krossat den med sin häl. Så blev han stående orörlig. Och snart ensam.

Han märkte väl icke ens att mutter, Tora, sjömän, hela församlingen lämnat honom allena. Slutligen böjde han sig ned och tog upp korallerna, fingrade på dem och strök dem mot rockärmen.

Allt från den dagen till bröllopsdagen höll sig mästerman i sitt hus. När någon nyfiken kastade en blick in genom hans fönster, sågs han nästan alltid sitta på en och samma fläck, så där måtte han ha suttit både dag och natt. Påstods. Och vad han gjorde var lätt både att se och säga: mästerman grubblade.

Mutter rustade så smått till bröllopet; mycket smått för resten, ty det var ju inte precis något glädjebröllop, om också bruden varken fällde tår eller suck.

Så en vacker dag, en riktigt vacker dag ringde Samuel Enemans bröllopsklockor. Samma dags afton skulle

lyckoskeppet avgå och besättningen hade fått sin sista landpermission. De samlades mangrant på kyrkbacken - inte för att ställa till spektakel precis, men nog ville de se och grina åt det brudparet. Knut, som de försökt att få med sig, hade bestämt vägrat. Men hur det nu var - som han satt där och lyssnade till klockorna, fick han en obetvinglig lust att återse Tora, än en gång innan hav och präst skilde dem åt för alltid. Han hoppade ned i en jolle och rodde för många hundra riksdaler - - -

På kyrkbacken hade en massa människor samlats. Till vänster om stora porten stodo brudens anförvanter och vänner samt en hel del folk, som Tora hjälpt, mest kvinnor. Till höger stodo Knuts kamrater och andra sjömän. Nu kommo bruden, mutter och några släktingar. Folket till vänster hälsade vänligt, under det att sjömännen höllo sig buttra och strama. Mutter kände sig illa berörd men bruden visade sig alldeles okänslig så för vänlighet som för motsatsen; blek och lugn ställde hon sig i kyrkporten att vänta på brudgummen.

Klockorna tystnade, brudföljet stod färdigt att träda in i kyrkan, prästen tog på sig sin kappa, organistens fingrar trevade nervöst över klaviaturen - men brudgummen dröjde. En ensam sjöman kom hastigt gående uppför kyrkbacken, saktade en smula förlägen farten, då han såg bruden stå kvar ännu i porten, och slöt sig till kamraternas yttersta led. Det var Knut. Sjöbussarna hälsade honom med handslag och vänskapliga knuffar. De tyckte det var stil på pojken, att han icke höll sig undan. Så småningom knuffades han allt längre fram mot kyrkporten, dock alltjämt sluten i och dold av kamratkretsen.

Samuel Eneman, den lycklige brudgummen, lät vänta på sig! Mutter blev först otålig, så orolig, så ond. Både hon och dotter hennes kunde väl begära, att gubben visade sig mera angelägen och punktlig. Klockaren kom utfarande och beskärmade sig. Vad var nu det här för ett sätt? Att låta vördig prosten vänta! Det var inte långt ifrån att han kommit i luven på mutter, som sannerligen icke var hågad att taga snubbor för Enemans skull. Slutligen enades de om att sända kyrkvaktaren i utomordentlig beskickning till den försumlige brudgummen. Allas blickar följde nu sändebudet, allas utom brudens - och Knuts. Pojken hade kommit rätt långt upp i följet: plötsligt fick Tora honom i sikte. Från den stunden såg hon ingen annan än honom, han ingen annan än henne.

Och Samuel Eneman lät alltjämt vänta på sig! Det började bli rent befängt. Mutter visste inte längre, om hon skulle gråta eller gräla. Till råga på elände kom vördig prosten själv ut för att höra efter, vad som stod på. Han och mutter gingo ett stycke utför kyrkbacken, stannade. Någon hade upptäckt brudgummen på avstånd, pekade. Hela hopen pekade - pekade och skrattade.

Äntligen kom verkligen mästerman och på långt håll såg han nog så ståtlig ut. Men på nära håll! På nära håll var det helt enkelt den forne Samuel Eneman, »mästerman» i all sin prydno, i sjöstövlar, sliten och grönskande kappa, stukad

cylinder. Och likväl var det inte riktigt den gamle mästerman, än mindre Toras brudgum. Något hade ryggen krökts, något hade huvudet sänkts, blicken var icke lika stålhård som förr. Lugnt och utan åthävor steg han fram till prosten och mutter, tog av sig hatten. Prosten ryggade tillbaka en smula, förbryllad, men anlade genast sin högvördigaste min och frågade, vad Eneman tänkte på, som lät honom vänta. Eneman lyfte nu huvudet och såg över prostens skuldra bort mot kyrkporten. Och vad han där såg fängslade fullständigt hans blick. Emellertid svarade han:

- Åh, jag kommer väl tids nog. Svaret och det besynnerliga, på en gång bittra och triumferande leende, som nu lyste över brudgummens ansikte, gjorde prosten än mera förbryllad och förargad. Han frågade, vad Eneman menade med att komma till vigseln klädd som en slusk. Utan att taga blicken från kyrkporten svarade Eneman:

- Åh, jag är väl fin nog.

Prosten och mutter och hela kyrkfolket stirrade på Eneman; Eneman stirrade på kyrkporten. Slutligen gav vördig prosten lösen, sägande:

- Karln är inte klok!

- Nej, han är inte klok, instämde mutter.

- Mästerman är inte klok, bekräftade menigheten. Då tog Samuel Eneman vördig prosten mellan sina händer, vände honom helt om, och pekade över hans axel upp mot kyrkan. Och så snart prosten vände sig, vände hela menigheten.

Tablå!

Mitt i kyrkporten, glömska av allt och alla, stodo Knut och Tora, hand i hand och med så tydlig lust att komma mun vid mun att den icke behövde bekräftas av gärningen. Icke heller fingo de tid: ty nu började alla gummor voja sig, alla gubbar skratta och alla unga sjömän hurra och vifta med mössorna. Mutter och prosten ville rusa bort till de båda brottslingarna, men Samuel Eneman höll dem tillbaka. Han sade:

- Åh, visst är jag väl klok, prosten. Jag är så klok, att

jag säger nej i brudstoln. Och till det tör jag vara fin nog, som jag går och står.

Därmed släppte han de båda förbluffade gamla och steg fram till de båda unga, som stodo där halvt skamsna, halvt trotsiga. Eneman vände sig till Tora och sade:

- Du lovade, att aldrig bära annat smycke än den där medaljongen. Och du brukar ju hålla dina löften, du Tora. Fast på ditt sätt förstås.

Flickan hängde med huvudet, förlägen. Eneman fortsatte:

- Jo, jag vet ju det och därför har jag lagat medaljongen och satt den på en annan kedja, eftersom den förra råkade gå sönder. Och han tog fram medaljongen som han lagat och fastsatt på korallhalsbandet. Han knäppte det kring flickans hals, vände och gick. Folk vek åt sidan för honom; prosten gjorde en tafatt rörelse för att hejda honom men han märkte det icke.

Den kvällen fram mot solnedgången hissade lyckoskeppet ankare. Mästerman satt vid sin kikare och åsåg avfärden med stort intresse, som dock koncentrerade sig på Tora. Det var någonting han väntade på. Och när nu skeppet styrt ut ur hamnen, skedde just vad den sluge gubben räknat ut. Tora stack näsduken i barmen och drog fram medaljongen. Först kysste hon den, så öppnade hon den försiktigt. Men se! I stället för fästmannens porträtt innehöll medaljongen blott ett sammanviket papper - pantsedeln. Matro hon blev häpen och förargad! Men så brast hon i skratt, knöt nävarna och skakade dem hotfullt mot mästerman, som myste och skakade av undertryckt skratt. Nå ja, han blev ju snart allvarsam igen, gubben Eneman, såg sig om i sin tomma sal och suckade. Men det goda löjet lämnade honom icke riktigt: det fick han behålla som minne av sin farliga pant.

Segelholmen, juni--juli 1919.

VEM DÖMER?

I.

Sällsamma äro sagorna om kärleken och döden.

Och det berättas om en ung kvinna vid namn Ursula, att hon togs till äkta av en man, som hon hatade. Då anropade hon den Allsmäktige och bad den Barmhärtige om ett under och ett tecken. Och hon bad honom, att han måtte ändra hennes hug eller ock befria henne genom döden. Ty hade hon en annan kär.

Men han, som tog henne till äkta, var ingen mindre än åldermannen i S:t Lucasgillet, mäster Anton Bildskärare, en i sina stycken särdeles förfaren konstnär och dessutom att räkna bland stadens lyckligaste män, om så förgängliga och fåfängliga ting som rikedom, anseende och vänskap kunna skänka lycka. Sitt rykte som konstnär hade han vunnit redan i sin första mannaålder, då honom anförtroddes det viktiga värvet att snida en bild av Vår

Frälsare åt munkarna i Vårfruklostret. I tre år arbetade mäster Anton på krucifixet och hade det en höjd av femton fot, korsarmarnas sammanlagda längd uppgick till sju fot och sju fot mätte likaledes den Korsfästes lekamen. Detta verk av skickliga händer och ett fromt sinne bragte mästaren stort beröm och nu vakna,de avundsmännen, som sällan äro sena. De visste berätta, att mästaren i sin fåfänga givit Vår Frälsares bild en alltför stor likhet med sin egen friska och vackra lekamen och att han sålunda i sitt övermod hädat Människosonens lidande. Dock vann det smädliga örontasslet, som kunnat stå mästaren dyrt, föga tilltro. Ty under det att den korsfästa gestalten utstrålade en skräckinjagande men upphöjd smärta, var

bildsnidaren själv en den muntraste ture, den där aldrig sågs rörd av någon smärta eller krankhet eller sorg. Fördenskull kunde det väl synas orimligt att söka likhet mellan mästaren och verket.

Och sådan mäster Anton varit i sin ungdoms och krafts dagar, sådan förblev han även som gubbe: en oböjd man med stor och kraftig kropp och ett det allra muntraste och vänsällaste lynne. Stadens yppersta borgare och klerker sökte hans sällskap och icke minst var det fallet med herr borgmästaren själv, som kallade sig mäster Antons hjärtebror och dessutom var hans gode och trogne granne. Många aftnar förflöto ej utan att borgmästaren och åldermannen bänkade sig bland andra förträffliga män i rådhuskällaren vid ärliga krus. Ringare personer, som tagit plats på vördsamt avstånd från borgmästarens bord, spetsade då gärna öronen för att uppsnappa något vettigt ordstäv eller något muntert skämt från mäster Antons mun. Han kunde sjunga den muntraste dryckesvisan och det fagraste kärlekskvädet; han kände mången sägen om hjältars gärningar och furstars ridderliga äventyr och fromma mäns märkliga leverne. Men sagorna om Kärleken och Döden kände han icke.

Utan menade han, att där kroppens lust upphör, där upphör ock kärleken och sträcker ej sitt välde utöver den rågång, som Döden trampat med svängande lie i hand. Dock sjöng han kärlekens lov och kallade den en evig ungdoms källa. Och han kallade fru Ursula en ung Vår, som skrämt gubben Vinter från hans dörr och från hans hjärta. Han liknade henne än vidare vid en förtrollad bägare, en hemlighetsfull och ljuvlig kalk, ur vilken han dagligen drack sig till ny ungdom och ny lycka. Sålunda upphöjde han henne och smyckade henne med de fagraste ord och med ännu fagrare tankar, som ej funno ord. Och då hon syntes honom vara den frommaste och blidaste kvinna i världen, snidade han hennes bild och gav den en helig jungfrus gestalt. Men fru Ursula trodde, att han hånade hennes hjärta och föraktade hennes hat

Mellan åldermannens hus och borgmästarens fanns en obebyggd tomt. Till fru Ursulas behag lät nu mäster Anton inhägna den med en hög mur och förvandla den till en ljuvlig trädgård. I muren fanns en gallergrind, som öppnade sig åt gatan. Dock begagnades grinden sällan, ty från ett burspråk, som gränsade till fru Ursulas och mästarens sovkammare, ledde en i grönskan halvt dold trappa ned i trädgården. På borgmästarhusets gavel fanns ett fönster, vettande åt trädgården, och ehuru husväggen i övrigt doldes under en tät vintergröna, hade dock fönstret lämnats fritt, på det att de båda värdiga männen måtte kunna samspråka från hus till hus och sålunda utan besvär stämma sina möten på rådhuskällaren. Genom detta fönster kunde också herr borgmästarens son stämma möte med fru Ursula. Och då han var en vig och smidig yngling, tog han sig från fönstret med lätthet ned i trädgården.

Nu får man icke tro, att dessa möten ägde rum utan mäster Antons vetskap. Tvärtom voro de honom väl kända och väl sedda. Ty ynglingen, vars namn var Bertrand, tedde sig i allo som ett mönster av vett och dygdiga seder. Vidare såg mästaren i honom blott en pilt, som väl genom sin artighet och sina bokliga kunskaper förmådde bereda fru Ursula någon förströelse men som i sin spädhet aldrig skulle kunna väcka ömhet av annat slag än den moderliga eller systerliga. Slutligen var trädgården, som låg blottad för de båda husens fönster och delvis även för gatan, det olämpligaste ställe för en hemlig kärlekshandel. Mästaren bedrog sig själv, sägande: Bedragare söka smygvrår och under Guds klara himmel sker intet bedrägeri.

Det begav sig en sommardag, att fru Ursula fram emot solnedgången trädde ut i örtagården. Och fanns där en bänk, snidad av mäster Anton sålunda, att ryggstödet var i form av tvenne änglar, som tycktes uppbära sätet, men däröver syntes en avskyvärd demon, som med hånfull och illslug

blick betraktade, vad som var att betrakta. Till denna bänk framskred fru Ursula med lugnt behag, tog därpå plats

och öppnade en bok, som hon medfört. Icke hade hon suttit där lång stund, förrän Bertrand visade sig i fönstret. Han viskade rätt sakta hennes namn, men då hon icke hörde eller låtsades icke höra, svingade han sig ut genom fönstret ned i trädgården. Ej heller nu tycktes hon varsna honom utan först då han var henne helt nära och böjande sig över henne som för att se, i vilken bok hon läste, snuddade med sin kind vid hennes, först då såg hon upp. Och hade nu mästaren sett hennes ömma och svårmodiga leende, kunde han väl ha liknat henne vid en ljuvlig kalk, bräddad med ungdom och kärlek men även bemängd med en hemlig och bitter trånad.

Vid den timmen var dock mästaren alltjämt sysselsatt i sin verkstad, där tvenne lärlingar gingo honom till hända. Mellan sina händer hade han den halvfärdiga bilden av fru Ursula och förde han järnet med sådan flit och skicklighet, att lärlingarna väl måtte förundra sig över så stora krafter hos en gubbe. Dock, än större blev deras undran och stor deras skräck, då järnet plötsligt föll ur mästarens hand. Den väldiga gestalten skakades gång på gång av häftiga frossbrytningar och med händerna tryckta mot bröstet, tycktes han kämpa med själva döden. Och förvisso sände nu döden sitt förebud och gav honom sin varning. Men ingenting var mästaren mera angeläget än att fullborda bilden av fru Ursula, den fagra och fromma; fördenskull tog han åter till järnet och ännu då lärlingarna lämnade verkstaden, dröjde han kvar hos den kära bilden.

Var nu den timmen slagen, då herr borgmästaren plägade kalla sin vän och kumpan till kvällsbägaren, varför den värdige mannen trädde fram till fönstret, som inramades av vintergrönan. Härifrån kunde han överblicka trädgården och fann där sin son i fru Ursulas närhet. Ynglingen hade tagit boken ur hennes hand och sittande på marken vid hennes fötter, vände han långsamt bokens blad lik en, som söker någonting vackert eller trösterikt hos den vise. Men snart blev herr borgmästaren vittne till någonting, som väckte hans undran och skräck. Han såg fru Ursulas hand sakta glida ned till ynglingens huvud. Smeksamt begravde hon fingrarna i hans hår och vände hans ansikte mot sitt eget. Då omfamnade ynglingen den fagra fruns knän och kysste hennes kjortel.

Borgmästaren fann det nu rådligt att inskrida, varför han ropade sin son vid namn. Och var det hög tid, ty knappt hade Bertrand i stor förvirring sprungit upp, förrän mäster Anton trädde ut i burspråket, svept i sin kappa. Sedan han hälsat sin kumpan med ett muntert tillrop, steg han nedför trappan, dröjande vid dess sista steg och rätt förundrad över vad han såg. Här satt fru Ursula orörlig och till synes nästan lika livlös som sin bild, där stod Bertrand med bortvänt ansikte och på marken mellan dem låg den dyrbara boken kastad. Mäster Anton steg fram till bänken och tog upp boken.

Och när han nu såg, att detta var en bok, fylld med sällsamma sägner och underbara sagor, och när han än vidare erfor, att sagorna alla förtalde sällsamma ting om Kärleken och Döden, då måste han väl le och förnöjas. Ty nu förstod han, varför ynglingen, som knappt kände kärleken långt mindre döden, stod där förkrossad, och varför fru Ursula, den fagra och fromma, stelnat i skräck. Och han gjorde spe av sagorna och än mer av dem, som togo sorg av sägner och skräck av sagor. Han räckte boken åt Bertrand, som lik en sömngångare lämnade trädgården och dess förbjudna skatter.

Allena med sin hustru tilltalade henne mäster Anton med den faderliga ömhet, som väl kunde anstå hans ålder. Men då fru Ursula förblev orörlig och liksom svept i en kylig, hemlighetsfull och fientlig tystnad, lyfte han henne upp till sig med häftiga och hårda händer, slöt henne i sin famn och kysste henne. Och liknade mäster Anton, då han kysste fru Ursula, en gammal jätte, som girigt suger ungt blod och som i sitt offers späda och fruktlösa motstånd finner ny eggelse. Men då han åter lät henne glida ned på bänken och då han sakta strök hennes kind, liknade han en god far, som tar avsked av sin dotter. Ty hade han henne av hjärtat kär; men hon kände blott hans lusta och än vidare kände hon sitt hat.

Och det förtäljs, att mäster Anton ej aktade sagor stort. Lugn och glad lämnade han trädgården och bekymrade sig icke om att stänga dess grind. Öppet stod hans hus och obevakat hans hem.

Vid borgmästarhusets gavel fann han sin granne, som just tycktes vara i färd att banna och tillrättavisa sin son. Men mästaren gjorde ett brått slut på den läxan och läggande sin arm kring kumpanens skuldror drog han honom

bort från ynglingen. Styrande sina steg mot rådhuskällaren avlägsnade sig de värdiga männen. Och skedde detta i solnedgången. Orörlig dröjde Bertrand vid trädgårdens mur och lika orörlig dvaldes fru Ursula där innanför. Öppet stod mästarens hus och obevakat hans hem. Då stämde Kärleken och Döden där sitt möte.

Det hände, att en munk samma afton anlände till mäster Antons hus. Och var han en av dessa små bröder, som vandra från stad till stad, utbjudande sitt klosters produkter. I skrinet, som han bar under armen, rymdes allehanda skönhetsmedel, salvor, pomador och elixir, vidare läkande örter, arcana och även fruktansvärda gifter. När nu den lille munken närmade sig mäster Antons hus och fann Bertrand stående vid trädgårdsmuren, bedrövades han av att se ynglingens dystra uppsyn och hälsade honom med några fromma och trösterika ord. Men ynglingen tycktes icke märka honom utan förblev i sitt dystra svårmod. Förundrad lämnade honom munken och gick fram till grinden och då han såg en vackert och rikt klädd fru sitta på bänken i trädgården, gladde han sig storligen, förvissad om att han här funnit en god kund.

Dristigt fast med många hövligheter steg han genom grinden och nalkades fru Ursula. Han öppnade sitt skrin och prisade med övad tunga dess skatter. Men hur förvånad blev han icke, då damen i trädgården alldeles som nyss ynglingen knappt tycktes märka hans närvaro. Modlös och rådlös stod han just i begrepp att stänga skrinet, då fru Ursula med en plötslig åtbörd hejdade honom. Hennes blick hade fallit på en bland de många vaserna, fyllda med salvor och pulver. Och tycktes dess åsyn hos fru Ursula väcka sådana tankar, som kunna förvandla ett mjukt och vänt anlete till ett grymt och förstenat. Med tveksam hand lyfte hon vasen ur skrinet och betraktade en dödskalle, tecknad på dess glas.

Fru Ursula satte burken tillbaka på dess plats och stigande upp från bänken, tillsade hon munken att följa henne in i huset, ty det började redan skymma. De stego uppför trappan till burspråket och vidare in i sovkammaren. Här tände fru Ursula några ljus, som hon ställde på ett bord, uppfyllt med allehanda vackra flaconger och glaskärl. Nu befallde hon munken att fylla dem med sina salvor och elixirer. Högeligen förnöjd började han åter prisa sina varor, men den underliga kunden tycktes icke lyssna till hans ord. Hon tog ett av ljusen och steg in i en närgränsande kammare, där smycken och kläder förvarades. Men när hon stängt dörren om sig, överfölls hon av en sådan skälva, att ljuset dansade i hennes hand och på väggen bakom henne hennes skugga. Dock vann hon åter snart kraft att fullfölja sitt hemliga beslut. Hon öppnade ett skrin och framletade bland allehanda smycken en stor ring. Med denna i handen trädde hon åter in i sovkammaren.

Nu visade henne munken, hur väl han fyllt hennes kärl och flaskor, men hon aktade icke därpå utan höll fram ringen i ljusskenet och röjde dess hemlighet. Och var den prydd med en stor sten, så infattad att den lätt kunde urtagas, och bakom stenen fanns en urholkning i ringen. Denna urholkning skulle nu munken fylla med pulver från burken, vars tecken var en dödskalle. Dock var det endast med stor möda

hon förmådde honom därtill, ty fuller väl kände munken, att någon hemlig fara lurade i den dystra fruns hus.

Snart skulle han få erfara något, som fyllde hans fromma sinne med skräck. Bäst han med den yttersta försiktighet överflyttade giftet från vasen till ringen, lystrade så han som damen till för ljudet av fotsteg i trädgårdstrappan. Den som sett deras skrämda miner, kunde väl ha trott sig skåda tvenne medbrottslingar vid ett hemskt dåd. Fru Ursula skyndade ut i burspråket. Där mötte henne Bertrand. Han hade återvänt för att lämna henne boken men även för att säga henne, att han icke vidare vågade dväljas i hennes närhet. Och nu uppstod mellan kvinnan, som icke ville mista sin kärleksdröm, och ynglingen, som icke ville mista sin redlighet, en stigande strid i heta viskningar, i bittra förebråelser, som voro ljuvare än kärleksord, i en brottning som blev till lidelsefulla smekningar.

Till allt detta lyssnade munken med växande avsky och förskräckelse. Ty hade den vackra och sorgsna kvinnan förvandlats till en otrogen hustru, den där lockar och trugar sin unge älskare. Och munken hörde henne säga att ingenting vore henne bittrare än hennes makes kärlek och att döden allena kunde befria henne. Så måste han väl se till, att han ej blev delaktig i någon grym ogärning. Raskt slet han en liten flik av sin kåpa, krafsade ut giftet på tygbiten och höll den i ljuslågan, tills allt var förtärt. Därpå fyllde han åter ringen med pulver ur en burk, vars lock ej bar det varnande giftmärket. När fru Ursula åter trädde in i sovkammaren räckte han henne den fyllda

ringen. Och sedan hon givit honom hans pris lät hon en tjänarinna föra honom ut ur huset.

Och åter trädde fru Ursula in i sovkammaren och hon gick bort till burspråket och öppnade dess dörr för Bertrand.

Under det att detta hände i åldermannens hus satt mästaren själv bänkad bland vänner och kumpaner i rådhuskällaren.

Där sprungo flinka dejor med krus och muggar, där lyste väggarnas sprakande facklor över borgare, riddare och klerker och den väldiga eldstadens sken föll över åldermannen själv. Så räckte de honom en luta och sång och skämt och skratt sorlade fram ur vitskäggig mun. Men mittemot honom på andra sidan härden sågs herr borgmästarens värdiga gestalt. Med huvudet böjt och tankfullt snoende sitt skägg lyssnade han, själv svåra betryckt, till glädjen och svagt var det löje som svarade mäster Antons bullrande skratt. Det måste väl härma honom, att hans vän och kumpan ej prisade hans skämt. Och mäster Anton såg sig om efter nya kumpaner att avlas med, han skyddade med handen mot brasans skarpa sken och blickade omkring sig i den rökiga salen.

Då upptäckte han allra längst ned vid dörren en liten mörk skepnad, som försagd och tveksam där dröjde, en munk, blygsam och ödmjuk, som hans kåpa anstod. Och i sin stora godmodighet beslöt nu mäster Anton, att denne den ringaste bland de ringe skulle vara hans kumpan och hjärtebror för aftonen, lyssna till hans sång och prisa hans skämt. Så sände han en deja att hämta munken till brasan.

Men hur förundrad blir han icke, då han ser munken träda fram ej till honom, som kallat honom, utan till borgmästaren. Och han ser hur munken med häftiga åthävor förtäljer något, som förvandlar muntra sångare och glada dryckesbröder till skrämda lyssnare med uppspärrade ögon och gapande munnar. Märkliga ting måtte han förtälja, sällsamma sagor.

Mäster Anton spänner ut sitt breda bröst, han reser sig tung av år och mjöd, han går med sävliga steg fram mot munken. Så stannar han plötsligt, lyssnar.

Vad är det då han berättar munken? Vad är det för ett hemskt och nesligt hus han besökt?

För sent har herr borgmästaren förstått, varåt munkens berättelse syftar. För sent har han tystat honom. För sent har han ställt sig mellan mästaren och munken.

Mäster Anton förnam, att Döden och Kärleken stämt möte i hans hus.

Och den väldige gubben vräker kumpanerna åt sidan, han griper munken i skuldrorna, frågar? frågar? frågar -

Plötsligt släpper han sitt tag, han andas djupt och med vidöppen mun, griper sig för bröstet. Så fattar han åter den lille munken mellan sina nävar, skakar honom halvt till döds, slungar honom ifrån sig som en trasa.

Det är lögn! Lögn, lögn, lögn!

Han vädjar till de kringstående, som skygga och skräckslagna vika undan. Finns det någon bland dem, som icke förstått att munken ljuger? Eller att han har tagit fel? Att det icke är i mäster Antons trädgård han stigit in, att det icke är i hans hus, som en dyster och hemlighetsfull kvinna köpt hans gift? Att det icke är mäster Anton det gäller? Att det icke är fru Ursula! Och då ingen svarar bjuder han dem att följa sig. Alla skola de med egna ögon och öron bevittna fru Ursulas oskuld.

Han breder ut armarna, griper efter sina vänner, vill tvinga dem med våld -

Så lyfter han armarna och skakar sina knutna nävar över huvudet. Den väldiga gestalten försvinner ur ljuskretsen. Kumpanerna skynda att tända sina lyktor och följa honom. Lyktornas bärare strömma ut ur rådhuskällarens port: som en knippa gnistor skimra lyktorna i mörkret.

Framför mäster Anton går en man med fackla i handen. Gubbens ansikte skymtar fram ur mörkret, försvinner.

Och lyktbärarna kringränna åldermannens hus. I salen brinner på härden en eld som upplyser rummet. Vid skänken står fru Ursula och herr Bertrand. Hon visar honom en ring och röjer dess hemlighet. Och är det den

ringen, om vilken sagan förtäljer, att den kan befria två älskande från en lott, som är bittrare än döden.

Då står mäster Anton utanför sin port. Han lyfter båda nävarna och som släggor falla de mot porten. Den öppnas av

tjänarinnan. Mäster Anton kastar henne åt sidan och stiger in i förstugan. Han griper facklan och går mot salsdörren. Så stannar han. Han vänder sig om och ger sina följeslagare tecken att dröja i förstugan.

Dörren till burspråket står öppen och två gestalter luta sig ut över räcket, draga sig åter hastigt tillbaka.

I trädgården hålla vänner och ovänner vakt.

Mäster Anton stiger in i salen. Framför den stängda sovkammardörren står fru Ursula med handen på vredet. I hennes ansikte finns ej oro. Och gubben låter facklan sjunka, han kastar den på elden. Så går han bort till väggens spegel. Han betraktar sig själv med undrande blickar, stryker tillbaka det vita håret som tovigt fallit ned i pannan.

Han vrider huvudet åt sidan och säger någonting över axeln.

Fru Ursula rycker till. Hela hennes varelse gripes och sträckes av en olidlig spänning.

Ack, väl må ni rädas fru Ursula, och väl må ni bedja:

Inled oss icke i frestelse.

Mäster Anton upprepar sina ord.

Han ber henne om någonting att dricka.

Och som en viljelös och en förhäxad går hon bort till skänken för att tillreda hans dryck.

Mäster Anton står kvar vid spegeln.

Fru Ursula blandar drycken i en mugg som hon fyller ur tvenne krus. Hon smakar av drycken. Hon kastar en snabb blick på mäster Anton, och då hon ser, att han alltjämt vänder henne ryggen, drar hon ringen av sitt finger. Hon tar ut stenen och tömmer ringens innehåll i muggen.

Plötsligt vänder sig gubben om och rusar emot henne. Men han tar endast några steg, vacklar tillbaka. Med utbredda armar söker han stöd mot väggen. Hans huvud sjunker långsamt ned mot skuldran.

Han faller samman.

Vad hade skett?

En gammal man hade dött, en gubbe, som girigt druckit liv av unga läppar, alltför unga, alltför motvilliga.

Ingen mänsklig hand hade rört honom, intet mänskligt våld hade bragt honom döden, ingen mänsklig makt.

Guds hand? Guds makt?

Vad hade skett?

Guds vilja?

Och fru Ursula mindes den dag, då mäster Anton tog henne mot hennes vilja; den dag då ärbara fruar och värdiga män förde dem samman; den dag då hon, allena, knäböjde vid altaret i Vårfruklostrets kyrka, anropande den Barmhärtige om ett tecken och ett under, som skulle befria henne. Och hon hade bett den eviga ångestens bön, de svagas och pinades, de hårt ansattas:

Inled oss icke i frestelse.

Förty hade Han prövat henne och funnit hennes vånda för stor, och då frestelsen blev henne övermäktig, hade Han befriat henne ej blott från lidandet utan ock från brottet. Hans vrede hade drabbat mäster Anton. Fru Ursula hade ej skuld och ej del i hans död.

Ty den onda viljan allena kan ej döda.

Och stod fru Ursula inför den livlösa kroppen ej som en brottsling inför sitt offer utan som segraren i en tvekamp eller som den frikände inför sin anklagare. Då hon öppnade dörren till sovkammaren, kallade hon sin älskare att bevittna en gudsdom, som befriade dem båda.

Men varken hade han genomgått fru Ursulas lidanden, ej heller ägde han hennes själsstyrka, utan stelnade han av skräck vid den dödes åsyn och frös av hans kyla. Och en ännu större skräck ingav honom fru Ursulas lysande ögon och hennes ansikte, som ingen sorg, intet medlidande rörde.

Då nu borgmästaren och hans följe bröto in i salen, funno de dessa tre, den döde, fru Ursula och hennes älskare.

Alla grepos de av den djupaste bestörtning, dock icke fru Ursula, som lugnt skildrade, hurusom mäster Anton, kort efter det han inkommit i salen, gripits av en plötslig svindel och fallit död till golvet. Hon befallde dem att bära hans kropp in i sovkammaren, dit hon ock själv begav sig för att ordna den dödes läger och tända ljusen vid hans huvudgärd. I salen kvarstannade blott Bertrand och några få av männen.

Bland dessa befann sig en av mästarens lärlingar, och när han med skygga och förvetna blickar såg sig om i rummet, där mästarens liv så plötsligt och så hemlighetsfullt utsläckts, varsnade han den bägare, som fru Ursula fyllt och avsmakat, och i vars innehåll hon sedan blandat giftet. Han undersökte bägaren och fann vid dess rand märken av läppar. Genast meddelade han sina misstankar åt de andra och det tycktes dem alla uppenbart, att mäster Anton blivit förgiven. De ordade härom viskande och försiktigt, på det att herr Bertrand ej måtte erfara deras misstankar, ty i honom sågo de en medbrottsling. Och hans dystra och förtvivlade uppsyn kunde väl stärka deras misstankar.

Emellertid smög sig lärlingen in i sovkammaren för att hämta borgmästaren. Han fann såväl denne som de övriga männen liggande på knä och andäktigt bedjande för den dödes själafrid. Främst och närmast dödslägnet låg fru Ursula. Sedan männen slutat bönen och gjort korstecknet, stodo de upp och följde lärlingen ut i salen, där de blevo underkunniga om de hemska misstankar som yppats.

Lämnad allena med den döde, steg nu även fru Ursula upp, korsade sig och trädde fram till bädden. Då hon såg den mäktiga gestalten, som bunden i evig orörlighet aldrig mer skulle söka henne, och då hon betraktade huvudet, vars ålderdomliga skönhet aldrig mer skulle fläckas av förhatliga begär, då må väl varje trotsig och vred tanke ha lämnat fru Ursula och äntligen givit plats för en smula ömhet och medlidande. För första gången önskade hon frivilligt giva

mästaren den smekning, som han så ofta tagit mot hennes vilja. Och var fru Ursula för några ögonblick så vek till sinnes som den vilken ödmjukt ber om tillgift, själv beredd att skänka den av uppriktigt hjärta.

Men denna sena försoning mellan en död och en levande blev till intet. Kammardörren slogs upp och den av skräck och avsky häftigt upprörde borgmästaren befallde fru Ursula att träda ut i salen. Här möttes hon av skygga eller fientliga blickar och i allas ansikten speglades den gruvliga misstanken. Dock fästes hennes blick snart vid herr Bertrand, som från en vrå av rummet betraktade henne med växande ångest, och halvt omedveten om vad som förestod trädde hon fram till det bord, på vilket man ställt bägaren.

När nu herr borgmästaren plötsligt höll den framför henne, kunde hon icke betvinga en ångestfull åtbörd, en åtbörd som kom de närvarande att rygga tillbaka inför den annalkande vissheten. Likväl blev hon genast åter lugn; och till synes trotsigare och stoltare än någonsin mötte hon de kringståendes blickar och då hon bland dem även såg några knektar av stadsvakten, höjde hon sitt huvud, beredd att utkämpa vilken strid som än bjöds henne.

Tillfrågad huruvida åldermannen druckit av bägaren, nekade hon enständigt, betygande sin oskuld ej med många ord men med ett lugn och en hög oskuld, som gjorde hennes ivrigaste vedersakare tveksamma.

Nu tog borgmästaren bägaren, räckte den åt fru Ursula och befallde henne att tömma den. Ty vilket bättre bevis på sin oskuld kunde hon väl giva? Varje själ, som fanns i salen, våndades med fru Ursula, ej av ömkan för den hårda kvinnan, men väl av skräck för vad som förestod. Alla voro de övertygade om hennes skuld och endera

skulle de nu se henne överlämnas åt bödeln eller ock bliva ett offer för samma lömska gift, som dödat mästaren. Dock var ingen ångest, ingen vånda att förlikna vid den som Bertrand erfor.

Fru Ursula, som visste eller trodde sig veta, att drycken var bemängd med ett dödande gift, fann sig sålunda försatt i den gruvligaste belägenhet. Ty vare sig hon tömde bägaren eller vägrade att tömma den, skulle hennes vedersakare giva henne skuld till mäster Antons död, och ej blott hennes vedersakare, utan även Bertrand. Så hopplös syntes hennes sak att hon för ett ögonblick önskade sig döden och frivilligt fattade bägaren. Och förvisso hade hon även tömt den, om icke hennes stolthet stått henne bi, och om icke samvetet fört hennes talan.

Vem dömer -?

Framför henne står herr borgmästaren, hotfull och hög, sträng och vis. Han är lagen och domen. Vad vet han om hennes skuld eller oskuld? Intet. Eller de värdiga och bistra män, som omgiva henne på alla sidor, bisittare i rätten, rannsakare och domare - vad veta de? Eller packet, som nu börjar larma vid husets port? Eller herr Bertrand själv, som älskar henne och misstror henne? Vad veta de?

Vem dömer?

Guds dom var fälld. Och de kvalde Guds dom.

Så månde hon väl döma själv och betyga sin oskuld.

Hon satte bägaren ifrån sig; hon vägrade att tömma den giftiga drycken.

Då bröt herr Bertrand sig fram genom åskådarskaran och grep bägaren. Fru Ursulas oskuld ville han pröva eller ock förgås.

Men hon ryckte bägaren snabbt ur hans hand och slungade den in i elden. Den utgjutna drycken till hälften släckte lågorna och för en stund låg salen i halvdunkel. I dörren trängdes männen, skrämda, ivriga att få lämna denna skräckens ort och väl ock att sprida det hemska budskapet. Då elden åter flammade upp och kastade sitt fulla sken över rummet, sågs där blott herr borgmästaren, bister i sin pliktutövning, de båda knektarna och mellan dem fru Ursula med bakbundna händer.

Vidare Bertrand som med handflatorna hårt tryckta mot ögonen sökte befrielse från att möta fru Ursulas blick, sökte befrielse från att se hennes ofärd och nesa.

Åldermannen i S:t Lucasgillet, den värdige och vänsälle mäster Anton, är död, mördad av sin hustru. Porten till hans hus öppnas och herr borgmästaren med gyllene ked på bröstet och med det korta svärdet i hand kommer till synes. Bakom honom fru Ursula och knektarna. Men ur mörkret strömmar emot dem skenet från hundratals lyktor, facklor och bloss. Och varje lykta, varje bloss, varje fackla bäres av en upprörd, rasande, förblindad människa, som med ropande, vidöppen mun kräver hämnd. Det ohyggliga dådet skall straffas.

Hopen tränger sig upp mot väggen och trappan. Herr borgmästarens myndighet kommer till korta, svärdet vrides ur hans hand och han ryckes ned. För en kort stund står en ung smidig gestalt med dragen värja i handen som det enda och bräckliga värnet mellan fru Ursula och hennes domare och bödlar. Men värjan brytes, slaget från en kraftig näve fäller fru Ursulas riddare.

Och fru Ursula står på tröskeln till sitt hus, fängslad, utan skydd, utan undflykt. Framför henne är natten och i natten döden. Den skrämmer henne icke. Hur skulle den kunna skrämma henne? Vilken barmhärtig tillflykt kan bjudas henne om icke döden? Nej, den skrämmer henne icke. Och ej för att undgå den, ej för att mildra sina bödlar slungar hon emot dem sitt trotsiga samvetes dom: Oskyldig! Där hon står bland oroligt vajande, flammande facklor liknar hon mindre en brottsling än ett helgon, som ännu på bålet bekänner sin tro.

Oskyldig! Jag svär vid Jesum Christum -

Och se! På trappan bredvid henne dyker fram ur mörkret en ny försvarare - men ack, huru bräcklig, huru ömklig! En tiggarmunk i sliten kåpa, utan vapen, maktlös. Dock -

har han i sitt skrin många arcana och örter, som bringa liv eller död, och känner han i sin kunnighet mången mäktig hemlighet, så känner han ock i sin fromhet den Herrens makt, som genom sitt lidande segrat och segrar. Han bär hans bild instucken inom kåpans rep och nu lyfter han den över fru Ursulas huvud. Han lyfter den mot facklorna, han lyfter den mot brännande, hatförvridna ansikten.

Vem dömer, där Domaren är?

Vad ynglingens värja och mod ej mäktat och ej ens herr borgmästarens myndighet, det mäktar munken, en stor Herres tjänare. Hopen viker tillbaka. Knektarna bilda åter ring framför trappan. Borgmästaren träder med förnyad värdighet inom ringen åtföljd av några stadens äldste. Och nu framför munken sitt viktiga ärende och berättar slutet på den berättelse, som mäster Anton i sin vrede och smärta avbrutit. Pulvret, som han givit fru Ursula, var icke gift. Vad hon än må ha brutit genom trolöshet och ond vilja - saker till mästarens död är hon icke.

De värdiga männen lyssna med förundran och misstro. Väl må de sno sina skägg eller stryka sina hakor. Vad har då skett? Huru förklara mäster Antons plötsliga död under så hemlighetsfulla och besynnerliga omständigheter?

Men den fromme munkens vittnesbörd väger tungt. Tveksamt stiger borgmästaren åter upp på trappan och befaller knektarna att lösa fru Ursulas händer. Han betraktar henne länge, lämnar henne utan hälsning och med sänkt huvud.

Lyktor och bloss försvinna i mörkret. Fru Ursula står ensam kvar i den svagt upplysta porten, stirrar ut i mörkret. Stiger så in i sitt hus.

Munken dröjer obeslutsam i dörröppningen. Vill väl helst lämna det skräckfyllda huset och dess härskarinna. Men känner sin Herres bud och sin fromma plikt.

Han följer fru Ursula, han finner henne i salen, där elden sjunkit till glöd. Hon står som en skugga mot sovkammarens

öppna dörr och mot det lugna, klara skenet från mäster Antons dödsljus.

Munken stiger in i kammaren, han lägger sitt krucifix på den dödes bröst och knäböjer vid bädden med radbandets kulor långsamt och regelbundet glidande mellan fingrarna.

Fru Ursula stiger fram till dörren.

Faller på knä vid dess tröskel.

II.

De förde mäster Antons lik till Vårfruklostrets kyrka och nedsatte kistan framför altaret och framför den Kristusbild, som mästaren snidat. Den natten vakade lärlingarna i kyrkan.

Men det berättas, att samma natt ett under skedde. På Kristusbildens panna framsipprade bloddroppar och runno utför dess kinder. Än vidare förtäljs det, att de heliga såren ej upphörde att blöda, förrän fru Ursula ändrat sin hug och ångrat sitt hat.

Lärlingarna, som sågo undret, blevo högeligen förskräckta och skyndade att varsko klostrets munkar. Och skedde detta om morgonen i soluppgången.

Nu samlades i hast en stor hop män och kvinnor, som ilade till fru Ursulas hus för att stena mörderskan. Ty misstankarna tycktes väl bekräftade genom undret. Men den järnbeslagna porten var av god ek och motstod deras angrepp. Då begåvo de sig till trädgårdsgrinden, som de likaledes funno väl stängd.

De stodo en stund tysta och betraktade trädgården, som mästaren planterat och inrett så ljuvligt till sin unga hustrus behag. Och de erinrade sig alla de gånger, de sett den vackre gamle mannen, vördnadsvärd som en patriark, just här i trädgården visa sin unga hustru all faderlig kärlek och ömhet. Sålunda stegrades deras

förbittring mot den otacksamma.

Och se - nu kom fru Ursula svept i sitt svarta änkedok

öppna dörr och mot det lugna, klara skenet från mäster Antons dödsljus.

Munken stiger in i kammaren, han lägger sitt krucifix på den födes bröst och knäböjer vid bädden med radbandets kulor långsamt och regelbundet glidande mellan fingrarna.

Fru Ursula stiger fram till dörren.

Faller på knä vid dess tröskel.

II.

De förde mäster Antons lik till Vårfruklostrets kyrka och nedsatte kistan framför altaret och framför den Kristusbild, som mästaren snidat. Den natten vakade lärlingarna i kyrkan.

Men det berättas, att samma natt ett under skedde. På Kristusbildens panna framsipprade bloddroppar och runno utför dess kinder. Än vidare förtäljs det, att de heliga såren ej upphörde att blöda, förrän fru Ursula ändrat sin hug och ångrat sitt hat.

Lärlingarna, som sågo undret, blevo högeligen förskräckta och skyndade att varsko klostrets munkar. Och skedde detta om morgonen i soluppgången.

Nu samlades i hast en stor hop män och kvinnor, som ilade till fru Ursulas hus för att stena mörderskan. Ty misstankarna tycktes väl bekräftade genom undret. Men den järnbeslagna porten var av god ek och motstod deras angrepp. Då begåvo de sig till trädgårdsgrinden, som de likaledes funno väl stängd.

De stodo en stund tysta och betraktade trädgården, som mästaren planterat och inrett så ljuvligt till sin unga hustrus behag. Och de erinrade sig alla de gånger, de sett den vackre gamle mannen, vördnadsvärd som en patriark, just här i trädgården visa sin unga hustru all faderlig kärlek och ömhet. Sålunda stegrades deras förbittring mot den otacksamma.

Och se - nu kom fru Ursula svept i sitt svarta änkedok

gående nedför trappan. I handen höll hon en bok och var det hennes avsikt att alldeles som vanligt fördriva någon stund med läsning i trädgården. Ej heller gjorde åsynen av de uppretade människorna något intryck på hennes stolta och trotsiga sinne. Utan att ägna dem stort mer än en föraktfull blick trädde hon fram till bänken, satte sig till rätta och öppnade boken. Men männen på gatan skakade förgäves grinden och sökte tillhyggen för att bryta sig in.

Under tiden hade herr borgmästaren skyndsamligen låtit kalla åldermännen i stadens skrå och gillen till rådhuset för att de tillsammans måtte söka och finna något botemedel mot den nya oron. Och sedan de värdiga männen tagit plats, infördes några munkar från Vårfruklostret, vilka med from skräck skildrade undret. Vid denna berättelse mörknade åldermännens ansikten och hårdnade och blevo liksom skurna i gammalt trä. Nu infördes mästarens lärlingar och några andra av upploppets anstiftare. Och en av lärlingarna begynte ropa: Gudsdom! Gudsdom! Borgmästaren lyfte sina händer för att nedtysta det förfärliga ropet, men även munkarna begynte ropa: Gudsdom! Gudsdom! Ännu en gång sökte borgmästaren tysta ropet. Då reste sig de äldste som en man och krävde, att fru Ursula skulle underkastas gudsdom och eldprov. Så blev ock beslutat.

Men i fru Ursulas trädgård hade sakerna tagit en elak vändning. Några kastade stenar över muren, andra bände med grova störar på den sviktande grinden. Fru Ursula själv tycktes detta inte bekomma, utan satt hon helt lugnt på sin bänk och lyfte icke blicken från boken. Nej, icke förrän herr Bertrand, tvingad av hopens vildhet och seende att fru Ursula med flit utsatte sig för dess grymhet, svingade sig ned från sitt fönster och med dragen värja steg fram mot grinden. Då såg fru Ursula upp från boken och lyste hennes ansikte av en sällsam lycka. Och var

hon så obekymrad om faran, som om det för denna kvinna, kyld och stelnad i en gubbes omfamning, ej funnits större ting än kärleken.

Vad hopen beträffar, ryggade den tillbaka inför det oväntade och förblev några ögonblick stilla. Nu prisade fru Ursula herr Bertrands mod och tackade honom för hans bistånd. Men han mötte icke hennes blick och undvek hennes händer och fullerväl förstod hon, att icke ens han trodde på hennes oskuld. Då blev hennes sinne ännu trotsigare, hennes ansikte hårdnade och stolt och spotsk vände hon sig emot hopen, som med förnyat raseri och med en våldsam kraftansträngning bröt ned grinden och störtade in i den fridlysta trädgården, skövlande mången skön och sällsynt ört och buske.

Till all lycka anlände herr borgmästaren företrädd av rättstjänare och åtföljd av åldermännen. Inför så mycken värdighet gav sig hopen till tåls och bidade, vad nu skulle komma. Och väl kunde den i de äldstes hårda anleten läsa att rätt skulle skipas.

Barsk och bister trädde herr borgmästaren fram till fru Ursula och uppfordrade henne att stå till svars inför sin överhet och han delgav henne de äldstes beslut, spörjande om hon frivilligt ville underkasta sig gudsdomen och för att bevisa sin oskuld genomgå eldprovet.

Men fru Ursula vägrade.

Och ytterligare ansatt av borgmästaren svarade hon: Mellan mig och mäster Anton är dom redan fälld och till min förmån. Ty höll hon mig fången, sedan han tagit mig mot min vilja, och plågade mig med en förhatlig kärlek. Men då min förtvivlan var som störst, fällde Gud domen, i det han lät honom dö inför mina ögon utan någon min förvållan eller skuld.

Svaret förbryllade herr borgmästaren, men hopen ropade med en mun: Gudsdom! Och åldermännen stodo fast vid sitt beslut. Dock vägrade alltjämt fru Ursula att frivilligt genomgå eldprovet.

Då sade herr Bertrand: Plåga icke längre fru Ursula. Jag vill vid korset svära på hennes oskuld och genom att begå eldprovet fria eller fälla oss båda.

Sonens ord försatte herr borgmästaren i den gruvligaste oro, dock förmådde han intet gentemot hopens enstämmiga jarop och åldermännens bifall och sonens ståndaktighet. Utan blev det beslutat och bekräftat att herr Bertrand skulle genomgå eldprovet.

Då så skett, föll en sällsam tystnad och stillhet och skygghet över de kringstående. Med bortvända ansikten och sänkta huvuden lämnade de trädgården, gripna av en from bävan inför dessa båda, som givit sig under Guds dom.

Allena i den skövlade trädgården kunde fru Ursula och herr Bertrand icke skiljas. Utan sökte de varandras händer och trädde varandra helt nära som för att kärligen smekas. Men föll även över dem en förlamande skygghet och stillhet och förblevo de länge orörliga, ångestfullt läsande i varandras blickar en svårtydd skrift.

Dock, inom kort anlände Vårfruklostrets prior åtföljd av sina munkar. Han bjöd fru Ursula att skiljas från herr Bertrand och hon steg uppför trappan till burspråket. Därifrån såg hon hurusom priorn gjorde korsets tecken över den knäböjande ynglingen, och hon såg Bertrand kyssa krucifixet, bekräftande det löfte, varigenom han ställde sitt unga liv i pant för fru Ursulas oskuld.

Då förvandlades hennes hjärta, då förändrades hennes hug, då kom hon för visso i stor vånda.

Och ur rådhusets port framträdde stadens härold. Sedan trumman äskat uppmärksamhet och tystnad, förkunnade han, att herr Bertrand av fri vilja beslutat att redan samma afton ställa fru Ursulas skuld eller oskuld under Guds dom genom att begå eldprovet. Och skulle det ske utanför Vårfrukyrkan.

Vid den timmen voro redan bödeln och hans drängar i färd med att uppresa bålet, varvid sakristanen, en i dessa stycken förfaren man, ledde dem. Och bestod bålet av en träbro, trettiotre fot lång, tio fot hög samt tre fot bred. På båda

sidor därom uppstaplades bränsle till brons fulla höjd. När nu bränslet på alla sidor antänts och lågorna tagit fart och röken tätnat, beträder den anklagade bålet vid dess från kyrkan längst bort belägna sida. Framskridande i samma takt som den andlige, vilken vid sidan av bålet ledsagar honom, går han fram mot hålets andra ända, den åt kyrkan vättande, där en bild av Frälsaren upprest varder. När han oskadd av lågor och kvävande rök fram till bilden, är hans oskuld uppenbar.

Det berättas, att profossen förde sina fångar ut i markerna för att samla bränsle. Horkarlar och tjuvar, skälmar och skökor buro ved till detta bålet. Och så länge de trodde att fru Ursula skulle brinna, klagade de icke över bördan utan var och en sökte det tyngsta och valde det torraste riset och lätt brinnande träd. Men när de hörde, att herr Bertrand skulle brinna, klagade de över bördorna och Profossen måste med hugg och slag driva dem fram. Dock fröjdade det dem alla att det gruvliga brottet skulle få sitt straff. Ty ledo de själva dagligen och stundligen sina ogärningars lön, och de önskade, att androm månde ske vad dem skett.

Den, som mycket lidit han döme.

Den, som mycket lidit han döme.

Men fru Ursula kastades i en vånda, som ingen mänsklig tröst förmådde döva. Då dagen under växande skuggor led mot sitt slut, började hon ansättas av ett gruvligt tvivel. Den lille munken hade ej övergivit henne i hennes betryck, utan satt han när henne i salen, sökande i någon from bok hugsvalande tankar. Men inga fromma tankar kunde ur fru Ursulas sinne förjaga frågan om hon hade skuld och del i mäster Antons död. Ty hade hon skuld, om än ringa, förvisso skulle då Bertrand omkomma i lågorna. Och hon frågade munken: Vad är väl en gudsdom, fader? Och han svarade: Förvisso är det samvetets dom. I mån väl förtrösta på eder oskuld.

Då sade hon:

- I veten väl att jag önskade min husbondes död. Kan viljan allena döda?

Han svarade:

- Förvisso nej. Den onda viljan kan ej döda.

Men hennes oro stillades icke och då en stund förflutit sade hon på nytt:

- I veten väl, fader, att jag hatade min husbonde. Förvisso hatar jag honom ännu för all den skada och ofröjd, han berett mig. Så sägen: kan hatet allena döda?

Då talade munken henne till rätta och bannade hennes misströstan. Än vidare satte han en slända i hennes hand och befallde henne att ej tänka på annat än sin spånad. Men av lintotten i hennes hand blev en låga, och av lågan en stor eld och av elden ett flammande bål. Så tärde henne oron.

Och vandrade hon under stigande ångest av och an i rummet bemödande sig att i minnet återuppliva varje omständighet vid hennes sista möte med mäster Anton. Stående framför sovkammardörren alldeles som den där kvällen, försökte hon erinra sig, hur den gamle stigit in genom den motsatta dörren, hur han stannat framför henne, hur han betraktat henne med ett sällsamt uttryck i sitt ansikte, hur han gått bort till en annan del av rummet och hur han där, vändande henne ryggen, begärt en dryck.

Till yttermera visso går hon nu själv samma väg, som mästaren den aftonen gått, och hon stannar på samma ställen och i samma ställning som han.

Då faller Guds dom över fru Ursula.

Ty det beger sig, att den lille munken stiger upp från sin plats och träder fram till skänken för att läska sin strupe. I spegeln ser fru Ursula honom lyfta ett vattenkrus, som står på skänken, och därur fylla en bägare.

Och vid samma spegel hade mäster Anton stått och vid samma skänk fru Ursula, då hon tömde giftet i bägaren.

När hon nu ser och förstår, att hennes onda vilja och anslag blivit mästaren uppenbarade, och att skräcken och sorgen vållat hans död, blir hennes skräck ej mindre än hans.

Ty hat är död.

Var finner I nu tröst, fru Ursula?

Den dagen alltifrån morgonen till solnedgången lämnade herr Bertrand icke altaret i Vårfrukyrkan. Och var han iförd en sid, vit klädnad. Då tid var för bön, sällade sig svartmunkarna till honom och när de slutat att bedja, lämnade de honom allena. Han dröjde orörlig inför Frälsarens bild lik en fånge inför sin domare eller en pilt inför sin mästare. Munkarna återvände och de funno honom alltjämt i samma ställning och försänkt i djup andakt.

Men de heliga såren upphörde icke att blöda.

Så förtäljer man, och än vidare förtäljes, att herr borgmästaren hemligen sökte sin son i kyrkan för att förmå honom att taga sitt löfte tillbaka eller att fly. Men då han i smyg och dold bakom en pelare, betraktade sonen, föll över den värdige mannen en försagdhet och räddhåga, som om han betett sig oskickligt inför en hög furste. Och det tycktes honom att hans stora myndighet och faderliga makt vore för intet att räkna. Trädde han då fram till sonen och läggande handen på hans hjässa, tog han avsked utan ord.

Och var himlen ännu röd av solnedgången, då bålet stod färdigt och bödelsdrängarna i sina kåpor och med brinnande luntor i händerna beredda att antända bränslet. Profossen och stadsvakten bildade häck för att hålla hopen på avstånd. Inom ringen steg nu herr borgmästaren och de äldste och togo plats på de säten, som voro för dem uppresta.

Då samlade fader prior sina munkar, de äldsta som de yngsta och alla klostrets bröder, lekt som lärd, och sedan de knäböjt sida vid sida med herr Bertrand stego de upp till altaret och lyfte krucifixet. Och de som befunno sig på torget och i gränderna därintill, sågo kyrkportarna öppnas. Mellan

ljusbärande korgossar och svängande rökelsekar fördes det stora krucifixet, mäster Antons mandomsverk, fram till bålet, där det ock upprestes.

Följde nu de fromma bröderna sin prior, då han begav sig till det ställe, där den anklagade skulle bestiga bålet. Och började redan det torra riset spraka och lågorna togo fart och de första rökmolnen pustades ut ur bränslehögen. Men processionen framskred långsamt utmed bålets långsida. Bland munkarna och närmast fader priorn gick herr Bertrand. Munkarna sjöngo:

Salvum fac domine -

Då uppstod bland hopen en stor oro och bland knektarna en rörelse och herr borgmästaren och hans män sprungo upp från sina platser. Herr Bertrand däremot, priorn och munkarna stannade i sin gång och lyfte avvärjande sina händer. Ty vid bålets bortre sida stod den lille munken och där stod ock fru Ursula, redo att bestiga bålet.

Väl sprang herr Bertrand fram för att hindra henne, men priorn höll honom tillbaka. Och vad fru Ursula beträffar, såg hon varken sin älskade eller dem, som omgåvo honom och henne. Utan såg hon endast gudselden, som flammade allt högre. Ty kände hon nu sin skuld och ångrade sitt brott och var det hennes vilja att söka döden i lågorna. Hon var allena, som den är, vars dom skall fällas. Allena med domaren.

Den lille munken räckte henne sitt krucifix, som hon kysste. Därpå knäppte hon händerna över bröstet och beträdde bålet.

Fot för fot skred hon fram genom röken, som än var så tät, att hon måste sluta ögonen och hålla andan, än åter skingrades så att hennes gestalt stod fri mellan lågorna. Och när röken skingrades, och hon åter slog upp ögonen, såg hon det stora krucifixet, mäster Antons verk.

Hon sade till sig själv:

- Vem dömer -?

Är icke Allförbarmaren min domare? Om jag oskadd når fram till hans fot, är jag då icke fri och frälst inför Gud och människor?

Förvisso.

Ty den som älskat mycket och lidit mycket, han döme.

Hon fick ett nytt hopp och framskred fot för fot genom lågorna. Men åter tätnade röken och stod framför henne som en grå mur. I detta mörka töcken urskilde hon en hög gestalt och trodde hon ett ögonblick att Frälsarens bild redan kommit henne helt nära. Men han, som stod i hennes väg var ingen annan än mäster Anton och just sådan som hon sett honom i dödsögonblicket, med utbredda armar och huvudet nedsjunket mot skuldran, krossad av fru Ursulas onda vilja och dödad av hennes hat.

Och sade hon till sig själv:

- Jag dåre! Här är min domare.

Ty den som mycket lidit, han döme.

Orörlig stod hon bland de växande lågorna, slagen i bojor av skräck, förlamad av ångest och ånger.

Då falla de fromma fäderna på knä och bedja om lindring för en själ, som redan i jordelivet genomgår skärseldens kval.

Och den lille munken ropar genom brandens brus:

- Fru Ursula! Fru Ursula! Det givs ej brott, som ånger icke sonar.

Ånyo ser fru Ursula sitt mål och sin räddning, den Korsfäste. Ånyo knäpper hon händerna över bröstet och börjar ånyo sin vandring. Redan ser hon rätt tydligt det heliga anletet och pannans blödande sår.

Dock ryggar hon plötsligt tillbaka och de dånande lågorna, som redan börjat förtära bron bakom henne, och röken, som täpper hennes strupe, skrämmer henne mindre, än det hon nu ser. Ty är det ej längre den Barmhärtige, som naglad

vid lidandets kors öppnar sin famn. Den döde står framför henne och det finns ej väg, som leder honom förbi.

Så må hon väl finna sin räddning i lågorna.

Då kröka de äldste sina ryggar och sänka djupt sina hjässor och dölja sina ansikten. Då böja de alla knä, bödeln och drängarna, knektarna och hopen, fångarna, som burit bränsle till bålet. Och de sammankedjade männen lyfta sina fjättrade händer och bedja för fru Ursula, som lider sin gärnings lön. Dock voro de alla tysta och blott elden hade tungor och en dånande röst.

Men högre än elden ropade nu munken:

- Fru Ursula! Fru Ursula! Eder frälsare lever!

Och det förtäljes att fru Ursula, då hon befann sig i högsta nöd, omvärvd av lågorna och halvkvävd av röken, det förtäljes, att hon tog sin tillflykt och sökte sin räddning hos den man, som hon hatat. Mot honom lyfte hon sina händer, ty ingen väg ledde honom förbi.

Han log mot henne.

Ty förvisso hade han hållit henne av hjärtat kär och hon sträckte sina händer mot honom, ivrig att hinna hans famn.

Han log mot henne och nu förvandlades natten till dag. Det tycktes fru Ursula, att hon befann sig i den ljuvliga trädgård, som mäster Anton med kärliga tankar och öm omsorg skapat till sin unga hustrus behag. Och mästaren själv är i trädgården. Hon går emot honom. Vägen tycks henne besynnerligt lång; knappt håller hon sig uppe. Dock måste hon hinna hans famn.

Och mäster Anton ler.

Så har då det undret skett, att fru Ursula kommer emot honom med framsträckta händer -

Men de som åsett gudsdomen förtälja, att fru Ursula gick genom lågorna så som om någon fattat hennes händer och

lett hennes steg. Då hon nått målet och sjunkit ned vid korsets fot, omfamnande dess stam, upphörde de heliga såren att blöda.

Och störtade nu bålet samman i en stor flamma och bolmande rök. Men över rök och eld och över det slocknade bålet höjde sig bilden av den barmhärtige Domaren.

Den, som mycket älskat och mycket lidit, han döme.

Florens, februari 1921.

I.

I Schweiz.

En öppen dörr till en altan på nedre botten. I bakgrunden alplandskap. Stödd mot dörrposten står Felix Gray. Han är omkring 30 år, spänstig, tränad, elegant. Ansiktet är lugnt, klart, beslutsamt utan att vara kraftigt. Uttrycket har ett litet grand av överlägsen liknöjdhet, som då och då brister för en glimt av munter självironi. Det är just fallet när han nu sträcker på sig och lägger högra handen bakom nacken:

— Tja, här är du nu, gamla gosse! Och lika gärna här som annorstädes. Bergen växla, haven skifta, himlen byter färg, men du är densamma på alla kontinenter, min käre Felix Gray.

Han tar i långsamt tempo fram ett cigarrettetui, tänder i samma tempo en cigarrett, drar ett bloss, betraktar fundersam cigarretten och fortsätter sina tysta meditationer:

... marinlöjtnant i reserv, diplomat i disposition, globetrotter utan ambition, jägare utan passion, hästkännare, konstkännare, kvinnokännare - med moderation!

Han småler och går in i sitt toalettrum, som är toalettrummet i ett första klassens hotell. Han är klädd för bobsleighbanan och fullbordar framför spegeln i några små drag sin toalett. Han nickar åt sin bild i spegeln och granskar med närgången impertinens sitt ansikte.

— Trettiotvå år fyllda! Min komplimang min käre egoist! Det är ett livselexir den där egoismen — inga tragedier — inga sorger. Ingens vän, ingens ovän. Gärna älskare, ogärna älskad och vid Konfutse — aldrig kär!

Han är färdig med toaletten och blåser till avsked ett rökmoln i ansiktet på sin spegelbild. Så går han i raskare tempo genom rummet ut på altan, där han sätter sig på räcket, sluter ögonen till en kisning och lyfter ansiktet mot solen. Han njuter i fulla drag dess värme och mumlar:

- Håll kroppen varm och själen kall det är all visdoms a och o.

Han småler åt sin egen visdom och öppnar ögonen. Han får syn på något som han fixerar med ett sakligt och snart välvilligt intresse.

På vägen, som löper utmed hotellets fasad, kommer René. Hon är en ung flicka om så där 22-23 år. Hon är spenslig och spänstig, rasansikte. Hennes uttryck är något inbundet trotsigt men övergångarna till vekhet och glädje äro snabba. Bakom henne drar en tjänare bobsleighen. Det är en medelålders man eller något mer, trotjänartyp, tystlåten, korrekt. Flickan ser på sitt armbandsur och tvärstannar, vänder sig med en viss livlighet till tjänaren, gör honom några frågor, som han enstavigt besvarar, varpå hon skickar bort honom i något ärende. Han tvekar och hänvisar till kälkens tyngd men hon tar otåligt linan ur hans hand och går ensam vidare, släpande på kälken.

Felix reser sig från balustraden. Med cigarretten i mungipan betraktar han intresserad flickan. Så slänger han cigarretten:

- Stor tung kälke - liten vacker flicka. Förlåt, o heliga egoism, att jag bryter dina lagar.

Han tar tag i balustraden och svingar sig över, kommer ner just framför flickan, som ryggar tillbaka av överraskning. Skrattande förklarar han att han ovillkorligen måste hjälpa henne med kälken. Hon vet inte rätt hur hon skall uppfatta hans anbud. Då blir han lite mer ceremoniös och presenterar sig. Hans leende lockar äntligen fram hennes, och ehuru en smula motvilligt låter hon honom ta linan.

Utför banan rutschar kälkarna. En av dem med åtskilliga

manliga och kvinnliga passagerare skär in i vallen och välter i det en av herrarna slungas bort mot vallen. Det uppstår omkring honom några ögonblicks oro, som dock visar sig vara obefogad och glammande och oförskräckta fortsätta de färden.

Bredvid banan på det ställe där kälken stjälpte löper en gångstig. På denna kommer nu godsägare Robert Mårten, fröken Inez och en förare. Ryssen är en lång, bredaxlad kraftig man omkring 45 år. Ansiktet en smula grovt, stelt, korrekt. Hans blick har en viss orörlighet som för tanken på alkoholister eller morfinister. När han blir upprörd skälver ena kinden i en spasmodisk grimas. Fröken Inez kan likaväl vara 22 som 32 år, hon är i alla händelser mycket väl bibehållen med en noggrant studerad och noggrant underhållen skönhet. Hon kan le mycket älskvärt, det finns lyster i hennes leende men icke värme. Båda äro utrustade för en bergsbestigning och föraren är försedd med hacka, rep och andra attiraljer. Kälkarna som susa förbi dem tycks inte väcka deras uppmärksamhet.

Vid banans krön är Felix och René i färd att starta. De ha ett litet gräl om vem av dem som ska styra och båda äro uppsluppna och gnabbas på ungdomars sätt. Han får sin vilja fram beträffande styret, och de starta, ta en skarp sväng, han uppmärksam på styrningen, hon hisnande och barnsligt glad.

Herr Marten och fröken Inez vandra oberörda uppför stigen. Plötsligt stannar Inez och ser ut över banan. Så vänder hon sig mot sin följeslagare:

- Titta vem som kommer där - vem har hon fått till kavaljer -

Herr Marten ser upp, slött nyfiken, och förbi dem rutschar Felix och René. Damen och herrn göra några svagt hälsande åtbörder. De stå kvar och se ner efter kälken. Fröken Inez ler i det hon säger något och det hon säger gör hennes leende vasst och försmädligt. Herr Marten brummar något och rycker på axlarna. De fortsätta uppför.

Men i en sväng dyker åter kälken upp. Felix' ansikte är

som nyss, men Renés har inte längre ett spår av den barnsliga glättigheten. Vid målet bromsar Felix in kälken med kraft. Den stannar, han reser sig hastigt och vänder sig skrattande om mot flickan, men blir förvånad, ja nästan bestört när han mötes av hennes allvarliga ansikte. Han räcker henne handen och hjälper henne upp, frågar samtidigt hur det är fatt, hon skakar otåligt på huvudet - ingenting - ingenting! Hon tar avsked utan förklaring och går. Felix står kvar och det ser ut som om han trodde att hon skulle vända sig om för att ge honom en avskedsnick. Det gör hon emellertid inte. Då tänder han ånyo med filosofiskt lugn en cigarrett, betraktar dess glöd:

- Hon blev med ens så triste, min lilla inconnue - gud vet varför! Ville rakt inte vara med längre - René heter hon. Ett ganska vackert namn. Jag tror jag stannar här några dar -

Han står där och funderar. Han har en svag, halvt omedveten känsla av en fara och han resonerar ironiskt skämtsamt med sig själv och sin cigarrett:

- Men å andra sidan - du *kan* dock fastna i garnet, min käre Felix! Det kan den bäste. Må *ödet* avgöra! Krona eller klave!

Leende tar han upp ett mynt och kastar upp det i luften. Han småler och rycker på axlarna. Ödet har talat. Han tar upp slanten och håller den mellan tummen och pekfingret liksom förevisande. Genom slanten framtonas bilden av en kvinna.

Det är fru Mårten, Renés syster. Hon är omkring 30 år, mindre vacker än sin syster men oändligt mycket mjukare. Hon har i sitt väsen något sjukligt, dröjande, drömmande, trött och försvarslöst. Hon vilar i en bekväm

stol och ser just upp från en bok, i vilken hon bläddrat.

Stället på vilket hon befinner sig är en Kursaals terrass. Den ligger au plein soleil och är mer eller mindre uppfylld av den internationella värld som liksom flyttfåglarna drar fram och tillbaka mellan Alperna och Egypten. Där finns engelska

misser, några påminnande om Schimpanser, andra om Botticellis änglar, där finns en amerikansk teologie doktor med boxning som livsintresse, franska markiser med vidunderligt välvårdade skägg och urgamla fast obestyrkta stamtavlor och i deras sällskap des vraies grandes Dames, vars enda fel är ett milligram för mycket karmosin på läpparna. Där finns en vittberömd Blåstrumpa i praktband och där finns framför allt sportsmän av alla åldrar och nationer från den gamle lorden med tändsticksben till den unge schweitziske chokladfabrikanten med herkulesvador. Alla dessa pärlor äro som uppträdda på en tråd, alla dessa fantomer röras av en vind och denna tråd och denna vind är ingen annan än den berömda Blåstrumpan, assisterad av ett otroligt sinnesrubbat spöke till kärring. Konversationen och intresset gå i obestämda vågor, som dock allt mer och mer taga bestämd riktning mot en i terrasshörnet uppställd stor kikare. Den är riktad mot fjället och omgiven av en grupp personer vilka diskutera något som tilldrar sig där uppe.

Ut på terrassen och i samtal med Felix kommer René. Hon är klädd i fäktdräkt och han håller en florett i handen. De byta flyktiga hälsningar till höger och vänster och gå långsamt och utan avsikt fram till kikargruppen.

Här är det en ung man som ägnar fjället en särskild uppmärksamhet och när han nu lämnar kikaren vill han övertala René att inta hans plats. Hon frågar vad det är hon ska se, men då hon får veta det vänder hon sig med en otålig; och missnöjd min bort. Felix däremot sätter ögat till kikaren.

På det vita snöfältet ser han tre små figurer. Han ställer om kikaren på närmare håll och ser tydligt de tre bergsbestigarna från bobsleighbanan. Föraren är just i färd med att fästa repet vid fröken Inez och skall sen angöra det vid herr Mårten. Denne vägrar emellertid bestämt, föraren gör honom allvarliga föreställningar, även Inez ber honom att vara förnuftig men han är envis, till slut kyligt retad. Inez, som uppmärksamt iakttar honom kastar om, rycker på axlarna och

säger att han får göra som han vill. Motvilligt sätter sig föraren i gång, följd av Inez.

Marten blir ensam. Han kastar en blick ned över dalen, så upp mot föraren och Inez, som med möda klättra vidare uppför branten. Då han ser att de äro upptagna på sitt håll drar han hastigt och skyggt fram en fältflaska, skruvar av proppen med något darrande händer, tar sig en ordentlig klunk i det han sneglar efter de andra, skyndsamt på med proppen, in med flaskan, står ett ögonblick och andas ut, stöter så staven hårt och tungt i klippan och börjar uppstigandet.

På terrassen tar Felix ögat från kikaren och ser sig om efter René då han överfalles av den fnoskiga gamla missen. Could you see something, frågar hon, men Felix svarar inte, ty han söker René.

Hon står bredvid sin syster och kastar i sin tur en blick över axeln mot Felix. Han kommer fram till de båda systrarna, blir presenterad för den äldre och börjar genast berätta vad han sett i kikaren och om den törstige alpvandraren. De båda damerna se besvärade ut och den yngre ger honom med en smått förgrymmad min besked. Han blir verkligen för ett ögonblick förbryllad:

- Aj, där högg jag vackert i sten! Den tappre men något törstige alpvandraren är ingenting annat än de båda damernas svåger och man -

Han skyndar att byta samtalsämne, leker med floretten och frågar om det inte kan vara på tiden att ta en ny omgång. Förlägenheten är borta, René nickar bifall, Felix saluterar med floretten fru Marten, som återtar sin bok.

Under vägen frågar Felix hur det står till med fru Marten, vars utseende tyder på allt annat än god hälsa. Med ens får flickan ett mycket vekt och sorgbundet uttryck, som så att säga sluter sig samman om hennes svar. Och detta svar gör Felix helt bestört. Flickan går in i casinot, men Felix vänder sig i dörren, dröjer ett ögonblick, ser förstulet över axeln bort mot fru Marien.

Hon sitter som förut men lägger nu bort boken och reser sig lite, ty fram till henne kommer störtande en pys på 6-7 år. Han häver sig över henne, bubblar och berättar, hon ordnar hans krage, stryker hans hår ur pannan och hon strålar emot honom i en lycka, som för ögonblicket inte tycks ha några skuggor.

Felix, egoisten, betraktar henne medlidsamt:

- Obotligt sjuk! Stackars lilla fru Marten. Ung, rik, lycklig och dömd - se där en tragedi!

Han höjer på ögonbrynen, på axlarna. Sådant är livet och honom angår det inte. Han följer den vackra René in i fäktsalen. Där finns redan ett par damer som under en fäktmästares ledning söker lära sig konsten. Prövande sin florett står René bredvid och hon skrattar nu ett riktigt muntert flickskratt åt deras fumlighet.

Ute på terrassen ämnar fru Marten stiga upp. Gossen är borta. Trotjänaren hjälper henne ur stolen. Hans livré liknar mest en jägares, den är enkel och föga framträdande. Hon lägger ena handen på hans axel och går långsamt bort till terrasstrappan, stiger nedför.

Herr Marten är stadigt på väg mot fjällets topp. Stor och kraftig står han där, men hans ställning är något brydsam, han ser sig om en smula förvirrad, han söker förgäves fotfäste, så börjar han ilsket ropa efter repet.

De båda andra äro några meter ovanför honom och med några meter sinsemellan. Föraren vänder sig om och svarar den besvärlige herrn ganska ilsken även han. Det blir emellertid ingen annan råd, herr Marten måste ha repet, och fröken Inez, som har den lösa ändan virad flera varv om livet, måste veckla upp den.

Hon står på en liten avsats i klippan, bakom henne är ett bråddjup men hon har dock så pass mycket plats att hon utan alltför stor svårighet kan lossa linan och låta den lösa ändan glida ner till herr Mårten. Han når den inte. Det fattas

några fot, han blir upphetsad, han blir ond. Då går hon längre fram till kanten och böjer sig ned. Linan faller djupare, det fattas bara en fot men den fattas och Marten blir ursinnig, han gör en oförsiktig rörelse och utför avsatsen rutschar en mörk kropp följd av snö och stenar.

Föraren skriker, förbannar, höjer händerna till vädjan eller tecken men griper plötsligt tag i linan, kastar sig bakåt, tar spjärn med fötterna.

Inez står kapprak vid branten, lyfter armarna för att hålla balansen, vacklar, och föraren rutschar utför i det han bromsar med fötter och hacka.

På terrassen uppstår ett stim kring kikaren. En man bryter sig lös ur stimmet och allt under det han talar häftigt upprörd skyndar han in i casinot. Det böljande stimmet sluter sig åter kring kikaren.

Nedanför terrassen kommer en skock ungdomar som fått bergsskorna på sig i en hastig vändning, hackor och spadar, bland dem några förare. En hastig överläggning och de skynda vidare. Kvar blir René, som står och stirrar upp mot fjället. Hon är storögd av spänning men ansiktet är ganska lugnt. Bakom henne kommer Felix springande. Han har också i en hast fått på sig det nödvändigaste för en bergsklättring, han fattar i förbifarten hennes hand, ber henne att vara lugn. Det är fullkomligt överflödigt. Hon svarar med att peka på hans ena sko, vars band gått upp. Han faller på knä och under det han snör skon tänker han:

- Känslosam är du då inte, min vackra docka! Är din syster lika kall så har kanskie stackars Marten haft vissa skäl att titta djupt i flaskan.

Han reser sig och skyndar vidare. Flickan står kvar, följer först med blicken den bortskyndande, höjer den så åter mot fjället med samma uttryck som förr.

På en avsats i berget ligger en kropp utsträckt i snön. Det är Marten. Han ligger framstupa med armarna utsträckta och vid huvudet växer en fläck av blod.

Och från klyftan högt över honom hänger en kropp fritt ner, pendlar sakta. Det är Inez, hon hänger avsvimmad i repet.

Föraren har fått spjärn på den avsats från vilken Inez föll, han ligger baklänges mot bergväggen och söker att med hela sin tyngd och muskelkraft motväga tyngden i andra ändan av repet. Hans krafter äro så gott som uttömda och gång efter annan ser det ut som om kroppen skulle brista i sin spjärnande ställning. Han har linan lindad dels om kroppen, dels om högra armen. Han släpper taget med vänstra armen för att stoppa en handfull snö in i sin brännande torra mun och för att gnida sig med snö över panna och ögon.

Och kvinnokroppen pendlar sakta fram och åter. Straxt nedanför stupet skjuter bergmassan fram i en skarp kant och kanten gnager på det pendlande repet, som redan är till hälften slitet. Så glider plötsligt repet några fot längre ner, ty föraren har glidit några fot innan han fått tag på nytt spjärn och kämpar för att behålla det. Och bergskanten börjar gnaga på det nya stället på repet.

Fru Marten och hennes trotjänare ha kommit in i hotellrummet. Tjänaren gör i ordning hennes stol då dörren till rummet rycks upp av den sinnesförvirrade gamla engelskan, skälvande av iver att få berätta vad redan hela hotellet vet. För all del, ta det med ro, sätt er, bli inte orolig, skriker hon, ni kommer säkert att svimma men det får ni inte göra. Fru Marten blir orolig. Hon frågar kort vad det är frågan om. Och missen pekar med en dramatisk gest mot fjället - er man! er stackars man! Fru Marten rycker till, hon kippar efter andan men hennes första åtgärd blir att gripa trotjänaren hårt i armen. Icke för att hålla sig uppe ty kroppen är rak och lugn, men de båda, trotjänaren och matmodern stirra varandra in i ögonen och deras uttryck är varken rädsla, ångest eller sorg utan endast som nyss hos René en ögonblicklig och ohygglig spänning. Så slappnar hon plötsligt, vinkar åt missen att gå i det att tjänaren hjälper henne ned i stolen.

Hjälpexpeditionen har hunnit upp till klyftan i fjället. Första man är en av förarna. Han kastar sig framstupa över mannen med repet. Efter honom följer Felix och i tur och ordning så många som den lilla platån kan rymma. De lägga sig framstupa och börja hala in repet. Felix som ligger ytterst på kanten, gör en hejdande rörelse åt dem som hala in repet ty de ha nästan hunnit till den punkt där det är halvslitet Männen ligga i andlös rådplägning. Felix gör ett förslag, de andra skaka tveksamt på huvudena, det bryr han sig inte om. Han tar ett nytt rep från en av förarna, slår det kring sitt liv lämnande fria ändar på båda sidor. Tre män hålla hans rep, han glider baklänges över stupets kant, han tar spjärn med fötterna mot bergväggen och lutar sig bakåt, går steg för steg ner till dess han kommit i jämnhöjd med Inez. Då tar han henne intill sig och knyter den fria ändan av sitt rep kring hennes midja. Han börjar nu försiktigt gå åt sidan för att undvika den bergskant som varit nära att skära av hennes rep men därvid sker just vad han velat undvika, nämligen att hennes rep brister så att hon faller ytterligare och nu endast uppbäres av repet som är bundet om hans kropp.

Männen som hålla Felix' rep få således en ny och plötslig påfrestning som är nära att kasta den främsta av dem över stupet.

Påfrestningen är inte mindre för Felix. Repet snör hårt åt kring hans midja och för ett ögonblick är han nära att tappa balansen mot bergväggen, han lyckas emellertid återvinna den och ropar nu för brinnande livet åt dem där uppe att börja inhalningen.

Männen arbeta hårt och försiktigt. Äntligen luta sig två av dem ut över stupet och gripa efter Felix' händer som komma till synes över kanten. Så kommer hans ansikte. Han är tydligen fullkomligt utpumpad.

Tre män komma springande fram över den avsats där Mårten ligger. De vända honom helt om och sätta honom upp.

Han är medvetslös och blöder från ett sår vid tinningen. De gnida hans ansikte med snö, slå honom i handflatorna. Han vaknar med ett rosslande läte men förblir själsligt omtöcknad.

Från den övre avsatsen ha männen börjat fira ner Inez mot den plattform där Marten ligger. Hon har kvicknat till liv men är ur stånd att själv ta sig ner. Ett par av förarna dirigera kroppen vid nedfirandet. Då kommer Marten på benen. Han skyndar fram till Inez, som sitter tryckt intill bergväggen. Han är i ett hysteriskt tillstånd, bestormar henne med förvirrade frågor. Hon åter, hur utmattad hon än är, behåller huvudet lugnt och kallt och är tydligen besvärad av hans obehärskade uppträdande. Förarna berätta i korta ordalag hur räddningen skett, och i detsamma

kommer Felix nedrutschande ett stycke därifrån.

Och nu stå de båda männen mitt framför varandra. Den ene står inför sin *räddare* och skälver av sinnesrörelse, den andre står inför en medelålders herre som har gjort sig illa. Han säger artigt - jag hoppas att ni inte gjort er illa, herr Marten. Då griper Marten plötsligt hans händer och trycker dem så att den tappre Felix är nära att skrika. Och Martens känslor äro inte tillfredsställda ens med det. Han sluter honom i sin kraftiga famn, han gråter, han trycker sitt ansikte mot den andres skuldra. Felix är närmast olycklig. Han dunkar den andre i ryggen och kränger sig lös. Marten står utmattad, hopsjunken. Felix har inte alltför mycket krafter kvar heller. I varje fall är han i behov av en stimulans. Han trevar bekymrad i sina fickor, så frågar han Marten om han har en cigarrett. Han måste upprepa frågan tvenne gånger innan den andre förstår, så sticker han hastigt handen i fickan, drar först fram en krossad fältflaska som han kastar och därpå ett cigarrettetui som han räcker Felix. Och så vänder han sig ivrigt mot Inez med nya frågor och nya beklaganden.

Felix har fått fram en cigarrett. Han luktar på den, försiktig som en katt, sticker den så mellan läpparna och sneglar mot Marten:

- Konstig kurre den där Marten! Stark som en björn och hysterisk som en kvinna. Men jag tror att jag börjar förstå honom. Den där vackra lilla damen tycks inte vara lika kall som min René!

Han får eld av en av förarna, tackar och sneglar bort mot Mårten och Inez igen.

Hon har nu rest sig, stödd mot honom och mellan dem går en sådan liten spontan våg av ömhet, som en nyss överstånden fara kan framkalla. Den markeras bara i miner och blickar. Och samma stänk av ömhet finnes kvar, när Inez nu helt naturligt vänder sig mot sin räddare. Hon räcker honom handen, hennes rörelser och hela hennes gestalt och minspel är på grund av utmattningen kvinnligt mjukt, vekt och rörande.

Felix slungar hastigt sin cigarrett, går fram och kysser hennes hand, i det han ser leende på henne.

Fru Marten bidar i sitt rum för att få veta utgången. Bredvid henne sitter René och hennes blick är stor men har nu som förr endast rum för en enda stor spännande fråga.

Trotjänaren kommer in i rummet. Om det finns någon sinnesrörelse i hans ansikte så är det icke glädjens. Han går fram till stolen: De äro räddade, säger han. Och oskadda. Inte en min hos de båda systrarna förråder någon glädje. René sjunker ihop helt lite och ögonlocken sänkas, dölja blicken. Fru Mårten sätter sig upp, ler ett flyktigt leende - spänningen är över, ingenting annat, spänningen är över.

II.

Det är afton på terrassen. Ur casinots dörrar faller ljuset ut i breda strimmor och i en av dessa dörrar trängas en mängd aftontoaletter och pälsverk. Ur detta vimmel kommer Felix fram och söker sin räddning ut på terrassen, där han dock

- Konstig kurre den där Marten! Stark som en björn och hysterisk som en kvinna. Men jag tror att jag börjar förstå honom. Den där vackra lilla damen tycks inte vara lika kall som min René!

Han får eld av en av förarna, tackar och sneglar bort mot Mårten och Inez igen.

Hon har nu rest sig, stödd mot honom och mellan dem går en sådan liten spontan våg av ömhet, som en nyss överstånden fara kan framkalla. Den markeras bara i miner och blickar. Och samma stänk av ömhet finnes kvar, när Inez nu helt naturligt vänder sig mot sin räddare. Hon räcker honom handen, hennes rörelser och hela hennes gestalt och minspel är på grund av utmattningen kvinnligt mjukt, vekt och rörande.

Felix slungar hastigt sin cigarrett, går fram och kysser hennes hand, i det han ser leende på henne.

Fru Marten bidar i sitt rum för att få veta utgången. Bredvid henne sitter René och hennes blick är stor men har

nu som förr endast rum för en enda stor spännande fråga.

Trotjänaren kommer in i rummet. Om det finns någon sinnesrörelse i hans ansikte så är det icke glädjens. Han går fram till stolen: De äro räddade, säger han. Och oskadda. Inte en min hos de båda systrarna förråder någon glädje. René sjunker ihop helt lite och ögonlocken sänkas, dölja blicken. Fru Mårten sätter sig upp, ler ett flyktigt leende - spänningen är över, ingenting annat, spänningen är över.

II.

Det är afton på terrassen. Ur casinots dörrar faller ljuset ut i breda strimmor och i en av dessa dörrar trängas en mängd aftontoaletter och pälsverk. Ur detta vimmel kommer Felix fram och söker sin räddning ut på terrassen, där han dock

mötes och hejdas av tre höga, smäckra kvinnogestalter, dekolté och pälsverk. Dessa tre gracer uttrycka sin beundran för hjälten, men åskådarens avund minskas något då de tre gracerna vända sig om och avslöja tre 70-åriga skråpukansikten av den välkända engelska typen. Orsaken varför de vänt sig om är den att en fjärde grace tillkommit, den livliga och något sinnesförvirrade gumman. Felix kan inte undkomma och han tänker:

- Skyll dig själv, min kära Felix! Du har räddat ett människoliv, du har blivit en hjälte och en hjälte undgår sannolikt inte sin lön!

Gummans entusiasm är verkligen så stor att hon måste ta hjältens huvud mellan sina händer och kyssa honom på pannan. Dessutom vill hon ha honom för sig själv. Hon för honom bort i ett hörn, ja tvingar honom att ta plats, varpå hon börjar dra en hel krönika, hemlighetsfull och viktig. Felix lyssnar till en början motvilligt, men blir allt mer och mer intresserad. Familjen Marten är hemma i Ryssland, där mannen äger enorma gods. Han är en gentleman, en smula hård på ytan kanske. Men tyvärr har han en svår skavank - han är morfinist, den stackarn! Den vackra Inez är helt enkelt en förklädd sjuksköterska som fru Marten satt att vakta mannen, för resten en riktig Guds ängel! Tålig, outtröttlig, oumbärlig för dem båda. Det är tydligt att fröken Inez skaffat sig en hänförd vän i gumman. Hon smälter i hänförelse, men hennes min ändras blixtsnabbt när Felix så där en passant frågar efter René. Det blir en annan låt. Hon! Jo hon är en intrigant! Kall och skarp - otacksam mot Inez.

Felix tänkte göra några invändningar mot denna dom, men gumman gör plötsligt en tystande rörelse och strax därpå skiner hennes ansikte upp i ett det kärvänligaste leende. Felix vänder sig om för att se vem som kommer. Där står René med Pysen vid handen. Det var visst hennes avsikt att gå förbi utan hälsning, men gumman kan inte motstå sin impulsiva natur utan reser sig, tar flickan i famn och kysser henne på

båda kinderna. Hon kastar därpå sin ömhet över Pysen, tar fram gotter och lovar att berätta en saga.

Felix följer René några steg framåt, fram i ljusfloden från en av de öppna dörrarna och stannar där. De konversera i lätt ton och även René gör honom sin komplimang för räddningsbragden. Hennes ögon äro halvt nedslagna, hennes mun ironisk. Plötsligt ser hon på honom med en blick så hård och glittrande att han nästan ryggar. Hon säger:

- Ni är verkligen en modig man, men ni kunde använda ert mod bättre!

I detsamma kommer Pysen springande och tar hennes hand, hon böjer lätt på huvudet och fortsätter. Felix står kvar, förbryllad, han tänker:

- Jag tror jag ger gumman rätt. René har ett flinthjärta.

Han ser efter henne, ser hur hon försvinner över terrassen. Så vänder han sig in mot ett av de upplysta rummen.

Där sitta fyra herrar vid ett spelbord och spela kort. En av dem är Marten, som bär en liten svart bindel om pannan. Felix ser herrarna resa sig för att hälsa på Inez, som kommer fram till dem. Hon är klädd i aftontoalett, det blir frågor och svar, handskakningar och leenden. Hon ber dem för all del inte låta sig störas och de ta plats

på nytt. Hon står ett ögonblick bakom Martens stol, tittar likgiltigt på hans kort, så ser hon upp och ut genom dörren. Hon lyser upp då hon i ljusstrimman ser sin räddare. Hon kommer ut till honom, livligt med framräckt hand.

Marten ser upp från sina kort, han foroerar blicken för att kunna urskilja vem det var, rynkar lätt pannan då han ser Inez och Felix där ute i ljusstrimman, inbegripna i ett synnerligen angenämt samtal. Sida vid sida glida de ut ur ljuset.

Marten bläddrar nervöst i sina kort, hans medspelare observera en smula förvånade hans nervositet, ett yttrande

fälles som han besvarar kort och kallt, det blir en viss nervös stämning vid bordet.

Felix och Inez ha stigit in i vinterträdgården, belägen vid terrassen. Där finns stolar och säten bland växterna, på en av dem ligger en aftonkappa av pälsverk. De ta plats i ett krypin vid någon stor växtgrupp och det angenäma samtalet fortfar, fast mera dämpat och intimt. Felix sitter och avnjuter med blicken den vackra Inez' skönhet. Han kan desto bättre göra det som hon sitter och stirrar framför sig. Hon berättar om sitt liv, stackars flicka, hon är rörande i sin fagra oskuld. Och Felix tänker:

- Hela kvällen har jag ångrat att jag stannade här och nu ångrar jag att jag ångrar mig! Vad du är ombytlig, Felix.

Hans blick glider av en händelse bort till växthusets vägg. Den är av matt glas, men en ruta är genomskinlig. Då någon passerar förbi utanför ses dess skugga på det matta glaset. Så är fallet nu. Skuggan glider fram till det genomskinliga glaset och Felix ser för ett ögonblick Renés ansikte. Hon försvinner och Felix vänder sig på nytt till Inez.

Martens dåliga humör har förvärrats. Han kommer i gräl med sina medspelare, slutligen kastar han korten. Hans medspelare dölja inte sin förvåning, men det ger han katten. Han går otåligt bort till den öppna dörren. I detsamma kommer René från mörkret in i ljuskretsen. Marten hejdar henne och frågar om hon sett Inez. Då ler flickan oförställt hånfullt och omtalar var Inez befinner sig, går vidare. Marten går ut på terrassen.

Stämningen över den lilla tätatäten i vinterträdgården har blivit ännu intimare. Fröken Inez hör tydligen till de kvinnor som tycka om att ge förtroenden och Felix lyssnar mer med ögonen än med öronen. Men så ser han återigen bort mot väggen och han blir först förvånad, sedan en smula road åt vad han ser.

Vid den genomskinliga rutan står Marten och spejar. Felix tänker:

- Jag tror du spionerar, min gode Marten! Dina känslor måtte inte vara så platoniska som de borde vara, herr äkta man -

Han lutar sig så mycket tillbaka att hans blick glider över flickan snett bakifrån, hans hand på ryggstödet är tätt intill hennes blottade skuldra:

- - - för det första är den här flickan för god för dig, för det andra borde du tänka på din stackars hustru. Får jag tid ska jag ge dig en lektion i goda seder.

Marten står vid vinterträdgårdens dörr. Han är obehagligt berörd och tveksam men så öppnar han dörren och stiger in.

Inez spritter till helt lätt och en svag glimt av oro glider över ansiktet. Felix ser upp och undertrycker knappast sin spefulla min, då Marten kommer fram till dem. Han är sötsurt artig, de båda andra stiga upp, Felix tar avsked i det han med markerad värme kysser Inez på handen. En lätt huvudböjning för mannen i det han går.

I det upplysta rummet där herrarna nyss satt och spelade och som nu är tomt kommer fru Marten. Hon ser sig sökande omkring, går så fram till den öppna dörren till terrassen.

Ut ur vinterträdgården kommer Felix. Han stannar för att tända en cigarrett, småler en smula elakt och spjuveraktigt och mumlar:

- För den här gången avstår jag - men jag tror att jag kommer att blanda mig i den här leken.

Han går i sakta mak, viker om vinterträdgårdens hörn, går utmed dess vägg ett par steg och tvärstannar. Han har kommit till den genomskinliga rutan och han får bevittna en scen som kommer honom att spärra upp ögonen.

Marten står framför Inez. Det är tydligt att han gjort henne några förebråelser som hon mjukt och lekfullt parerar, hon lägger sina händer på hans axlar. Då slår han sina armar hårt omkring henne och trycker henne lidelsefullt intill sig.

Felix höjer ögonbrynen, han är häpen samt något snopen. Även indignerad. Han har helt naturligt känt en viss svaghet för den vackra flickan som han räddat, och att nu se henne så villigt låta sig slutas i den gifte buffelns armar smakar honom inte bra. Men så spritter han till och grips av en instinktiv förskräckelse.

Dörren till vinterträdgården har öppnats och fru Marten har stigit in. Hon går några långsamma, tunga steg framåt med blicken sänkt, så ser hon upp och stannar liksom ofrivilligt. En liten blixt av överraskning och förskräckelse far över hennes ansikte, så blir det åter lugnt.

De båda famnas och kyssas. Så vrider mannen på huvudet och upptäcker sin hustru. Han släpper då sitt tag i den andra kvinnan, men det sker varken snabbt eller skyggt utan med en butter trygghet, som blott uttalar att han är förargad över att ha blivit störd. Kvinnan är om möjligt ännu mera lugn, hon ordnar något i sin toalett, som kommit i olag, så sätter hon ena handen i sidan och betraktar sin rival med oändligt överlägset förakt.

Hustrun går med orubbat lugn fram till stolen på vilken pälskappan ligger: jag kom för att hämta den här, säger hon förklarande. Hon tar den och ska sätta den på sig. Den är tung och besvärlig och hon är trött och den andra kvinnan betraktar henne med ett leende som blir alltmer utsökt elakt. Så skyndar hon fram och hjälper henne på med kappan: Min kära vän, säger hon, ansträng dig inte, det är så skadligt för dig. Utan att ändra en min tackar den sjuka med en liten huvudböjning och hon går, tungt och trött som hon kom, förbi mannen som står och tittar buttert under lugg och lämnar bakom sig den segerstolta rivalen.

Felix, som osedd bevittnat uppträdet är tiofalt mer upprörd därav än någon av de agerande. Han står på språng som om han i nästa minut ville ingripa. Men hur?

- Vad i himlens namn försiggår här? Hur är det möjligt?

Spänningen förgår och efterträdes av en kall besinning där äckel och motvilja är vida starkare än vreden. Till sist rycker han på axlarna åt sig själv:

- Det var gement! Men kom ihåg min käre egoist att andras öde må andra bära. I den här leken blandar du dig icke.

Långsamt går han över terrassen mot casinot.

Ur mörkret in i det upplysta rummet kommer med långsamma, tunga steg, fru Marten. I mörkret bakom henne framskymtar trotjänaren. Bilden slocknar.

III.

I Venedig.

Felix Gray lämnade Schweiz strax efter det att familjen Marten reste därifrån. Nu sitter han vid ett dukat tebord i ett av de venetianska palatsens härliga salar tillsammans med en liten graciös dam. Tebordet står ej långt ifrån ett fönster och dörren till ett angränsande rum. Den lilla damen knaprar ivrigt på sötsaker och pratar livligt. Hon har ett glatt humör vilket man för ögonblicket inte kan säga om Felix. Han förefaller en smula otålig och uttråkad. Han är klädd i eveningdress, men med en mjuk sammetsrock i stället för fracken. Han intar en bekväm, något nonchalant ställning, han röker och smuttar på sitt te och svarar fåordigt. Den lilla damen vill synbarligen liva upp honom. Hon sätter sig på armstödet till hans stol, drar honom i öronen, men når intet nämnvärt resultat. Då blir hon öm, stryker honom över pannan, sätter pekfingret på hans ögonlock, betraktar honom smäktande och

kysser hans ögon. Och han låter sig lugnt behandlas. Men redan i nästa ögonblick har den smäktande ömheten fördunstat och den lilla damen vänder sig med en muntert hälsande gest mot en annan ung man, som just träder in i salen.

Spänningen förgår och efterträdes av en kall besinning där äckel och motvilja är vida starkare än vreden. Till sist rycker han på axlarna åt sig själv:

- Det var gement! Men kom ihåg min käre egoist att andras öde må andra bära. I den här leken blandar du dig icke.

Långsamt går han över terrassen mot casinot.

Ur mörkret in i det upplysta rummet kommer med långsamma, tunga steg, fru Marten. I mörkret bakom henne framskymtar trotjänaren. Bilden slocknar.

III.

I Venedig.

Felix Gray lämnade Schweiz strax efter det att familjen Marten reste därifrån. Nu sitter han vid ett dukat tebord i ett av de venetianska palatsens härliga salar tillsammans med en liten graciös dam. Tebordet står ej långt ifrån ett fönster och dörren till ett angränsande rum. Den lilla damen knaprar ivrigt på sötsaker och pratar livligt. Hon har ett glatt humör vilket man för ögonblicket inte kan säga om Felix. Han förefaller en smula otålig och uttråkad. Han är klädd i eveningdress, men med en mjuk sammetsrock i stället för fracken. Han intar en bekväm, något nonchalant ställning, han röker och smuttar på sitt te och svarar fåordigt. Den lilla damen vill synbarligen liva upp honom. Hon sätter sig på armstödet till hans stol, drar honom i öronen, men når intet nämnvärt resultat. Då blir hon öm, stryker honom över pannan, sätter pekfingret på hans ögonlock, betraktar honom smäktande och kysser hans ögon. Och han låter sig lugnt behandlas. Men redan i nästa ögonblick har den smäktande ömheten fördunstat och den lilla damen vänder sig med en muntert hälsande gest mot en annan ung man, som just träder in i salen.

Det är en av Felix' vänner som kommer för att hämta honom. Han går fram till tebordet och i förbifarten lägger han sin hatt och sina handskar i fönsternischen.

Han kysser damens hand, får en kopp te, diskuterar kvällens planer som med förtjusning mottagas av den lilla damen, men som inte väcker någon vidare entusiasm hos Felix. Slutligen ger han dock med sig, säger att han skall gå och sätta på sig fracken.

Han går genom ett smalt angränsande rum in i ett tredje, lämnande dörrarna öppna bakom sig. Han drar av sig den bekväma rocken och ger den åt betjänten. Så går han fram till fönstret och står där på ett sätt som antyder att han vill se utan att själv bli sedd. Efter ett ögonblick drar han sig hastigt något åt sidan.

På balkongen till huset mittemot, skild från hans eget genom en smal sidokanal, har herrskapet Martens trotjänare kommit ut. Han håller i handen en duk som skall dammas av. Under det han gör detta vrider han huvudet så att han kan, kasta en förstulen blick mot fönstret mittemot, i vilket Felix skymtar.

Felix drar sig förargad tillbaka på nytt. Han gör en liten grimas och tänker:

- Vad du ändå blivit för en underlig kurre, min käre Felix. När Martens reste till Venedig, så reste du till Venedig. När Martens slog sig ner vid Canal Grande gjorde du likaså. Men sen du väl har kommit så långt gömmer du dig i din lya och nöjer dig med ett hjärta som visserligen är ömt, men onekligen en smula rymligt!

Han kastar en blick genom dörrarna som han lämnat öppna och ser Det rymliga hjärtat kyssa hans vän alldeles som hon nyss kysste honom själv. Han skrattar en smula och drax på sig fracken.

I salen har vännen rest sig och arm i arm med Det rymliga hjärtat går han mot rummets utgång, livligt

konverserande. Felix kommer in just som de gå ut genom dörren. Han

ker att vännen glömt sin hatt i fönstret och han går fram för att hämta den. Så blir han stående vid fönstret, ty fönstret mittemot till det martenska huset står öppet och i fönstret sitter Pysen.

Det skymmer ute, men fönstret är upplyst. Det är möblerat som herrum och synligt genom fönstret är en chiffonier i vilken ett litet skåp står öppet. Skåpet är tomt. Därför att Pysen, driven av barnslig nyfikenhet varit och rotat i chiffoniern, säkert utan lov. Bland andra småsaker som han plockat ut och radat upp på fönsterkarmen finns en liten låda, vars innehåll han granskar och leker med. Den innehåller charpi, en gasbinda, några små flaskor, som han ordnar efter storlek och slutligen en tingest som han vrider och vänder på. Det är en spruta med lång spets. Den börjar han leka med, men det bär sig inte bättre än att han därvid stöter till flaskorna, som falla ner i kanalen. För att luta sig fram och se efter flaskorna råkar han stöda handen med sprutan mot fönsterkarmen, sprutans glas krossas, Pysens ansikte förvrides av smärta, han har skurit sig i handen och börjar gråta.

Nu kommer René hastigt fram till honom. Hon blir förskräckt när hon ser vad han har gjort, är färdig att banna honom men tycker ännu mer synd om honom, tar fatt på honom och undersöker handen. Så ser hon upp och en liten våg av överraskning går över hennes ansikte, avslutas med ett behärskat igenkännande leende, hon böjer lite på huvudet.

Felix hälsar med glittrande blick. Han skakar skämtsamt medlidsamt på huvudet och hon reproducerar hans rörelse och min: ja, inte sant, vilken förskräcklig olyckshändelse. Så försvinner hon och Pysen ur fönstret.

Felix vänder sig långsamt in mot rummet, försjunken i tankar som inte ens tycks skingras då Det rymliga hjärtat i aftonkappa uppenbarar sig för att med en ordström, som ackompanjeras av otåliga stampningar, få honom att skynda sig och komma med. Han har beslutat att inte följa med ut. Han skrattar åt deras skäligen svaga invändningar: Ni reder

er förträffligt utan mig, säger han och föser ut dem med en så att säga välsignande gest: Roa er bäst ni kan, kära vänner. Jag ska använda kvällen på annat sätt, förklarar han bestämt. Bliven ensam går han några steg mot fönstret, stannar och formulerar sitt beslut sålunda:

- Det är ju ren ohövlighet att inte göra visit hos Martens - - - Alltså hövlighet - ingenting annat än ren hövlighet - ska vi komma överens om det?

Leende ringer han på sin betjänt.

Men i huset mittemot står herr Marten vid sitt skåp. Han har upptäckt att den för honom ytterst dyrbara lådan är borta. Han söker med stirrande blick omkring sig i rummet, så skyndar han bort till fönstret, tar den tomma lådan, ser förödelsen, står en sekund slagen av häpnad. Hans ansikte förvrides av vrede då han mumlar: vem i helvete!

I dörren till herrummet står Inez, även hon för ett ögonblick bestört, men så rycker hon på axlarna och småler hånfullt:

- Det är naturligtvis pojken, säger hon. Jag ska gå efter honom. Och hon går.

Marten står kvar och tuggar på sin vrede som sakta kallnar till grymhet.

I det smala genomgångsrummet i huset mittemot står Felix. Hans betjänt sysslar med att plocka fram en visitkostym. Rummet har en helt liten balkong. Felix öppnar dörren och stiger dit ut. Han stannar stödd mot dörrposten. Han står själv i dunklet men då han böjer sig fram belyses hans ansikte av ljuset från det Martenska huset.

Han ser fru Marten sittande i rummet mittemot. Det är ett litet rum innanför salongen, på vars andra sida herrummet är beläget. Hon har just slutat lägga ett förband kring Pysens sårade hand, hon blåser bort svedan, men blir avbruten av att Inez kommer in i rummet. Fru Marten blir orolig, Pysen skrämd. Han tyr sig till modern då Inez säger att han skall gå in till fadern. Då modern med en halvt ofrivillig rörelse håller honom kvar, tar Inez

honom med ett lugnt men fast

grepp och för honom ut genom dörren. Själv stannar hon kvar hos fru Marten.

Felix har bevittnat scenen utan att klart förstå den. För att få en förklaring går han hastigt in i salen, genom vars fönster han kan följa med vad som händer i herrummet.

Där står den grove herr Marten med en liten smäcker käpp i handen, bidar, och genom dörren kommer Pysen smygande steg för steg, ögonen uppspärrade av skräck. Han stannar.

- Kom närmare, säger fadern och steg för steg kommer han. Då tar fadern honom i armen, inte hastigt men så mycket hårdare. Han pekar med käppen på det öppna skåpet och den skälvande Pysen viskar fram sin bekännelse. Fadern släpper sitt tag. Håll fram händerna, säger han åt pojken. Med en obetvinglig rörelse gömmer pojken händerna på ryggen, men under faderns befallande blick krypa de åter fram. Och Marten höjer käppen och slår till.

I det lilla rummet har fru Marten rest sig vid Pysens genomträngande skrik. Hon vacklar framåt för att skynda till sonens hjälp, men Inez håller henne tillbaka: kära barn, säger hon, ta det inte så hårt. Pojken behöver aga och du kan i alla fall ingenting uträtta.

I herrummet står Pysen inklämd i en vrå, händerna tryckta mot bröstet, dödsskrämd. Och framför herr Marten står René. Hon har ryckt käppen ur hans hand. Ett ögonblick ser det ut som om han skulle vilja kasta sig över henne, men så tar han saken från den humoristiska sidan och ler sarkastiskt, och han säger ungefär detsamma som Inez sagt modern. Men när han nu vill gå fram mot pojken och René trotsigt ställer sig i hans väg brister den obehärskade vreden fram och han griper henne i skuldran.

Då har den store egoisten, Felix Gray fått nog:

- Vid Gud, Felix, nu är det på tiden att du gör den där hövlighetsvisiten!

Betjänten står och väntar på att få hjälpa till med omklädseln, men Felix skyndar förbi honom utan ett ord, rycker till sig hatten som betjänten håller i hand och försvinner ut genom dörren. Betjänten stirrar häpet efter honom.

Fru Marten och Inez utkämpa en ingalunda bullrande, men intensiv strid. Fru Marten vill gå in till sin son, Inez gör min av att spärra henne vägen. Fru Marten anstränger sig till det yttersta för att orka få undan Inez vilket också lyckas. Hon når dörren och skyndar in i salongen. Väl där inne tar hon några steg för att fortsätta in i herrummet, men ansträngningen har varit så stor att hon måste ta stöd mot bordet mitt i rummet och stannar ett ögonblick som för att hämta krafter att fortsätta. Dörren till herrummet står öppen, René står strax innanför med ryggen mot salongen. Tyst och försiktigt kommer Pysen smygande bakom henne, rusar så in i salongen och gömmer sig gråtande hos modern. Fru Marten söker att gömma barnet samtidigt som hon försöker lugna det.

René bryter sönder den lilla käppen bakom sin rygg och kastar bitarna in i salongen, alltunder det hon möter den ursinnige Marten, som vill kasta undan henne för att komma åt pojken. När hon inte kan hindra honom på annat sätt, ställer hon sig i själva dörren med utbredda armar och spärrar den. Då tar Marten henne med ett järngrepp i handlederna, kastar undan henne och tar ett steg in i salongen.

Trotjänaren står framför honom och spärrar vägen. Han håller en liten bricka i hand och på brickan ligger ett visitkort. Marten observerar inte denna lilla detalj i första ögonblicket utan tror visst att tjänaren med avsikt ställt sig i vägen för husbonden. Det tycks egentligen inte överraska honom men desto mer reta honom och han höjer armen som till slag. Utan att förändra en min räcker han fram sin bricka. Marten blir förbryllad, halvt flat tar han visitkortet, granskar det, så kramar han ihop det med en förargad gest. Men viker i detsamma tillbaka in i herrummet, ty genom den öppna dörren till vestibulen ser han den anmälda gästen träda in i salongen.

I högsta grad ogenerad går han fram till fru Marten. Hon står alltjämt stödd mot bordet och har svårt att kuva sin sinnesrörelse, men lyckas likväl åstadkomma ett leende mot besökaren. Det enda okonventionella i hennes uppträdande är måhända en alltför varm handtryckning och blick.

Svärjande och förbannande i det tysta vänder sig Marten mot René, och mötes av ett tyst hån, alltför bemängt med förakt för att vilja kosta på sig ord eller starka miner. Han kommer in i salongen för att hälsa. Felix konverserar fullständigt otvunget och utan några som helst undertoner, om resor, väder och vind, om Pysen och hans skadade hand. Marten räcker honom jovialiskt sina båda händer till hälsning. De skaka hand och fadern berättar att Pysen varit olydig, han hotar honom med pekfingret och drar honom lite i örat och så har det obetydliga ämnet fallit.

Felix kvitterar det hjärtliga mottagandet med att påpeka den glädjande omständigheten att de voro nära grannar. Ja, han går fram till fönstret i herrummet och visar hur nära grannar de äro: Vi kan meddela oss med varandra tvärsöver kanalen, förklarar han förtjust.

Marten gör en ofrivillig grimas, som han dock hastigt utplånar. Inez står bredvid honom och över hennes solljusa leende drar ett lätt litet moln, hon kastar en hastig snedblick på Marten.

René har stått med sänkta ögon, men nu lyfter hon dem och ser med en stor, varm blick på Felix, som fortsätter att konversera lika otvunget. Han lämnar fönstret och går fram mot Marten. Plötsligt stannar han, böjer sig ner mot golvet. Marten gör samtidigt samma rörelse, men Felix kommer först. Han tar upp sitt eget tillknycklade visitkort och utan att se på det och alltjämt konverserande, räcker han det åt Marten. Denne har återigen svårt att hålla konvenansen och med en mycket hastig rörelse stoppar han kortet i fickan. Det animerade samtalet fortsätter och man kommer överens om att följande dag göra en utfärd i gondoler tillsammans.

- Ja, så blevo vi grannar och trogna vänner, tänker Felix där han står i sin gondol vid herrskapet Martens trappa och väntar på att embarkeringen skall börja. Herr Marten ser slapp och förstörd ut, som efter en orgie, men, stramar upp sig och hälsar Felix med en något så när vänlig hälsning. Inez står bredvid honom. René och Pysen kommer utför trappan, sist fru Marten och trotjänaren. Det ser ut som om Inez tänkte gå i Felix' gondol, men Marten håller henne tillbaka och låter René ta plats hos honom i stället. Hans gondol glider undan. Herr Marten och Inez stiga i den andra och fru Marten och Pysen i den tredje gondolen.

Felix och René sitta sida vid sida. Den första hälsningens konventionella glättighet glider av dem, flickan är sorgsen och Felix iakttar henne medlidsamt och oroligt. Han gör henne en fråga, och hon svarar lågmält och förtroligt - det är som vanligt, nytt uppträde, ny hänsynslöshet.

Martens båt, förd av raskare roddare glider tätt förbi. Leende och strålande som vanligt vänder sig Inez mot dem, säger en lustighet och båten har passerat.

Då lyfter René blicken, hela hennes ansikte lyser av hat och hon börjar tala, behärskat visserligen men med en helt annan energi än nyss. Och Felix lyssnar. Hans ansiktsuttryck är slutet men då och då lyses det upp av en dämpad blixt av förbittring och medlidande.

- Det är mycket riktigt att fröken Inez är oumbärlig för herr Marten eftersom det är hon som förser honom med de nödvändiga drogerna. Det är ovisst huruvida hon älskar honom men desto vissare att hon hatar hans hustru, helt enkelt därför att hon envisas att leva och därigenom hindrar henne själv att bli en rik och lysande fru Marten.

Felix lyssnar till flickans berättelse. Så gör han en fråga. Hon skakar på huvudet och ler trött:

- Skilsmässa! Omöjligt! Herr Marten är en fläckfri gentleman och hans fadershjärta hindrar honom att lämna sin son

åt den svaga modern - allra helst förmögenheten är hennes och gossen hennes arvinge - och när fru Marten inte längre envisas att leva får den kära Inez en liten guldfågel att vårda - eller vanvårda. I senare fall med hopp om att själv bli hans arvinge.

René sjunker plötsligt ihop en smula. Felix gör en instinktiv rörelse för att hålla henne uppe, men hon skakar lätt på huvudet; hon vill inte låta sig överväldigas, hon ger honom sin hand som han sakta smeker:

- Allt är väl uträknat, allt korrekt, fru Marten har inga lagliga medel att skydda sin son - - -

Trots sin självbehärskning kan René inte hindra att tårarna rinna över kinderna:

- - - - som hon vet att hon snart måste lämna.

Gondolen i vilken fru Marten sitter glider tyst och stilla fram genom kanalens mörka vatten. Pysen har lagt huvudet i hennes knä och somnat. Ena handen har hon lagt över hans skuldra, den andra stryker lätt över hans hår. Hon lyfter ansiktet från honom och stirrar framför sig med en tom, hopplös och tårlös blick.

Och i herr Martens gondol sitter han som ett plussigt bylte och tigger och ber Inez om något som om det gällde både liv och kärlek. Han är ömklig, han smeker och dessemellan glimtar det av hot i hans ögon. Hennes nervositet och motvilja stegras till äckel, men så tar hon sitt parti och börjar leta i sin väska. Hon tar fram en liten ask och räcker honom den, Då tar han hennes hand, för den till mun, kysser som en hund som slickar sin herres hand. Hon vänder bort huvudet av vämjelse.

IV.

Det är ett helt annat uttryck över Inez' ansikte där hon nu sitter på Lidos strand iklädd baddräkt. Solljuset glänser över hennes vackra person och själv glittrar hon av

åt den svaga modern - allra helst förmögenheten är hennes och gossen hennes arvinge - och när fru Marten inte längre envisas att leva får den kära Inez en liten guldfågel att vårda - eller vanvårda. I senare fall med hopp om att själv bli hans arvinge.

René sjunker plötsligt ihop en smula. Felix gör en instinktiv rörelse för att hålla henne uppe, men hon skakar lätt på huvudet; hon vill inte låta sig överväldigas, hon ger honom sin hand som han sakta smeker:

- Allt är väl uträknat, allt korrekt, fru Marten har inga lagliga medel att skydda sin son - - -

Trots sin självbehärskning kan René inte hindra att tårarna rinna över kinderna:

- - - - som hon vet att hon snart måste lämna.

Gondolen i vilken fru Marten sitter glider tyst och stilla fram genom kanalens mörka vatten. Pysen har lagt huvudet i hennes knä och somnat. Ena handen har hon lagt över hans skuldra, den andra stryker lätt över hans hår. Hon lyfter ansiktet från honom och stirrar framför sig med en tom, hopplös och tårlös blick.

Och i herr Martens gondol sitter han som ett plussigt bylte och tigger och ber Inez om något som om det gällde både liv och kärlek. Han är ömklig, han smeker och dessemellan glimtar det av hot i hans ögon. Hennes nervositet och motvilja stegras till äckel, men så tar hon sitt parti och börjar leta i sin väska. Hon tar fram en liten ask och räcker honom den, Då tar han hennes hand, för den till mun, kysser som en hund som slickar sin herres hand. Hon vänder bort huvudet av vämjelse.

IV.

Det är ett helt annat uttryck över Inez' ansikte där hon nu sitter på Lidos strand iklädd baddräkt. Solljuset glänser över hennes vackra person och själv glittrar hon av

skälmaktigt, livligt behag. Det är frågan om en regelrätt strandkurtis och den manliga parten är ingen annan än Felix, även han i baddräkt, liggande i sanden bredvid henne. Han för sin del sköter kurtisen diskret och lugnt, ja, man skulle nästan kunna säga överlagt och med beräkning. Herr Marten närmar sig de båda badande. Han säger att han vill fara hem och givetvis vill ha Inez med sig, men hon vill inte. Hon ser närmast uttråkad ut, en smula högdragen gentemot herr Marten. I synnerhet då hon vänder sig till sin kavaljer och rådfrågar honom. Han nekar givetvis att göra slut på den angenäma samvaron. Det finns i deras inbördes förståelse något visst hemlighetsfullt och insignant som låter förstå att det existerar ett mera betydelsefullt samförstånd dem emellan. Detta undgår givetvis inte herr Marten. Felix ritar obesvärat i sanden och kan inte dölja ett litet leende, då Inez med en nonchalant huvudristning tillkännager för herr Marten, som står med klockan i hand, sin avsikt att stanna. Herr Marten ger först den ena, så den andra en underlig blick. Så slår han igen boetten till sin dyrbara klocka, stoppar

den med en brysk rörelse tillbaka i fickan och lämnar dem.

Inez reser sig, den mjuka kroppen maklig och på samma gång spänstig som en solvärmd katt. Hon går några steg mot vattnet, talar över axeln till sin liggande kavaljer, utmanar honom till kappsimning, och kastar sig i vågorna.

Felix sätter sig upp och följer med blicken den bortsimmande sköna. Han ser närmast obehagligt berörd ut där han sitter och tänker:

- Jaså, leken har börjat nu! Det ömma bandet mellan herr Marten och hans väninna skall sprängas - - med mig som sprängkil! Idén är inte min, det svär jag! Så infernalisk är blott en kvinna som hatar eller älskar!

Och därmed reser han sig och följer Inez ut i vattnet.

Nere på bryggan vid gondolerna går René och väntar. Hon befinner sig i en viss spänning. Nu kommer Marten fram till henne, hans ansikte är lugnt men han har den undertryckta vredens knyckiga brådska i sina rörelser och när hon nu förvånad frågar om inte Inez kommer med hem, snäser han till ett tämligen obehärskat svar: Stig i, säger han och stiger själv i gondolen. Därigenom slipper han se det svaga triumferande leende som drar över Renés läppar.

Uppkrupna på ett sandrev i havet sitta de båda kurtisanterna och flirta. Men Felix tänker:

- Ändamålet helgar medlen, det är sant! Men det vore mig vida behagligare att växla ett par kulor med vännen Marten.

Och när han ett par dagar senare sitter i den martenska salongen och lyssnar till musiken och drar långsamt bloss på bloss från cigarretten, i en hopsjunken men bekväm ställning, tänker han vidare:

- Nej, ändamålet helgar inte medlen - jag vill göra allt för fru Marten - blott icke detta avskyvärda hyckleri!

Han vrider på huvudet och ser på René där hon sitter nästan dold bakom en stor grön växt. Hennes ansikte är orörligt som en Sfinx' ansikte. Så ser han åt andra sidan. Där sitter Inez vid flygeln, det är hon som spelar. Genom dörren till herrummet ser han också Marten, som vandrar fram och tillbaka som ett djur i bur, passerande ett bord med dryckesvaror. Han tar sig då och då en stadig klunk ur grogglaset. Han ser ut som en man den där länge gått och tumlat med gnagande tankar och som börjat pinas fram till ett beslut. Felix vänder sig därifrån och stirrar ner i golvet:

- Lyckligtvis tror jag att vi nalkas en katastrof. Desto bättre, öppen strid har jag ingenting emot.

Inez slår an att slutackord, reser sig med en viss élan och vänder sig om med ett strålande leende som dock slocknar när hon ser först på Felix, så på René, som vaknar upp ur sina drömmar och säger henne en komplimang med lätt hånfullt krökta läppar.

Felix reser sig och går fram till Inez. Det falska förhållandet dem emellan besvärar honom så att han till och med finner det svårt att säga henne en banal artighet. Men han gör det. Instinktivt känner hon hans motvilja och hennes blick forskar i hans ansikte med växande skärpa. Då ser han henne plötsligt lugnt in i ögonen och denna hans blick har något av bekännelse i sig. Det lilla intermezzot avbrytes av herr Marten som i dörren till herrummet står och klappar händerna frenetiskt. Han spar inte på överdrivna komplimanger, men tyvärr är det rätt tydligt att han tittat djupt i glaset.

De överdrivna lovorden misshaga Inez i hög grad och hon vänder sig på nytt mot Felix, som dock lugnt går förbi henne in i herrummet där han slår i en grogg åt sig vid bordet med dryckesvarorna. Han dricker en liten klunk och sätter ner glaset igen. Då fästes hans uppmärksamhet vid en revolver som ligger på bordet och bredvid denna några avskjutna patroner och en patronask. Felix tar den och undersöker den. Marten betraktar honom under lugg där han står vid fönstret med ett dolskt och nästan hotfullt uttryck, som dock genast försvinner då Felix ser på honom och gör en fråga. Marten börjar orera med överdriven livlighet och Felix småler som man gör då man hör en rusig människa skryta med sina färdigheter och förtjänster. Och han tänkte:

- På sista tiden har du skrutit väl ofta med din skjutskicklighet, min gode Marten. Är det preludier till en utmaning? Eller bara ett försök att skrämma? Men min gode vän, vem tar du mig för!

Alltjämt småleende börjar han plocka ur de tomma hylsorna ur revolvern och ersätta dem med nya patroner. Marten blir förtjust. Han går ivrigt och öppnar en dörr som leder ut till en smal och lång loggia i det han uppmanar Felix att komma med.

På loggian finns en trätavla och på denna tavla sätter nu tjänaren upp markörpapper.

Felix kommer efter ut på loggian med revolvern och patronasken, vilken han räcker åt Marten. Så tar han sikte och fyrar av. Första skottet träffar helt nära pricken, andra skottet något lite sämre, tredje skottet tar i pricken.

Marten står bredvid Felix som fortsätter att skjuta. Bakom dem smyger sig nu Pysen fram. Han vill också titta på.

Fjärde skottet blir skäligen dåligt, femte något bättre och det sjätte åter helt nära pricken.

Felix lämnar nu ifrån sig revolvern och beklagar det ej alltför vackra resultatet, som emellertid i Marten finner en ivrig lovprisare. Det är nu Martens tur. Han nästan skälver av iver när han med fubblande händer byter om patnonhylsorna. Pysen står tryckt mot väggen, gränslöst spänd nu när pappa själv ska skjuta.

Marten höjer revolvern, i detsamma försvinner all iver, all fubblighet. Tjänaren, som just har satt upp ett nytt papper kastar sig åt sidan och i rask följd komma fem skott och kransa pricken i precis ordning det ena efter det andra så att vart och ett tangerar pricken. Sista skottet träffar mitt i pricken.

Marten sänker vapnet. Felix är verkligen ganska imponerad. Han bugar för mästerskytten och säger:

- Vid alla himlar, ni är ju en riktig Vilhelm Tell!

Marten bröstar sig och klappar sin beundrande son nedlåtande på huvudet.

Men i herrummet står fru Marten. Hon är alls inte glad åt det där skjutandet, hennes nerver äro inte så starka, inte heller vet hon var Pysen är, korteligen hon befinner sig i stor oro. Men blir lugn då Felix kommer in från loggian för att säga god natt. Efter honom den segerstolte Marten som berättar vilket nederlag Felix gjort. Inez kommer nu också in i salongen, Felix kysser fru Martens hand till avsked, därpå Inez'. Marten ställer sig mellan henne och dörren och börjar ett sluddrande samtal med Inez för att hindra henne att följa Felix ut. René syns inte till, varför Felix går ut i vestibulen där han tar ner sin hatt och rock för att gå.

Då dyker René fram ur ett gömställe. Hon har passat på honom för att få tala i fred. Hon slår armarna kring hans hals, det är ett ljust och lyckligt ögonblick för dessa två. Men det varar inte länge.

I herrummet sitter Inez på bordskanten i en nonchalant ställning, röker en cigarrett och småler likgiltigt och överlägset. Även fru Marten småler, men det är ett skälvande, ansträngt, tvekande leende. Hon står framför sin man och ber om någonting, hon försöker att ta det en smula skämtsamt väl vetande att det är enda möjligheten. Och han tar det tills vidare humoristiskt fast på sitt björnaktiga sätt: vad du är dum, säger han, tror du inte jag kan? Gå bara ur vägen så ska jag allt visa dig. Och han gör en gest med revolvern i hand.

I andra ändan av rummet står Pysen uppställd mot väggen. På hans huvud ligger en apelsin. Han är inte rädd, ty hans förtroende för faderns skicklighet är obegränsad och moderns ångest endast förbryllar honom. Marten vill göra sig fri från hustruns övertalningar och går ett par steg på sidan om henne. Men hon följer efter och hennes böner bli nu allvarligare och hennes ängslan växer.

René och Felix lyssna till ordstriden från herrummet:

- Vad är det nu igen, undrar René, vad har han nu hittat på. De lyssna och Felix konstaterar att han begått ett stort misstag:

- Jag borde inte ha kallat honom för Vilhelm Tell. Komplimangen var för stark. Eller också whiskyn -

Pysen vid väggen börjar bli ängslig. Moderns oro har smittat honom. Men om det så gällde livet vågar han inte

vara olydig mot fadern. Han stannar på sin plats, och då vid en skälvning av kroppen apelsinen är nära att ramla, lägger han den tillbaka på sin plats.

Men nu har fru Marten förstått att hon inte kommer någon vart med skämt och väl inte med någonting annat heller. Hon är vild av rädsla, hon slår armarna kring sin man, hon ömsom ber, ömsom hotar. Men hos honom börjar vreden stiga.

Inez sitter som förut. Hennes leende har blivit underligt stelt. Hon är en ytterst intresserad åskådare, men ingenting mera.

I dörren till loggian skymtar trotjänaren. Han står så att säga sammanknuten, färdig till språng.

Mårten har med sin vänstra hand slitit loss hustruns grepp och fört henne åt sidan samtidigt höjer han revolvern.

Men nu är gossen rädd. Springa sin väg vågar han inte, men i det han med handen fasthåller apelsinen, vänder han sig helt om.

- Stå still, ryter Marten åt honom. I detsamma ser han åt sidan och får något av den rusiges dumma förvåning över en oväntad situation i sina drag.

Felix står nämligen framför honom. Han är fullständigt lugn, tar saken lätt som man kunde säga. Han ser från Marten till gossen och frågar leende:

- Ska det bli ett nytt mästerprov? Då föreslår jag en ny tävlan och ber om att få första skottet.

Han räcker lugnt fram handen efter revolvern, som slött och motvilligt räckes honom. Så tar han några steg från Marten som för att ställa upp sig till skjutningen. Ett bra stycke på sidan om Pysen finns en stor venetiansk spegel. Denna spegel återger de båda männens gestalt. Det är ungefär en meter mellan dem. Spegelbilden Felix lyfter revolvern och riktar den rakt mot Martens bröst. Han rycker till, ty det är inte bara den lyftade revolvern utan även Felix' blick som framkallar denna instinktiva förskräckelse hos Marten. Skottet går av och den dyrbara spegeln krossas.

Marten blinkar halvt oförstående som en katt när man sätter ett ljus i ansiktet på honom. Felix fullkomligt lugn. I det han med fräck öppenhet stoppar den andres vapen i sin egen ficka ger han honom en blick som Marten icke urhärdar.

Och Felix tänkte:

- Den gången bommade jag så att all vidare tävlan är utesluten.

Så vänder han sig till fru Marten och är åter fullkomligt konventionellt ogenerad:

- Så fumligt jag bar mig åt, säger han. Jag ber tusen gånger om ursäkt. Fru Marten gör ett icke alldeles lyckat försök att hålla samma min och ton som han. Pysen har kommit fram till henne och i det hon lägger armen kring hans skuldror drar hon sig bort mot dörren. Marten står vid lilla bordet, fyller ett glas som han tömmer. Och Inez, som sitter kvar där hon satt, betraktar honom oavvänt och då deras blickar mötas rycker hon helt lätt på axlarna.

Några dagar senare står Felix med ett brinnande ljus i handen. Han placerar det i det smala genomgångsrummets fönster och drar sig själv i skymundan. Han väntar tydligen på att ljuset skall observeras av någon i huset mittemot. Under tiden tänker han:

- Herr Marten har inte återfordrat sin revolver och jag har inte heller återlämnat den. Jag tror att både han och jag bida det rätta ögonblicket.

Nu avtecknar sig en kvinnosilhuett i fönstret mittemot. Ett brinnande ljus ställs till tecken även i det fönstret. Damen har ett tätt flor, eller snarare en slöja kastad över huvudet. Så snart Felix sett ljuset mittemot släcker han sitt ljus. Även det andra slocknar. Felix lämnar rummet.

Det martenska huset har en liten sidoport vettande åt den smala kanalen. Vid dess brygga ligger Felix' gondol och väntar. Den beslöjade damen kommer ut ur porten, stiger ner i gondolen, som glider ut på Canal Grande.

Strax ovanför bryggan kommer an annan gondol från övre delen av den smala kanalen. I den sitter herr Marten, ensam. Han sitter inte, han står upp i den rankiga farkosten. I det skymningsmättade ljuset har han upptäckt att en gondol medförande en beslöjad dam lämnade hans brygga. Han tyckte sig också känna igen vem damen var. I stället för att landa vid sin trappa ger han gondolieren befallning att följa efter damens gondol. Kommen till hörnet av Canal Grande

ser han att Felix står på sin trappa och hjälper den beslöjade damen upp ur båten. De försvinna hastigt in genom hans port.

Herr Marten grips av en besinningslös svartsjuka. Han ger gondolieren befallning om att lägga till vid trappan, går skyndsamt uppför och vill rycka upp den massiva porten, som befinnes vara låst. Då dundrar han på porten, och då den inte genast öppnas, sparkar han på den till stort men för de utsökta svarta marmorspeglarna.

Stora salen är tom, men dörrarna stå öppna till sidorummen. Nu kommer Felix in i salen, han har hört bullret där nerifrån och skall just ringa på betjänten, då denne kommer, förlägen och förvirrad, och räcker fram ett visitkort. Felix läser namnet - aha, tänker han - räcker tillbaka kortet med det beskedet att han inte tar emot.

I detsamma kliver herr Marten in i salen. Han försöker att verka ogenerad, går fram till Felix med framsträckt hand som denne icke tar emot. Tvärtom, han ser ut som om han ville fråga vad detta egentligen skall betyda. Då slår Marten om och begär kort och gott att få tala med honom. Felix rycker på axlarna, ger betjänten order att försvinna, vilket denne också gör.

Och så börjar Marten fråga efter Inez. Hon befinner sig här, säger han, jag såg henne själv. Felix bedyrar att han misstar sig. Hans absoluta lugn och ironiska överlägsenhet är nära att kväva Marten. Hans blick irrar omkring i rummet, han upptäcker slöjan och går hastigt fram till bordet, rädd att bli förekommen. Han tar den, luktar på den, visar fram den i triumferande raseri för Felix, som betraktar honom en smula road, en smula förargad och en smula äcklad.

Martens raseri är nära att överskrida gränsen till det tragiska då den plötsligt spricker som då en ballong blir stungen av en nål. Han står där fullständigt paff och idiotisk.

Från det angränsande rummet kommer nämligen René. Hon

är liksom Felix fullkomligt lugn, även hon en liten smula äcklad:

- Är det kanske mig du söker, frågar hon Marten högdraget och går i sakta mak fram till Felix. Och äntligen börjar Marten hämta sig. Om han först haft svårt att lägga band på sin vrede och sedan på sin häpnad, så har han nu lika svårt att hålla sin glädje inom anständighetens gränser. I ett slag har han blivit kvitt sin oro för Inez och i detta ögonblick av plötslig lättnad finner han de båda ungdomarna vara högst sympatiska personer och deras ömsesidiga kärlek än mera sympatisk. Han hade inte haft en aning om Felix' känslor för hans unga svägerska och han bedyrade att han alltid funnit honom sympatisk och önskade honom hjärtligt välkommen i familjen. Felix tänkte:

- Det råder inget tvivel om att hans känslor äro uppriktiga. Åtminstone i detta ögonblick.

Han lyckönskar dem hjärtligt, men inför Felix' reserverat hövliga hållning och Renés reserverat ohövliga dämpas naturligtvis något hans hjärtlighet och han lämnar dem ensamma för att föra den glada nyheten vidare till familjen.

I huset mittemot passerar Inez herrummet, men tvärstannar då hon ser ut genom fönstret. Hon går några steg ditåt och tvärstannar igen.

Fönstret mittemot öppnas av Felix, och så kommer även René till synes däri. De äro inbegripna i en stillsam, eftertänksam överläggning, i miner och gester en ömhet, som visserligen är dämpad men likväl tydlig nog för att låta Inez till fullo förstå deras inbördes förhållande. Hon står nu tätt vid sitt fönster på lur, hennes besvikelse och raseri har knappast fått tid att komma till synes, hon är idel öra och märker inte att herr Marten kommer in i

rummet. Hon märker honom inte förrän han vidrör hennes arm. Men då kastar hon sig vettskrämd åt sidan och står en sekund uppklämd mot väggen kämpande med sin sinnesrörelse. Så behärskar hon sig, finner en förklaring:

- Vad du skrämde mig, säger hon. Inför hans oro behärskar hon sig ännu mer, hon blir blidare än någonsin, hon kommer den överlycklige herr Mårten nära och hela hennes gestalt är en diskret smekning. Bilden slocknar.

V.

På godset i Ryssland.

Familjen Marten har återvänt till sitt gods i Ryssland. Och Felix är i egenskap av Renés fästman hitbjuden för att jaga.

Felix posterar vid ett träd. Han lyfter bössan, men sänker den igen. Fram över en berghäll i en skogsglänta kommer en älgko med kalv. Fortsätter i starkare flykt. Felix ställer nonchalant bössan ifrån sig och går ut på hällen för att bättre kunna följa drevets gång, men vänder sig snabbt om ty i skogen i närheten av där han lämnade sin bössa, kommer en vördnadsbjudande älgtjur rusande och bryter sig ut ur skogen. Efter ett ögonblicks bestörtning rusar Felix åstad efter sin bössa, men snubblar och faller. Älgtjuren springer rakt mot honom.

I detsamma skyndar trotjänaren fram med en älgskramla, ställer sig i vägen för tjuren, som kastar om och springer in i skogen.

Felix har då hunnit resa sig och få tag på sin bössa som han kastar mot kinden, men märker att han kommit för sent och sänker bössan med en förargad min. Trotjänaren kommer fram och frågar om han skadat sig. Felix bagatelliserar den sidan av saken, men klappar tjänaren på axeln och säger:

- Där skötte du dig bra! Du är åtminstone ingen feg karl.

Tjänaren småler förläget åt berömmet, vänder sig till hälften bort, sneglar så förstulet på Felix som satt sig på en sten

- Vad du skrämde mig, säger hon. Inför hans oro behärskar hon sig ännu mer, hon blir blidare än någonsin, hon kommer den överlycklige herr Mårten nära och hela hennes gestalt är en diskret smekning. Bilden slocknar.

V.

På godset i Ryssland.

Familjen Marten har återvänt till sitt gods i Ryssland. Och Felix är i egenskap av Renés fästman hitbjuden för att jaga.

Felix posterar vid ett träd. Han lyfter bössan, men sänker den igen. Fram över en berghäll i en skogsglänta kommer en älgko med kalv. Fortsätter i starkare flykt. Felix ställer nonchalant bössan ifrån sig och går ut på hällen för att bättre kunna följa drevets gång, men vänder sig snabbt om ty i skogen i närheten av där han lämnade sin bössa, kommer en vördnadsbjudande älgtjur rusande och bryter sig ut ur skogen. Efter ett ögonblicks bestörtning rusar Felix åstad efter sin bössa, men snubblar och faller. Älgtjuren springer rakt mot honom.

I detsamma skyndar trotjänaren fram med en älgskramla, ställer sig i vägen för tjuren, som kastar om och springer in i skogen.

Felix har då hunnit resa sig och få tag på sin bössa som han kastar mot kinden, men märker att han kommit för sent och sänker bössan med en förargad min. Trotjänaren kommer fram och frågar om han skadat sig. Felix bagatelliserar den sidan av saken, men klappar tjänaren på axeln och säger:

- Där skötte du dig bra! Du är åtminstone ingen feg karl.

Tjänaren småler förläget åt berömmet, vänder sig till hälften bort, sneglar så förstulet på Felix som satt sig på en sten

Och nu tänder en cigarrett och hans ansikte får ett uftryck av gammalt lidande och gammalt självförakt. Han svarar:

- Om jag hade ert mod, unge herre, skulle jag inte kunna se de svaga lida utan att komma dem till hjälp.

Med en långsam rörelse tar Felix honom i armen. Han vill se honom i ögonen, men tjänaren vänder envist bort ansiktet. Då släpper Felix sitt tag och försjunker i tankar.

Men på annat ställe i skogen jagar älgtjuren framåt. En ung drevkarl som står i hans väg söker bemanna sig men grips av panik och gömmer sig mellan stenarna. Marten avlossar sin bössa, men då han bommar rusar han fram till den olycklige drevkarlen, sparkar ut honom ur stenarna och slår honom med bösskolven.

Hade inte Felix kommit i detta ögonblick hade väl den stackars karlen blivit ihjälslagen. Utan att använda större våld än nödvändigt ställer han sig mellan Marten och hans offer. Den upphetsade husbonden börjar beklaga sig över att tölpen förstört hela jakten för dem genom att låta tjuren undkomma. Han tänker slå till igen då Felix håller honom tillbaka genom att säga:

- Naturligtvis är han en tölp, men du minns väl ordspråket: skrapa på ryssen och tartaren sticker fram!

Marten har i första ögonblicket ett intryck av att ha fått medhåll, men så sticker honom dubbelmeningen och han vänder sig hotfullt till Felix:

- Min bäste herr Europé, du glömmer visst att jag själv är ryss!

Felix svarar lugnt i det han med road min granskar Martens jaktdräkt som kommit i en viss oordning:

- Hur skulle jag *kunna* glömma det?

Det är en lugn utmaning. Han tar utan att förändra min upp sitt cigarrettfodral och räcker det fram mot Marten, som ett ögonblick tycks färdig att slå det ur hans hand, men kuvad av den andres lugn tar han emot artigheten.

Därhemma på godset kommer fru Marten ut på trappan och söker med blicken Pysen, som tillsammans med en trettonårs tös leker någon munter lek. Båda barnen lystra till fru Martens rop, ta varandra i hand och börja springa.

Under det hon väntar på dem glider hennes blick åt sidan och ansiktet får ett helt annat uttryck.

Kring ett stort bord med förfriskningar äro några herrar grupperade, de flesta av rysk lantadelstyp, alla klädda i jaktdräkt. Inez befinner sig mittibland dem, en ung herre av mer västerländsk typ uppvaktar henne flitigt, under det att de flesta andra ägna sig mest åt dryckjom och jakthistorier. Inez verkar en smula förströdd och nu ropar hon, som nyss fru Marten, åt Pysen och tösen, som komma springande över gräsplanen. Flickan har tydligen reda på vem som är härskarinna i huset, hon stannar genast och ehuru hon tycks vara allt annat än glad åt saken drar hon den motsträvige Pysen med sig fram mot Inez.

Hon tar upp honom i sitt knä, koketterar med sin barnakärlek och njuter av att få ge fru Marten ett nytt litet nålsting. Hon avfärdar flickan men behåller Pysen.

Fru Marten ser i själva verket mycket snopen ut där hon står. Hon väntar något i bidan på att den andra ska släppa Pysen. Flickan kommer upp på trappan och betraktar förstulet och medlidsamt fru Marten, som lägger handen på hennes skuldra och gör sig redo att åter giva vika för rivalen, med en sjuklings tröga motvillighet genom att gå in.

Nu uppstår en viss rörelse vid bordet. Herr Marten och ytterligare några jägare ha kommit tillstädes. Marten är ursinnig över en misslyckad jakt, sätter sig till hälften på bordet, slår i ett glas, tömmer det och sätter det tillbaka på bordet med sådan kläm att det går sönder.

Han berättar om älgtjurens flykt och de övriga dela hans förargelse. Bland de övriga åhörarna står även Pysen, som för berättelsens spänning alldeles glömt bort modern. Nu traskar han emellertid bort till bordets andra ända ty

hans uppmärksamhet har fästs vid en kolossal gammal farbror, som sitter i en bekväm stol och sover och snarkar. Gossen smyger sig försiktigt fram och lägger örat till den väldiga klotrunda magen för att höra om det är därifrån mullret komr mer. Så fängslas hans intresse av någonting annat. På bordet bredvid den tjocka farbrorn står eift halvtömt glas. Innehållet tycks vara någon söt likör, ty i fläckarna på bordet vandra några klibbiga flugor omkring. Och det är de som intresserar honom mest. Han tar glaset och häller ut en skvätt på bordet, så faller han på den idén att själv smaka. Han tar en liten klunk, det bränner visserligen på tungan, men det är sött och gott. Och fast han spottat ut den första klunken tycks han vara betänkt på att ta en ny.

I ett rum med fönster utåt plan står fru Marten och ropar på sin son. Inez hör det också och märker nu vad Pysen sysslar med. Han har just satt tillbaka glaset för att lyda moderns befallning, men Inez håller honom kvar, slår i några droppar ur sitt eget likörglas och säger:

- Det här ska du smaka på. De närmast stående småle åt hennes påhitt. Nu kommer herr Marten fram - drick du, säger han helt godmodigt skämtsamt åt Pysen, han stöter sitt eget glas mot hans och tömmer det i ett drag. Men redan de första dropparna bränner på Pysens läppar och han skjuter glaset ifrån sig.

En mer än de andra rusig kamrat kommer fram till Marten, slår honom skämtsamt beklagande på magen och säger:

- Om han spottar i glaset så är han förbanne mig inte din pojke, Marten!

Skämtet senteras av jaktkamraterna som känner Martens böjelse alltför väl. Marten själv känner sig en smula pirrad, fastän han instämmer i deras munterhet:

- Jag ska väl visa er jag, säger han och tar ett betydligt större glas som han fyller och räcker pysen. Se här, drick nu, säger han till sonen med en blick och ett tonfall som inte tillåter någon olydnad. Pysens hand går skyggt fram och tillbaka mot

glaset, men det är tydligt att fadern skall bli segrare i denna kamp.

Då kommer fru Marten hastigt fram till bordet. Gruppen spränges plötsligt, man drar sig tillbaka, somliga medvetet förlägna, somliga halvrusiga men dock med en känsla av obehag.

Och fru Marten står framför Pysen och sina båda plågoandar. Hon tar först det alltjämt fulla glaset varligt ur Pysens hand, men slungar det därpå med en våldsam rörelse ifrån sig och hela hennes gestalt gör därvid så att säga front mot mannen i ett ögonblicks uppror, som så förbluffar honom att han skyggt viker undan. Därpå vänder hon sig mot Inez, som även hon är så överraskad av fru Martens hållning att hennes egen blir ovanligt osäker. För ett ögonblick blir hon alldeles slapp och skygg, en feg människas hållning inför ett hotande slag. Fru Marten tar ett steg emot henne och säger lugnt, kallt men lidelsefullt kraftigt:

- Ni får nöja er med att fördärva fadern. Rör ni vid gossen ska jag låta driva er från gården som den slinka ni är!

Ett ögonblick står hon kvar, som för att skänka den andra tillfälle till svar, men vreden och smäleken sitter som en propp i halsen på Inez. En fläkt av förskräckelse och häpnad går genom församlingen. En av de närstående herrarna griper ofrivilligt Marten i armen som för att hålla honom tillbaka, då fru Marten med sin son vid handen vänder dem ryggen och går. Marten tar ett steg mot Inez. Han är själv vred, men rädd för hennes vrede och han möter skyggt hennes blick.

På gräsplanen komma Felix och René, han med armen kring hennes skuldra. Så stanna de och hans arm glider

ner från skuldran - det är som om de kände oro i luften då Marten lämnar bordet och går upp mot huset. Några av de nyktraste herrarna komma fram till Felix och relaterar det obehagliga uppträdet. Han och René byta en talande blick.

Inne i huset står fru Marten med ryggen mot en vägg och framför henne mannen. Han är tung av hopknuten vrede som liksom kommer honom att svikta, men hans ansikte är kallt och behärskat då han säger sitt ultimatum. Hon skall tvingas att göra avbön. Men hennes krafter ha ännu inte övergivit henne. För en gångs skull stark och kraftig nekar hon. Han håller ännu sin vrede i tygeln, men när hon lämnar väggen och tar några steg så följer han efter henne och griper henne med en brutal rörelse i armen. Hon vill göra sig lös, men hennes krafter förmå ingenting mot hans. Det ser ut som om han vore beredd att begagna dem till det yttersta för att tvinga henne till ett ja. Men hon vägrar på nytt.

I dörren kommer Felix och René. René skyndar fram till svågern och ställer sig framför honom så att han måste släppa sitt tag. Hans ansiktes stelhet löser sig i ett drucket leende:

- Vad vill du, lilla sötnos, säger han och tar henne under hakan. Men då han passerar Felix på väg ut ur rummet är han åter butter och tvär. Felix och René ta hand om fru Marten.

Herr Marten återvände inte till sina vänner. I stället gick han upp i barnkammaren och ställde sig att stirra på dess stängda dörr. Med den drucknes sävliga rörelser öppnar han dörren och stiger in. Framför honom står den lilla tjänsteflickan helt förskräckt över det ovanliga besöket. Han kör ut henne under allehanda hotelser om evigt straff ifall hon skvallrar och stänger dörren efter den vettskrämda lilla. Så går han fram till sängen där Pysen sitter och ser på honom med uppspärrade ögon. Och Marten går fram till fönstret och stänger luckorna, och han går fram till dörren och reglar den och Pysens huvud vrides mekaniskt efter hans rörelser. Så stiger Marten fram till bädden och far och son betrakta varandra under tystnad.

På gräsplan framför huset artar det sig till en baccanal. Den tjocke farbrorn som halvsov i stolen för en stund sedan har nu eldats av spriten därhän att han rör sina tjocka former i en eldig rysk dans, assisterad av några unga musiker, en tjock silen bland smärta herdar. Dansen slutar dock med att ruset fullständigt knäcker silenen, som på ett tämligen groteskt sätt vältrar ur leken, hälsad av åskådarnas jubel.

Felix har lämnat de båda systrarna. Fru Marten halvligger på en soffa och René talar lugnande ord till henne. Det är en stund av relativ ro. Vilket den sjuka verkligen kan behöva. Men lugnet störs snart av en obestämd oro. Ett ljud som de inte rätt vet varifrån det kommer och ej heller vad det betyder fäster deras uppmärksamhet. De lyssna, först fru Marten, så René. Till sist reser sig René, hon går ut i rummet bredvid och där finner hon, inkrupen under en stor möbel, den lilla tjänsteflickan hejdlöst snyftande. Hon gör henne frågor men får bara snyftningar till svar. Nu kommer också fru Marten. Hon förstår genast att det måste vara något på tok med Pysen. Utan att göra flickan några frågor skyndar hon mot barnkammaren.

Sängen är tom. Hon ser sig omkring, ropar pojken vid namn, hennes oro börjar växa. Nu kommer René och flickan. Fru Marten rusar emot dem, hon tar flickan, kramar henne, skakar henne och får äntligen veta besked.

Herr Marten står på stora trappan. Gräsplan med festen har han framför sig, hustruns kvidande hör han bakom sig. Han är redan betydligt rusig men uppehälles ännu av sin spänning och sin väntan.

Fru Marten kommer. Hon är knäckt, hon skälver av en vansinnig iver att till varje pris återfå gossen. Vad har han gjort av honom? Vilket nytt djävulskap har han hittat på? Och herr Marten grinar:

- Jo nu kan du vara hövlig, min docka! Nu tar du till bönboken, säger han. Så rätar han upp sig i den rusiges löjliga högtidlighet: Du har förolämpat min väninna, säger

han, och gossen är min. Jag gör med honom vad jag behagar och jag behåller honom till dess du gjort avbön!

Hon lyssnar till honom med uppspärrade ögon. Vad betyder det för henne att göra avbön om hon därmed kan rädda gossen från en eller annan ohygglighet. Hon vågar inte ens tro att hon ska slippa undan för så billigt pris:

- Ja, ja, jag ska göra avbön, säger hon och går ner för trappan.

Framför henne är festen i full gång. Det är i skymningen, lyktor äro tända men ännu ganska ljust. Folk rör sig, dansar, sjunger. Några kavaljerer som ännu kunna stå på benen göra Inez sin kur och hon leker med dem stolt och självmedvetet. På något avstånd står Felix i stum häpnad över vad som försiggår.

Så kommer Marten. Även han är stolt och självmedveten till sprickfärdighet. Han äskar ljud och uppmärksamhet, gästerna vända sig mot honom och bland gästerna är även en del av tjänarskaran instucken här och där. Herr Marten talar så kraftigt att han är nära att ta överbalansen. Lyckligtvis håller sig trotjänaren i hans omedelbara närhet så han kan stödja sig mot honom.

Ett ögonblick glittrar triumfen i Inez' öga, så maskerar hon den med den kränkta oskuldens villrådighet, om den verkligen bör ta emot en ursäkt. Fru Marten kommer fram till henne. Hon går som om hon leddes mer av en drift än av en tanke. Hon talar till Inez, hon säger att hon gjort henne orätt, hon räcker fram handen och Inez ger henne tveksamt sin.

Men Marten är inte belåten med det. Han befaller något och fru Marten ser upp på honom, hon förstår inte genast vad han vill, hon böjer sig djupt ner över Inez' hand och då denna vill dra undan handen måste hon böja sig ännu djupare. Ödmjuka dig! skränar Marien. Och hon kysser Inez' hand upprepade gånger.

Några av de tjänare som stå bredvid dem korsa sig under tystnad. Ödmjuka dig! skränar Marten. Än en gång ser hon

villrådigt upp på mannen. Så kryper hon helt ner inför rivalen, fattar hennes kjortel och trycker den till sitt ansikte. Tjänarna korsa sig på nytt. Och ånyo ropar herr Marten sitt ödmjuka dig! Men i detsamma raglar han baklänges, ty Felix står framför honom och det är tydligt att han i nästa ögonblick tänker kasta sig över det nu fega och skälvande kräket. Men därav blir intet. Fru Marten träder emellan, hon till och med skjuter Felix åt sidan, hon har bara en tanke, den att få mannen att hålla sitt villkorliga löfte.

Och sålunda räddad av sin hustru blir herr Marten åter stor. Han ler som djävulen själv, han klappar i händerna och ur mängden av mer eller mindre förvirrade gäster skyndar några tjänare bort.

I detsamma kommer ett tåg av bondbarn, klädda i sina granna dräkter långsamt tågande över gräsplan. De sjunga och strö blommor. Efter dem följer, dragen av två dvärgponnys en miniatyr av det så karakteristiska ryska herrgårdsekipaget. Kusu och betjänt äro några parvlar klädda i vederbörliga dräkter och bak i vagnen sitter, klädd som en ung godsherre, fru Martens son. Hatten sitter på ett lustigt sätt lite på trekvart, så att ansiktet till hälften döljes. Det lilla tåget kommer närmare på gräsplanen.

De mer eller mindre druckna gästerna stirra dels förvånade dels förtjusta på upptåget. Vilket briljant infall av Marten! Här presenterar han ju sin son som en äkta ryss i miniatyr.

Hos modern växla tankarna snabbt. Vad ska hon tro? Har hennes oro varit överflödig? Är det verkligen ett oskyldigt upptåg? Hon kan knappast hålla sig från att le när hon ser parveln sitta där i den vackra lilla miniatyrvagnen.

Men herr Marten betraktar än vagnen, än hustrun och hans leende är allt annat än lugnande. Nu stannar vagnen och miniatyrbetjänten hoppar av och räcker unga herrn handen. Han gör några fubblande rörelser men förblir sittande. Då raglar Marten skrattande fram, tar pojken i armarna, lyfter

honom alltunder det han själv klumpigt söker uppträda som betjänt. Och nu förstår fru Marten plötsligt hur oskyldigt upptåget är. Herr Marten leder pojken några steg: var så god och stig fram unge herre, säger han och grinar. Och gästerna omkring skratta åt spektaklet.

Marten släpper gossen och Pysen raglar framåt, tar ett par snubblande steg, så vacklar han, hatten faller av, det lilla döddruckna ansiktet blir synligt, så faller han - och herr Marten skrattar och skrattar och skrattar!

Fru Marten springer fram, böjer sig ett ögonblick ner över gossen, så hör hon mannens skratt över sig. Hon

spritter upp som en stålfjäder, hon höjer båda armarna, med knutna nävar slår hon skrattaren i ansiktet. Han tumlar bakåt och skulle falla om inte trotjänaren slagit sina armar kring honom. Så vill han rusa på hustrun, men tjänaren håller honom i ett orubbligt grepp.

Felix har lyft upp Pysen och med fru Marten vid sin sida går han upp mot huset.

Uppträdets utveckling oroar Inez. Hon skrattar nervöst och söker stöd hos sin kavaljer, den mest västerländske av gästerna. När nu Inez söker vända saken i skämt ser han på henne som om han inte trodde sina öron och vänder henne så med markerad ohövlighet ryggen och går. Och den vackra damen uppfattar det verkligen som ett slag i ansiktet, hennes skratt blir hysteriskt, ömkligt, hennes nerver äro nära att ge vika.

Trotjänaren har fört sin husbonde till hans sovrum och är i färd med att dra av honom stövlarna. Den drucknes blick irrar omkring och fastnar slutligen vid en ikon i ett hörn av rummet. Han befaller tjänaren att leda honom dit. När han väl kommit fram till helgonbilden makar han fubbligt undan tjänaren, tar stöd med båda händer, böjer sig fram och kysser bilden. Han korsar sig med den högra under det han alltjämt tar stöd med den vänstra. Men han vacklar och tjänaren måste hålla honom uppe för att han skall

kunna korsa sig, gång efter gång. Så lägger han armen kring tjänarens hals, talar till honom, kysser honom allt under det att tårarna rinna över hans kinder. Grad efter grad stiger vreden hos tjänaren och efter kyssen griper han husbonden plötsligt i strupen med ett verkligt mordiskt grepp, han förbannar honom, skakar honom och släpper så sitt tag. Husbonden står där vacklande och harsklar sig. Han ler vid tanken på sitt lyckliga skämt, han skrattar, men blir plötsligt ursinnig och slår tjänaren med knytnäven i ansiktet.

Och herr Marten raglar bort mot bädden, sjunker ner bredvid den. Då skyndar tjänaren fram och lyfter upp den tunga kroppen, lägger den till rätta, ordnar kuddarna bakom hans huvud. Och Marten tar hans huvud, kysser honom på pannan och ser honom in i ögonen. Trotjänaren faller på knä vid sängen, korsar sig och rabblar en tyst bön.

Felix och René sitta uppkrupna i det öppna fönstret till hans rum. Nu är gräsplanen tyst och öde, natten är långt framskriden, men de ha ännu inte talat ut. Hon tigger och ber honom om hjälp. Han vill nog men vad ska han kunna göra? Han vill lugna henne med en kyss, men hon undviker den, hon bara ber och ber. Till slut går hon. Han sitter kvar i fönstret med pannan stödd i händerna och tänker:

- Det är som en hemsk mardröm alltsammans! Vad ska jag kunna ta mig till om inte - - -

Han sitter kvar till solen går upp och han sitter kvar ännu då den första gruppen jägare kommer ner för trappan, morronpigga och glada åt den stundande jakten. Strax efter dem kommer Marten. Han kastar en förstulen blick upp mot Felix' fönster, stannar, ler jovialiskt och vinkar ett vänligt - kom med! Felix betraktar honom med forskande blick, så nickar han utan att svara. Han lämnar fönstret.

Utför trappan kommer trotjänaren, han har geväret hängande över axeln. Felix kommer strax efter honom och utan ett ord tar han geväret från honom då han passerar i trappan. Han följer med långa steg efter Marten.

Och i skogen går drevet. Hojtande och skrikande sprida sig karlarna. Ett koppel hundar ligga platta efter marken. Marten vidtar sina dispositioner, han ställer en av herrarna på post, fortsätter med de andra och försvinner så i skogen. Felix skymtar fram mellan stammarna och ett stycke efter honom tjänaren.

Marten kommer ensam ut på en skogsväg, går den framåt men stannar då Felix ropar på honom. Han kommer fram mot honom fäller några ord som kommer den andre att spärra upp ögonen. Felix ger honom ett sista varnande ord, en sista chance.

- Är vi nu där igen, säger Marten, dra åt helvete med dina varningar, och låt mig sköta mitt hus i fred! Felix' ansikte är uttryckslöst men absolut lugnt. Marten grips av en viss oro. Han ser sig omkring som för att söka hjälp. Ett stycke bakom dem står trotjänaren, halvt dold bakom ett stort träd. Marten fortsätter vägen framåt. Då ropar Felix:

- När du kommit på fyrtio stegs avstånd skjuter jag!

Mårten snurrar runt, halvt vansinnig av skräck. Han ser Felix höja bössan. Då springer han några steg åt sidan, kastar geväret till axeln och trycker av. Barkbitarna från trädet vid vilket Felix står flyger kring hans huvud. Marten springer vidare i sicksack, vänder och skjuter på nytt.

Blodet rinner från ett skrubbsår i Felix' vänstra hand. Han står lugn och orörlig som förut. Så lyfter han långsamt bössan upp allt under det han räknar - 37 - 38 - 39 -

Marten har i sin vilda flykt hunnit fram till berghällens slut. Just vid stupet lyfter han båda armarna och som skottet går tumlar han ner i klyftan.

Felix står som paralyserad med den rykande bössan i handen. Då kommer trotjänaren hastigt fram vid hans sida, han vill ta geväret ur handen på Felix, som stirrar oförstående på honom. Då rycker tjänaren det till sig, säger något i största brådska - och Felix springer för brinnande livet

tvärs över hällen. Han tvärstannar vid stupet. Där nere i klyftan ligger Mariens kropp, bröstet häves ännu.

Längre ner i klyftan kommer de drivande hundarna och plötsligt reser sig i småskogen en björn och lunkar uppåt klyftan där Marten ligger. Då rasslar Felix utför stupet, han springer rätt fram mot björnen och får nu först klart för sig att han är vapenlös. Han vill kasta sig åt sidan, men björnen är över honom.

Jägarna komma rusande ur skogen, en av dem skjuter. Och björnen tumlar om och faller. Samtidigt smäller ett skott från stupet. Det är tjänaren som bränner av den andra pipan i sitt gevär. Därpå klättrar han utför och springer fram till de tre kropparna, björnen och de två männen som ligga där.

Några av männen komma fram till Felix, sätta honom upp, badda hans tinningar och sätta fältflaskan till hans mun. Han slår upp ögonen, ser sig yrvaket omkring, men faller ihop och måste bäras därifrån.

Vid Martens kropp ligger trotjänaren på knä. Nu komma jägarna fram även dit. De undersöka den döde och finna skottsåret. De vända sig till tjänaren för att få en förklaring. Och tjänaren svarar med sänkt huvud - jag siktade på björnen men kulan gick på sned -

Tjänaren ser så trovärdig och så skuldmedveten ut att ingen tvivlar på hans ord. Under allmän sorg lyftes den döde och bärs bort av vännerna, under det att tjänarstaben tar hand om björnen.

Felix vaknar upp i sitt rum. René sitter vid hans sida. Hon berättar för honom vad som hänt och ber honom hålla sig lugn. Det har konstaterats, säger hon, att herr Marten föll för sin trotjänares vådaskott. Hans ansikte får ett drag av bitter självironi då han säger:

- Det kan man kalla en underlig slump! Hans baneman blev den som tjänat honom trognast - och som kände honom bäst!

René tar hans hand och smeker den. Av tacksamhet - över att mardrömmen äntligen är slut.

På en balkong med utsikt över Alperna sitter fru Marten. Hon är sorgklädd och har en kappa över axlarna. Vid hennes fötter leker Pysen, glad och sorglös som aldrig förr. Han reser sig och stödd mot hennes knä babblar han och pratar. Hon ler mot honom och stryker honom över huvudet. Men så skakas hennes kropp av en köldrysning. Hon reser sig och går med barnet vid handen in i rummet.

Då kommer trotjänaren ut på balkongen och hämtar hennes kappa, som ligger kvar på stolen. Därpå går även han in och bilden slocknar långsamt i det han stänger dörren efter sig.

Salzburg, januari 1922.

KÄRLEKEN OCH DÖDEN

I.

Fönstret till herr Wunderwalds balettskola står på vid gavel. Det är beläget på nedre botten vid en bakgård i en storstads fattigkvarter. Rummet är skumt och i skumrasket står en ung man mellan 25 och 30 år. Hans dräkt är sliten men snygg och med en viss touche som antyder konstnärens smak utan att på något sätt löjligt bryta mot det borgerliga. Han står böjd över sin fiol, som han med smeksamma händer stämmer. Nu går han fram till fönstret så att han blir fullt belyst, stryker med fingrarna över de stämda strängarna, lyfter huvudet och låter solskenet falla över ansiktet, stirrar mot solen med blinda ögon.

Ett stycke från fönstret på en lår sitter två halvstora ligapojkar inbegripna i ett livligt hasardspel. En tredje ser på och som åskådare fungerar även en tjuguårig slyngel av soutenörtyp. Han står bakom en av de spelande pojkarna och tittar i hans kort och trots den likgiltighet med vilken han blossar på sin cigarrett är det tydligt att han ger den mittemot sittande pojken vinkar.

Lite längre bort på gården står en samling upprättstående tomfat. En jänta av omisskännlig slinktyp kommer långsamt, stannar vid tunnorna, ser sig om med fräckt inbjudande leende, smiter in bland tunnorna. Efter henne följer en stor, grov lymmel i skjortärmarna.

Vid ett stort vattenbäcken i andra ändan av gården äro tvenne äldre kvinnor sysselsatta med att skölja kläder. Den ena är en grov, arrogant, vidrig och liderlig typ, den andra är en liten fin, stillsam och torftigt klädd kvinna. Hon för-

söker ta så liten plats som möjligt vid bäckenet men blir tydligt utsatt för den andras dåliga humör ändå.

En av de spelande pojkarna ska tända en cigarrett, varvid soutenören och den andre passa på att göra varandra ett meddelande. Pojken råkar emellertid titta upp och varsnar samförståndet. Ursinnig kastar han sig över sin motspelare och de tumla runt på gården. Soutenören finner sin förlustelse häri och samtidigt tillfälle att snappa åt sig några slantar som ligger på låren.

Vid soptunnan står en utmärglad kärring i lumpor på huk och letar efter skulor och i porten kommer en tiggare, ledande en liten flicka vid handen. Han slår sig ner på en: lår i närheten av soptunnan och börjar räkna sina slantar, under det att flickan liksom kärringen börjar leta efter skulor och väcker härigenom den gamlas vrede. Hon rister flickan och håller henne i ett kloliknande grepp. Flickan sliter sig lös, störtar gråtande bort till gubben och mellan de båda gamla uppstår en mustig ordväxling. Gumman får sista ordet men gubben sätter en butelj som utropstecken över sin mun, och då flickan alltjämt gråter vill han skänka henne samma förträffliga tröst. Flickan vill inte, men vänligt trugande för gubben flaskan till hennes mun.

Under det svarta valvet som leder ner i tvättstugan kommer nu Merethe. Det är en vacker ung flicka på 17 år, liten, spröd, klädd i lintyg och kjortel. På huvudet bär hon en korg med tvätt, korgen är nästan lika stor som flickan. Hon stannar ett ögonblick och låter omedvetet blicken glida över denna smutsiga, snuskiga, liderliga gård som är hennes dagliga värld. Hennes ansiktsuttryck är likgiltigt nästan till slöhet, och i slöheten blandar sig ett stänk av förakt och vämjelse. Så får hon se gubben och barnet med flaskan. Hon liksom vaknar upp, sätter korgen ifrån sig och skyndar fram till gubben. Hans goda humör har kantrat på ungens trilska och nu vill han med våld tvinga henne att dricka. Då rycker Merethe ungen till sig och samtidigt som hon smeker barnet med

vredesgnistrande ögon läser hon lagen för gubben. Han lyssnar slött och undergivet.

Men läxan har även en annan åhörare. Balettmästare Wunderwald har just kommit in på gården och dröjer ett ögonblick i steget för att road bevittna den lilla episoden. Han är en 45 års man, konfektionselegant till kropp och själ, tämligen kraftig men med mera fett än muskler. Ögonen äro sömnigt och sinnligt smeksamma när de inte flamma upp i hänsynslös brutalitet. Han går närmre för att iaktta flickan, som sinnesrörelsen gör särdeles intagande, inte minst därför att den kommit linnet att glida ner över skuldran. Det är just också denna punkt som särskilt intresserar herr Wunderwald och med varm kännarblick granskar han de blottade partierna. Merethe blir plötsligt varse detta närgångna intresse, hon drar hastigt upp lintyget och intar halvt omedvetet en förskräckt och förtörnad försvarsposition gentemot herr Wunderwald. Denne kysser då helt lätt på fingret och avlägsnar sig i det han går över gården och passerar de båda kortspelarna, som alltjämt ligga omslingrande varandra i brottning på

marken. Herr Wunderwald ger dem med glad humor en kraftig spark och tar ett balettmästarskutt över dem. Så står han framför sin egen port som bär en mässingsplåt där det står ingraverat: Wunderwald, Maitre de dance. Bredvid dörren står en liten flock på 4 magra och fattiga flickebarn som med stigande ängslan avvaktar den stränge lärarens annalkande.

Och nu står han inför dem och han kan sannerligen inte hjälpa att hans nyss så glada humör surnar inför åsynen av dessa eländiga små elever. Med vedervilja går hans blick från den ena till den andra, slutligen puffar han upp dörren och pekar med käppen in i mörkret. Flickorna smita in en efter en i det de kasta skygga blickar på den fruktade käppen och mycket riktigt, den sista undgår icke att få ett smidigt slag över den smala vaden.

Merethe har nu återtagit sin korg och är som bäst sysselsatt med att hänga upp kläder på ett streck. Den

cigarrettrökande soutenören har i en hast förlorat sin vanliga arbetsskygghet och vill endast alltför gärna hjälpa den vackra flickan, men då han kommer onödigt nära får han en kraftig armbåge i bröstet. Merethe har dock icke mycken tid över för den cigarrettrökhostande halunkern ty hennes uppmärksamhet har fästs vid det gräl, som nu öppet har utbrutit mellan de båda kvinnorna vid pumpen. Den vidriga kärringen har lagt beslag på ett klädesplagg, som tillhör fru Inger, Merethes mor, och hur beskedlig den goda gamla frun är, måste hon dock protestera. Men hennes protester mötas av sådana grovheter att hon skyggt drar sig tillbaka.

Då ingriper Merethe. Spröd och liten är hon, ett rö bredvid den kraftiga kärringen men hon är inte rädd av sig. Hon sätter händerna i sidorna och ger svar på tal, hon griper i det omtvistade plagget och i trots av att den förskräckta modern bakifrån söker övertyga henne om stridens lönlöshet är hon alls inte sinnad att ge tappt.

Plötsligt blir det ett stillestånd. Merethes tag slappnar, hon vänder sig långsamt mot det öppna fönstret, hon ler helt svagt och dock lyckligt, hon sänker blicken, hon lyssnar. Gumman är inte sen att begagna sig av hennes sinnesfrånvaro för att definitivt lägga beslag på plagget.

I det öppna fönstret står den Blinde och spelar.

Slinkan kommer långsamt fram ur tunnorna, dragen och lockad som en råtta av råttfångarens pipa. Det slöa ansiktet har ett visst vemodigt, smärtsamt lyckligt uttryck, bedövningens lycka. Bredvid henne står soutenören. Hans ansikte har fått ett slags gentlemannaaktigt allvar eller kanske snarare parodien på ett sådant allvar, han kastar sin lilla stump, sätter med några knyckar sin kropp och sin dräkt i form och ler artigt mot slinkan, ett leende som hon besvarar på samma sätt.

Vid sophögen står kärringen med den gamla ryggen stödd mot väggen, hakan i handen, lyssnar, vilar. Den lilla tiggarflickan tar med nyporna i sin lilla kjortel och dansar, bredvid

henne sitter den gamle, långsamt tuggande på ett stycke korv, tuggar långsamt, stirrar tomt.

Merethe har gått fram till fönstret och står där bredvid stödd mot väggen, armarna något utbredda, ögonen slutna, kroppen rör sig helt lite i takt med tonerna.

Men inne i den skumma salen står en av de små eleverna klädd i balettkjol uppklämd mot väggen för att inte förlora balansen där hon står på tåspetsarna, men även uppklämd av sin egen skräck, ty förgäves söker hon göra de rätta stegen, och herr Wunderwald blir rasande. Han är förtvivlad över det material den store konstnären har att arbeta med. Han stampar och skriker, han läskar sin stackars strupe ur ett glas, han står själv på tåspetsarna men allt galnare och galnare blir det.

Flickkraken skälver i hela kroppen, hon kan inte längre ta ett steg och herr Wunderwalds käpp börjar vina kring bena. Då tystnar musiken. Den Blinde vänder sig inåt rummet. Han är kanske lika rädd för herr Wunderwald som flickan men han förmår inte spela längre. Han tar stöd med ena handen mot fönsterblecket. Och då har herr Wunderwald fått ett nytt föremål för sin vrede. Med korslagda armar går han emot den Blinde. Han stannar framför honom och säger med sitt elaka, triumferande leende:

- Tror du att jag slår henne mindre därför att du inte spelar, Blindbock? Nej, mer ska hon få, mer, mer, ända tills

du behagar spela!

Musikanten står där till synes vanmäktig i sin svaghet och sin blindhet. Så spritter han till. Han känner hur Merethe trycker sin mun mot hans hand på fönsterblecket. Hon tar hans hand, smeker den och han stryker över hennes hår. Och så börjar han spela på nytt. Och herr Wunderwald börjar exercisen på nytt och lektionen fortsätter som vanligt.

Utanför det fattiga husets portal, dess yttre ger bakgården ingenting efter i fråga om ruffighet, kommer den gamle tiggaren med flickan långsamt hasande. Han har fått så pass

mycket att han ser en smula ljust på tillvaron. Plötsligt stramar han upp sig i yrkesställning, han nyper barnet hårt i armen, sluter ögonen som en blind och sträcker fram hatten.

Ty se, en elegant bil har stannat utanför porten. I bilen sitter en likaledes mycket elegant dam ej så lite bedagad men ungdomlig nog för att efter förmåga flirta med den unge man som sitter vid hennes sida. En flirt som dock studsar mot den unges ytterst kyliga korrekthet. De stiga ur bilen och gå in i porten. Damen försummar ej att ge sin skärv åt den stackars jämmerlige tiggaren vars uppsyn rör henne och med yttersta fingertopparna av sin behandskade hand, klappar hon den lilla på huvudet.

Den tjocka kärringen från vattenbäckenet är just i färd med att stiga in i sin portgång då åsynen av det förnäma besöket hejdar henne. Hon ställer skyndsamt tvättkorgen åt sidan och sig själv i ödmjuk parad, lägger om det ilskna bulldoggsansiktet i fromma och smilande veck. Den förnäma damen gör henne också den äran att stanna och tilltala henne. Hon tar upp ett kort på vilket en adress är skriven och frågar kvinnan om hon gått rätt. På kortet står: Linnesömmerskan Matilda Inger, X-gatan 178, 1 tr. över gården. Kvinnan nickar, men hennes söta leende blir tämligen surt då den förnäma damen säger:

- Hon ska ju vara så kolossalt fattig och sjuk, inte sant, kära vän?

Med en igenbiten ilska som döljs bakom det mest smärtifyllda leende svarar kärringen:

- Å nog känner jag dom som har det mycket, mycket värre, ska lilla nådig fröken tro!

Lilla nådig fröken tar nådigt emot tilltalet, klappar till och med kärringen på axeln, tar sin unge kavaljers arm och stiger rysande men beslutsamt in i trappuppgången. Varpå ögonblickligen ett flertal av gårdens invånare samlas kring kärringen, soutenören, slinkan, de båda kortspelande pojkarna och meningsutbytet blir livligt, minerna listiga och flinet allt bredare.

Fru Inger står uppe hos sig och stryker. Att hon är fattig är antagligt fast det lilla rummet i sin torftighet är rent och ordentligt. Att hon är sjuk är alldeles säkert, det inklämda bröstet arbetar tungt efter andan, den skälvande handen för mödosamt järnet.

Den förnäma damen stiger in följd av sin kavaljer, som stannar vid dörren. Hon beväpnar genast sina ögon med lornjetten, småler nådigt men en smula tvivlande, hon tänker minsann inte låta lura sig. Hon går fram mot fru Inger, räcker henne biljetten, som denna med darrande hand tar och läser. Under tiden granskar den förnäma damen rummet och granskningen utfaller tydligen till hennes belåtenhet. Med lätt rynkad panna säger hon:

- Men ni kan omöjligt vara så kolossalt sjuk, min kära vän, eftersom ni orkar stå här och stryka. Det är ett mycket tungt arbete. Och hur kan ni hålla så snyggt och rent om ni är så kolossalt fattig? Har ni många barn, min kära vän?

Fru Inger tillstår sanningen och den förnäma damen vänder sig mot sin följeslagare och säger helt upprörd med höjda ögonbryn och snörpen mun:

- Men det är ju oerhört! Bara ett barn, en fullvuxen flicka! Det är ju i och för sig en rikedom!

Ja visst är det en rikedom. Där hon nu står med de blottade axlarna i solen, leende och ung är hon förvisso en rikedom. Och den Blinde, som sitter i fönstret och leker med hennes hand finner även han att hon är en rikedom. Men den förnäma damen griper med ett ganska resolut grepp sin följeslagare kring handloven och tvingar honom

att åter stoppa in den plånbok han i sitt ungdomliga lättsinne redan halat fram. Hon säger:

- Nej, min käre Axel, jag står här å föreningens vägnar och låter inte dupera mig av någon falsk nöd. När ni verkligen behöver vår hjälp kan ni komma till oss!

Hon ger fru Inger ännu en förkrossande blick genom lornjetten, tar sin kavaljer under armen och lämnar henne åt sin

förkrosselse. Den är tung nog. För så svaga och tröttkörda krafter blir en liten besvikelse ett helt berg av tröstlöst missmod.

Men den förnäma damen har verkligen tur. Redan i förstugan möter hon den verkliga nöden. Den tjocka kärringen och alla hennes barn. Ty nu äro de alla hennes barn, slinkan såväl som den lilla tiggarflickan, soutenören såväl som kortspelarpojkarna. Dörren till hennes hemska håla står öppen och hon trugar den förnäma damen att stiga in. Där inne ligger soutenören svept upp till öronen i ett smutsigt täcke., hostar och hostar och hostar med lungsotsdöden redan mejslad i sitt ansikte. Den förnäma damen vänder sig till sin följeslagare, som står där tämligen oberörd och skeptisk, men hon säger patetiskt:

- Ser du, Axel, mitt hjärta bedrar mig aldrig! Här är den verkliga nöden!

Och hon delar ut rikliga understöd ur föreningens kassa åt dessa arma, men hennes kavaljer låter sin egen plånbok ligga kvar i fickan. Den tjocka kärringen tackar och niger. I förstugan kysser hon den ädla givarinnan för hundrade gången på hand. Hon vill även kyssa den unge mannens, men blir tämligen brutalt undanknuffad. Hon niger, niger dem utför trappan. Så går hon hastigt in till sig igen, står ett ögonblick spänt lyssnande vid dörren och gör med handen en tystande åtbörd. Så skiner det liderliga ansiktet upp i ett det muntraste leende.

Och upp ur sängen springer den dödssjuke soutenören, slår flinande armen kring den likaledes flinande slinkans hals. Hela familjen samlas kring rovet, först gemytligt grinande men snart med arga sidoblickar och hundmorrningar.

Det finns ett annat slags nöd inom räckhåll. Den står just nu i en ömklig flickstackares gestalt inför den mäktige herr Wunderwald som tronar vid sitt bord och sin ölmugg. Hon har bytt ut danskrimskramset mot sin slitna kappa och hur

stor hennes ängslan än var under herr Wunderwalds käpp så är den än större nu då hon väntar sin dom. Och den kommer:

- Inga bröst! Inga höfter! Ben som en kråka! Och så kommer du och talar om talang! Nej, dra för hin i våld...!

Då blir hon närgången den lilla, tigger och ber, törs kanske inte komma hem med en så hård dorn. Men herr Wunderwald ger henne en knuff så hon är färdig att falla och då allt hopp ändå inte tycks vara förjagat från det ömkliga lilla ansiktet, väger han betydelsefullt sin fruktade käpp i handen. Och äntligen lämnar hon honom i fred, äntligen slinker hon ut genom dörren, grå som en råtta, sliten, dum, hopplös, slö.

Men herr Wunderwald har det sannerligen inte heller för trevligt och söker förgäves sin tröst i muggen, river sig försiktigt i det väl pomaderade håret, suger på läpparna och skakar på huvudet. Brrrrr! Ett sånt liv! Så fastnar hans kringflackande blick vid fönstret, han hör någonting, ett skratt, ett alltför vackert! Nu vill han också se varifrån det kommer han reser sig, tar några steg på tå, stannar, glor.

Han ser den Blinde och Merethe. Det är hon som har skrattat, det är hennes vackra ansikte som lyfts mot solen, hennes vita skuldror som skimra. Och herr Wunderwald fastnar i angenäma tankar och drömmar, tungspetsen glider fram och tillbaka över läppen, ögonen slutas kisande som ögonen hos en katt då den gassar sig i solen med en fågel på ej alltför långt - ej alltför långt avstånd.

Då det förnäma paret nu kommer ut på gården mötas de av en herre klippt ur en visserligen förlegad modejournal. Det är herr Wunderwald, som med en dansmästares hela elegans hälsar den åldriga damen i förbigående. Hon skänker hans dock rätt prydliga figur en blick genom lornjetten. Herr Wunderwald kastar en

lätt slängkyss efter henne och stiger in i fru Ingers trappuppgång. Men den förnäma damen stannar mitt på gården, hejdad av en syn som upprör henne och som hon skarpt lornjetterar. Det är flickan med de nakna axlarna och det vackra leendet som alltjämt står vid fönstret och vars

hand den Blinde alltjämt smeker. Och den förnäma damen rister av ovilja då hon säger:

- Ser du hur den där nakna slinkan flirtar med den blinde stackarn. Det är upprörande! För resten en riktigt vacker pojke!

Denna sista sanning konstaterar hon än en gång genom lornjetten och lämnar därpå häftigt upprörd detta näste. Men den unge mannen dröjer kvar. Och flickan måtte väl känna hans blick, hon vänder huvudet mot honom och halvt omedvetet drar hon sin hand ur musikantens. I detsamma öppnas ett fönster på motsatta sidan av gården. Fru Inger ropar ängsligt på sin dotter att komma. Merethe säger hastigt några ord till den Blinde och går för att efterkomma moderns kallelse. Hon måste gå tätt förbi den främmande unge mannen och hon förstår inte själv den förlägenhet sonn plågar henne. Hon jämkar linnet till rätta och går med sänkt huvud förbi honom men vid trappuppgångens dörr kan hon inte motstå frestelsen att kasta ännu en blick på honom. Mycket riktigt, han har vänt sig efter henne och ler helt svagt mot henne. Då försvinner hon hastigt i trappan.

Den unge mannen får nu också brått att skynda efter sin förnäma väninna, som redan tagit plats i bilen och med tämligen onådig otålighet bereder honom plats vid sin sida.

Merethe stiger in i sin mors rum men vid dörren tvärstannar hon, ty borta vid fönstret står ej blott hennes mor utan även herr Wunderwald, korslagda armar, kisande ögon och tungan slickande läpparna.

Modern går emot henne, hon är nästan alltför upprörd för att kunna tala men hon drar med skälvande händer flickan intill sig och viskar om den lycka som så snabbt följt olyckan i spåren. Hon säger:

- Herr Wunderwald har lovat oss pengar - mycket pengar - om du bara vill - om du bara vill...

Hon ser ängsligt och förvirrat spörjande på flickan, som ännu knappt vet vad det är frågan om. Då stiger herr

Wunderwald fram i sitt majestät och sin dansmästaraktiga artighet. Han skjuter modern milt åt sidan och står liksom ensam med den vackra Merethe som han smeker med blickarna från topp till tå. Han säger:

- ... om du vill lära dig dansa, mitt barn, om du vill bli en stor konstnärinna?

Merethe stirrar nästan oförstående, nästan förskräckt på herr Wunderwald, som förkunnar henne en så oväntad lycka.

Där nere i balettsalen dröjer den Blinde ännu kvar. Men han tror nu att hans dagsverke är slut, han lämnar det solbelysta fönstret, trevar efter och finner fiolens låda, han lägger in den, trevar på stolen efter sin kappa och finner den, kastar den över axlarna. I detsamma komma herr Wunderwald och Merethe i dörren. Herr Wunderwald gör en på samma gång patetisk och munter åtbörd i det han ropar:

- Stopp, mäster Blindbock, du ska spela några takter till, jag har fått en ny elev!

Och den Blinde lyder naturligtvis. Han låter kappan ånyo falla, tar upp fiolen, men han gör det tveksamt med en obesstämd och oförklarlig oro, han liksom vädrar efter denna nya elev. Plötsligt glider stråken ur hans hand, han står där hjälplös, famlande, fumlande. Då skyndar Merethe fram, tar stråken och räcker honom den. Men det är inte stråken han tar, han tar henne själv, han far med handen över hennes ansikte, han känner igen henne och ropar:

- Merethe! Nej, du får inte! Nej, jag vill inte...

Han släpper den bestörta flickan, han går fumlande mot herr Wunderwald, han griper med sina fumlande stackars händer i den kraftiga gestalten och med ansiktet tätt intill hans säger han:

- Jag tillåter det inte! Jag har sett för mycket av dina konster!

Då måste väl herr Wunderwald vrida sig av skratt och han ropar:

- Jasså, du har sett för mycket av mina konster, herr

Blindbock! Som du behagar! Du kan lämna mig ensam med fröken Merethe.

Merethe står och lyssnar - oförstående. Den vänlige herr Wunderwald kommer fram till henne, drar ut hennes kjol och visar att den är för snäv för dansen, han ska låna henne en annan och för henne bort mot en skärm. Musikanten står med hårt sammanpressade läppar, hårt knutna händer, så tar han från bordet sin fiol och sin stråke och lägger den till strängarna, spelar. Men avbryts av att någonting tungt faller i golvet.

Det är skärmen som faller över ända samtidigt som någon slår en örfil. Bakom skärmen står herr Wunderwald flämtande stödd mot väggen med ena handen hållande sig för bröstet, med den andra för kinden. Och nu kommer Merethe ut i rummet. Hennes kjortel har fallit, över skuldran hänger en lång slöja. Även hon är flämtande och förvirrad, men i handen håller hon herr Wunderwalds käpp. Nu vänder hon sig för att gå mot dörren men stannar. Ty i dörren kommer fru Inger, ängsligt leende, frågande, undrande om det verkligen är sant att hennes dotter ska göra en sådan lycka. Herr Wunderwald rätar upp sig, träder myndigt fram i rummet och befaller:

- Fortsätt, blindbock! Merethe har börjat dansen! Merethe ser på herr Wunderwald - så ser hon på sin mor.

Sist vänder hon sig mot den Blinde och säger stilla:

- Fortsätt, käre, jag har börjat!

Den Blinde lägger fiolen till kinden, stråken till strängarna. Merethe kastar herr Wunderwalds käpp. Hon tar slöjan mellan fingerspetsarna försiktigt som om den brändes, hon lyfter den sakta och höjer sig långsamt på tå, hon står ett ögonblick och stirrar framför sig som om hon sökte stirra in i framtiden. Så svänger sig hennes mjuka kropp och svepes i slöjan. Merethe dansar.

II.

Några sandwichmän lunka gatan fram i sakta mak. På de stora plakaten läses:

Folie Caprice Premiär! MERETHE INGER WUNDERWALD i Den lyckliga enleveringen. Stor tragisk komisk pantomim. *Rörande! Skrattretande!! Kolossal succé!!!*

Den rörande och skrattretande fru Merethe är för tillfället dock varken det ena eller det andra. Hennes ansikte är stelt, nästan uttryckslöst, hennes dräkt är enkel, svart och på huvudet har hon en liten hatt med krusflorsslöja. Hon står stödd mot en högkarmad länstol, som att döma av de kvarglömda kuddarna tycks ha varit vilostället för en sjuk och hennes hand glider smeksamt över den vita huvudkudden.

Genom dörren till ett angränsande rum kommer nu herr Wunderwald i svart röck och hög hatt. Han går baklänges och synes dirigera, lotsa fram tvenne män, som på sina skuldror bära en ej särdeles stor och ej särdeles tung kista. När de passera fru Merethe sjunker hennes huvud, läpparna pressas samman, hon sluter ögonen men hennes sorg har inga tårar.

Vid fönstret i samma rum står den Blinde svept i sin kappa, slokhatten sammanpressad mellan händerna, huvudet sänkt. Och bredvid honomi står Folie Caprices Direktör som i likhet med herr Wunderwald bär lång rock och hög hatt, som han nu, då kistan bäres förbi, med patetisk högtidlighet avtager. Han vänder sig därpå till den Blinde och säger:

- Hon älskade sin mor mycket högt, vår kära Merethe!

Den Blinde lyfter långsamt huvudet och det är med ett svagt, bittert och tvetydigt löje han svarar:

- Ja så högt att det var för hennes skull hon gifte sig med herr Wunderwald.

Direktören gör en ofrivillig grimas. Han förstår vad det offret har kostat henne. Han kastar en blick bort mot det bord där herr Wunderwald i hastigheten stjälper i sig ett glas vin. Sedan han torkat mustaschen med handen går

han fram till Direktören, tar honom förtroligt under armen och viskar till honom:

- En sådan lycka att hon inte gråter! Hennes ögon äro klarare än någonsin! Det kommer att bli succé!

Direktören undrar med en viss oro om maken tror att makan vill uppträda - varvid herr Wunderwald med en majestätisk åtbörd lugnar honom och går fram till Merethe, som alltjämt dröjer kvar vid den stora stolen. Han tar hennes hand, klappar den med faderlig myndighet och säger:

- Mod, mitt kära barn! Du vet att premiären inte kan uppskjutas. Och din mor vore sannerligen den sista som skulle vilja ställa sig i vägen...

Fru Merethe drar till sig sin hand, ser stadigt på honom och svarar:

- ...för dina planer. Det vet jag. Och för hennes skull skall jag göra dig till viljes - ännu en gång.

Den tillfredsställde herr Wunderwald bjuder henne chevalereskt armen, men hon ser det inte, tar den i varje fall inte. Då den Blinde kommer fram till dem lägger hon sin hand under hans arm och de gå mot dörren. Herr Wunderwald sätter med stor värdighet hatten på huvudet och i det han går förbi bordet tömmer han ett sista glas.

På gatan står likvagnen och bakom den ett par bilar. Fru Merethe kommer ut genom porten med den Blinde vid sin sida. Hon hejdar sig i steget och håller den Blinde tillbaka, ty mellan henne och vagnarna passera den lilla skaran sandwichmän. Merethe dröjer en sekund och ser efter männen. På plakatens baksida står i stora bokstäver:

FOLIE CAPRICE

och därunder ett grinande clownhuvud som sticker fram ur ridån.

Samma clown stiger nu fram genom ridån och börjar harangera publiken i det han hastigt stiger hela skalan från tårar och jämmer till uppsluppet skratt. Och så börjar föreställningen med ett enkelt nummer, passande till denna i sanning enkla lokal med sin verkligt enkla publik, som tacksamt skrattar åt clownen och hans gelikar.

I ett hörn i den för ögonblicket tomma, schaskiga foyen sitter herr Wunderwald med en flaska Sect på bordet och en balettös på knät och han anförtror sin lilla väninna den oro som gnager honom:

- Ser du, min älskling, om inte hustru min gör succé i kväll är jag förbanne mig ruinerad.

Hon som ska göra succé sitter framför sin spegel, redan klädd som en liten Colombine, ritar de sista strecken kring ögonen. Hon ser i sin spegel, det förefaller som om hon i den såg den i sin länstol slumrande dödssjuka fru Inger. Hon ser också sig själv stå bakom stolen då modern lyfter huvudet och i ängslan griper dotterns hand. Hon ser sig själv böja sig ner och kyssa den dödas panna.

Synen försvinner och i stället är det herr Wunderwald som plussig och en smula drucken smyger sig fram bakom sin vackra hustru och kysser henne på den blottade skuldran. Fru Merethe ryser för den orena beröringen.

Framför ingången till denna tredje klassens varieté har tvenne unga män stannat. Den ena är Axel. Han läser uppmärksamt affischen. Hans vän vill dra honom vidare. Och jämför man deras elegans med den övriga publikens så förstår man att de inte höra till ställets stamgäster. Icke förty stiga de in.

På estraden piruetterar nu herr Wunderwalds lilla väninna. Publikens intresse vänds från henne till ingången. Belyst av dörrlyktan står i clair obscur den elegante Axel och bakom honom hans vän. Han ser sig om efter platser i den fyllda

salongen. Så upptäcker han ett bord med endast en gäst, en ung man som sitter där med huvudet mellan händerna, tydligen fullständigt oberörd av vad som försiggår på scenen. De båda unga männen komma nu fram till hans bord. De fråga om de få ta plats och då han inte tycks höra dem, vidrör den ena hans axel. Den unge mannen spritter till och jakar med ett skyggt leende och de båda se nu med häpnad att han är blind.

Framför den slutna ridån står herr Direktören själv i frack och harangerar som konferencier publiken. Han utropar det nya styckets namn:

- Den lyckliga enleveringen! Colombine - Merethe Wunderwald!

Ridån dras åt sidan för en liten lustig takkammare i Bidermanstil. I en länstol sitter en gammal dam, klädd och utstyrd i samma stil, och sover. En dörr öppnas och Colombine kommer in, trippar som en docka bort till den gamla, betraktar henne i det hon står i en dockas ställning med till hälften lyfta armar. Och konferenciern sjunger sin kuplett:

Lilla Colombine älskar ju sin mor mer än någon tror, mer än någon tror men i hennes hjärta bor ännu en amour, ännu en amour!

I kulissen står herr Wunderwald på spänn, oron håller hans begynnande rus tillbaka.

På scenen trippar Colombine med samma dockaktiga rörelser fram till fönstret under det att konferenciern fortsätter kupletten:

Älskarn heter visst Pierrot Colombine lätt på tå, lätt på tå öppnar fönstret för Pierrot...

Pierrot har hoppat in genom fönstret och de båda stå nu ett stycke från varandra och kyssas med framåtsträckta

huvuden och putande munnar. Plötsligt spritter de till i förskräckelse. Colombine vänder sig mot den gamla, Pierrot tar ett lustigt skutt mot fönstret, och publiken storflabbar. Colombine trippar fram mot stolen och ställer sig bakom den, sträcker fram huvudet för att med komisk förskräckelse konstatera om den gamla vaknat eller ej. Och kupletten fortsätter:

Till all lycka söta mor snälla mor, rara mor, väckes ej av Colombines amour sover tyngre än du tror, tyngre än du tror!

Merethe står och betraktar den gamla. Och för hennes ögon är det inte längre varietékamraten som sitter där utan hennes egen mor som vänder sig mot henne, slår upp sin blick och betraktar dottern. Merethe slår händerna för ögonen och skriker till. Hon är nära att falla.

Ridån måste dras igen. Direktören gör en lugnande åtbörd mot den häpna publiken. Så försvinner han in på scen.

Här ligger Merethe gråtande vid den nu tomma stolen. Damen, Pierrot och Direktören stå rådvilla och ursinniga bredvid henne och så kommer den av raseri alldeles förblindade Wunderwald inrusande. Han griper henne i skuldrorna och okvädinsorden strömma ur hans mun.

Ute i salongen griper den Blinde med skälvande händer i Axels arm. Han ber och besvär honom i det han säger:

- Hjälp henne! Han slår henne! Jag vet att han slår henne! Jag är ju blind, jag kan inte - ni måste hjälpa henne!

Axel reser sig, hans vän försöker hålla honom tillbaka men han gör sig lös och svingar sig upp på estraden och försvinner hastigt in genom draperiridån.

Herr Wunderwald har lyft upp Merethe och försöker skaka liv i henne. Direktören står med knäppta händer och försöker tysta ner denna skandal, den ursinnige herr Wunderwald tänker ge sin hustru en minnesbeta då Axel inskrider och ger honom ett slag för bröstet så att han tumlar ut i kulissen.

och vänder sig därpå mot Direktören. Han läser lagen för honom och den snygge herrn har alltför stor respekt för överklassen för att motsäga, han slingrar och krumbuktar och visar beklagande på Merethe, som nu återvunnit sitt lugn och står där i ett tillstånd av apatisk slöhet, nästan oberörd av vad som passerar omkring henne. Axel lägger sin arm stödjande kring hennes liv och för henne därifrån.

I scengången står herr Wunderwald och beklagar sig för sin lilla väninna och när Merethe och hennes beskyddare nalkas, svär herr Wundorwald på att han nog ska lära sin hustru ta reson. Han stiller sig utmanande i deras väg, men Axel tar upp sitt visitkort, räcker honom det och säger i likgiltig ton:

- Om ni önskar upprättelse kan ni söka mig i morgon. Jag har en förträfflig hundpiska för er räkning!

Så lämna de den förbluffade och halvrusige herr Wunderwald, som vrider och Vänder på visitkortet under det

han tuggar på sin ilska. Hans lilla väninna läser på kortet över hans axel - Doktor Axel Fels.

Utanför teatern står den Blinde på trottoaren. Publiken strömmar förbi honom, pratande, orerande och diskuterande uppträdet. Då kommer herr Wunderwald och hans dam. Han ropar till sig en droska, lyfter in henne i bilen och ropar hånfullt till den Blinde:

- Ta hand om Merethe, Blindbock! Jag skänker dig henne med hull och hår!

Den Blinde tänker skyllda efter honom men stannar då han hör bilen köra bort. Han går långsamt till husväggen och trevar sig fram mot sceningången.

I klädlogen sitter Merethe omklädd och bredvid henne doktor Fels. Han talar mycket ivrigt och bevekande, söker övertyga henne, men det är svårt att avgöra om han har framgång eller ej. Merethe sitter och betraktar sina händer, en enda gång kastar hon en hastig sidoblick på honom. Fels säger:

- Varför vill ni inte tillåta att jag hjälper er, fru Merethe?

Ni kan inte återvända till den där människan! Ni behöver inte känna er stå i tacksamhetsskuld till mig ty det är för mig en ren småsak. Jag är nämligen rik - mycket rik...

Då ser hon för första gången helt och fullt på honom med en blick sam alldeles förvirrar honom och hon säger:

- Det hade också varit en småsak för er att hjälpa min mor, men ni hjälpte henne inte.

Han stryker sig över pannan som för att minnas, men han begriper ingenting av vad hon säger. Då tar hon ur sin väska ett litet kort som hon räcker honom. Han läser. På ena sidan står skrivet: Linnesömmerskan Mathilda Inger och på den andra sidan står det tryckt: Doktor Axel Fels.

Fels har rest sig upp. Och plötsligt minns han - den vackra flickan på bakgården - den unge blinde mannen vid fönstret...

Nu reser sig också Merethe upp, sveper kappan bättre om sig, betraktar ännu en gång den elegante doktorn och säger:

- Ni hjälpte oss inte - men herr Wunderwald hjälpte oss. Det är min skyldighet att återvända till honom.

Hon böjer lätt på huvudet och går förbi honom. Han dröjer ensam kvar.

Och Merethe kommer ut till den Blinde som väntar henne vid sceningången. De ta en bil.

Utanför ingången till själva teatern går Axels vän och väntar. Axel kommer långsamt gående med händerna i fickorna, huvudet sänkt. Han ser knappt vännen som hejdar honom med massor av frågor. Fels lyssnar med rynkad panna, lyssnar men hör inte, och plötsligt skjuter han den förbluffade vännen åt sidan och fortsätter ensam sin vandring.

Merethe står i den svagt upplysta förstugan till sitt hem. Hon tar fram sina nycklar för att låsa upp dörren men hejdar sig, lyssnar. Så rycker hon häftigt upp dörren. Hon ser genom den mörka förstugan in i det starkt upplysta förmaket. Där sitter i moderns länstol herr Wunderwalds väninna, benet lagt över ena karmen, champagneglaset i hand. Herr Wunderwald

går med osäkra steg och flaskan i hand fram till henne för att fylla på glaset. Han råkar vända sig om och ser i den mörka dörröppningen Merethes ansikte med vitt uppspärrade ögon. Han hälsar henne godmodigt i det han säger:

- Välkommen min älskling! Här fira vi ditt fiasko och din mors gravöl. Ta ett glas och töm det - i botten, sköna Merethe!

När han kommer fram till henne med det fyllda glaset slår hon det ur hans hand och honom själv i ansiktet. Hennes blickar äro fulla av hat och herr Wunderwald tappar lusten att tvinga henne.

På gatan står den Blinde under en gaslykta och väntar, väntar, vet så visst att hon ska komma. Och hon kommer.

Ännu skälvande av äckel och skräck står hon där i halvdunklet med en hemlös natt, ett skrämmande ovisst mörker framför sig. Och hon söker sig in till den Blinde som ett barn till sin mor, döljer sin förtvivlan och skam hos honom, gråter bittert.

I den skumt upplysta porten till ett nattkafé står en ung man och en ung kvinna i förstulet samtal med nattfåglarnas typiska miner och gester. Mannen är soutenörslyngeln från bakgården och flickan dess slinka. Flickan står färdig att gå ut på sitt nattgeschäft då hon på gatan upptäcker Merethe och den Blinde. Den fräcka slinkan ger upp ett hånskratt i det hon pekar på de båda. Hon ställer sig med handen i sidan i deras väg och säger med falskt medlidande:

- Nåå, bakgårdsprinsessa, är det slut nu med härligheten? Har herr Wunderwald kastat dig på dörren?

Den uttröttade och plågade Merethe försöker undkomma, men soutenören tar henne kring livet och säger:

- Välkommen till oss, vackra Merethe! Hos oss kommer du att skära guld med täljknivar.

Merethe gör sig hastigt lös och trycker sig hårdare in mot den Blinde. De båda försvinna i gatan som skuggor, följda av de andras hånskratt.

Det är sent. Bugande öppnar Grand Hotel Royals portier dörren för doktor Fels, och på trottoaren framför hotellets upplysta fönsterrad står en majestätisk polis och följer med misstänksamma blickar Merethe och hennes följeslagare, som långsamt gå utmed fönsterraden. Plötsligt stannar Merethe. En av fönstrens halvgardiner är så mycket fråndragen att hon kan se in i det starkt upplysta rummet. Skenet faller över hennes ansikte och färgar det blåvitt. Förtvivlan, grämelse, vrede har drunknat i en enda stor, allt utjämnande trötthet och över denna tomma trötthet glider reflexen av en nästan omedveten ömhet och en hopplös längtan.

Och där inne i det upplysta, eleganta rummet står den hjälpare och riddare som hon nyss avskedat. Han har just kommit in och räcker sina ytterkläder åt en tjänare. Han går fram till tidningsbordet, tar med likgiltig min en av tidningarna och börjar ögna igenom dess spalter. Då grips han av en obestämd oro. Han tycker sig känna att någon betraktar honom men han vet inte rätt varifrån. Han lägger bort tidningen och ser sig omkring och hans blick fastnar vid det fönster, vars gardin är något frändragen. I den mörka strimman tycker han sig skåda ett blåvitt ansikte.

Han reser sig hastigt, men då är ansiktet borta. I en sidogatas mörker försvinna de båda gestalterna, just som doktor Fels kommer ut genom hotellporten. Han spejar efter dem till höger och vänster. Då han inte finner någon går han långsamt in igen.

Skenet från en lampa faller över den träsoffa på vilken Merethe nu ligger. Hon har ett par kuddar under huvudet Den Blinde breder sin kappa över henne och hon kysser hans hand, nu som den gången på gården. Han tar lampan och går trevande bort till dörren och ut i ett litet angränsande rumu Han sätter lampan ifrån sig på ett bord och sätter sig själv vid bordet. Han liksom värmer sitt ansikte i lampans ljus. Så skruvar han sakta ner lågan.

III.

Merethe har alltså återvänt till den fattigkasern, vilken hon under sin korta glansperiod som herr Wunderwalds protegé och hustru fått lämna. Hon bor sedan ett par dar i den Blindes lilla kyffe, en kal dubblett, vars fönster vetta åt gården. Utmed fönsterraden löper, som så ofta är fallet i fattigkvarter, en för hela huset gemensam, smal balkong med järnbarriär. Klutar och trasor hänga på tork i fönstren.

Från en angränsande lägenhet kommer soutenören makligt och dåsigt utdrivande på balkongen. Med cigarretten i mungipan kliver han framåt och stannar utanför Merethes fönster. Där innanför står hon, fattigare än någonsin och sysslar vid ett fotogénkök, på vars låga hon värmer upp några små matrester. Hon letar i ett skåp där det står en plåtburk och just inget mer. Hon tar den, sopar den inuti med handen och får upp några torra brödkanter. Merethe, som är i färd med att reda till ett morronmål åt sin blinde vän står sannerligen inför ett svårlöst problem,

ett problem som tycks plåga henne mer, än själva hungern. Och hon är så upptagen därmed att hon inte ser det bleka, slappa ansiktet som med ett halvt cyniskt, halvt lystet leende betraktar henne genom fönstret. När hon nu ser upp, drar han sig hastigt tillbaka.

Merethe ställer tillbaka den tomma burken. Hon fattar ett beslut. Den Blinde kan när som helst återvända från sitt morgonarbete på gatorna och kan hon inte skaffa hans bröd på annat sätt, så måste hon låna det.

Den förståndiga för att inte säga knipsluga kvinnan, som en gång var hennes mors goda granne och som nu är Merethes, sitter vid en kaffekopp i sällskap med en väninna, en kvinna utstyrd i denna förbluffande elegans, som endast bakgården kan alstra. De söta två äro inbegripna i ett kruserligt samtal, som nu störs av en knackning. Värdinnan spritter till en smula förskräckt - alltid förskräckt över oväntade

knackningar. Hon öppnar dörren först på glänt, men samtidigt med att gläntan blir bredare så öppnas det förslagna, igenstängda ansiktsuttrycket till ett brett medlidsamt och föraktfullt grin. Ty framför henne står den sturska Merethé, nästan gråtfärdig trots ett leende och undrar om inte grannen skulle vilja låna henne litet bröd, bara för en dag. Kärringen nickar nedlåtande, skjuter till dörren och med ett skadeglatt skratt säger hon till väninnan:

- I dag lånar hon bröd, i morgon tigger hon och i övermorgon har vi henne som i en liten ask!

Väninnan gnuggar förnöjd sina händer och i sin glada och välvilliga sinnesstämning lägger hon ytterligare en semla till1 det bröd som värdinnan tagit från brödkorgen.

Den Blinde kommer gående fram över gården. Fiolpåsen hänger över ryggen och han söker med käppen sin väg genom bråtet. Merethe har just mottagit brödet, då hon hör hans steg i trappan. Hon kastar en ängslig blick över balustraden - ack hon befinner sig ju på förbjudna vägar. Hon skyndar in i kammaren, lägger brödet bredvid hans tallrik och sätter fram de övriga enkla ingredienserna och när den Blinde hunnit fram i dörren, skyndar hon att lyfta av honom fiolsäcken och de gå tillsammans fram till bordet.

Den Blinde tar upp den skinnpung i vilken han förvarar morgonens recett, räcker den åt Merethe och säger skamset och oroligt, men även så förväntansfull och förtröstande på det orimliga som endast en blind kan vara:

- Det blev inte så mycket i dag, Merethe, men jag tyckte jag hörde några silverslantar!

Merethe tar pungen. Även hon är orolig men kanske mindre förväntansfull. När hon nu ser det magra innehållet kan hon inte undertrycka en hopplös och besviken min, behöver ej heller göra det - det är ju ingen som ser henne.

Men där tar hon fel. Ett glåmigt ansikte trycks mot balkongrutan, två intresserade ögon iaktta hennes besvikelse och en slapp mun drar sig till ett illvilligt teende. Men den Blindes

förväntansfulla min tvingar henne att hastigt dölja besvikelsen och hon säger med fromt bedrägeri:

- O ja, så mycket silver! Hade jag det vetat så hade jag kunnat skaffa dig bättre mat!

Då gnuggar den Blinde förnöjd sina händer och sätter sig till bords. Maten är minsann god nog, tycker han och det riktigt vattnas i munnen på honom då han biter i den mjuka semlan. Men plötsligt blir han orolig och gör Merethe en fråga, som hon leende besvarar:

- Jo, jag har redan ätit! Och kära du, jag var så hungrig så jag tog de bästa bitarna!

Det stärker hans aptit och han äter med gott samvete.

Ungefär samtidigt sitter doktor Fels vid sitt lunchbord. Betjänten sätter fram en delikat rätt, men han skjuter den ofrivilligt ifrån sig. Han tänder en cigarrett och stirrar med kisande ögon in i rökmolnet. Så reser han sig hastigt, tar upp en notisbok ur västfickan, bläddrar i den, finner ett telefonnummer och går bort och ringer.

Det är Direktören för Folie Caprice som svarar på hans ringning. Han sitter vid sitt skrivbord, men bugar sittande förtjust och artigt då han känner igen rösten. Han bläddrar i skrivbordets blocknotes och säger:

- Jag har funnit hennes adress. Hon bor hos en ungdomsvän, en blind musikant.

Men då han fortsätter anlägger den gode Direktörens smilande ansikte plötsligt den tragiska masken:

- Hon befinner sig i den yttersta nöd, herr doktor. Hennes man, den skurken, vill absolut inte veta av henne!

Och så anlägger skådespelaren den förbindliga minen då han avslutar samtalet med:

- Mycket välkommen, herr doktor, oändligt charmerad... Doktor Fels' ansikte åter har ett kärvt, nästan buttert men högst beslutsamt uttryck då han nu lägger ifrån sig luren och ger betjänten en order. Så går han.

Den Blinde har slutat sin måltid och står beredd att åter dra ut på gatorna. Merethe hänger fiolpåsen på hans rygg och trycker ner hatten på hans huvud. Han trevar med handen över hennes ansikte och hon tvingar sig att le. Då säger han:

- Det är en stor lycka för oss att du alltid är så glad, Merethe!

Hans hand glider ned på hennes skuldra. Då behöver hon inte längre le, gör det inte heller. Han fortsätter:

- När jag vet att du är glad, då spelar jag bra, Och när jag spelar bra så förtjänar jag mycket. Jag känner på mig att i kväll kommer jag hem med en hel förmögenhet!

Och han går nöjd och hon står där ensam med sin trötthet, sin hunger och sin hopplöshet. Hon går bort till bordet där halva semlan ännu ligger kvar. Först tänker hon lägga ner den i burken för kommande behov, men hon kan inte motstå frestelsen, utan slukar den med glupande hunger.

Balkongfönstret som stått på glänt öppnas utifrån och soutenören slår sig makligt ner på fönsterkarmen, blåser ett rökmoln in i rummet och säger spefullt:

- Smaklig måltid, vackra Merethe! Hur länge tror du att det här skall gå? Tänker du kasta bort din ungdom på den där blindbocken, som inte ens är din älskare?

Merethe går emot honom, skälvande av vrede. Så stannar hon och vänder sig snabbt mot dörren, som öppnas. Den fylls av hennes grannfru och hennes väninna. De båda värda damerna stiga in i rummet, som om det vore deras eget och granska med försmädlig ömkan dess kala torftighet. Besöket väcker onda aningar hos Merethe, men hon kan inte gärna visa sig oartig mot den, som nyss lånat henne bröd. Tvärtom försöker hon så mycket som möjligt att bekämpa sin ovilja och visar en glad och vänlig uppsyn, vilket dock endast i ringa grad lyckas henne.

Så mycket hjärtligare flina de båda megärorna när de nu stiga fram mot henne, och slyngeln i fönstret betraktar gillande gruppen då han säger:

- Det är rätt, tala förnuft med Merethe! Jag ska se till att inte blindbocken kommer och stör er!

Och med smidighet och oanad energi kastar han åter benen över fönsterkarmen och försvinner.

Grannkvinnan tar Merethes arm, smeker den vänligt och säger moderligt förmanande:

- Kära barn, det är en stor orätt av dig att ligga den blinde stackaren till last!

Ack ja, det inser Merethe mer än väl. Och i sin nöd och ångest glömmer hon vem det är som talar till henne. Hon ser hjälplöst bedjande på den vänliga kvinnan. Men plötsligt spritter hon till, ty megäran med bakgårdseleгansen vill också vara med i den ömma scenen. Och Merethe står där omgiven av de båda käringarna som från var sitt håll liksom prövande smeker henne, och grannkvinnan säger:

- Min väninna har hjälpt så många fattiga stackare före dig, hon har ett litet trevligt pensionat för vackra unga flickor...

Nu vill megäran ha Merethe för sig själv. Hon skjuter undan väninnan och drar flickan intill sig. Hon beskriver med sötsliskiga ord och miner och flickan lyssnar halvt bedövad och oförstående:

- Och så är det bara en sak till. Ibland får vi besök av hyggliga unga herrar...

Då äntligen förstår Merethe och harmen ger henne plötsligt kraft. Hon kastar ifrån sig megäran och står där

ensam rak och stålfjäderspänstig. Glödande av vrede befaller hon megäran att genast lämna rummet. De båda väninnorna ömsa hastigt utseende. De likna nu två skällande hyndor med ansiktena uppsvällda av vrede, både i ord och åthävor utan mask och förställning!

Ungefär samtidigt sitter doktor Fels vid Direktörens skrivbord och undertecknar ett papper. I det han ser upp på Direktören som står vid hans sida säger han:

- Alltså förbinder ni er att genast engagera fru Inger mot

ett gage av 1,000 kronor i månaden. Jag åter förbinder mig att betala gaget till er.

Den förtjuste Direktören bugar småleende och har svårt att dölja sin förvåning över det excentriska infallet. Doktor Fels fortsätter:

- Dock på det uttryckliga villkoret att fru Inger inte får veta varifrån pengarna kommer!

Direktören rycker på axlarna. För all del, inte honom emot. Han skriver sitt namn bredvid doktorns och följer honom sedan artigt till dörren. Först när han stängt den efter sin gäst ger han uttryck åt affärsmannens överlägsna och medlidsamma tanke: Den kärleken! den kärleken! Han hämtar sin rock och hatt och går.

I ett gathörn står den Blinde med ryggen mot väggen. Han slutar just att spela och drar av sig hatten, som han med ett förläget leende sträcker fram. Kring honom står en liten åhörarskara, mest barn. Rörelsen med hatten upplöser snabbt gruppen och de flesta skynda därifrån med förlägna miner. Dock inte alla. En liten flicka trippar fram och lägger en slant i hatten. En gammal dam i snygg men sliten dräkt gräver mycket djupt i sin börs för att finna ett lämpligt mynt.

Några steg därifrån står soutenören och iakttar med ett flin den Blindes magra skörd. Och doktor Fels sitter i sin bil som kommer gatan framåt. Plötsligt fångas hans intresse på det livligaste av den lilla scenen i gathörnan. Han befaller chauffören att stanna och stiger hastigt ur. Den gamla damen har äntligen funnit ett lämpligt mynt som hon nu lägger i hatten i det hon säger ett vänligt ord till den Blinde och får ett tacksamt leende till svar. Doktor Fels står på några stegs avstånd. Han tar fram en stor sedel ur sin plånbok och lägger den så i den Blindes hatt.

Soutenören spritter till där han står lik en katt, som plötsligt känner en fågelvinge susa förbi sitt öra.

Vid trottoarkanten saktar bilen farten, men innan den hunnit stanna har Fels hoppat upp i den.

Den gamla damen står alltjämt bredvid den Blinde, skälvande av sinnesrörelse. Hon tar honom i armen, rister honom och viskar:

- För Guds skull, människa, stoppa på er pengarna! Han gav er en hel hundralapp.

Nu är det den Blindes tur att skälva av sinnesrörelse. Han trevar i hatten och finner bland de små slantarna den stora sedeln. Gumman hjälper honom att hålla i fiolen medan han sätter på sig sin hatt och stoppar pengarna först i börsen och så i fickan. Den snälla gamla damen erbjuder sig att följa med honom hem. De snedda över gatan och passera soutenören, som med låtsad liknöjdhet, men med ögonen glittrande av spänd förväntan, långsamt följer efter dem.

På bakgårdens balkong, ett stycke från Merethes fönster står i en öppen dörr en fet, medelålders man med grovt och simpelt utseende. Han är i skjortärmarna och tycks nyss ha stigit upp från sin middagslur. Framför honom står Megäran och utbreder sig med livliga åtbörder över den oförskämda Merethe:

- Det är en skam för hela huset att han skall ha en förlupen hustru boende hos sig! Om ni inte kör bort henne, så flyttar alla hederliga hyresgäster!

Den tjocka herrn tycks inte särdeles imponerad av hennes svada. Han säger henne kort och gott ett sanningens ord om hederligheten och spottar en klysa över räcket. Emellertid går han i sakta mak bort mot Merethes fönster. Där inne i rummet sitter hon och stirrar mot dörren i ängslig bidan på den Blindes återkomst. Den fete säger bistert och brutalt:

- Om du inte lämnar gården innan kvällen så vräker jag både dig och din blindbock!

Den förskräckta flickan kommer fram mot mannen i fönstret. Hon griper till bönboken, tigger och ber om förskoning. Den fetes blickar glida över Merethes vackra gestalt.

Vid porten till gården kommer soutenören hastigt tvärsöver gatan. Han ställer sig i skymundan och spejar neråt där

den Blinde och den vänliga gamla damen komma. Den Blinde tackar för hjälpen och i närheten av porten skiljas de åt. Soutenören ser nu sitt offer nalkas. I detsamma kommer Direktören. Han jämför portens nummer med numret i sin notisbok. Han rör vid soutenörens arm för att för säkerhets skull fråga sig för. Denne vrider sig hastigt om. I sin spänning tror han sig säkert vara utsatt för något överfall. Han stirrar förvånad på främlingen, men då han fått dennes fråga klar för sig, nickar han bekräftande inåt gården. Direktören försvinner i den skumma porten. Och soutenören kan nu lugnt vända sin uppmärksamhet mot den Blinde, som just nu, trevande framför sig med sin käpp, kommer de sista meterna som skiljer honom från porten.

Uppe hos Merethe har den fete karlen till hälften tryckt sig in genom det smala fönstret. Han har fattat Merethe om handlovarna och drar henne sakta intill sig och viskar:

- Du kan få bo kvar om du vill vara förnuftig. Din blindbock är ju ute hela dagarna!

Mer behöver han inte säga för att Merethe skall förstå hans mening. Överallt ser hon sig omgiven och snärjd av samma äckliga begär. Utom sig gör hon en kraftansträngning för att slippa lös, men karln håller henne med ett järngrepp. Han tänker just försöka kyssa henne, då han hastigt släpper henne med en mustig ed. Ty rummets dörr har öppnats, och där står Direktören, som svänger artigt med sin hatt men som blir rätt förvånad över den scen han har framför sig. Merethe har nämligen tumlat tillbaka mot väggen och står där med ena armen lagd över ögonen.

Pösande av trumpenhet och förargelse makar den fete sig ur fönstret, i det han slänger åt henne en sista sats:

- Du ska ut ur huset före kvällen, din slinka! Direktören vidrör lätt och diskret Merethes arm. Hon stirrar på honom nästan förvildad och frågar:

- Har ni också kommit för att köpa mig?

Direktören studsar en smula, men svarar med en pére nobles milda förebrående min:

- Köpa? Nej, min söta vän. Man kallar det att engagera!

Merethe stirrar på honom. Hon tvivlar på att det är sant

Det ligger en liten sandhög i porten till gården. Här står soutenören och ser sig omkring innan han snabbt fyller en trasa som han hittat, med sand. Så ställer han sig i den skummaste vrån, men ljuset från den ena öppna porthalvan faller över hans ansikte, när han kikar ut och ser den Blinde stiga in i porten. Hastigt tar soutenören ett steg bakom honom och mattar ett kraftigt slag med sandduken mot den Blindes nacke. När han faller framstupa, kastar sig soutenören över sitt byte. Han genomletar alla fickor, finner börsen och drar fram hundralappen. Resten stoppar han ner i den Blindes ficka igen. Varpå han tyst och snabbt försvinner.

Merethe har under tiden fått bekräftelse på sin lycka. Direktören har verkligen engagerat henne. När hon gör en skygg fråga om gaget biter han sig eftertänksamt i läppen, fattar så hennes hand, smeker den lite i det han säger:

- Mitt kära barn, för dina vackra ögons skull skall jag bjuda dig ett kolossalt gage, nämligen 500 kronor i månaden!

Merethe står som bedövad. Så drar hon undan sin hand och skakar på huvudet. Nej, säger hon, hon avstår från hans anbud. Då biter sig Direktören ännu en gång i läppen. Hans lilla försök att stoppa 500 kronor i egen ficka har misslyckats. Men det kan ju ingen hjälpa. Överväldigad av sin egen frikostighet tar han flickan under hakan och säger:

- Nå ja, kära barn, inga småaktigheter oss emellan. Jag bjuder dig 1,000 kronor.

Men då får han en kraftig stöt för bröstet och alldeles fånigt förbryllad stirrar han på den vredesgnistrande Merethe, som nu äntligen fått nog. Hon stampar i golvet och knyter sina händer då hon utbrister:

- Jag vill inte ha era pengar! Tror ni inte jag vet att ni

inte ens skulle bjuda mig hundra kronor om ni inte ville - om ni inte ville...

Hon avbrytes därigenom att den Blinde, stödd av någon medlidsam människa som funnit honom i porten, kommer in i rummet. Hans ansikte är blodigt, och fastän han är vid fullt medvetande är han dock något omtöcknad efter slaget.

Merethe skyndar förskräckt fram till honom och sätter honom med den främmandes hjälp på en stol. Hon får i viskningar höra hur han funnit den Blinde, som nu helt vaknar till medvetande. Det första han gör är att leta efter börsen. Hans händer darra då han säger:

- Det skall ligga en hundrakronorssedel i börsen - titta efter - titta - Jag lovade ju att komma hem med en hel förmögenhet. Nu är det slut på alla våra bekymmer!

Äntligen får han upp låset och hans fingrar gräver i börsen. Hans iver övergår till oro, oron till ängslan, ängslan till ångest, ångesten till ett tillstånd av halv bedövning. Hjälplös räcker han börsen till Merethe, som om hon bättre skulle kunna finna den än han.

Hon har gripits av onda aningar. Hon tar börsen, men förstår att sökandet är lönlöst. Den Blindes gränslösa sorg gör henne vida mer ont än förlusten av sedeln och hon vet inte hur hon skall våga beröva honom allt hopp genom att säga att hennes seende öga inte kan upptäcka den. Då får hon plötsligt en idé. En sekund betänker hon sig, så viskar hon till Direktören:

- Om ni har hundra kronor att ge mig i förskott, så går jag in på engagemanget.

Direktörens ansikte lyser upp i ett triumferande leende. Nu halar han upp guldfågeln ur plånboken, Merethe snappar åt sig sedeln, skyndar sig att finna några övertygande ord till förklaring över att den fallit i golvet och låter så den Blinde med egna fingrar känna att den nu ligger väl instoppad i börsen. Han ler över sin ängslan, skyller på att han ärvimmelkantig efter den oförklarliga händelsen i porten och hur det nu är så kan han inte längre återhålla sina tårar utan brister i gråt hos Merethe.

Direktören föser ut den främmande karln genom dörren försöker sedan själv att komma i en sista mimisk rapport med Merethe, men då detta inte lyckas honom, ryckar han på axlarna och försvinner med en diskret och förbindlig liten bugning.

Merethe tar den Blindes huvud mellan sina händer då hon säger:

- Ja, nu är alla våra bekymmer slut. Men du måste lova mig en sak -

Hon dröjer en sekund. Det är som om en halvt omedveten, skygg känsla för framtiden plågade henne. Därpå fortsätter hon:

- Du måste lova att aldrig - aldrig lämna mig!

Den Blinde tycker att det är en underlig begäran. Lika gärna kunde hon be honom att andas så länge han kan andas eller leva, så länge han gitter leva. Och likväl bereder hennes bön honom den största glädje som väl ditintills kommit honom till del i hans mörka liv. Han lovar att aldrig - aldrig lämna henne.

IV.

I ett av det stora lyxhotellets öppna fönster sitter den Blinde och smuttar på en dryck. Han är nu enkelt, men elegant klädd, dock alltjämt med en viss konstnärstouche över apparitionen. Han låter med välbehag solljuset

badda över sitt ansikte. Så vänder han på huvudet och lyssnar till ett samtal, som förs i hotellhallen bredvid.

Här sitta och stå en grupp herrar, vars medelpunkt är Direktören, numera Merethe Ingers impressario. Impressarions elegans är vida mer korrekt än Direktörens och hans

vimmelkantig efter den oförklarliga händelsen i porten och hur det nu är så kan han inte längre återhålla sina tårar utan brister i gråt hos Merethe.

Direktören föser ut den främmande karln genom dörren försöker sedan själv att komma i en sista mimisk rapport med Merethe, men då detta inte lyckas honom, ryckar han på axlarna och försvinner med en diskret och förbindlig liten bugning.

Merethe tar den Blindes huvud mellan sina händer då hon säger:

- Ja, nu är alla våra bekymmer slut. Men du måste lova mig en sak -

Hon dröjer en sekund. Det är som om en halvt omedveten, skygg känsla för framtiden plågade henne. Därpå fortsätter hon:

- Du måste lova att aldrig - aldrig lämna mig!

Den Blinde tycker att det är en underlig begäran. Lika gärna kunde hon be honom att andas så länge han kan andas eller leva, så länge han gitter leva. Och likväl bereder hennes bön honom den största glädje som väl ditintills kommit honom till del i hans mörka liv. Han lovar att aldrig - aldrig lämna henne.

IV.

I ett av det stora lyxhotellets öppna fönster sitter den Blinde och smuttar på en dryck. Han är nu enkelt, men elegant klädd, dock alltjämt med en viss konstnärstouche över apparitionen. Han låter med välbehag solljuset badda över sitt ansikte. Så vänder han på huvudet och lyssnar till ett samtal, som förs i hotellhallen bredvid.

Här sitta och stå en grupp herrar, vars medelpunkt är Direktören, numera Merethe Ingers impressario. Impressarions elegans är vida mer korrekt än Direktörens och hans

självbelåtenhet betydligt större där han nu sitter omgiven av en skara reporters, som sniket fika efter nyheter om divan. Och han dikterar för de lyssnande:

- Det var min ringhet som upptäckte Merethe Inger! Det är nu tre år sedan. Hon hade gjort ett kolossalt fiasko på Folie Caprice.

Herrar reporters titta häpna upp från sina notisböcker. Fiasko!? Hur var väl något sådant möjligt? Men den gode Impressarion nickar bekräftande och säger:

- Jo jo mänsan! En fullständig skandal! Men jag såg ju vad hon gick för. Jag tog inte min hand ifrån henne och bekostade hennes utbildning...

Den Blinde i fönstret smuttar på sitt glas och småler åt skrytet.

En vetgirig reporter frågar Impressarion:

- Är det sant att hennes blinde man spelat på gator och torg för att tjäna deras uppehälle?

Impresserion småler överlägset och slår ifrån sig:

- För det första är inte den blinde hennes man. Han är hennes barndomsvän, hennes tjänare, hennes leksak, hennes mascot...

Och åter ler den lyssnande Blinde. Nu en smula vemodigt Det han nu hör, det har han själv så ofta sagt sig.

Impressarion fortsätter:

- För det andra är det sant att han spelat på gator och torg. Men de kopparslantarna som han förtjänade skulle inte räckt till hans eget uppehälle en gång...

Nu ler han inte längre, den Blinde. Vad han nu hör är för honom något alldeles nytt. Han förstår det inte genast. Han kan inte och vill inte förstå.

Men Impressarion avslutar frågan i det han med ett Argusleende tillägger:

- Den Blinde är blott en poetisk legend. Vacker som ett smycke - och praktisk som reklam!

Presshajarna besvara förstående hans leende.

Den Blinde tömmer sitt glas, men när han skall sätta ner det på bordet tappar han det och det krossas i golvet.

I detsamma stiger doktor Fels in genom hotellets entré. Portieren skyndar bugande emot honom och på hans fråga om fru Merethe tar emot, svarar han tveksamt:

- Fru Merethe har premiär i kväll, jag tror knappast att hon tar emot.

Men då står redan Impressarion framför den käre doktorn, hälsar med en något sliskig förbindlighet, skjuter portieren åt sidan och följer under livligt samtal den unge mannen till trappan. Ett par minuter får han disponera över, men inte mer.

Presshajarna ha med giriga blickar slukat det lilla intermezzot, och så fort som doktor Fels lämnat hallen störta de fram för att fråga vem detta var.

Den Blinde har lämnat sin plats i fönstret och kommer stillsamt ut i hallen. När Impressarion blir honom varse, tänds en elak tanke i hans hjärta. Han drar den ene reportern ett stycke närmare den Blinde och viskar så pass högt att denne kan höra det:

- Ni vet, den rike doktor Fels - och oss emellan sagt - fast det är förstås endast en lös förmodan som ni inte får sprida - fru Ingers blivande man.

Reportern skriver för brinnande livet. Kollegerna trängas omkring honom och försöka titta över hans axel. Han vrider och vänder sig som en äggsjuk höna den där inte får värpa i fred. Impressarion lämnar dem med ett strålande leende. Han tänker smita, men grips i armen av den Blinde, som begär att få tala med honom.

I rum nr 17 hjälper en liten kammarsnärta doktor Fels av med rocken. Då Merethe kommer från det inre rummet och hälsande sträcker fram sina båda händer, skyndar han att kyssa dem innan han säger:

- I kväll måste jag få vara er riddare, fru Inger. Besinna, jag reser i morgon som ni vet - och blir borta så länge!

Hennes läppar skälva helt lite då hon frågar honom om det

verkligen är så nödvändigt att resa och då han försäkrar att ingenting annat än den bistra nödvändigheten driver honom från hennes sida, accepterar hon svaret och bjuder honom en smula konventionellt att sitta ner.

Där nere i hallen sitta Impressarion och den Blinde i en vrå. Den Blinde är försjunken i sina dystra tankar. Impressarion iakttar honom överlägset och dock med ett stänk av medlidande, då han säger:

- Med andra ord, jag har endast legat henne till last. Men om det är sant, vem har då hjälpt henne?

Impressarion gör en avböjande gest - varför tala om detta? Då sträcker sig den Blinde fram över bordet och griper kring hans handled och upprepar sin fråga, gång på gång.

Doktor Fels och Merethe ha också en del att säga varandra. Det ser nästan ut som om Doktorn hade svårt att komma fram med vad han har på hjärtat. Han ler på ett sätt som förbryllar henne då han säger:

- Jag har aldrig fått hjälpa er, fru Merethe, men jag har åtminstone fått bevittna edra triumfer!

I sitt bryderi kan hon inte göra någonting annat än att räcka honom sin hand. Han tar den som om han aldrig tänkte släppa den.

Impressarion måste till sist ge vika för den Blindes envisa frågor. Han meddelar, fast som det vill synas ogärna:

- Jag kan säga er det under strängaste tysthetslöfte - det är doktor Fels som bekostat - alltsammans!

Då släpper den Blinde hans arm. Långsamt tar han handen till sig och sitter några ögonblick stilla. Så nickar han bekräftande för sig själv. Nu förstår han alltsammans och varje illusion att han skulle ha betytt någonting för Merethes liv har slocknat. Han reser sig, nickar åt Impressarion för att gå. Impressarion griper honom då hårt kring armen och säger:

- Kom ihåg, Merethe får på inga villkor veta något. Hon är så oberäknelig, så stolt - Visserligen tror jag att hon är förälskad i Fels...

En hastig mörk sky drar över den Blindes ansikte, men han behärskar sig. Med ett lugnt, men fast grepp befriar han sig från Impressarions tag, skjuter undan handen och går. Impressarion står med kisande ögon och ser efter honom* Han gör en på samma gång medlidsam och plågad grimas. Operationen är plågsam, men förr eller senare måste ju den blinde stackarn få veta hur överflödig han är.

Den Blinde går bort mot dörröppningen, stannar, stöder armen mot dörrposten och pannan mot armen. Han sjunker ihop en smula. Om han kunde se så skulle han i lampljuset ute på gatan se en annonspelare på vilken en ultramodern affisch i braskande färger väcker publikens intresse. Den framställer Merethe i en dräkt à la Kleopatra dansande med en orm i handen. I jättebokstäver läses - Merethe Inger i Kärleken och Döden -. Bland andra nyfikna framför affischen står en man och läser. Det är herr Wunderwald, vars ena mungipa dras ut till ett belåtet, skadeglatt leende i det fula, plussiga ansiktet.

Utför trappan i hotellets hall kommer Merethe, svept i sin kappa och följd av Fels. En glad och brådskande, en smula nervös iver är över henne, det är tydligt att hon har brått till teatern. Men mitt i hallen tvärstannar hon och ser sig sökande omkring. Hon frågar en piccolo efter den Blinde och han pekar mot nedre delen av hallen, där den Blinde står med ryggen mot väggen, händerna i byxfickorna och huvudet sänkt.

Merethe skyndar fram till honom. Hon lägger sina händer på hans skuldror och ruskar honom en liten smula i det hon säger:

- Står du här och sover din slarver när klockan är så mycket?

Den Blinde spritter inte till. Han vaknar långsamt och liksom motvilligt ur sina tankar och långsamt drar han händerna ur fickorna, höjer dem sakta till dess han får tag kring Merethes armar. Då ler han svagt mot henne och säger lugnt:

- I kväll följer jag dig inte. För en gångs skull får du dansa utan din mascot!

Merethe blir en smula förvånad över det ovanliga uttrycket, men fäster dock inte stor betydelse vid det. Hon stryker håret som fallit ner i hans panna åt sidan och säger skämtsamt förebrående:

- Har du glömt ditt löfte? Att aldrig lämna mig... Handen som stryker över hans panna på en gång smeker och plågar honom, men han betvingar det smärtsamma uttrycket och gör ett försök till skämt:

- Det är ju inte jag som lämnar dig, Merethe!

I detsamma ropar doktor Fels från dörren att hon måste komma ty tiden lider. Ett vredgat uttryck går snabbt över den Blindes ansikte, men Merethe märker det inte. Hon tar hans huvud mellan sina händer, sträcker sig upp och kysser hastigt hans kind. Så springer hon ut till den väntande bilen, där Fels hjälper henne att hoppa in och på hennes uppmaning själv följer efter.

På trottoaren ett litet stycke därifrån står herr Wunderwald och sneglar med kisande ögon på scenen. Så snart bilen rullat bort kliver han in genom hotelldörren och går fram till Portiern, som står i sin loge och sorterar posten. Han gör några enstaka frågor om priserna på rummen och får några enstaka svar. Men plötsligt rycker herr Wunderwald till vid ljudet av en välkänd röst och vänder sig om. Mycket riktigt, det är den Blinde, som ropar till sig en piccolo och som nu med ena handen på gossens skuldra går fram mot trappan. Han har hunnit

upp till första våningen då han, med en blinds skarpa hörsel, förnimmer ljud av fotsteg bakom sig, och dessa steg oroa honom på ett för honom själv oförklarligt sätt. Han stannar och frågar gossen:

- Vem är det som följer efter oss?

Piccolon böjer sig över balustraden och ser neråt trappan, där nu herr Wunderwald dröjer i steget, för att ge den Blinde längre försprång. Han svarar:

- Det är en herre - förmodligen någon av gästerna - fast jag känner inte igen honom.

Den Blinde rycker på axlarna åt sin egen inbillning. Han tyckte sig ha känt igen stegen, men det var naturligtvis en orimlighet. Han går vidare upp i översta våningen och föres av piccolon in i fru Ingers stora vackra dubblett där han tänker invänta hennes återkomst från teatern.

Nu kommer även herr Wunderwald upp i den översta korridoren, och då piccolon skall springa nerför trappan hejdas han av herr Wunderwald, som frågar var fru Inger bor. Gossen pekar på den dörr han just kom ifrån och försvinner neråt trappan. Herr Wunderwald går med en smula smygande steg fram till dörren, lyssnar först och öppnar så och kliver in.

I bortre delen av rummet och ej långt från den öppna dörren till en stor altan står den Blinde. Han har just tagit fram sin fiol. Han far med handen över strängarna, väl ej till spel men till en smekning. När han hör dörren öppnas vänder han sig hastigt om. Där står dansmästaren i en elegant pose med ena handen i sidan, med den andra håller han hatten och säger:

- God afton, käre Blindbock! Hur lever världen med dig och hur mår min älskling Merethe?

Den Blinde tar ett steg framåt, så vacklar han, måste stödja sig mot bordet. Stöder sig med den hand i vilken han håller fiolen. Den krossas mot bordshörnan, men han märker det inte.

Herr Wunderwald däremot förfasar sig med patetiska och eleganta åtbörder. Han tänder en cigarrett och säger eftertänksamt beklagande:

- Vilken olycka, min käre vän! Nu kan du aldrig spela mer! Skrämde jag dig? Eller skulle jag inte vara välkommen?

Då herr Wunderwald nu kommer fram till den Blinde gör denne en rörelse som om han tänkte kasta sig över honom, men han behärskar sig. Har kanske varken kraft eller mod att gå till anfall. Han fingrar på den spillra av fiolen som han håller i handen och då hans upprördhet något lagt sig säger han bestämt:

- Du får inte störa henne i kväll, hon har premiär!

Merethe står i kulissen, iförd sin egyptiska dräkt och väntar på sin entré. Impressarion talar uppmuntrande ord och själv är hon het av stundens spänning. Nu kommer en man även han i egyptisk dräkt med en korg, vars lock han öppnar. Merethe genomskälves av en känsla av motvilja, men hon sticker handen ner i korgen och tar försiktigt fram en lång snok. Impressarion betraktar djuret med vedervilja, nästan med rädsla. Då lyfter Merethe leende djuret över sitt huvud och följer med undran de rytmiska rörelser som den svarta gadden utför vid sitt ilskna väsande. Så är det hennes tur och hon gör entré.

Över den Blindes ansikte ligger något av samma undran och om man jämför hans uttryck med Merethes så vill det väl snarare synas, som om det vore över hans huvud reptilen slingrade.

Herr Wunderwald står vid ett bord på vilket en kypare just satt en bricka med whisky och vatten. Han blandar sig en kraftig grogg och tömmer den till hälften. Därpå drar han en stol intill den i vilken den Blinde sitter. Han slår sig ner och fortsätter sin argumentering:

- Jag tänker inte tåla att min hustru lever i sus och dus under det att hennes egen före detta man lider nöd!

Herr Wunderwald tänder en mäktig cigarr och stirrar framför sig i en ilska, som hur rättmätig den än må vara, dock måste stärkas både med sprit, tobak och stora ord. Han fortsätter:

- Hon har naturligtvis älskare, den vackra slynan, och det må bli hennes sak. Men hon ska få betala, det skall jag bli man för!

Den Blinde skakas från topp till tå av en rysning av vedervilja och förtvivlan. Det är möjligt att han fryser. Han vänder ansiktet mot de öppna balkongdörrarna, vars gardiner fladdra för den inströmmande nattluften. Balkongdörrarna, med det

gapande svarta mörkret utanför liknar Dödens port, mot vilken Merethe dansar fram på scenen.

I magisk belysning omväxlande med bjärta strålkastare dansar hon, fram mot portalen i ett egyptiskt tempel med ormen lyft över sitt huvud. Så slocknar allt ljus. I portalens dunkel skymtar en mörk gestalt vars huvud, ett ögonblick belyst, är en vit dödskalle.

Den Blinde står i den öppna balkongdörren vänd ut mot mörkret och några steg ifrån honom står herr Wunderwald, nu ännu mer pösande i sin uppjagade ilska:

- Jag är säker på att hon har en älskare. Men jag måste veta vem det är. Jag måste skaffa bevis!

Den Blinde står kvar i samma ställning försjunken i sina egna tankar. Så vänder han sig mot Wunderwald och nickar bekräftande:

- Ja, du har rätt, först måste vi veta vem hon älskar! Han sträcker sin fumlande hand efter dansmästaren och griper honom i handloven, men han är fullkomligt lugn när han fortsätter:

- Om vi stanna här ute, så få vi bevis!

Och därmed drar han den förvånade herr Wunderwald med sig ut på balkongen. Den Blinde skjuter igen dörren efter dem.

Där nere i hallen ha redan en del högtidsklädda gäster samlats för att ta emot den av brakande succé omstrålade primadonnan. Två små piccolo komma med blomsterskörden som hotar att begrava dem, och slutligen kommer divan själv, följd av doktor Fels. Hon hälsas av jubel och är själv halvt berusad av sin triumf. Uppkommen på trappan sträcker hon ut sina händer, hälsande sina beundrare. Därvid glider kappan från hennes skuldror och doktor Fels är inte sen att fånga upp den. Hon strålar i kapp med hallen, där juveler och elegans glittra vart man ser.

Rum nr 17 är tomt när dörren öppnas av Merethe. Hon vänder sig mot doktorn, som följer henne, med ett strålande, lyckligt leende och en tyst fråga - är jag inte lycklig? Kanske

också - är jag inte vacker? Och hans ögon och min bejaka oförbehållsamt båda frågorna.

Men ute på balkongen i mörkret stå de båda männen, den Blinde vid räcket och herr Wunderwald med ansiktet tryckt mot ena rutan, vars halva täcks av en gardin. Han skildrar livligt viskande vad som tilldrar sig i rummet:

- Nu tar han hennes händer, kysser dom - det var fanken vad hon har svårt att ta dom tillbaka!

Den Blinde rätar långsamt upp sig från sin hopsjunkna ställning och rör vid herr Wunderwalds axel med ett egendomligt, vemodigt leende:

- Säg mig - du som ser så mycket - kan du också se om hon är lycklig?

Wunderwald vänder sitt illvilligt grinande tryne mot honom och svarar hånfullt:

- Jo, för fan, nog är hon lycklig! Och det är just den lyckan jag tänker slå mynt av och det tvärt på fläcken!

Han lägger redan handen på dörrvredet. Men då får plötsligt den Blinde en stålfjäders spänstighet. Han griper herr Wunderwald om handlovarna, men hans ansikte är alldeles lugnt och stelt då han säger:

- Nu ha vi fått visshet, och nu få vi inte störa dem, varken du eller jag!

Herr Wunderwald stirrar oförstående på honom. Han tror kanske ännu att det är någon ny finess i krigslisten och han gör endast några matta försök att komma loss.

Men där inne i rummet har den flyktiga lyckan redan blåst bort. Merethe har fått se några spillror av fiolen på golvet Hon tar upp dem, stirrar på dem oförstående, men grips av onda aningar. Hon räcker bitarna till doktor Fels, som smittas av hennes oro. Båda skynda mot det inre rummets dörr, och båda komma lika hastigt ut därifrån och Merethe halvspringer ut i korridoren, tätt följd av vännen.

Herr Wunderwald har äntligen anat oråd. Han har slitit lös sin vänstra hand och öppnat dörren. Då griper den Blinde

kring hans strupe. De båda kämpande kropparna vältra fram och tillbaka på balkongen och närma sig allt mer och mer dess låga räck. Med uppbjudande av sina sista krafter lyfter den Blinde herr Wunderwald och slungar honom över räcket.

På den tämligen mörka sidogatan stanna några människor och se förfärade hur en mörk kropp faller från balkongen och strax därefter faller ännu en. De få nattvandrarna rusa fram för att bistå de olyckliga. Man fattar det beslutet att föra kropparna till närmaste läkare, men som en av dem måste alarmera polis, en annan springa in i hotellet efter mera hjälp, återstår bara tre personer. De lyfta upp den kroppen som ligger dem närmast och släpar i väg över gatan med honom.

Merethe står i nedersta trappan, där hon för en stund sedan mottog hyllningen. Men i stället för blommor håller hon nu fiolskärvorna i händerna. Hon frågar, frågar och frågar. Och människorna i hallen som mottagit henne med nytt jubel stirra oroligt på henne och på varandra.

Då uppstår det en rörelse nere vid entrén. En poliskonstapel kommer in och banar väg genom människomassan för några män, som kommer in genom dörren, bärande en med en poliskappa övertäckt kropp.

Merethe lyfter långsamt sina händer under det att hennes ansikte stelnar i skräck. Männen lägga ifrån sin sin dystra börda på närmaste soffa och trängas därifrån av doktor Fels, som vill försöka hindra Merethe att komma fram till soffan. Men hon tränger sig fram. Då ställer han sig framför soffan med utbredda armar för att hindra henne att se. Men uttrycket i hennes ansikte kommer honom att ovillkorligen gå åt sidan. Hon lyfter en flik av kappan och ser den Blindes ansikte med ögonen slutna som i sömn. Kring läpparna vilar ett svagt leende och en fin strimma blod sipprar fram i mungipan.

Merethe står som förstelnad.

V.

Tiden gick. Doktor Fels reste dagen efter den hemska händelsen och Merethe tvangs av sina lysande kontrakt att dansa vidare mot Dödens Port, samtidigt som hon ur societetssynpunkt nådde livets högsta tinnar.

Hans Höghet ger ett Garden Party en strålande sommardag och den lilla festen ger anledning till uppvisning ej blott av eleganta toaletter, utan även av le dernier cri beträffande parasollen En grupp eleganta damer skänka stor uppmärksamhet åt en hypereiegant ung dam, som vid en vacker ung kavaljers arm just går dem förbi. Hon har sannerligen visavis detta dernier cri lyckats övertrumfa alla de andra. Damerna ämnade tydligen diskutera paret, då deras uppmärksamhet riktas vid ett annat par, men denna uppmärksamhet är av det en smula forcerat korrekta och förbindliga slag, som inom vissa kretsar komma höga och allra högsta herrskap till del. Det är mycket riktigt Hans Höghet själv, en till åren tämligen ung man av degenererad och nervös typ. Han för vid armen sin Tant, en äldre dam av ett milt men skäligen uttråkat utseende.

De underhålla sig förbindligen med sina gäster, men den unge Högheten tycks ha sina blickar riktade åt annat håll. Hans blick fastnar, egendomligt nog, vid en lakej, som deltar i uppassningen. Denne är också en ung man, men trots den nya kostymen känner man igen bakgårdens soutenör, uppriggad till det yttre, sig lik till det inre. Han besvarar Höghetens frågande blick genom att häntyda åt ett visst håll. Högheten förstår tydligen vinken och han skyndar nu att göra slut på det påbörjade samtalet och för sin Tant vidare åt det antydda hållet.

Under ett magnifikt guldregnsträd står den unga damen och hennes kavaljer. Det är Merethe Inger, skönare än nånsin. Fram till dem komma de båda Högheterna, och den unge mannens ansikte får ett helt annat och livligare uttryck än nyss.

Merethes kavaljer drar sig diskret åt sidan och den förnäma Tantens leende blir betydligt mattare än nyss. Ja, en viss otålighet blir tydligt skönjbar i hennes sätt att vara. Som väl är tas hennes uppmärksamhet i anspråk på annat håll. En äldre hovman blir hennes kavaljer och sedan hon tämligen kyligt nickat åt Merethe går hon vidare vid hovmannens arm.

Merethe förefaller att vara smickrad av den furstliga uppmärksamheten. Åtminstone besvarar hon den med strålande leenden. Det är möjligt att det ligger en smula trots i hennes sätt, ty hon ser förvisso att Tanten och hennes omgivning inte med något vidare vänligt intresse iakttar hennes och Höghetens konversation.

Hans Höghet däremot har uteslutande ögon för sin moitié och han säger henne något varmt viskande, som i Merethes ansikte framkallar ett spotskt leende då hon svarar:

- Jag är oändligt tacksam för Ers Höghets beskydd, men uppriktigt sagt så behöver jag det inte.

Högheten biter sig i läppen, men övervinner genast sin förtret och blir samma förbindliga kavaljer som nyss. Icke så Merethe. Hon dröjer som i tankar och säger slutligen på en gång trotsigt och vemodigt:

- Jag hade en gång en vän och beskyddare - en blind musikant!

Trots sin världsvana har hans Höghet en smula svårt att undertrycka sin förvåning över jämförelsen, men Merethe märker det inte utan fortsätter:

- Mig lände det till lycka, men honom kostade det livet.

- Sen dess har jag beskyddat mig själv!

Det vemodiga minnet förjagas av den trotsiga, självsäkra känslan av egen kraft, och käckt och en smula utmanande betraktar hon Hans Höghet, som emellertid är situationen fullständigt vuxen. Han beundrar fru Merethe i högsta grad, men denna beundran gäller inte hennes självsäkerhet. Dock förstår han att göra sitt intresse så allvarligt, vördnadsfullt och förtroligt som möjligt då han säger:

- Ni måste berätta mig er och er väns historia, fru Merethe. Men inte här bland alla dessa människor. Vill ni inte dinera med oss i kväll?

Denna inbjudan från den ej alltför väl beryktade Höghetens sida kommer Merethe att lätt rynka ögonbrynen varför Hans Höghet skyndar att tillägga:

- Min, Tant vill så gärna lära känna er!

Inför denna smickrande älskvärdhet från så högt håll ger Merethe naturligtvis efter. Och han bestämmer tiden för dinén.

Denna lilla scen iakttas med alldeles särskilt intresse av den förut omtalade lakejen som, under det han är sysselsatt med att servera glassen, förstulet iakttar paret. Så snart Högheten lämnar Merethe, skyndar lakejen fram med en portion glass på en liten bricka. Hans Höghet smakar helt lite på glassen och viskar några förstulna ord till tjänaren, som lika förstulet med en bugning antyder att han förstått.

Av allt att döma har Merethe således stigit par aspera ad astra och inte mindre väl har det naturligtvis gått hennes Impressario. Han sitter i sitt eleganta arbetsrum och sorterar helt makligt sin post, då betjänten lämnar honom ett visitkort. Han kastar en flyktig blick på kortet och blir lätt förvånad:

- Hå kors, låter den där konstige gynnaren se sig igen? Han småler en smula ironiskt. Den tid är längesedan förbi då han behövde fjäska för en så obetydlig herre som doktor Fels. Dock för gammal bekantskaps skull tar han naturligtvis emot honom.

Doktor Fels stiger in i rummet. Han är mycket korrekt, mycket avmätt och han behöver sannerligen vara det för

att inte förgå sig mot herr Impressarion, som väcker allt annat än sympatiska känslor hos honom.

- Det var längesedan, min käre Doktor. Vad är det för en lycklig slump som för er hit?

Imressarion möter honom med denna fråga och bjuder honom samtidigt att ta plats. Fels dröjer ett ögonblick liksom ville han välja sina ord. Det är tämligen bistra saker han

tänker säga och han tänker säga dem utan omsvep, just därför måste han tänka sig en smula för. Han betraktar sin antagonist öppet och ärligt då han slutligen säger:

- Det är inte någon slump. Jag har kommit för att tala med er om Merethe. Alla människor tala om det utomordentliga intresse som en viss hög person ägnar henne!

Impressarion, svarar:

- Denna nyhet kommer inte absolut överraskande för mig, men jag är icke förty ganska smickrad - å Merethes vägnar!

Fels har svårt att bibehålla sin självbehärskning. Han fortsätter tämligen bryskt:

- Men ni vet mycket väl hur komprometterande ett beskydd är från det hållet!

Impressarion känner sig verkligen chockerad av denna brutala uppriktighet. I grund och botten är han ganska road, men döljer det genom att sätta upp ett sedesamt förnärmat ansikte, vilket kommer Fels att resa sig upp och i häftiga ordalag säga:

- Jag fordrar att ni talar med Merethe. Ni måste upplysa henne om att hennes rykte står på spel!

Doktorns upphetsade ton smittar Impressarion så att han blir tämligen brysk i tonen då han svarar:

- Min bäste herre, jag förstår inte varför ni inte säger henne alla de där obehagligheterna själv?

Det är just att såra den unge mannen i hans mest ömtåliga punkt. Han är nästan försagd då han med ohöljd bitterhet säger:

- Ni vet mycket väl att Merethe inte tar emot mig mera. Och jag vill inte ens göra något försök att träffa henne. Allt som påminner om den där förfärliga kvällen före min avresa, måste ju plåga henne.

Impressarion rycker beklagande på axlarna. Han kan tyvärr inte göra något åt den saken. Emellertid bli båda herrarna en smula överraskade då betjänten i detsamma anmäler fru Inger. Impressarion skyndar mot salongen där Merethe väntar honom.

Han är en smula fjäskig, tar hennes händer och lyssnar intresserat till hennes livliga beskrivning på besöket hos det höga herrskapet:

- Ack, käre vän, Hans Höghet var älskvärdheten själv och i kväll dinerar vi tillsammans, han, jag och...

Längre hinner hon inte, ty nu står doktor Fels i dörren till arbetsrummet. Merethe ser överraskad och med rynkad panna på honom, men så går hon leende emot honom med framsträckta händer. Han tar dem, kysser dem, lycklig och på samma gång plågad av sina tankar. Merethe gör honom många frågor. Om hans resor, om hans hemkomst, om var han hållit sig dold hela denna långa tid. Så tar hon ett steg baklänges och betraktar honom från topp till tå. Hon tycker inte att han är sig riktigt lik. Hon vänder sig med komiskt bryderi mot Impressarion och säger:

- Vad är det som fattas honom? Han har blivit så stel och oartig!

Impressarion närmar sig. Han lägger huvudet på sned, kisar gudsnådeligt med ögonen och säger:

- Doktor Fels är inte alls nöjd med ditt förnäma umgänge, min söta vän! Han är rädd att din moral skall taga skada!

Merethe ser häpen från den ena till den andra. Så brister hon ut i ett klingande skratt. Men varken hennes skratt

eller Impressarions ironi imponerar på den unge mannen. Tvärtom eggar det endast hans förbittring. Han upprepar för henne vad han sagt till Impressarion, men med starkare ord och mer energi. Merethe är både förvånad och road, men tydligen lyssnar hon också med ett visst välbehag. Hon njuter i hemlighet av den värme som utstrålar från den unge mannens förbittring. Slutligen för uppbrusningen honom därhän att han griper kring hennes handled då han säger:

- Om jag ägde någon rätt över er, Merethe, så skulle jag helt enkelt förbjuda...

Det är dock att träda hennes värdighet väl nära. Allra helst den illparige Impressarion bevittnar uppträdet. Hon ser Fels

kallt och stolt in i ögonen och sänker blicken ned till hans hand som håller kring hennes handled. Han märker då att han förgått sig, han släpper hennes hand med några tafatta ursäktande ord. Hon är nästan road av hans förlägenhet och svarar stolt:

- Det är andra gången i dag som jag måste undenbe mig beskydd och beskyddare! Jag försäkrar er, min käre doktor Fels, att Merethe Inger kan ta vara på sig själv!

Fels dröjer tyst en sekund. Så bugar han och går. Impressarion följer honom med tillgjord och fjäskande förbindlighet några steg mot dörren.

Senare på kvällen står Hans Höghet i en fönsternisch och rullar med nervösa fingrar en cigarrett. Han vänder sig in mot rummet där lakejen ödmjukt avvaktar hans order. Han är smidig och förstår halvkvädna visor och det krävs också, ty varje fråga gör Hans Höghet ytterligt nervös. Nu säger han som svar på en stillsamt framförd fråga:

- Naturligtvis på tu man hand! Men sätt fram tre kuvert

- Hennes Höghet har i alla fall inte tid.

Den smidige lakejen bugar ödmjukt, han förstår fullkomligt. Åter ensam fortsätter Högheten att nervöst rulla sin cigarrett.

Merethe sitter kvar hos Impressarion vid hans skrivbord. Hon leker med en papperskniv försjunken i tankar som alltjämt tycks kretsa kring doktor Fels. Så knycker hon på nacken och säger:

- För resten tråkar han ut mig, den lille Högheten. Jag har god lust att göra vår käre Doktor till viljes!

Impressarion sitter i en stol bakom henne. Hon kan således inte se den högst förargade min som hennes ord framkalla. Han tar sig kring hakan och reser sig upp. Då ser han ett ljust och vackert leende upplysa hennes ansikte då hon fortsätter:

- Visserligen är han ett brushuvud - men när allt kommer omkring - den ende som verkligen håller av mig!

Impressarion sätter sig vid bordskanten. Han är nu den lugne, förstående vännen då han säger:

- Alldeles rätt! Dessutom måste man tillstå att han har vissa rättigheter...

Merethe ser alldeles oförstående på honom. Nog kan den unge mannen i kraft av sin mångåriga tillgivenhet ha vissa rättigheter, men uttrycket misshagar henne. Impressarion fortsätter emellertid på samma lugna, sakliga sätt:

- Och nu när du fått ett så stort namn vill han naturligtvis göra dem gällande.

Nu blir hans ord för dunkla för henne. Hon begär en smula retad klart besked. Impressarion vrider sig en smula men säger slutligen:

- Nå ja, får du inte veta det av mig, så får du veta det av honom. Det var Fels som betalade ditt gage under de svåra åren. Jag hade tyvärr inte de nödiga medlen!

Merethe springer upp och stirrar på Impressarion, lika bestört som en gång den Blinde. Och liksom den skurken då med lurande förstulet intresse iakttog verkan av sina ord så gör han ock nu, samt fullföljer verket genom att

säga:

- Jag hade lovat att ingenting säga, men jag misstänker att Fels själv låtit din blinde vän veta att han köpt sig vissa rättigheter över dig.

Giftet gör verkan. Merethe har hela tiden plågats av en misstanke att det varit hennes förkärlek för Fels som drivit den Blinde i döden och det är denna misstanke som hållit henne borta från honom. Men denna version är så oerhört brutal att den framkallar en reaktion och förvandlar kärleken till hämndlust. Hennes sinnesrörelse är så stor att den till och med skrämmer Impressarion, som med några tafatta ord söker lugna henne. Men hon har endast ett behov att få ge luft åt sin vrede, och sedan hon övergivit den första impulsen att skynda efter Fels för att slunga sina förebråelser i ansiktet på honom, söker hon ivrigt efter papper och penna och sätter

sig så att skriva. Impressarion håller sig inte för god att läsa över hennes axel:

»... först i dag fått kännedom om er frikostighet. Er lilla spekulation i den okända flickans talang har verkligen lyckats och jag skall låta mitt ombud återbetala kapitalet med den ränta ni behagar bestämma. Dessutom har jag även i dag fått veta...»

Impressarion vidrör lätt hennes axel. Han är tämligen orolig över att Fels skall få kännedom om hans lögn, men Merethe ser på honom med en blick, som förstummar alla invändningar och fortsätter att skriva:

»... att det var ni som med otrolig hänsynslöshet, låghet och feghet drev min vän i döden.»

Hon stirrar en sekund på de hårda orden och det ser ut som om hon själv skulle finna dem orimliga. Men vreden omtöcknar eftertanken. Hon lägger in brevet i kuvertet och förseglar det.

Soutenören-lakejen står och betraktar någonting med springsmala ögon och ett slappt, vidrigt leende. Det befinns vara ett elegant dukat bord för tre, vars bländvita bordduk, silver och kristall glänsa i det halvskumma rummet. Hans tungspets glider långsamt över läpparna och han minns den gången då han hejdade Merethe och den Blinde på bakgården och uppmanade henne att söka sig en bättre beskyddare än blindbocken. Det var längesedan, men han minns det väl. Han väcks ur sina tankar av att en annan tjänare börjar pryda bordet med blommor. Då blir han åter den beställsamme lakejen som ordnar och ger order.

Doktor Fels står just i färd med att öppna dörren till sin villa då ett cykelbud hoppar av sin maskin och skyndar fram till honom med ett brev. Det är nedan skumt, men en blick på kuvertet säger honom att det är från Merethe. Han ger budet en stor slant, skyndar att slita upp kuvertet. Halvskymningen och ännu mer sinnesrörelsen gör att han har svårt att läsa brevet och framför allt att fatta dess innehåll. Sedan

han ett ögonblick oförstående stirrat på raderna stöter han häftigt upp dörren. Väl inne i förstugan tänder han det elektriska ljuset över sitt huvud och läser i dess sken och läser omigen och står där, som om någon plötsligt och oväntat givit honom ett hårt slag för pannan. Så störtar han tillbaka ut i kvällsskymningen.

I sitt rum går Impressarion oroligt fram och tillbaka. Han kan inte hålla sig stilla av en inre oro. Han hoppar till då betjänten anmäler doktor Fels, och hinner inte smita undan innan denne föser ut betjänten ur rummet och stänger själv dörren efter honom. Stänger den i lås. Impressarion gör ett försök till ett konventionellt mottagande, men det artiga leendet blir till ett ängsligt fånflin och han trycker sig upp mot väggen då Fels kommer fram och med Merethes brev i handen gör några korta frågor. Impressarion söker komma undan med några dumma svar. Då blir vreden Fels övermäktig, han griper honom kring strupen, skakar honom och slungar honom slutligen ifrån sig. Hopkrupen i en vrå stirrar den skälmen på sin fiende, som nu när vreden fått sitt utlopp, med vämjelse vänder sig ifrån honom. Han faller ner på en stol i förtvivlan över att Merethe kunnat tro honom om en dylik skändlighet.

I den lilla vackra salen med det eleganta bordet står tvenne tjänare och drar just undan stolarna i det de buga sig. Merethe kommer in vid Hans Höghets arm. Han bjuder henne att ta plats och i det han pekar på den tredje stolen säger han:

- Som ni ser är det dukat för tre. Min Tant var verkligen otröstlig att hon i sista stund...

I Merethes konventionella ansikte förändras inte ett drag. Hon tänker på helt annat än den höga Tantens göranden och låtanden. De taga plats under det att lakejen vid buffén sysslar med att dra upp några vinflaskor. Hans Höghet häntyder ännu en gång på den tomma stolen i det han säger:

- Är ni skrockfull, fru Inger? Det påstås att där en stol står tom vid dukat bord, där tar en död vän plats.

Då vänder Merethe ofrivilligt ansiktet mot den tomma stolen

och då lakejen ämnar ta bort den hejdas han av hennes otåliga rörelse. Hon vänder sig mot Hans Höghet och säger med ett bittert och tvetydigt leende:

- Jag vet inte om jag är skrockfull, men jag vet att jag litar mer på en död vän än på en levande.

Hans Höghet har ingenting annat att göra än att lätt höja på axlarna och serveringen börjar,

Doktor Fels har skrivit till Merethe. Han ger Impressarion befallning om att ofördröjligen gå med brevet till adressaten, och då denne svamlar om att han inte vågar störa, går han honom hotfullt inpå livet.

- Om ni stör Hans Höghets fest så desto bättre! Sök genast upp Merethe, erkänn att ni har ljugit och lämna henne mitt brev.

Det är under trycket av hans beslutsamma och befallande hållning som Impressarion måste bita i det sura äpplet. Han samtycker, men hans blickar flacka och han grubblar redan på hur han skall lindrigast komma undan det obehagliga uppdraget.

I matsalen står lakejen vid buffén och tillreder två glas med någon likörblandning. Måltiden är nära sitt slut, endast frukt och konfityr finns kvar på bordet. Hans Höghet har ryckt en smula närmare sin vackra gäst och konverserar henne livligt. Merethe lyssnar förströdd och hennes hand leker med ett saftigt körsbär. Hon rullar det i stjälken och saften lämnar blodröda fläckar på den vita duken utan att hon märker det. Hans Höghets hand snuddar vid hennes och hon märker inte ens det. I detsamma kommer lakejen med de båda glasen på en bricka. Merethe avböjer. Husbonde och tjänare växla en snabb, snopen blick. Hans Höghet övertalar henne och hon läppjar då för att göra honom till viljes på den synnerligen välsmakande men också ganska starka likören. Det drar ett hastigt elakt leende över lakejens ansikte, men hans intresse byter föremål. En betjänt har nämligen kommit in i rummet och ger honom några mystiska tecken att komma.

I ett förrum står Impressarion med Fels' brev i handen. Lakejen kan inte dölja sin förvåning när han nu kommer fram och frågar vad som står på. Impressarion är ganska brydd men mellan sköna själar uppstår det lätt samförstånd och Impressarion får honom att ta emot brevet i det han säger:

- Men ni behöver ju inte tala om att jag är här!

Lakejen nickar och går. Så snart han är borta söker Impressarion med blickarna ett kryphål där han kan sticka sig undan, men fattar i stället hastigt och lustigt det beslutet att alldeles försvinna och han smiter ut genom entrédörren som en strykrädd hund med svansen mellan benen.

Lakejen kommer fram till bordet med brevet på en bricka. Merethe blir förvånad och en smula oroad. Hans Höghet blir förvånad och en smula missnöjd över att bli störd i sin angenäma konversation. Emellertid ber han Merethe ej låta sig störas och hon öppnar hastigt brevet. Dess innehåll gör henne bestört och förvirrad. Hon har överhuvudtaget svårt att samla sina tankar. Dagens sinnesrörelse, vinet med mera har gjort henne tvehågsen och famlande. Men vreden mot Fels blossar upp på nytt och hon låter lakejen veta att det inte skall vara något svar. Lakejen ämnar återvända med detta besked då han hejdas av Merethe, som nu ångrar sig. Hon vill skriva ett svar men vet inte rätt var och hur. Hans Höghet ser hennes förvirring och säger visserligen misslynt men med korrekt artighet:

- Jag ber er, låt inte mig hindra er. Jag väntar er i Blå salongen när ni slutat skriva.

Han ger lakejen order att visa Merethe vägen till skrivrummet och avlägsnar sig. Så snart hon fått papper och penna sätter hon sig att skriva svaret. Lakejen står på tillbehörigt avstånd och väntar. Merethe skriver brådskande:

»... men ni kan ändå aldrig övertyga mig om att ni ej, om ock ofrivilligt, var orsak till hans död. Han kommer alltid att stå mellan oss...»

När hon hunnit så långt hejdar hon sig och stirrar framför sig som ville hon söka övertyga sig själv om att det är rätt och nödvändigt det hon nu gör. Men känslan av att hon står inför ett absolut avgörande ligger tungt över henne och hon har svårt att avsluta brevet. Hon oroas dessutom av lakejens närhet där han står och iakttar henne oavlåtligt. Hon ber honom därför låta Fels' bud komma in. Lakejen bugar och går. Ensam blir hennes sinnesrörelse ändå starkare men hon fattar sitt beslut och skriver vidare:

»... Det är därför bäst att vi icke återses. Er försäkran att det för er gäller liv eller död tror jag inte på.»

Därmed slutar hon att skriva. Hon lägger igen brevet och reser sig i avvaktan på att budet skall komma och hämta det. Hon har en smula svårt att andas. Hon vet väl att det är sin egen dom hon nu nedskrivit.

Där ute i förrummet letar lakejen förgäves efter Impressarion. Från ett angränsande rum kommer en annan av husets tjänare. Lakejen frågar om han sett till budet, men tjänaren skakar nekande på huvudet.

Merethe står kvar i samma ställning och ser på brevet. Hon hör någon komma och tar för givet att det är Fels' bud. Hennes beslut måste således vara oåterkalleligt. Hon lyfter sitt huvud och vänder sig om för att möta budet. Hennes ansiktsuttryck övergår hastigt till en lätt förvåning som ännu hastigare övergår till stel häpnad.

Ty fram mot henne kommer den Blinde. Han kommer ur den mörkaste delen av rummet och vad hon först igenkänner honom på är den långsamma, försiktiga gången, men då han passerar framför dörren till den starkt upplysta matsalen faller ljuset över hans ansikte och hon känner helt igen honom. Hon står alldeles stilla, inte skräckslagen men liksom sövd av den syn hon ser. När den Blinde kommer henne helt nära förefaller han att vara genomskinlig. Merethe står fullt tydligt avtecknad genom hans kropp. Hon ser upp på honom utan ett spår av rädsla. Men en förväntansfull bidan och fråga står

att läsa i "hennes bleka ansikte. Han lyfter sina händer och tar hennes huvud mellan dem. Så glida de ner över hennes skuldror och armar ned till hennes händer. Han tar brevet och river sönder det.

Då lakejen kommer in i rummet för att omtala att budet gått, studsar han lätt vid åsynen av Merethe som står liksom försänkt i sömn med vidöppna ögon. Han ropar till och hon vaknar upp. Hon för handen över pannan och ser i den andra handen bitarna av det sönderrivna brevet. Hon öppnar handen och bitarna falla till golvet. I detsamma faller som en tyngd från hennes eget hjärta, hon ser sig omkring, hon vill bort. Hon ger hastigt lakejen befallning om att låta köra fram hennes bil. Lakejen tror inte sina öron:

- Bilen nu? Då Hans Höghet väntar er!

Hon upprepar sin befallning. Han svarar bestämdare och fräckare, något som kommer henne att för första gången fästa sin blick vid mannen. Då grips hon av en panisk skräck inför denne nye gengångare från bakgården. Och nu faller lakejmasken och trots dräkten står soutenören där i all sin prydno. Han grinar mot henne och säger:

- Inte så morsk, min vackra Merethe! Visserligen är jag bara Hans Höghets jakthund, men jag har procent på hans villebråd.

Han tar några steg mot henne för att hindra henne att fly. Hon går baklänges och han följer - i sanning jakthunden pressar sitt villebråd mot snaran. Till sist kommer han henne så nära att han med ett blixtsnabbt grepp får tag om hennes arm och han vrider den runt så att hon blir maktlös. Han säger triumferande i det han böjer sig över henne:

- Nu äntligen står du under mitt beskydd! Man slipper inte så lätt sina barndomsvänner!

Under brottningens gång ha de kommit att stanna framför en stor spegel. När nu soutenören kommer att kasta en

blick i spegeln ser han den Blinde bakom sig. Han står och måttar med en likadan sandfylld trasa varmed soutenören en gång

slog honom i huvudet. I sin vansinniga förskräckelse släpper han ögonblickligen Merethe och vänder sig om, men raglar baklänges och faller, krossande spegeln vars skärvor yra omkring honom. Merethe flyr.

Hans Höghet sitter och fingrar nervöst på sin cigarrett i väntan på Merethe, Så hör han bullret, springer upp och ringer på en bordsklocka. En betjänt kommer hastigt springande. Han tänder det elektriska ljuset i skrivrummet, som blott varit upplyst av en bordslampa. På golvet vid spegeln ligger soutenörens döda kropp utsträckt.

Nere på gatan står Merethe utan hatt och kappa och ser sig hjälplöst omkring. Och under närmaste gatlykta står den Blinde. Han gör en liten vinkande rörelse åt hennes håll. Merethe går med trötta, släpande steg fram till lyktan. Då ser hon den Blinde ett stycke längre bort i gatan. Han gör samma vinkande rörelse åt henne att följa sig. Hon släpar sig vidare i nattmörkret. Inte förrän han kommit fram till doktor Fels' villa stannar den Blinde. Han ser sig om för att vara säker på att hon följt honom. Så stiger han uppför trappan till porten och försvinner in genom den stängda dörren.

Där inne går doktor Fels oroligt av och an. Så stannar han i sin vandring, lyssnar och springer fram till fönstret och trycker ansiktet mot rutan.

Merethe släpar sig uppför trappstegen. Hon har sett Fels, och vissheten om att han sett henne gör att hon inte längre bryr sig om att hålla sig uppe. Hon faller ihop på översta steget, just som han kommer utspringande. Han tar henne på sina armar och bär in henne. Försiktigt lägger han ner henne på en soffa och väntar andlöst på att hon skall slå upp ögonen. Det gör hon - som om hon vaknade ur en hemsk dröm. Så ser hon på Fels och ler mot honom. Förvissad om att hon äntligen gör sin blinde vän till viljes, genom att inte längre dölja vem det är hon håller kär.

Segelholmen, juni 1922. EN LÖJTNANTSSPOLING

Gardinerna dragas upp. Dagsljuset blottar delar av en liten ungkarlsvåning. Så här dags på morgonkulan ter den sig skäligen skräpig men lyckligtvis har »städet» fru Olsson ren börjat sin gagneliga verksamhet. Vad som i gardinbelysningen kunde te sig rätt fantastiskt får nu en om ej vardaglig - ska vi hoppas - så dock realistisk prägel. Det gäller till exempel en grupp mascoter som stå på ett bord - en skön och något lättklädd flicka flyr ur famnen på det berömda Wienersvinet, synes räddad, ty bakom svinet höjer en ridderlig ung officer sitt svärd - men ack! - bakom honom grinar Fan själv och sträcker fram klorna. Denna djupt symboliska grupp väcker fru Olssons skarpa ogillande. Hon är en kvinna vars såväl fysiska som själsliga krafter stärkts genom många års skurning, tvättning och andra nyttiga sysselsättningar. Och det frivola ligger inte för hennes röst. Vad hon emellertid denna morgon får bevittna i sin skyddslings våning är allt annat än uppbyggligt - fast kanske inte ovanligt, ty gummans förargelse synes stor men förvåningen minimal. Vi ska inte tala om att en del uniformspersedlar ligga kastade omkring, ej heller att kortlekar och tombuteljer och halvurdruckna glas bilda en betydelsefull ensemble - än mer komprometterande ting upptäckas: en solfjäder till exempel, ho! och en viss del av en liten sidendessous - ha! Gumman fläktar sitt echaufferade ansikte! Man kan finna åtskilligt i en ungkarlskula. På bordet bland spelkorten står en potta! Vad tycks? En äkta porslinspotta med guldrand. Visserligen kan man inte säga att det är en fullvuxen och arbetsför potta - men den vittnar dock om en frivol anda.

Fru Olsson beslutar att fortsätta sina efterforskningar. Hon går bort till dörren, som står lite på glänt, hon lyssnar, hon försöker kika genom gläntan, hon knackar helt försiktigt och ej utan synbar oro, hon lyssnar åter, hon funderar med hakan stödd i handen, så blir hon fantastiskt arg och trummar en revelj på dörren, öppnar den resolut, stiger in, drar upp gardinen och - drar en lättnadens suck som övergår i ett ganska moderligt leende. I sin säng ligger hennes skyddsling, löjtnant Sten van Loo. Bädden förefaller något oordnad men åtminstone för tillfället kysk. I alla händelser skall den unge mannen väckas, vilket inte faller sig lätt. Den sömndruckne mumlar: Gudomliga lilla sötnos, ge mig en kyss! - Och han vänder sig från väggen, småler ömt och slår sakta upp

ögonen - som likväl åter slutas utan vidare vällust. Han säger:

- Nej, titta på gumman - då mister armén offensivandan och söker betäckning.

Och han rullar åter mot väggen med täcket upp över öronen. Det kan behövas - men hjälper inte. Gumman är besluten att väcka honom till sina plikter och sina synders besinnelse. Så tar hon då ett jakthorn från väggen och med kinderna uppblåsta som domedagens änglar stöter hon i basun.

- Åhå ja ja, suckar löjtnanten. Friden är slut Han sätter sig upp och gnuggar ögonen.

Domedagsängeln åter tar efter basunen till med predikan.

Tänk vad han var rar förr i tiden! Och hur har inte de usla kvinnfolken skämt bort honom!

Då sätter sig herr löjtnanten indignerad upp och slänger käft med gumman, yttrande:

- Hon har ingenting att säga, Olsson! Hon var en av de första kvinnorna i mitt liv och hon bar mig på sina händer, gamla kelegris!

Ack, de ljuva minnena! Gumman blir ju lite rörd men harmen tar åter makten och hon håller en spegel framför den unge mannen! Må han se verkan av ett lastbart leverne!

Nå, först ser han förväntansfull ut, men missnöjet kommer och stiger och han börjar göra hotfulla och förfärliga gubbar åt sin bild, störtar så raskt upp, tar gumman om livet och snurrar henne undan, störtar in i badrummet Få sekunder efteråt uppfylles dörröppningen av en sorts yrande vattenridå och många bäckar små börjar sippra över tröskeln på vars dörr en sträng husvärd låtit måla med stora bokstäver: Stäng dörren när ni duschar! Sovrummet duger i alla fall ej till badbassäng!

Förskräckt störtar gumman till och skrikande:

- Ska vi nu ha en syndaflod igen, va! smäller hon igen dörren, blir stående med handen på låset, skuldran mot dörren som om hon väntat en fors.

Hennes min är och blir så allvarsam att den knappt längre kan gälla en eventuell liten översvämning. Också släpper hon strax dörrvredet och börjar oroligt tassa av och an, ryckande och slitande i sitt förkläde och tankspritt ordnande ett och annat i rummet. Hon återvänder till dörren och i det hon gläntar lite på den, säger hon:

- Det var så sant det, löjtnanten - min pojke har varit här. Han kommer igen om en liten stund. Hon lyssnar - nickar så åt svaret. Hon börjar åter stöka omkring lite men alltjämt på samma oroliga och tankspridda sätt.

Löjtnanten kommer ut ur badrummet svept i sin rock. Han är rätt betydligt förändrad fast mindre till utseendet än uttrycket. Tjuvpojken, som nyss munhöggs med gumman och räckte ut tungan åt sin egen spegelbild, ser nu nästan hotfullt allvarlig ut. Likvisst söker han stryka bort molnen, då han varsnar den gamla vännens oroliga sidoblickar. Han sätter sig vid rakbordet och begynner toaletten. Gumman kan inte styra sin ängslan. Hon dåttar lite vid husbondens axel och muttrar fram sina frågor. Han svarar lugnande:

- Antagligen kommer sergeanten för att begära order. Vi ha ju manöver om ett par dar.

Det lugnar ju, dock tillfogar gumman för säkerhets skull:

- Visst kan pojken min ha sina svagheter - men det är också hans enda fel.

Inför denna moderliga logik måste löjtnanten dra på smilbandet; han ger sin gamla vän ett par duktiga klappar och aktar icke för rov att stryka sin kind mot hennes.

Vad nu gummans son beträffar så ska vi genast finna att hans eventuella svagheter ej höra till de yttre. Tvärtom är han en ganska ståtlig karl i sina bästa år och av den typ som man med en viss oartighet mot pigor plär kalla pigtjusig. Han står redan utanför sin löjtnants dörr snarare tvungen än hågad att inträda. Tveksamt trycker han på knappen och modern skyndar att öppna. Står han så i giv akt inför sin förman. Löjtnanten går dock förbi honom ut i det yttre rummet, han ger gumman några slantar och ber henne hämta bröd till morgonkaffet. Han har sin lilla

uträkning med det och dröjer i sängkammardörren tills han sett den gamla försvinna i tamburen. Då stänger han sovrumsdörren om sig och sergeanten. En halv sekund senare står gumman vid sagda dörr och lyssnar.

Löjtnanten går bort till ett skåp, låser upp det och tar fram en kassabok eller kladd. Han lägger boken på bordet, sägande:

- Jag befallde sergeanten hit för att vi skulle få vara ostörda. Han slår upp en sida i boken, tar så ett förstoringsglas och låter sin allt annat än muntre sergeant skärskåda vissa siffror. Och han säger: Som sergeanten ser, har här raderats - efter intendentens påstående för cirka femhundra kronor. Och det finns ingen annan än ni, som kan ha gjort det.

Det är att gå rakt på sak. Den »svage» blåser upp sig, tar min och ton, men inför löjtnantens på en gång hotande och föraktfulla blickar brister plötsligt bubblan. Han rycker buttert på axlarna. Nå ja, han måste väl erkänna - han tänkte »lägga igen» - det är inte så gott - man har ju sina frestelser.. * Har man hört på maken! Frestelser! Denna lättsinniga undanflykt upprör löjtnanten i högsta grad. Han får i hållning, i min, i ord ett verkligt moraliskt patos. Frestelser! En bra karl faller inte för några frestelser! Det vill han påstå...

Pang! Upp flyger dörren med fart. Förvånad skyndar löjtnanten ut i salen. Där traskar gumman omkring med sin handduk, dammar och dammar och dammar och varken hör eller ser. Men mitt på golvet upptäcker löjtnanten något som man skulle kunna kalla ett flärdens eller frestelsens altare. På ett bord eller stol har samlats alla de syndens symboler som nyss avslöjats av dagsljuset av en moraliskt upprörd gammal kvinna. Och mitt i det hela tronar den sköna synderskan, den bålde krigaren och det fula svinet - bakom dem sträcker djävulen sniket sina klor - i sanning en symbol att beakta av den syndiga människan, en symbol för djävulen, världen och vårt eget kött...

Löjtnanten ser på altaret och han ser på gumman och åter på altaret och åter på gumman. Så börjar hans kropp skaka av något som liknar hickningar eller den sjösjukes svåra lidanden. Med möda övervinnande dessa kroppsliga svagheter hotar löjtnanten sitt städ med knuten näve och säger:

- Kom det ihåg, Olsson, att lyssnar hon en gång till så - så - så mister hon sina epåletter...

Storögd slår gumman sig för bröstet. Lyssna? Skulle hon ha lyssnat... Nej, nu vill hon bara säga...

Löjtnanten flyr, reglar dörren om sig. I ett hörn med ryggen vänd mot sergeanten söker han återvinna sin andliga jämvikt. Den brottslige betraktar honom i smyg med växande förhoppningar. Löjtnanten är ju full av grin! Ett svagt hopp tändes i hans eget. Men nu vänder sig löjtnanten åter mot honom, allvarlig, sträng, förman i varje tum. Han säger:

- Sergeant, jag kommer att anmäla er för översten såsom varande fullständigt oskicklig till expeditionstjänstgöring.

Den kraftige fyren rycker till och musklerna spännas. Grinet försvann hastigare än det vågat sig fram. Men disciplinen tar ut sin rätt och han står orörlig. Hans förman fortsätter något mindre officiellt:

- Däremot ämnar jag bespara er vida större obehag.

Bristen måste ersättas före klockan tolv och det blir mig inte så lätt att uppdriva pengarna...

Se på tusan! Upp slås åter dörren och in träder den aldrig lyssnande gumman. I den framsträckta handen håller hon ett kärl med guld och i det hon vänder det upp och ned över ett bord säger hon:

- Han kan ju ta spelpotten sen i går avse. Den är smakfullt inlagd och passar för ändamålet.

Säger och vandrar ut.

Löjtnanten krafsar häpen bland sedlarna. Den där lilla spelvinsten hade han verkligen glömt. Han samlar allt i näven och räcker de sammanknövlade sedlarna åt sergeanten. Hälsning. Ut.

Löjtnanten sjunker ner framför spegeln, småskrattande, åter i gott humör. Fortsätter den avbrutna toaletten.

I förstugan samtala mor och son förstulet. Modern är ivrig. Hon vill veta om han tackat ordentligt för välgärningen. Sonen grinar. Skulle han tacka för några hundralappar som herr löjtnanten spelar bort ena kvällen och vinner den andra utan att ens minnas Vilketdera? Eller skulle han tacka därför att han blir rapporterad och diskvalificerad i tjänsten?

Hans otacksamhet upprör modern. Hon ger honom en sittopp. Det är ju lite kränkande för en krigare men sergeanten är en god son. Han kysser gumman på kinden, småflinar lite och säger:

- Mor lilla, ska inte vara orolig. Jag ska nog ha din gullgosse i tacksamt minne. När det erbjuder sig något tillfälle...

En vacker sensommardag - i skogen.

Två flickor - båda något över tonåren - nätta, söta, sommarlantligt enkla i klädsel och pynt - den ena dock klädd med lite koketteri, hennes silkesstrumpor exponeras betydligt mer (bådas äro för resten stoppade) - hon är dessutom livligare, kokettare i sitt sätt, under det att den enklaste av de två också är den allvarligaste.

Och vad ha de för sig? Nå ja, vad har man för sig en sensommardag i djupa skogen? Plockar bär, plockar svamp, skrattar åt en ekorre - är man två flickor så gå munnarna givetvis utan uppehåll. Så även här, särskilt vad den lilla koketten beträffar. I trots därav får hon tid att lägga de flesta bären i munnen, de första i korgen.

Plötsligt och just då hon ska föra ett bär till munnen spärrar hon icke blott upp munnen utan även ögonen och stelnar till. Skogen har genomdallrats av en dov knall! En till, en till. Hon blir rädd.

- Vad är det?

Den andra skrattar.

- Tossa, det är ju bara dunder och brak från manövern.

- Ja, men tänk om de skjuter ner oss! Och nu - vad är det för ett hemskt smatter?

Det kommer närmre. En pluton soldater komma störtande,, de taga betäckning mellan stammarna, de kasta sig ned bakom stenar, de avlossa sina förfärliga gevär, i vilka mycket väl en kvarglömd kula kan tänkas. De se ohyggligt vilda ut, dessa soldater. De ha inte ringaste tycke med de stiliga ynglingar som vandra på stadsgator och kyrkbackar. Den koketta gripes av panik. Som en yr höna flaxar hon av och an framför de framrusande. Kan inte hjälpas, att hon får en knuff här och en där. Den allvarliga står stilla och får alls ingen knuff. Men allvarlig kan man inte längre kalla henne - därtill är hönans olyckor alltför skrattretande. Äntligen tycks den värsta faran överstånden. Den skrämda kastar sig om halsen på siste man i ledet - siste man är väl den sävligaste och beskedligaste, vad gör det då om inte pojken är snarvacker.

- Rädda mig! ber flickan - hennes skrämsel är ingalunda mindre.

Smattret har börjat på nytt. Hemska gestalter dyka upp på avstånd, kanonernas åska dånar allt starkare. Man kunde tro att en hel armé dragit ut för att inringa och förgöra dessa båda stackars flickor. Och hur godmodig den anropade än

ter sig så har han dock intet hjärta. Han gör sig lös och säger grinande:

- I kväll ska jag väl rädda lilla fröken, men först måste en knoga och dö för fosterlandet!

Luffar vidare, svänger på hälen för att kasta en kyss och skubbar. Nu blir den allvarliga förargad, tar kamraten i armen och söker draga henne med sig. Men vad vet hon om krig!

Från ett annat håll kommer en ny hord av vilda män, lägger an, skjuter, stormar vidare. Och där ligger den arma eller snarare sitter - svårt sårad att döma av de vilda klagotjuten. Omöjligt att få henne ur fläcken. Kommer så löjtnanten själv.

- Vad har hänt? frågar han den allvarliga. En olycka? Han kommenderar halt.

- Visst inte, förklarar den allvarliga skamsen, flickan är en höna - se där hela olyckan.

Löjtnanten ler soligt, söker med blicken bland sina män, kommenderar:

- Sergeant Olsson! Konvojera damerna till deras hem. Möter ni fienden så hugg bara ned den rackarn! Och han gör honnör för damerna och sergeanten, gravallvarlig, gör honnör för båda parterna.

Konvojen går. En furir med glimt i ögat frågar:

- Löjtnant, ska sergeanten rapporteras som svårt sårad eller tillfångatagen?

- Först det ena och sen det andra, antar jag! skrattar löjtnant van Loo och sätter åter sina flinande pojkar i stormmarsch.

Även sergeanten marscherar fram mellan de båda damerna, vridande sin ståtliga mustasch. Han sneglar till höger och han sneglar till vänster - ej olik den berömda åsnan mellan hötapparna. Hon till vänster är onekligen den vackraste men hon till höger hänger så hängivet vid hans arm och torkar den blöta lilla nosen mot ärmen allt under det att snyftningarna övergå i en stillsam hicka. Fan vet! tänker sergeanten och snor sin mustasch.

Förgången var en blodig dag...

Om inte blodig så ansträngande. Somliga har det si, somliga har så. Somliga få ligga i lador och mugga sin kommis, andra få bo på herrgårdar. Tvenne ädla räddare ha det nästan bäst, ty en av de bästa gårdarna, Skurbo, har inbjudit dem. Dess ägare, brukspatron Schurner, är just ingen gästfri man men står nu i alla fall själv på trappan och tar fryntligt emot. Han är en storväxt bred man omkring de sextio. Näsan en smula platt, kindknotorna utstående, snarast en mongoltyp. Inte just snarvacker att se på, men som sagt fryntlig, när han nu välkomnar löjtnant van Loo. Sergeanten får ock en hälsning, fast blott en nick. Bredvid husherrn står det lilla offret för krigets vådor. Den nätta dräkten med det lilla förklädet visar att fröken Mimmi är ställets husa. Brukspatron bjuder sin gäst stiga in, men då nu sergeanten en smula underhuggaretafatt gör min av att följa exemplet, säger husets herre tämligen högdraget och bryskt:

- Mimmi, se till att sergeanten får vad han ska ha.

Det går en sky över sergeantens martialiska ansikte men den leende Mimmi tör kunna jaga bort molnet.

I den gammaldags herrgårdssalen står bordet präktigt dukat för tre. En gammal betjänt, skröplig och en smula slö, tycks ska sköta serveringen. På ett särskilt bord stå en rad vinbuteljer, som visar att husets herre sannerligen ej är någon gnidare vad dryckjom beträffar. Bordets tretal kommer van Loo att gissa att han haft äran göra husets dotters bekantskap. Hans förmodan framkallar en grimas i gubbansiktet, någonting mittemellan hånleende och vrede, så brister han i skallande skratt, och då den allvarliga flickan nu inträder, ropar han:

- Helen, han tror du är min dotter! Tja, tja, så går det, när en sextioåring gifter sig med en tjuguåring. Och den muntre åldringen brister åter i skratt, van Loo vet inte riktigt var han är hemma, hans hälsning på husfrun blir en smula brydd och hennes ganska stel. Men den muntre gamle skakar skälmskt finger och fortsätter: Ha, ha, käre löjtnant, ni hade

hoppats på en liten flirt! Ni kan vara lugn, ni ska få den! Min stackars hustru trängtar efter ungdom och kurtis. Vi ska ha en trevlig afton, mina barn!

Den förbryllade van Loo småler pliktskyldigas, likaså unga frun, fast oändligen matt. Så inträder en fullständig stiltje. Husherrn står som om han sökte eller väntade på något, hans blickar glida under halvslutna ögonlock kring rummet. Plötsligt spärras de upp i ursinne. Han har varsnat den gamle betjänten som vid vinbordet förgäves stretar med en hårdkorkad flaska. Husbonden rusar dit, rycker flaskan ur hans hand, knuffar omilt undan gamlingen, som skälvande och med darrande haka söker försvara sig, och överöser honom med ovett, börjar så själv korka upp flaskorna, varvid han vänder sin breda rygg mot gäst och hustru.

Då sker någonting ännu besynnerligare. Fru Helen smyger sig skyggt och snabbt intill van Loo och viskar:

- Försök att kurtisera mig så mycket som möjligt. Bry er inte om, vad jag gör. Kanske får jag tillfälle förklara en annan gång.

Hon drar sig hastigt åt sidan. Gubbhuvudet där borta har långsamt vridits och den glittrande blicken glider över skuldran bort mot de båda unga. Han ler, han ställer från sig vinflaskan och går långsamt bort till de unga, hans hand glider smeksamt över hennes huvud, han säger:

- Bjud nu vår gäst armen och var riktigt artig och glad. Det är inte var dag du har en ung och vacker kavaljer...

Den smeksamma handen glider långsamt över skuldra och arm. Unga frun ler, spasmodiskt, med sammanbitna tänder. Det ser egendomligt ut. Den som stode bakom den ömma gruppen skulle se, hur de smeksamma fingrarna långsamt och stadigt slötos, pressande naglarna in i armen. Men där står bara betjänten och han är kanske för gammal och slö och van att se.

Sanningen att säga har sergeanten denna dag fått den bättre delen. Hans lilla Mimmi har dukat åt honom på prydligaste

vis i en berså, och visserligen uppmanar hon ej till kurtis men - betydligt angenämare! - hon utmanar till kurtis. Och sergeanten är inte sen att upptaga handsken. Löjtnanten får champagne, sergeanten öl - men hur serveras inte detta öl och hur många löften ligga ej på varje bägares botten! Bänken på vilken de båda sitta, är från början ej särdeles stor, men besynnerligt nog tycks den under måltidens lopp växa så att de tomma sidopartierna bli allt längre och längre.

I salen timar ock underliga händelser fast av annat slag. Man har tagit plats vid bordet och värden ses redan mer upptagen av vinet än av gästen. Gästen åter verkar alltjämt en smula stel, sneglar än på värd än på värdinna. Då känner han sin hand förstulet tryckas under bordet, han förstår att det är en signal och kastar loss. Han blir livlig, älskvärd, kurtisant. Värdinnan dricker honom till, efter skålen fattar han hennes hand och kysser den ridderligt och ömt. Värden sitter där och kisar, hans blickar glida oavlåtligt från den ena till den andra. Värdinnans uppsyn blir onådig och hon drar sakta men bestämt undan den kyssta handen. Åter blir den kurtisante kavaljeren fastlåst i sitt bryderi, stelnar till. Men när nu värden tömmer sitt vinglas till sista droppen passar hon på att ge kavaljeren en bedjande blick. Han tar sig en sekund för ögonen. Så går ett ljus upp för honom, svagt men dock! Vad har hon sagt? Han ska inte bry sig om hur hon bär sig åt, bara gå på! Just parollen för en ung militär! Han funderar ett ögonblick, så vänder han sig till värden. Han berättar den komiska scenen i skogen, demonstrerar - paff, paff - skottlossningen, flickans dimpning, hur hon måste lyftas upp - och just detta moment begagnar han för att gripa kring unga frun, trycka henne intill sig, liksom för att lyfta upp henne, stryka henne över kinden för att demonstrera hur tårarna flödade. Demonstrationsobjektet blir alltmera besvärat och gör slutligen en halv åtbörd för att stiga upp och lämna denne alltför närgångne kavaljer. Men nu fattar van Loo galoppen. Förtvivlad över vad han gjort ber han om tillgift med

förnyade handkyssar. Han låtsas till och med att han är lite rusig och vänder sig avundsjukt till den äkta maken. Ack, vad hon är förtjusande, unga frun! Och han betraktar henne som konstkännaren en tavla, inträngande och entusiastiskt. Så fortgår denna egendomliga måltid med husets fru stel till ohövlighet, gästen lätt rusig och förälskad och värden starkt rusig och likväl uppmärksam och lurande som en katt.

Måltiden i bersån åter har fortskridit och utvecklats på fullt tillfredsställande sätt. De första förstulna kyssarna ha växlats. Nu börja de ren bli längre och mera hänsynslösa.

Glömskan av tid och rum faller sakta över paret...

Man har stigit upp från bordet. Brukspatronen står vid fönstret. Nu vinkar han ivrigt och satyriskt leende åt de övriga. Han har upptäckt en eggande scen! Mimmi i sergeantens knä sluten i en hård omfamning.

- Stanna här ni, säger den gamle satyren, så ska ni få se något roligt. Han tar en champagnebutelj, stoppar med skälvande händer tre glas i fickan och skyndar genom en torntrappa direkt ned i parken, han går på tå fast hans steg är något vacklande - då och då kastar han en blick upp mot fönstret, grinar och viftar med flaskan.

I salen vill van Loo lämna fönstret. Nej! Han får inte. De måste stå kvar. Dessutom kan hon nu förklara den egendomliga situationen. Mannen som inte hyser stor lit till hennes trohet och än mindre - säkert med rätta - till hennes kärlek, älskar att då och då sätta henne på ett eller annat prov. Som nu detta: en ung kavaljer inbjudes - kurtiserar han henne och kurtisen besvaras på ett eller annat sätt, nå då är saken klar och följderna bli därefter - kurtiserar han henne inte, stå de båda unga i komplott, ty en ung man kurtiserar alltid; saken är då ännu klarare och följderna ännu starkare - kurtiserar han henne starkt och hon reagerar på samma sätt som i dag, då äntligen sövs hans misstänksamhet och hon får ro till nästa prov. Så ofta förekomma de ej, men när de komma, är de lindrigt sagt spännande. Van Loo stirrar på henneskräckslagen nästan. Och detta tål hon, överger honom inte? Hon svarar honom bäst med sin kropps och sin själs obotliga trötthet. Vad ska hon göra? Vart ska hon gå? Hon har intet hem, ingen släkt, ingen vän. Inför denna hjälplöshet flammar den unge mannens ridderlighet upp, väl ock en öm låga som snabbt tänts av den vackra flickan, men dämpats av hänsyn till hennes ställning. Varför får han inte vara hennes vän? Varför kan hon inte följa honom? Han har själv ingen att hålla av... Hon skakar vemodigt på huvudet, har för länge sen mistat tron på någon som helst lycka.

Satyren har kommit fram till bersån och väckt det kärleksdruckna paret med sitt skratt. Han gratulerar dem till deras lycka! Tösen, först skrämd, lugnar sig snart, men sergeanten är sårad av gubbens flin. Plötsligt upptäcker han något - och nu är det hans tur att skratta. Vad åt? undrar gubben och vänder instinktivt blicken mot huset. Gnistan har tänt blånorna! De båda unga där uppe ha slutits i en lidelsefull omfamning, så bedövande att de icke ens tänka på fönstret. Den gamle står ett ögonblick med gapande mun, så brister han i ett hejdlöst skratt, skrattar tills han tappar både butelj och glas. Men de unga där uppe ser intet, hör intet. Och då nu omfamningen långsamt löses, är den gamle ren på väg uppför trappan. Han stiger in i salen. Han talar lugnt och leende. Han har ingenting sett.

Det ser alltså ut som om aftonen skulle förflyta behagligt. Tyvärr kommer strax därpå befallning från »krigsledningen» att van Loo omedelbart skall infinna sig i högkvarteret för att mottaga instruktioner för en nattmanöver. Återstår således blott att tacka värdfolket och taga avsked. Genom en lycklig slump - eller någonting annat - får de båda unga åter några sekunder för sig själva, så många att han hinner tillviska henne några ömma och tröstande ord. Knappt har han dock lämnat sitt värdfolk, förrän han blir offer för en fruktansvärd oro. Mimmi stjäl sig till ett samtal; hon berättar att

gubben varit vittne till den flyktiga kärleksscenen. Att sergeanten i själva verket lett hans uppmärksamhet till fönstret vet hon icke, men väl vet hon att tortyr av ett eller annat slag väntar hennes stackars matmor - av andlig art säkert, men sannolikt också av kroppslig.

Å ena sidan har han sina order och dessutom omöjligheten att ingripa innan någonting skett, å andra sidan är det honom hart när omöjligt att lämna den lilla stackaren allena med odjuret, helst han själv bär skulden till dess vrede. Vad skall han göra? Motvilligt väljer han en medelväg - befaller sergeanten, som ju redan är inne i situationen, att stanna på gården för att i nödfall ingripa. Så stiger han till häst, lämnar gården.

Där händer i förstone ingenting. I salen befinna sig godsherrn och hans unga fru. Det som först oroar henne är gubbens ovanliga munterhet. Den är inte bullrande. Han sitter i ett hörn av rummet och fnittrar för sig själv under det att hans blickar oavlåtligt hänga vid unga frun. Hon går planlöst av och an sysslande eller låtsande syssla än med ett än med annat. Slutligen härdar hon inte ut längre, hon måste veta orsaken till hans munterhet. Å, säger han godmodigt, han kan inte glömma kärleksscenen. De ungdomarna, de ungdomarna! Hon tror att han syftar på Mimmi och sergeanten, hon försöker att skratta hon också i ett skräckbegär att dela hans sinnesstämning. Han går bort till fönstret och vinkar henne till sig för att riktigt i minnet återkalla den lustiga scenen. Hennes ångest stiger men alltjämt försöker hon le.

- Just så här gick det till, säger han och i det han långsamt drar den stelnande flickkroppen intill sig imiterar han kärlekssoenen mellan henne och van Loo. Så grinar han henne i ansiktet. Ack ja, visst måste ju det vara behagligare än att gå och vänta livet ur en gammal man!

Nu vet hon både vad som har hänt och vad som väntar henne. Han släpper sitt tag och hon drar sig långsamt och

skälvande baklänges. Han nöjer sig tills vidare med att vräka

ut den gamle betjänten, som förut obemärkt sysslat i salen eller rummet bredvid. Så låser han dörrarna och vänder sig långsamt mot sitt offer. Hon står upptryckt mot väggen ur stånd att röra sig.

Nere i vestibulen träffar betjänten Mimmi och sergeanten. Den gamle är översiggiven av medlidande och skräck och nu bestorma han och flickan sergeanten att ingripa. Han gör motvilligt ett försök men återvänder. Dörren är reglad. Ska han kanske bryta sig in? Å nej tack, småler han bittert och försmädligt. Löjtnanten har redan skaffat honom obehag hos hans förmän - nu tänker han inte sätta sig i klistret, därför att löjtnanten behagat kyssa en annans hustru. För resten - vem vet, vad de ha för sig där uppe? De kuttra kanske som två turturduvor eller som han själv och hans lilla Mimmi. Han gör försök till nya smekningar men får plötsligt känna att turturduvan har näbb och klor. Mer än så - hon har också rådighet. Hon ringer i telefon till en banvaktarstuga vid en vägkorsning där van Loo måste fram. Hon har både otur och tur. Ett enormt långt godståg rullar just förbi och banvakten står på sin post utan att höra telefonens signaler. Å andra sidan hindrar detta tåg van Loo att komma fram. Han är utom sig av iver - hoppas kunna återvända till gården samma kväll. När nu äntligen tåget tar slut hör banvakten signalen och skyndar till telefon. Nej, han har inte sett någon ryttare, säger han och lägger ner luren. I detsamma ser han van Loo rida över banan. Han störtar ut.

Under tiden fortsätter den gamle sin lek. Han njuter av sin egen ondska och arbetar långsamt och metodiskt upp sin vrede. Den har redan fått ett och annat kroppsligt uttryck, men åskådaren kan gott förstå, att det blott rör sig om preludier. Ännu är han sin vredes herre. Vad skall hända, när vreden helt fått makten?

I sin ångest ändrar nu Mimmi taktik. Hon stöter inte längre bort sin älskare, hon överhopar honom med smekningar och böner. Det tar visserligen bättre skruv men alla må veta att

han är nödbedd och att han tar grundligt i förskott, av vad som skall bliva hans bragds lön. Flickan har fått honom in i torntrappan - den enda väg till övre våningen som husherrn kanske ej stängt. Det är en tämligen brant vindeltrappa med en avsats på mitten. Här hejdar den oridderlige riddersmannen sin påskynderska. Han är lika villig att smekas som ovillig att hjälpa och raka motsatsen är förhållandet med henne. Under det att här en sista strid utkämpas blir plötsligt den bålde riddersmannens hjälp och betydelse till intet. Van Loo har anlänt! Betjänten tar emot honom och han skyndar in i torntrappan just lagom för att avbryta de okära smekningarna. Flickan och van Loo skynda uppför trappan, lämnande sergeanten slokörad och förargad kvar på avsatsen. Dörren där uppe är reglad. Flickan knackar på, gubben frågar:

- Vem där?

Flickan svarar:

- Jag.

Gubben reglar upp och gläntar. Vad vill hon? Då rycker van Loo upp dörren på vid gavel. Flickan skyndar förbi den gamle som först häpen, så ursinnig ställer sig i vägen för löjtnanten. Det blir en kort tvist, så en brottning. Den unge tar den gamle i kragen, slungar honom nedåt trappan och skyndar genom salen in i ett inre rum där Mimmi storgråtande står med sin stackars matmor i famn. Hennes kläder äro i oordning och delvis sönderrivna; hon är utpinad och uttröttad men hon fäller inte en tår.

Sergeanten åter möter nu sitt öde. Som han nyss stod där i trappavsatsen, förbittrad och skamsen, kommer gubben halvt tumlande, halvt ramlande nedför den övre trappan och skulle väl fallit om inte sergeanten huggit tag i honom. Denna instinktiva hjälpsamhet missförstår gubben totalt. Huvudyr och ursinnig tror han sig kanske i den uniformsklädde se löjtnanten eller i varje fall dennes hejduk. Hans raseri stegras till det yttersta, han griper sin hjälpare i strupen och det uppstår en kamp betydligt våldsammare och hätskare än den förra.

Trots skillnaden i ålder måste sergeanten uppbjuda alla sina krafter för att komma loss det kvävande greppet och slunga angriparen ifrån sig. Och det tumlande fall, som han nyss hejdade ger han nu själv en vida kraftigare fortsättning. Han hämtar andan några ögonblick, så blir han orolig, skyndar utför trappan - där nere ligger den

gamle, livlös. I detsamma kommer betjänten utifrån och finner sergeanten lutad över den döde. Det är också betjänten som tillkallar van Loo. Hans bestörtning är icke mindre och likväl verkar han mera sansad än sergeanten, som förvirrad stammar:

- Ren olyckshändelse - jag stod ute på gården - han måste ha snävat...

Löjtnanten skakar på huvudet.

- Nej, ingen olyckshändelse.

Ännu mera upprörd börjar sergeanten bedyra sin oskuld. Onödigt. Löjtnanten säger:

- Ni behöver inte befara några misstankar. Det var jag som slungade honom utför trappan.

Dystra natt! - den unga änkans sorg och förtvivlan har inga gränser. Verkligen? Sörjer hon vidundret? Ack nej, det vore för mycket begärt. Snarare och hur hemskt det än kan synas sörjer hon hans baneman. Löjtnanten är orubblig i beslutet att angiva sig själv. Ingen annan lär göra det. Alltså skall hela hans liv skövlas därför att han skyndat henne till hjälp. Ännu några minuter före upptäckten av olyckan hade de båda unga funnit en lösning av det svåra problemet - hennes befrielse. De skulle rymma, framtvinga skilsmässa, gifta sig. Och nu - omöjligt. Den levande hade varit ett svårt hinder - den döde ett oöverkomligt. Det inser också hon och dock - mellan att avstå från lyckan och att fördärva hela hans liv är ju ett svalg! Men ingenting hjälper. Hans beslut är oryggligt. I sin nöd flyr hon till sergeanten, som i rummet bredvid grubblande lyssnar till deras samtal. Kan inte han förmå van Loo att avstå från sitt beslut? Han skakar på huvudet. Likvisst tycker hon sig skymta en viss tvekan. Då mångdubblar hoppet ivern, hon slår armarna kring hans hals, hon bönfaller. Nåväl - han ska göra vad han kan, men han vill vara ensam med sin förman. Han stiger alltså in till van Loo som sitter där tungsint med huvudet stött i handen. Och sergeanten lägger handen på hans axel och säger:

- Löjtnant, ni var hygglig mot mig, när jag hade begått en liten dumhet, i gengäld skall jag hindra er från att begå ett vida större brott.

Löjtnanten stirrar på honom under rynkade bryn.

- Brott?

- Just brott!

Om han anger sig så får inte han utan hans olyckliga väninna det svåraste straffet. Ingen domare kommer att döma henne men väl den kära nästan. Se där går hon som lockade sin unge älskare att dräpa den gamle! Det bleve refrängen i hela hennes liv! Nu är det blott tre, som veta att han har skuld i saken: hon och de båda. Anger han sig, kommer hon att bli ett lätt byte för förste bäste skandalskrivare eller utpressare. Det hårdaste straffet blir ingalunda hans utan hennes. Hur kan han förlika den handlingen med sitt ömma samvete?

Sergeanten kommer ut i det andra rummet där den unga kvinnan väntar i spänning. Han är lugn och överlägsen, småler nära nog. Genom den öppna dörren ser hon van Loo. Han sitter nästan sammansjunken med ansiktet i händerna. Sergeanten fattar hennes händer och nickar lugnande. Allt kommer nog att ordna sig. Han stryker smeksamt hennes händer.

Löjtnant Sten van Loo har tagit avsked. De mera initierade kunna lätt gissa varför. Vid stora höstmanövern uteblev han helt simpelt från en viktig nattövning. Oerhört! Följden blev givetvis arrest och en hejdundrande skrapa. Men nu är det så att bortskämda och oberoende unga män ha svårt att smälta skrapor - se där varför han tagit avsked.

Emellertid tycks han inte ha gjort det med lätt hjärta. Den gladlynte, spjuveraktige unge mannen har blivit allvarlig, nästan melankolisk. Inte minst nu då han - civilklädd - lämnar kasernea efter att ha tagit farväl av kamraterna, Den siste han träffar är sergeanten. Han skakar hand med honom och de båda männen se varandra in i ögonen. Så sänker sergeanten blicken. Så säger löjtnanten:

- Det är väl knappt troligt att vi träffas mer. Jag ger mig ut på irrfärder - alldeles som salig Kain i tiden - eller osalig måste man väl säga.

Han går men efter några steg stannar han, vänder:

- Sergeant, säger han och småler - hur var det - kärade ni inte ner er där borta - ni vet...

Sergeanten lyfter blicken från marken och ser honom åter in i ögonen, nickar, men ler icke.

- Nå ja, fortsätter löjtnanten och ler nu inte heller han, skulle ni återvända till trakten så kan ni ju berätta för vänner och bekanta att jag givit mig ut på långfärder.

Sergeanten gör honnör och svarar avmätt:

- Ska ske, löjtnanten.

Så skils de.

Och se - sergeanten håller sitt löfte! En senhöstdag kör han upp på gårdsplanen. Han är civilklädd. Och vem tar emot honom om inte Mimmi! Någon liten klockarkärlek tycks sitta kvar i flickhjärtat och det skulle nog inte vilja mycket till för att armarna skulle slås kring hans hals. Men det lilla som behövdes kommer inte alls. Han betraktar henne ytterst kyligt och högdraget, frågar om hennes nåd tar emot. Flickan stirrar häpen och snopen på honom.

Hennes nåd promenerar i parken. Hennes sorgdräkt stämmer rätt väl med höststämningen utom henne och inom henne, Nu lyser hon upp nästan som Mimmi - vid åsynen av den forne gästen. Kommer han med hälsning från en viss annan gäst? Visst gör han. Men hälsar först på det allra ridderligaste, ja, på ett nästan för hjärtligt sätt. Hon tänker inte stort därpå - nyfiken efter nyheter som hon är - men den

enda han bringar gör henne förstämd, djupt förstämd. Den andre gästen har lämnat landet, han kommer sannolikt ej mer igen. Sergeanten granskar henne förstulet och ju mer hon mörknar, desto mer mörknar han eller snarare sagt hårdnar. Och han säger:

- Kanske är det tryggast för van Loo att icke återvända.

Hon spritter till.

- Tryggast? Vad hotar honom? Vem?

Han svarar:

- Ingen och intet - så länge ni och jag äro eniga om att skydda honom...

Före detta löjtnant van Loo kommer gående på en storstadsgata. Hans dräkt antyder mannen som vistats i tropikerna, åtminstone som varit långt borta men som återkommit till en trivsam plats. Hans min är en smula trött, lite blasé, men dock intresserad. Han flanerar och insnärjes så småningom i en reklamkakafoni av häpnadsväckande dimensioner. Att börja med blir han smått förargad över att inte få gå i fred,, så småningom blir han nervös och förbannad. En stor skylt på hjul stänger hans väg - massor med reklamlappar komma flygande från ett aeroplan och han står som i snöfall bland lapparna. En av dem tar han och läser. Ur gatan öppnas en liten lucka mittför hans fötter och reklamlappar blåsa honom i ansiktet ur luckan - en pojke gastar och skriker och tvingar honom att ta en lapp med mera. Samtliga lappar, ljusreklamer, skyltar annonsera en ny jättefilm av hitintills oanad prakt och glans. Den heter CRIMINAL LOVE och går där och där. Plötsligt står van Loo framför en praktfullt upplyst biograflokal. CRIMINAL LOVE lyser med stora bokstäver över fasaden. Nå så i Guds namn då, så ska han väl se på den omskrivna filmen. Han köper en biljett och går in.

En ståtlig lokal, mycket folk, van Loo sätter sig på en ytterplats vid mittgången och väntar.

På vita duken visas först en högst vanlig journal. Några

sportbilder, eller annat. Så står en text: Badliv vid Rivieran. En glad gruppbild från den soliga plagen. Mycket

folk, mycket gummiléksaker, en grupp i närbild, glada herrar och damer. Närbilder av en gammal komisk dam, närbild av en ung skön dam. Hon sitter i en badstol och leker tankspridd med sitt parasoll. Det är som om hon inte visste att någon knäppte henne. Hon är en liten smula vemodig. Då hon lyfter sitt huvud i det hon uppmärksammat fotografen som knäpper henne igenkänna vi Helen.

Van Loo sitter på sin plats i salongen och stirrar först lugnt häpet på bilden. Så kisar han lite med ögonen och böjer sig framåt som ville han se bättre. Jo, det kan inte vara något misstag. Det är hon. Han blir en liten smula upprörd. Sätter sig åter till rätta i stolen, men blicken glider från vita duken ner i knät.

De personer som sitta omkring honom ha sina blickar fästade på duken. De skratta gott. Men van Loo varken hör eller ser. Han sitter kvar en stund ännu men reser sig så upp för att gå. Han står på mittgången med ryggen mot vita duken just då den stora schlagerns titel i stora bokstäver lyser i regnbågsform på duken och omger honom som en jättegloria. Så lämnar han lokalen just då filmen börjar.

- - -

Solen bäddar på plagen. Det stora badhotellet har fått nya gäster. I dess vestibul står van Loo omgiven av sina reseffekter och skriver sitt namn i hotellboken. Ser så efter att boyen tar hans saker. Själv går han ut och ner mot stranden, Han slår sig ner på en liten bevuxen sandkulle för att iakttaga de badande och promenerande.

En gammal dam kommer ur hotellet följd av en betjänt som bär en fältstol. Gumman är ganska utpyntad eller också är det hennes tafatta och lustiga sätt som sticker oss i ögonen. Van Loo hinner inte se henne innan hon gått förbi, men betjänten som kommer efter ser han. Han förefaller bekant. Säkert har han sett honom förr, men vet varken när eller var.

Och i vattenbrynet leka barn och vuxna med gummibollar och gummidjur, föga simning och mycken kurtis. En ung dam är särskilt uppvaktad av kavaljererna. Van Loo låter kikarn gå från grupp till grupp, men när den hunnit till den unga damen tvärstannar den. Han håller den länge framför ögat. Så låter han den långsamt sjunka. Ett svagt, försmädligt löje tänds och slocknar. Han vänder på huvudet åt det håll betjänten gick. Nu vet han vem han är - den kujonerade gamle betjänten från herrgården.

Ty, den glada damen på stranden är ingen annan än hans dystra och förgrämda lilla väninna Helen. Det glada sällskapet drar sig uppåt stranden på väg till hotellet. Hon kommer med en ung herre vid sin sida. Det ser rätt förtroligt ut. En man nummer två kanske, eller en älskare, tänker van Loo där han sitter kvar på sin lilla kulle och väntar på vad som skall ske. Han beslutar sig för att gå innan hon sett honom - men det gör hon tydligen just nu. Hon hajar till ett ögonblick, fortsätter lugnt sin väg framåt och van Loo står kvar. Han vet inte rätt om han skall hälsa eller ej. Det kanske inte är angenämt för den glada unga änkan att bli påmind om den tragiska händelsen eller den kortvariga amouren som slutade så dystert. Han för handen mot hatten men låter den sjunka. Hon blir själv den avgörande. Hon har betraktat honom oavvänt, men när hon kommer på hälsningshåll vänder hon sig helt åt sin kavaljer och är fullt upptagen av sin flirt. När hon gått ett steg förbi van Loo stannar hon helt omotiverat ett ögonblick och säger till sin kavaljer:

- Tyvärr är jag upptagen hela eftermiddagen - jag skall träffa en mycket kär vän.

Van Loo tar det nästan som en pik åt honom. Vänner tycks hon inte sakna, tänker han, och småler en smula beskt och melankoliskt. Han går flanerande utmed stranden, ensam i folkvimlet. Äldre människor sitta och titta på de yngres vattenlek. Där sitter bland många andra den utpyntade damen. Van Loo passerar tätt bakom hennes uppspända parasoll. Men han

är inte nyfiken. Har annat att tänka på och går förbi utan att bliva bemärkt.

Under tiden har fru Helen, alltjämt svept i sin badkappa, noggrant studerat hotellets rumstavla med dess innehavares namn. Hon stiger så fram till portierlogen och får sin post ooh sin nyckel. Hon bryter långsamt ett brev stående vid själva disken och så nära nyckelhållaren som möjligt. Då portiern ett ögonblick vänder sig bort sträcker hon sig fram över disken och tar hastigt ännu en nyckel från hyllan. Så stiger hon in i hissen.

Strax därefter kommer van Loo in i vestibulen. Han vänder sig till portiern och säger att han reser redan samma kväll. Så ser han efter sin nyckel som inte hänger på hyllan, letar i fickan, besynnerligt, den måtte sitta i dörren. Går in i hissen.

Mycket riktigt, nyckeln sitter i dörren och van Loo stiger in.

I ett hörn av rummet står Helen i spänd väntan. Så snart van Loo stängt dörren om sig går hon fram mot honom och slår sina armar om hans hals och kysser honom ömt och länge. Hon är fullkomligt lugn, en liten smula bitter. Van Loo är överraskad men lugn även han. Hur skall han fatta detta? Vad betyder detta? Helen säger honom saker som kommer honom att häpna först, grubbla sedan. Helen tigger och ber honom om att resa genast innan hennes man får se honom. Hennes man? Är hon då omgift? och varför skulle han inte få råka honom? Därför att han kan störta dem båda i fördärvet och hennes offer - allt vad hon gjort för hans skull under dessa år - bliva till ingen glädje eller nytta. Offer? Van Loo förstår ingenting. Helen är lycklig över att ha fått göra detta offer, men hon vill inte ha gjort det förgäves. Det bränner en smula i hennes ögon och kinder då hon säger honom det och för att han skall till fullo förstå drar hon honom med sig fram till fönstret för att van Loo skall få se vem som är hennes man.

På tennisbanan utanför hotellet och nedanför van Loos

fönster spela fyra herrar. Den ene är sergeant Olsson, och det är honom som kameran visar oss i storbild.

Den gamla utpyntade damen har tydligen gripits av ett lindrigt vanvett. Hon irrar omkring bland badgästerna fast uteslutande de manliga, och lornjetterar dem närgånget i ansiktet för att strax därpå med uttryck av besvikelse och förakt vända sig bort och ila till nästa offer.

Det skymmer ren då hennes son, före detta sergeanten, i sällskap med sina spelkamrater kommer upp på hotellets terrass och slår sig ner vid ett färdigdukat tebord.

Gumman letar nu bland herrarna vid borden på terrassen och hamnar vid sonens bord, där hon äntligen förklarar sitt egendomliga uppförande. Hon berättar överlycklig att betjänten sagt att hennes älskade gullgosse van Loo skulle finnas på platsen.

- Har du inte hört det? Är du inte glad att få råka honom? Ack, var kan han hålla hus? Och gumman tullrar vidare och fortsätter sitt energiska letande.

Sergeanten har tydligen ingenting hört och hans glädje visar sig vara synnerligen minimal. Ja, han förefaller att bli nervös, så nervös att han inte längre kan sitta kvar vid bordet utan ursäktar sig hos kamraterna och går sin väg in i hotellet.

I det mindre rummet i van Loos dubblett står han och Helen i en lyssnande ställning. Någon har knackat på det yttre rummets dörr och någon stiger in utan att vänta på svar. Helen stannar i det inre rummet men van Loo går mot dörren till det yttre rummet.

Sergeanten står mitt i rummet och de båda herrarna mötas. Man kan inte säga att mötet är vidare hjärtligt. Snarare dovt morrande, åtminstone från sergeantens sida. Han uppmanar van Loo att genast lämna platsen utan att försöka få tala med Helen. I annat fall tänker han inte låta hindra sig i att låta rättvisan ha sin gång. Han är än så länge hövlig, lugn och en smula överlägset kall. Van Loo ser betänksam ut.

- Jassa, det menar du! Du tror att du har mig fast. Men

du skrämmer mig inte med hot om angivelse. Och vad Helen angår så - stig ut, Helen, jag ber.

Helen kommer ut i det yttre rummet. Hon är upprörd över mannens hot. Förskräckt vid tanken på att han skall sätta det i verket. Hennes offer skulle då ha varit förgäves. Tanken pinar henne.

Sergeantens hövliga lugn är bortdunstat. Så snart han får se Helen brusar hans ilska upp. Han hotar van Loo kraftigare än tillförne. Van Loo tar det med absolut lugn.

- Var så god och ange mig. Gärna det, men Helen släpper jag inte ifrån mig mera.

Då han tar Helen försvarande i sina armar rusar sergeanten på dörren.

Gumman sitter på terrassen och sörplar i sig en glassportion. Hon är trött av allt letandet och dricker kaffe till glassen. Nedanför terrassen sysslar betjänten med badattiraljer. I dörren till hotellet kommer van Loo. Han ser ledsen och nervös ut. Tänker gå rakt över terrassen ut i parken. Men hejdas av ett rop och ser sig omkring.

Vid bordet där hon suttit står nu gumman med utbredda armar och strålande min. Äntligen får hon omfamna sin älskling. Hon kan inte vänta till dess han lotsat sig fram mellan borden till det där hon står, utan hon galopperar i kort galopp honom till mötes, fullkomligt obekymrad om alla de knuffar hon utdelar till höger och vänster. Och sedan de dansat runt ett par bord för att nå varandra smaska de äntligen samman till stor häpnad och ej ringa munterhet för societen.

Gumman vill inte bli utskrattad, hon vill i lugn och ro tala med sin lille löjtnant. Hon tar honom under armen och de gå över terrassen ner mot parken. Alldeles nedanför terrassen, och strax intill den plats där betjänten sysslar står en bänk. Där slå de sig ner. Van Loo är sig lik från förr, tjuvpojke och öm mot sin gamla väninna. Gumman berättar och berättar! Van Loo börjar bli intresserad. Vad är det hon berättar? Jo, att sonens äktenskap alls inte är lyckligt. Inte kunde det bli

någon lycka i det äktenskapet inte. Hon ser sig om ifall någon lyssnar, viskar sedan i hans öra:

- Det sas att det var en olyckshändelse, men inte riktigt ändå. Johan har talat om hur det gick till, men bara för mig, det förstås! Se han råkade få se när det skedde!

Van Loo är idel ögon och öron men behärskar sig fullkomligt inför gumman. Han förstår inte till fullo, han ville gärna tala med betjänten.

- Gör det, säger gumman, men för all del - inte ett ord till Helen eller till hennes man, ty de veta ingenting om.

Van Loo vinkar till sig betjänten och går i hans sällskap framåt en av parkens gångar.

Sergeanten och Helen i sitt rum. Sergeanten packar. Har dragit fram koffertar och grejor ur skåp och lådor. Han vill att de genast skola lämna hotellet. Han vill inte vara med i den skandal som säkert blir en följd av att van Loo stannar. Helen sitter fullkomligt apatisk på en stol vid fönstret. Hon rör inte ett finger. Men då mannen tar några av hennes kläder ur ett skåp springer hon upp och rycker dem ur hans hand. Hon tänker inte lämna hotellet. Hon tänker inte lämna van Loo i sticket. Mannen kan ju resa, han, hon blir i alla fall kvar.

Sergeanten mister nu tålamodet i rätt hög grad. Han blir aldrig brutal mot henne som den förra mannen, men han tuggar sin ilska mellan sammanbitna tänder. Dock förefaller det som om han i det längsta ville behärska sig, i tro att på så sätt kunna förmå Helen att följa sig. Men ju ivrigare han blir desto lugnare och bestämdare blir hon.

Scenen avbrytes genom att van Loo utan föregående knackning stiger in i rummet. Efter honom följer betjänten. Van Loo förefaller strålande glad. Nästan uppsluppen.

- Nej se, packningen i full gång. Utmärkt! Men ett litet misstag är begånget, Helens tillhörigheter skall ej sammanblandas med mannens.

Betjänten får order att skilja sakerna åt och att ordentligt packa ihop vad som tillhör Helen.

Sergeanten stirrar fullkomligt bragt ur gängorna. Han står som en slägga som sakta sättes i gungning. Till slut finner han van Loos raljeri väl oförskämt och gör min av att vilja kasta ut honom. Men hejdas av en allt annat än raljerande van Loo.

- Stopp, om jag får be! Jag har någonting rätt intressant att säga er.

Och han säger något som kommer sergeanten att tappa dragen. För att han skall bli fullt övertygad om sanningen i vad van Loo säger ger denne betjänten en uppmaning att berätta vad han sett.

Sergeanten och van Loo stå bredvid varandra och lyssna till vad betjänten, som står alldeles intill dem men något

på sidan, har att säga. Helen är ej i bilden.

Nu framträder, framför de tre männen, spiraltrappan från herrgården, funt tydlig men så genomskinlig att vi genom den kunna följa de tre männens spel. I trappans avsats står sergeanten, kroppen kommer rullande, brottningen och sergeantens rörelse då han slungade godsherrn vidare. Och i dörren nedanför trappan står betjänten fullt synlig för oss men ej för sergeanten. Då sergeanten i rummet fått höra att han är avslöjad gör han en starkt överraskad rörelse - och trappan försvinner. Betjänten slutar att tala och drar sig tillbaka till sin packning. Van Loo står med huvudet högt då sergeanten däremot böjer sitt i hopplös resignation.

I ett av rummets hörn står Helen med varje nerv på spänn. Hon har hört alltsammans och hon håller nu sin blick stadigt fäst på van Loo. Han betraktar henne en smula pojkaktigt triumferande, nickar och säger:

- Skynda dig nu, Helen, med packningen. Vårt tåg går om en timme. Så gör han min av att gå, men kommer inte långt, ty dörren slås upp och gumman gör en strålande glad entré. Hon ser sina båda pojkar stående bredvid varandra och antar att de nu som i gamla dar äro de bästa vänner i världen. Hon sluter dem båda i sin famn, dunkar dem på ryggarna, klappar

så den enes kind med ena handen och den andres med den andra i det hon säger en smula sturskt:

- Vår Herre får allt till sist ha gehör för vad en klok gammal kärring säger. För alla de gånger jag bett honom att mina båda pojkar skulle få förbli vänner hela livet igenom.

Van Loo har svårt att dölja ett litet ironiskt leende. Men så tar han gummans huvud mellan sina händer, smeker hennes kind och ger henne en ärligt menad öm kyss.

Bakom gummans rygg ger van Loo ett tecken åt betjänten att följa sig och till Helen gör han ett tecken att hon ingenting skall säga, men komma efter så fort hon kan. Hon nickar god mening.

Och så går han.

Taormina, februari 1923. EN HISTORIA FRÅN SICILIEN

I.

Mittpå gården stångas en femårig pys med en killing; än rår pysen, än killingen. Eljes råder frid. Vårsolen steker gårdens lerplattor. I ena hörnet ryker en gödselhög, hönor krafsa i den, svin har valt den till sovplats. Det är en stor gård. Sju välvda öppningar leda in till boningsrum, gångar, visthus, stall. Alla lika mörka. En åttonde ljusare och större leder till en inre och mindre gård. Den överskuggas av en orange, rik på frukter och blommor. Under trädet röra sig behagfullt och stilla fem flickor, plocka de vita blommorna, de mörka bladen, fästa dem i kransar vid vita slöjor, en stor slöja och en praktfull krans åt Santa Agata, mindre åt dem själva. De äro skälmska och glada men tysta. De varna varandra, lägga finger på mun. Det betyder olycka att tala då helgonets krans bindes. Den, som det gör blir offer för olycklig kärlek. Och icke blott hon själv - hela hennes släkt skall lida för hennes skull. Det är dagen före Santa Agatas fest och de fem skola uppbära helgonets slöja i processionen. En av dem - den smidiga, livliga, illpariga, mörka - är Carmela Potenzano.

Släkten Potenzano är gammal på gården. En gång för många hundra år sen bröt don Carlo d'Arragona lans med en riddare och blev sårad. Varken lekman eller clerk rådde bota såret. Då tillkallades en bonde från Rocca Caprea, en viss Ruggiero Potenzano. Han vätte sina fingrar med spott, vidrörde såret och det läktes. Den förmågan fick en Potenzano sig förlänad av S. Antonius Eremiten, vars sår han förbundit och helat; sen dess har det i varje släktled funnits en medlem av familjen, alltid en man, med förmåga att hela mindre sår

och skador genom att beröra dem. Så har det varit och så är det, ty på Sicilien är och förblir, vad som en gång har varit. I våra dagar har åter en Ruggiero förmågan. Han är ett par och tjugu år och bror till Carmela.

Som tack för bot förlänade don Carlo bonden en gård på sitt storgods Rocca Caprea, och än mer - gjorde honom

till hela godsets förvaltars. Hans ättlingar, hertigarna av Terranuova, har hållit förläningen vid makt. I fyrahundra år har släkten Potenzano förvaltat Rocca Caprea. För närvarande heter förvaltaren Tonio Potenzano, den satte, bredskuldrige, djärve, häftige Tonio, Ruggieros kusin. Han har namnet och gör gagnet men makten har han näppeligen, ty ännu lever farfar Torriddu och farmor Maruzza.

Se vi nu närmre på den solstekta gården där pilten och killingen stångas och försöka vi genomtränga mörkret i de sju öppningarna, finna vi att i var och en av dem sitter en gumma, den ena äldre och skröpligare än den andra. Ibland sticka de fram sina grårufsiga huvuden, just som snigeln sitt ur snäckan, och kasta en blick över gårdens. Gammal släkt är rik på släktingar, mostrar och fastrar, mormorssystrar och farfarskusiner. Ingen är sysslolös. Här sitter en med sländan i sin lyftade vänstra hand, låter med den högra spindeln stiga och sjunka; där åter kramas vasslan ur nytjärnat smör av ej alltför vältvagna gumhänder; i en tredje ports skymning står en pyssling med huvudet i gummans knä, löskas med nit och vana under det att ett par andra småttingar åskåda med intresse och vänta sin tur; genom den fjärde stiga vi in i själva köket. I dess bortre ända under fönstergluggarna står det långa matbordet, i den främre ej långt från dörren spisen med fyra eldbäcken. En kvinna, vid pass fyrtio år men redan åldrad i möda och barnsängar, gräddar risplättar till Santa Agatas fest. Det är änkan Potenzano, Ruggieros och Carmelas mor. En tolv års flicka sköter fläkten. Men de äro sannerligen ej allena. Bakom flickan står en rädda småttingar på lur och kring kvinnans fötter trängas griskultingar och

hundvalpar. Hon föser undan dem - förgäves. Och då hon åter vänder sig mot spisen, ser hon hur flickan med flinka, smutsiga tassar griper i högen av gräddade plättar och smusslar dem till ivrigt gripande små händer. Och hon slår flickan över tassarna och åter tränga valpar och kuttingar fram och hon föser bort dem och åter äro de flinka tassarna i verksamhet. Då tryter tålamodet den beskedliga kvinnan, hon griper en kvast och börjar sopa sitt kök...

Ut på gården strömmar hopen av ungar, valpar, kuttingar, skrikande av rädsla, smärta och triumf - mest det sista, ty var och en har sitt rov och slåss därom med de andra. Strax väcks allt liv i gården, svinen vältra sig ned från gödselhögen, hönorna flaxa, tuppen gal, katter kila skrämda kors och tvärs, ur ladugården komma en tropp ankor följda av getter, en åsna sticker huvudet ut genom gluggen betraktande den tumlande hopen på gården. Och ur de svarta hålorna stiga gummorna fram, dock blott ett steg eller två, höja patetiskt sina armar, banna och förmana. Fruktlöst. Tumultet stiger. Genom porten, som leder till landsvägen, kommer nu en bredskuldrad man, Tonio Potenzano, förvaltaren. Han vandrar med tunga, stadiga steg fram över gården. Tumultet tycks han ej märka men kommer någon i hans väg knuffas eller sparkas han undan, försvinner i köket. Och tumultet fortfar, allt under det att flickorna vid orangeträdet stilla och behagfullt binda sina kransar, småle och drömma. Då stiger en av gummorna fram på gården och med ännu mera patetisk åtbörd ropar hon:

- Nu stilla er, barn! Farfar Torriddu kommer...

De skriande munnarna slutas, hopen upplöses, stillsamt smyga de små, följda av valpar och killingar in i de svarta hålorna, svinen och hönsen återvända till gödselstacken. Kvar blir en och annan kulting och valp samt, mittpå gården, pysen som stångades med killingen. Han sitter där och gråter bitterligen, suger blod av sin hand som skadats i tumultet. Genom landsvägsporten kommer farfar Torriddu ridande sidledes på en åsna. Trots vårsolen är han svept i en svart kappa

ända upp till hakan, på hjässan en luva av svart ullfritt skinn neddragen över öronen. Mellan kappa och luva framträder ett urgammalt, skarpt ansikte, stelt, uttryckslöst, över axeln bär han en skära och där han nu steg för steg rider långsamt fram kan han likna Döden själv eller urbilden av livets sista årstid. Han aktar varken på den gråtande pysen eller på de skygga hälsningarna från gummorna, som nu åter draga sig in i sina hålor. Han glider ned från sin åsna och djuret stiger självmant in i stallet. Gubben följer. Över stalldörren står en liten madonnabild. Gubben ställer från sig skäran vid muren, korsar sig inför bilden och stiger in i stallet.

Genom landsvägsporten komma sju eller åtta män, gamla, medelålders, unga. Alla bära de skaror eller hackor, som de ställa bredvid gubbens. En och annan korsar sig inför madonnan. Så upptäcka de flickorna under orangen, skratta, viska, bestämma sig för att nojsa, stiga in på den mindre gården - alla utom en. Han hejdas av

pysen, som springer emot honom med uppräckt hand, visar det ej särdeles skrämmande såret och ropar patetiskt:

- Ruggiero, hjälp! Jag förblöder!

Ruggiero Potenzano skrattar, han lyfter upp pysen på armen, betraktar såret, blåser på. Därmed är den lille ej nöjd. Då väter han på fingrarna och bestryker såret. Den lille följer med iver proceduren men plötsligt tyr han sig skrämd intill Ruggiero. Det är dock endast farfar Torriddu som långsamt går dem förbi, stiger in i köket.

Vid orangen har karlarna börjat nojsa med de stumma flickorna. Det gäller att få dem att tala eller åtminstone skratta. Men gravallvarliga och smidiga undvika de kittlande fingrar och stoppa till öronen för lustiga skämt. Hart när byts skämtet i allvar. En av de yngre männen har antastat Carmela med sitt raljeri. Då träder plötsligt och våldsamt en annan ungdom emellan, han är tämligen liten men kraftigt byggd och under breda, svarta ögonbryn tindra hetsiga ögon. Som två tuppar stå de mot varandra och högerhänderna smyga

sig bakåt till knivfästet. Men antastaren tar reson, skrattar, rymmer fältet och gör rätt däri. Ty Luigi är Carmelas fästman och ej hågad för skämt. Rivalen kvitt småler han mot Carmela och hon svarar.

Men i köket sitta vid bordet farfar Torriddu och Tonio, förvaltaren, mittemot varandra, sleva ur samma skål, tysta. Så resa de sig på en gång, korsa sig och gå mot en liten dörr i bakgrunden. Farfar öppnar dörren, Tonio tar av sig mössan. De stiga in i en kammare, stänga dörren. Vid elden står som förut änkan Potenzano och hos henne Ruggiero, sonen. Men knappt har dörren stängts, förrän änkan snabbt smyger sig fram till den, lyssnar. Ruggiero ser förvånad efter modern, men alldeles som nyss barnen så lockas nu han av plättarna, sneglar mot den lyssnande modern, smugglar finurligt plätt efter plätt i mun, tuggar för tu...

Kammaren i vilken de båda stigit in är ej stor och fylles nästan helt av en väldig tvåmanssäng med otroligt svällande bolstrar. I bolstrarna ligger en gammal, gammal gumma - ögonen slutna, ansiktet orörligt som en döds ansikte. Farfar och Tonio stå vid sängen och betrakta henne och Tonio vrider oroligt sin mössa. Slutligen säger han:

- Farmor Maruzza, en olycka väntar oss. Vår husbonde tänker lämna staden och återvända hit till Rocca Caprea.

Den gamla förblir stilla med slutna ögon men läpparna röra sig och hon svarar:

- I sex år var han borta och sex gånger om året har det ryktats att han skulle återvända. Låt sorgen vänta men håll din port på glänta.

Då vrider Tonio än mera försagd sin mössa och säger:

- Farmor Maruzza, det givs ingen undanflykt. Hertigen kommer ren i morgon och med honom sonen och dottern och gäster dessutom. Kanske stannar han en månad, kanske ett år.

Nu slår farmor upp ögonlocken och blottar ett par mörka, alltjämt glänsande ögon. Hon ser på farfar och han nickar sakta. Hon sätter sig upp och säger:

- Så vill jag stiga upp. Illa anstår det tjänaren att vila då husbonden kommer.

Detta sker i kammaren men i köket har änkan Potenzano återvänt till sin son och förtäljer honom nyheten med samma försagdhet hon som Tonio. Det kan Ruggiero inte förstå och han spörjer:

- Hur kan det oroa kära mor att husbond kommer? Och Fabricio till och lilla grevinnan Marcella! Jag gläder mig, jag!

Änkan Potenzano skakar på huvudet och med ett skyggt, en smula förläget leende upprepar hon ett sicilianskt ordspråk:

- Det är gott att ha en husbonde - om han är långt borta.

Under tiden ha flickorna vid orangen bundit sina kransar färdiga - alla utom en: Carmela. De fyra stå med kransar i händerna och betrakta gäckande Carmela, som arbetar med förtvivlad iver och som just därför fumlar. Hon har slagit sig ned på en bänk och bredvid henne sitter Luigi, ännu ivrigare än hon, och följer med ängslan

hennes arbete. Tappar hon en blomma är han strax färdig att taga upp eller räcka henne en annan. Hans kamrater följa med spänning och löje och så småningom med mera spänning än löje händelsernas gång.

Då kommer Ruggiero lätt om hjärtat, ropar:

- Go vänner, vår husbonde kommer i morgon till Santa Agatas fest!

Carmelas ögon bli stora och djupa, hon reser sig långsamt, hart när har hon släppt den ofullbordade kransen. Och hon utbrister:

- Och Fabricio? Kommer han?

Hela skaran brister i skratt och skadeglatt jubel. De peka finger åt flickan och ropa:

- Du har talat! Du har talat då du band kransen! Aldrig skall som brud du tråda dansen!

Ursinnig och hotfull springer Luigi upp från bänken och under det att män och flickor låta sitt gäckeri gå ut över honom, för Ruggiero systern med sig till brunnen, några steg därifrån, han sätter sig på brunnskanten, håller systern framför sig och ser henne in i ögonen. Leende och dock med allvar säger han:

- Minns, syster min, att don Fabricio icke längre är en sextonårig pojke - en lekkamrat.

Carmela sänker blicken, ser så åter upp på brodern och i det hon gör ett försök att lossa hans grepp, säger hon trotsigt:

- Minns själv! Minns att donna Marcella inte längre är någon tolvårig flicka, som du kan dra i flätorna!

Brodern småler och nickar. Han skall nog minnas det. Men han släpper inte systern, tvärtom blir hans grepp ännu fastare och hans allvar mera bistert, han böjer sig tätt intill henne och viskar:

- Glöm ej heller, Carmela, att du har givit Luigi ditt ord.

Hon rycker till, trotsigt och på samma gång med en viss skygghet. Brodern iakttar henne. Så vinkar han till gäckarnas skara, ropar och då nu Luigi, följd av de nyfikna flickorna och männen, kommer fram mot brunnen, säger han:

- Luigi, kamrat, visa oss vad du köpte då du sist var i staden!

Då blir den gode Luigi mäkta förlägen, vrider och vänder sig, men måste slutligen öppna ett par av sina tröjor och plocka fram ett votivhjärta av silver. Men Ruggiero är alls inte nöjd. Votivhjärtat skall Santa Agata ha och han vet för visst att Luigi döljer andra skatter. Så tvingas han att öppna sina allra innersta regioner och framtaga ett par praktfulla och gigantiska örhängen, som han med bävan räcker Carmela. Då klappa männen i händerna och Ruggiero säger:

- Och du, Carmela, vad bad du mig köpa i staden?

Tveksamt drar nu Carmela ur barmen fram en konstrik duk av dyrbart siden och lindar den kring Luigis hals. Då rycka flickorna blommor från orangen och fästa dem i Carmelas hår.

I kammaren åter syssla de båda gamla, nu ensamma. Farfar skjuter till fönsterluckan så att endast en svag ljusstrimma faller in i rummet. Farmor Maruzza lyfter på de väldiga bolstrarna, trevar och plockar fram en väl fylld och tillknuten pung. Farfar tar emot, väger den betänksamt i handen. Farmor trevar, plockar fram, farfar tar emot...

I det lilla bergskapellet står Santa Agata, svept i sin slöja, på huvudet kransen. Hon är mäktig, denna heliga jungfru, hon beskyddar hela Sicilien, hon är hertigarnas av Terranuovas patronessa, hon håller sin hand över släkten Pontenzano, hon är slutligen alla kyska jungfrurs helgon, ty hon led martyrdöden för att rädda sin dygd. Hennes bild i bergskapellet är dock blott av gips. Nu tänder en gammal präst och ett par korgossar ljusen framför hennes altare.

Utanför kapellet börjar folket samlas. De komma från alla håll: på vägen körande i tvåhjuliga kärror, vars sidor täckas av bjärta bilder ur helgonlegender, rövarromaner eller den trekantiga öns underbara historia: andra komma på bergstigar gående, klättrande, ridande sina åsnor eller mulor. Tonio, förvaltaren, kommer med hela sitt hus, undantagandes farmor Maruzza. Hon är för gammal. Farfar Torriddu rider sin magra mula; han är som vanligt i sin slitna kappa, eljes finnes knappt någon, som ej bär en brokig och rik dräkt, ny eller gammal. Likväl är det för farfar man bugar djupast, men farfar hälsar icke igen. Han är för gammal. Man pratar och skrattar, man visar varann blombuketterna, som skola läggas framför helgonets altare. Farfar Torriddu, som sitter kvar på sin mula, är den enda fasta punkten i denna rörliga skara.

Plötsligt börjar man trängas vid kyrkplatsens stenbarriär. På stora vägen nedanför kommer en bil, stannar. Förutom chaufför och betjänt finns det endast tre personer i bilen, tre ungdomar: don Fabricio, »il duchino», lille hertigen, hans syster donna Marcelia, och hans fästmö miss Jane-Ann. Men hertigen själv? Varför kommer han icke till festen? Är det ett dåligt tecken? Sitter han på slottet och ruvar ut dolska planer? Den livliga skaran på kyrkplatsen blir stillsam,

förstämd, blickarna vändas spörjande mot farfar Torriddu. Och äntligen säger den gamle:

- Vår husbonde kommer icke själv men han sänder oss sina barn. Han är mild och nådig mot oss.

Lösen är given och den livliga, hjärtliga glädjen sjuder åter upp i den brokiga skaran. Don Fabricio kommer med fästmön vid den ena armen och systern vid den andra. Han är en vacker ung man med rasansikte, ungefär i Ruggieros ålder men betydligt mera spröd. Han har endast momentant något av hertiglig värdighet i kroppen - därtill har han alldeles för lätt att brista i skratt. Han är livlig och språksam, han trivs synbarligen utmärkt mellan två kvinnor (även om den ena skulle råka vara systern) och under det följande se vi, att han hälsar tämligen flyktigt och kyligt på männen men desto varmare på kvinnorna, enkannerligen de yngre. Hans fästmö är en livlig, något litet uppjagad, mondän liten kvinna och om Fabricio har svårt att hålla sig för skratt, så har hon å sin sida svårt att undertrycka ett stundom maliciöst leende. Marcelia är en helt annan typ, mjuk och vek, blid men med hela den sicilianska tungsintheten i blicken och med dess vemodiga grace i rörelser och uppträdande.

När dessa tre kommit upp på kyrkplatsen, står hela skaran vänd mot dem i livlig spänning men tydligen väntande något betydelsefullt. Och detta något inträffar: farfar Torriddu glider ned från sin mula, han blottar för första och enda gången sin fullständigt kala skalle, han bugar sig och slår kors över sitt bröst, därpå går han, stödd mot den stav, med vilken han brukar driva på mulan, fram till Fabricio som stannat. Farfar gör en halv knäböjning, fattar en flik av den unge mannens rock och kysser den. Fabricio är lätt brydd och har som vanligt svårt att hålla sig för skratt, klappar den gamle lätt på ryggen. Jane viskar i fästmannens öra:

- Herregud, är han levande?

Och Fabricio svarar:

- Ja, nästan.

Den gamle rätar på sig och i det han ser den unge rakt in i ögonen säger han:

- Jag såg din far växa upp och din farfar, jag var redan en man då din farfarsfar dog. Välkommen don Fabricio, marchese di Rocca Caprea och måtte din far, hertigen, vara oss fattiga nådig!

Därpå pekar han med sitt dödmansfinger på lilla missen och spörjer:

- Är kvinnan din trolovade?

Fabricio nickar.

Utan att böja knä bugar sig gubben, fattar en flik av hennes dräkt och kysser den, varvid miss Jane passar på att genom lornjetten ge honom en ingående granskning. Till henne säger då farfar Torriddu:

- Måtte du skänka din man många barn, vårda hans hus väl och förbliva honom trogen intill döden.

Komiskt förbluffad ryggar miss Jane tillbaka för dessa pretentioner och komiskt allvarlig nickar Fabricio till henne, som ville han säga: Därefter rätter och packer...

Den tredje personen, Marcella, skall hälsas och äntligen får det träskurna ansiktet liv och värme. Marcella hindrar honom att böja knä och klappar honom på kinden, tar skinnkalotten och sätter den på hans huvud. Och som om detta brutit isen, strömmar nu hela skaran fram, utan ceremonier, jublande, impulsiv, hjärtlig. Särskilt hjärtligt är mötet mellan Marcella och Ruggieros mor; överhuvudtaget är det hon, Marcella, som får huvudparten av hjärtligheten och som reder sig bäst under det att miss Jane är på en gång road och besvärad. Det senare i all synnerhet då en särskilt lusig gubbe glupskt kysser hennes hand. Det blir henne för mycket och hon häller ur en liten flacon parfym på handen och gnider den, vilket dock endast har till följd att nästa gubbe ej blott kysser utan också nyser ned den stackars handen.

Från sidan av kapellet framkomma fyra unga män med den rikt snidade bår på vilken helgonet skall bäras. Vid en av

bårens framskacklar går Ruggiero och vid den ena bakskackeln Luigi. Bårbärarna ställa sig framför kapelldörren, som alltjämt är stängd. Fabricio kommer livligt fram till sin forne lekkamrat, Ruggiero, och de hälsa varandra med kindkyssar. Samtidigt framträda från samma håll som båren de fem bekransade och slöjbärande flickorna, Carmela främst. Fabricio skiner upp, då han får se henne och gör en rörelse för att gå emot henne, men Ruggiero håller honom tillbaka och säger leende:

- Har du glömt, Fabricio, att man ej får tala till Santa Agatas tärnor?

Fabricio svarar som på skämt:

- Får man inte ens skriva till dem?

Och Ruggiero skrattar åt skämtet.

Tärnorna stanna nu i närheten av båren och stå där med sedesamt nedslagna ögon. Fabricio betraktar oavvänt Carmela och besvarar enstavigt Ruggieros muntra prat. Carmela känner hans blick, ser upp, småler svagt, sänker åter blickan. Detta ögonspel upprepas och går ej obemärkt förbi. Luigi, som står tätt bredvid Carmela följer det med hastigt mörknande intresse. Slutligen märker Carmela hans missnöje och ser icke vidare upp.

Under tiden har lilla miss Jane tagit sitt parti och går omkring som på ett museum; beväpnad med sin lornjett stirrar hon gubbar och gummor rakt in i deras rynkiga ansikten som för att se efter om de voro väl gjorda eller smutsen äkta. Hon kommer fram till Fabricio och Ruggiero faller henne genast i smaken, dock på ett fullständigt opersonligt sätt. Hon granskar honom från hjässan till fotabjället, så tar hon helt ogenerat den unge mannen under hakan, vrider hans huvud i profil och säger:

- Titta, Fabricio! En äkta romersk profil, alldeles som på caméerna i Neapel!

Och hon fortsätter att i detalj granska hans dräkt, vilket unge Ruggiero finner något obehagligt. Nu får han emellertid

en distraktion och miss Jane en orsak till största häpnad. Bedjande och ivrig framkommer till Ruggiero en bondkvinna med ett bylte som visar sig innehålla en barnunge; hon blottar någon del av dess kropp. Som om det vore den vardagligaste, naturligaste, banalaste sak i världen, lägger Ruggiero sin hand på den lilla kroppen och säger:

- I San Antonios och Sancta Agatas namn och så sant min hand är ren från blod, helar jag dig.

Kvinnan vecklar hastigt in barnet, kysser honom på skjortärmen och försvinner. Men miss Jane har tappat både lornjett och drag!

- Vad skall detta betyda?

Fabricio skrattar och säger:

- Han är en Potenzano och har förmågan att hela!

Men änkan Potenzano som står bredvid sin son tillägger med allvar och modersstolthet:

- Det är en gåva av helgonen, signorina, och han behåller den så länge hans hand är ren från blod.

Ruggiero småler ytterst förlägen och makar sig bakom mor, miss Jane-Ann knäpper sina händer över fästmannens skuldra och viskar i hans öra:

- Är vi bland kristna människor, Fabricio, eller bland vildar.

I detsamma blottar männen sina huvuden och både män och kvinnor böja knä, även Fabricio, så att miss Jane blir ensam upprätt och hennes knäppta händer tomma. Kapellporten har öppnats och den gamle prästen i ornat och med krucifixstaven i vänstra handen har stigit ut på trappan. Han gör korstecknet över församlingen och träder åter in i kapellet. Båren bäres in, tärnorna följa och efter dem församlingen. I kapellet skyndar Fabricio fram till vigvattenskärlet, doppar sina fingrar och räcker dem åt Carmela, som vidrör dem med sina. Även nu bevittnar Luigi i smyg denna lilla ceremoni, som för resten är fullständigt katolskt korrekt.

Kring helgonbilden stå i en halvcirkel bönpallar. Fabricio faller på knä vid muren längst till väggen och systern

Marcella tar plats vid hans sida. Farfar Torriddu tar plats på pallen längst till höger och sedan i rad änkan, Tonio, hela släkten Potenzano: sist tar Ruggiero med tvekan sin plats och blir sålunda granne till Marcella. Framför altaret står prästen. En efter en stiga män och kvinnor fram, kasta efter en hastig knäböjning sina blommor framför altaret. Efter ett par ögonblick reser sig Fabricio och går hastigt ut ur kyrkan. Ruggiero, som de andra med huvudet sänkt i bön, lyfter det nu långsamt och vänder ansiktet mot Marcelia, så ock hon mot honom. Några sekunder se de varandra in i ögonen, allvarliga, utan leende. Så sänka de åter sina huvuden i bön och framför dem växer en kulle av blommor. Farfar Torriddu stiger upp, änkan, Tonio, alla utom de båda som knäböja sida vid sida glömska av allt annat än just detta: att de knäböja sida vid sida. Den gamle prästen, som står i bön framför altaret, vänder sig nu om och då han ser att Marcelia och Ruggiero, de forna lekkamraterna, glömt sig kvar, småler han. Men tiden för processionen är inne. Han vidrör Ruggieros skuldra.

Men under tiden har Fabricio utanför kapellet och med dess mur som skrivplan på ett visitkort skrivit några ord, som han med mysande tillfredsställelse genomögnar. Nu ställer han sig till vänster om porten, på lur. En del av församlingen strömmar ut, leende, livlig. Det är en högtidlig procession, och en högtidlig procession är ett folknöje. Så kommer prästen och korgossarna med sina rökelsekar, så en skara urgamla gummor och unga flickor, så kommer då den höga helgonbilden på sin bår. Vid vänstra framskackeln går Ruggiero, vid bakskackeln Luigi. Han upptäcker Fabricio, ser också att han håller ett papper i hand. Följer så den långa slöjan och tärnorna, längst till vänster Carmela. Fabricio böjer sig fram och räcker fram papperet, smugglar in det i den slöjbärande handen.

Då vänder sig Luigi snabbt om, han ser Fabricio helt nära Carmela, hand snuddar vid hand, han tar ett steg emot dem.

Och armar höjas, händer vridas, munnar ropa! Helgonet vacklar! En av bärarna har släppt sitt grepp! Helgonet faller,

förvandlas till ett vitt moln. I molnet skymta vi de tre, Luigi, Carmela, Fabricio - hotfulla, skrämda, helt upptagna av varandra och nästan omedvetna om den olycka de vållat.

En stor olycka, ett gruvligt omen! På stenvallen sitter en av de urgamla gummorna, hopkrupen, gråter hejdlöst.

- Jag har sett henne sen jag blev född, kvider hon, jag har bett till henne, så länge jag förstått att bedja.

Miss Jane vill trösta, tala reson:

- Var förnuftig! manar hon. Det var ju ändå bara ett stycke gips!

Då bränner vreden bort tårarna ur gummans glittrande uggleögon. Hon kröker klorna och knäpper med näbben,

säger:

- Och du flicka? Är du icke kommen lav mull? Den dag du åter varder mull - vem vet om någon då gråter?

Den kloka miss Jane-Ann rygger tillbaka, skrämd.

Hertigarna av Terranuovas gamla slott ligger på en höjd i en vidsträckt park, där orangens rödgula frukter och mörka grönska tävla i fägring med körsbärsträdens snö. Nu sjunker solen mot havsytan och Santa Agatas dag lider mot sitt slut. På vägen, smygande fram utmed den höga parkmuren kommer Carmela, stannar, trycker sig mot muren, ser sig skyggt omkring, fortsätter och hinner den lilla gallergrinden, som öppnas för henne av Fabricio. Även han spejar ut åt vägen, så stänger han grinden väl med rigel och kedja. Han sluter Carmela i famn. Men ännu äro de icke i trygghet. Från vägen kan man ej se dem men väl från slottet. De smyga sig fram, taga skydd bakom tjocka platanstammar, täta orangeträd, buskager, ila fram över gläntorna, skrämma upp förvildade påfåglar och bli själva skrämda, utstå tills vidare mera ångest än fröjd. Men fram till den lilla gallergrinden i muren kommer nu Luigi. Han undersöker noga och betänksamt låset. Så försöker han se till höger och vänster i parken. Åter står han några sekunder till synes lugn och eftertänksam. Plötsligt griper han åter i grinden, skakar den våldsamt, slår huvudet

mot gallret, skakar själv av snyftningar. Just då når det flyende paret sitt näste, en liten paviljong dold i parkens tätaste dunkel. Fabricio skjuter flickan före sig in i paviljongen, kastar ännu en spejande blick tillbaka, försvinner.

Samtidigt sitta i farmor Maruzzas kammare gumman själv, farfar och Tonio, alla tre försänkta i djupa, bekymrade tankar. Farmor lyfter sitt huvud och säger:

- Det varslar illa, illa! Vem kan nu betvivla att olyckan är över oss?

Och Tonio skakar sitt huvud och säger:

- Vem vet, vad hertigen har i sinnet? En gammal örn är han och slår sitt rov utan förskoning.

Farfar Torriddu säger ingenting. Han sitter i en vrå och kelar med någonting, kelar med några pungar av läder. Så reser han sig, går bort och öppnar dörren till köket, ger en befallning.

På köksbänken makligt lutad mot väggen sitter Ruggiero, småler och drömmer. Det är till honom befallningen riktas. Han stiger upp och går ut på gården. I ett skrank vid ena väggen stå de krus, i vilka kvinnorna hämta vatten ur brunnen. Han tar två av dem. Gården är för ögonblicket öde, men just då han vänder för att gå in, kommer genom landsvägsporten Luigi, långsamt, med sänkt huvud, slappt hängande armar. Ruggiero stannar, betraktar honom medlidsamt och säger:

- Vad går åt dig, Luigi? Sörjer du, därför att du tappade bårskackeln?

Utan att lyfta blick eller ändra min svarar Luigi:

- Tids nog får du veta varöver jag sörjer.

Ruggiero skakar på huvudet och går in med kärlen. Luigi går bort till gödselstacken: där bredvid är en fördjupning för gödselvattnet. Långsamt tar han av sig den vackra sidenhalsduken, fästegåvan, långsamt och varligt viker han den samman, stryker den mot kinden, blundar. Hans ansikte förvrides av en smärtans grimas - så är han åter lugn, slö. Ruggiero kommer åter ut, hämtar som nyss två krus, betraktar

vännen, skakar på huvudet. I kammardörren står farfar, tar emot de sista båda kärlen, stänger dörren om sig. Och farfar säger till farmor och Tonio:

- Örnen är snabb men räven är förtänksam. Vem av dem vinner? Åter väger han en av sina kära pungar i handen, sänker ned den i ett av krusen.

Ruggiero kommer ut på gården med ett par brinnande facklor som han fäster i murens krampor. Så går han bort till Luigi och lägger handen på hans axel. I detsamma rätar denne upp sig, han skjuter vännen åt sidan och stirrar

mot landsvägsporten. Det är Carmela som kommer, stilla, försökande att dölja sin ångest. Hon går fram mot brodern och fästmannen. Duken i Luigis hand vecklas upp: utan att taga blicken från flickan böjer han sig ned och doppar den i gödselvattnet, kramar den till en boll, som han slungar emot henne och med plötslig smidighet och snabbhet, kastar han sig över henne, sliter av henne örhängena. Ruggiero har stått som en stenstod, störtar nu emellan, vräker Luigi tillbaka och drar blixtsnabbt ur stövelskaftet den långa, sicilianska kniven. Då ropar Luigi:

- Vill du hämnas hennes skam så gå till slottet! I går gav hon mig fästegåva, jag henne; i dag har hon följt Fabricio!

Ruggiero vänder sig långsamt mot systern, tvekande, rädd att söka bekräftelse. Men Luigi fortsätter i allt vildare tempo sina anklagelser. Hans röst väcker den sovande gården; ur hålorna kräla gummorna fram, snart följda av gårdens arbetare, kvinnor, barn. Men nu har änkan Potenzano skyndat till, och följd av Ruggiero, Luigi och några av gummorna för hon dottern in i köket, stänger dörren.

Här mötas de av farfar Torriddu. I gubbens närvaro stämmer Luigi ned tonen men upprepar sin anklagelse. Den gamle vänder sig mot flickan, som står där varken trotsig eller ödmjuk, snarare liknöjd, frågar:

- Är det sant?

För ett ögonblick flammar trotset upp hos flickan och hon jakar utan blygsel.

Då griper Ruggiero hårdare kring knivskaftet, då lyfter farfar Torriddu sin stav, men änkan Potenzano ställer sig framför dottern och till gubben säger hon:

- Mannen är eld och kvinnan är blånor - piska djävulen som för dem samman!

Staven sjunker, farfar går bort till muren, han tar fram en väldig nyckelknippa och låser upp dörren till en skrubb, griper flickan i armen, slungar in henne i skrubben och låser. Han står ett ögonblick i tankar, hans blick faller på Ruggiero, han går fram till honom och vrider långsamt men med styrka kniven ur hans hand, han säger:

- I afton är ditt blod för hett; den kloke har gott om tid. Farfar Torriddu återvänder till kammaren.

Han har rätt: Ruggieros blod sjuder ännu av skymfens hetta. Han vill gå men modern håller honom tillbaka, kämpar med honom, smeker honom, trycker ned honom på bänken bredvid spisen, hon torkar svetten ur hans panna, stryker till rätta det fuktiga, toviga håret, hon tar en mugg med mjölk från hyllan och ger honom att dricka så som man ger ett barn - och dessa moderliga händer, dessa smekningar och omsorger från barnaåren stilla och söva. Hon sätter sig bredvid honom;, tar hans hand mellan sina. Hon talar om hans far, som även han ägt den underbara förmågan att hela men som förlorat den sedan han fläckat sina händer med blod. Förlorat gåvan och med gåvan livslusten, modet, tron på sig själv. För den människa, som helgonen förlänat en underbar makt, finns intet viktigare än att vårda och bevara gåvan. Förlorar hon den, är hon själv intet, ett tomt kärl, en kropp utan själ.

Under det att modern sålunda lugnar sonen, sker i kammaren något helt annat. När farfar Torriddu trädde in hållande Ruggieros kniv i handen, trädde han in i ett ugglenäste. Gummmorna ha samlats i kammaren, den är trång och de ha tagit plats varhelst de kunnat, på golvet, på hyllan under taket,

i skrymslen och vrår. Och de äro inbegripna i en lågmäld, ordkarg rådplägning som; tystnar vid farfars inträde. Tonio bryter dock strax tystnaden; pekande på kniven i gubbens hand säger han:

- Farfar, varför tog du ifrån honom kniven? Har icke Fabricio förtjänt en minnesbeta?

Farmor Maruzza säger:

- Hertigen plundrar oss fattiga. Giv sonen en rispa och fadern får något att tänka på.

En gumma från höjden säger:

- Den som gråter räknar illa.

En annan:

- Sorgen gör hjärtat mjukt.

En tredje:

- Ruggiero kan rädda oss och vi honom. Den farfar Torriddu gömmer, är gömd till domedagen.

En fjärde:

- Hertigen är vår husbonde men Gud gav spiggen taggar på det att gäddan icke måtte sluka honom.

Så falla visdomsorden från höger och vänster, uppifrån och nedifrån och farfar Torriddu blickar eftertänksamt från den ena ugglan till den andra. Till sist vänder han om och går åter ut i köket. På bänken vid bordet sitter Luigi med huvudet begravet i händerna, vaggar sakta av och an. På bänken vid spisen ligger Ruggiero, helgdagsrocken hoprullad till huvudkudde. Änkan Potenzano är borta. Gubben går bort till den sovande och betraktar honom. Han gör en rörelse som för att väcka honom men hejdar sig. Den gamle med dödmansansiktet stirrar eftertänksamt in i spisens glöd, han lyfter kniven och prövar av gammal vana dess egg. Så sänker han åter blicken till den sovande ynglingen, han lägger kniven på bänken bredvid honom.

Fabricio och miss Jane-Ann spela boll. Det är vårmorgon i den mörkt grönskande, en smula dystra, förfallna, drömtunga

slottsparken. De båda ungdomarna äro emellertid ej bekajade med något sicilianskt svårmod. Morgonsolen är ännu ej för het, havsvinden sveper doftbemängd över slottsterrassen där bollnätet är spänt. De förvildade påfåglarna skrämmas ej längre av flyende fötter, skrida gravitetiskt fram och tillbaka på terrasskrönet skrytande med sin fjäderprakt. Och de båda unga bolla med ord och spela med bollar, leka och le. Tydligen är Fabricio spelets mästare. Han visar sin motpart ingen förskoning, han är egoistisk, oridderlig - påstår hon. Ja, det är han och det tänker han vara. Inte ett uns av sitt mästerskap ämnar han offra för att giva henne en chans. Den förtrytsamma miss Jane kan dock ej låta bli att beundra honom. Han är triumfal i sin smidighet, skicklighet, stålfjäderspänstiga träffsäkerhet - han överträffar sig själv...

Tills han plötsligt förändras. Det sker i ett ögonblick då han sprungit fram till terrasskanten och böjt sig ned för att taga upp en boll, som miss Jane förlorat. Några sekunder förblir han i sin nedhukade ställning, spejar nedåt parken. Han reser sig långsamt, tar några steg, vänder tillbaka för att speja på nytt. Miss Jane ropar otåligt på sin boll, icke förty blir han stående orörlig - först då hon kommer emot honom, rycker han sig lös ur sina tankar och spelet fortgår. Men smidigheten, den överlägsna träffsäkerheten är borta, det är miss Jane som triumferar. Det händer till och med att Fabricio mitt i ett slag vänder sig om och spejar nedåt parken - missar den enklaste boll...

Från de stora parkgrindarna upp mot terrassen leder en allé av tät lager och från denna utgrena sig smala vägar mellan väggar av välklippt myrten. Det är i denna allé, Fabricio blickat ned - och upptäckt Ruggiero. Han går tungt och långsamt, en smula tvekande. Han å sin sida har upptäckt de båda på terrassen och inser att han måste bida sin tid. Han stiger in i en av myrtengångarna, döljer sig, håller vakt. Han är klädd i sin arbetsdräkt och hela hans varelse har fått en viss arbetstyngd, någonting fritt från överilning men orubbligt

i beslutsamhet. Morgonens tunga allvar är kanske mer hotfullt än föregående aftons svallande uppbrusning. Nu spritter han upp. Hans tillfälle har kommit eller är rättare sagt nära att gå honom ur händerna. Spelarna på terrassen ha tröttnat och lämna nu arm kring liv terrassen, i det Fabricio kastar ännu en forskande blick ned i parken. Genast förbytes tyngden hos Ruggiero i smidighet. Han bryter sig genom myrtenhäcken för att taga en ginväg och halvt springer halvt smyger framåt.

Då hör han sitt namn ropas: Ruggiero! Och tvärstannar. Vänder sig om. Upptäcker i en myrtenalkov Marcelia. Var tog den beslutsamme domaren, den oblidkelige hämnaren vägen? I går rådde mor på honom, i dag kärestan - i morgon blir det kanske - farmor Maruzza. Han blottar huvudet, sätter sig bredvid henne på bänken, dock ej nära, leker förläget med hatten; han ser upp på henne och de småle mot varandra. Åter bliva de allvarliga. De tala om helgonets fest och Ruggiero säger:

- Ett dåligt varsel!

- Ett dåligt varsel, instämmer Marcelia. Och hon har något att anförtro honom, en varning. Egentligen är det därför hon hejdat honom. Hennes far är vred på Tonio, förvaltaren, ja, han är gramse på hela släkten Potenzano. Varför vet hon icke, men kanske ha de gjort något orätt och då böra de taga sig i akt och bättra sig. Ruggiero, som kommit henne litet närmre, makar sig nu åter till sidan. Han skakar på huvudet och stirrar surmulet framför sig. Han är en smula trött. Vad tror hon om hans hedervärda släktingar? Dessutom - var det verkligen blott för att varna - ? Så kunde hon lika gärna låtit bli att ropa. - Men nej, det var inte bara för det. Hon hade tänkt skicka bud på honom. De hade vuxit upp tillsamman, lekt tillsamman - hon tyckte, att han borde ha ett minne av henne. Hon trevar fubblande i dräkten och tar fram gåvan, helt enkelt en medaljong vid en kedja. Vill han bära den på sig, så står det honom fritt. Medaljongen innehåller visserligen ej någon amulett, icke ens en helgonbild, blott en miniatyr av henne

själv. Men i alla fall. - Hon räcker honom den, hon måste flytta sig intill honom för att hjälpa honom att öppna medaljongen. De betrakta kind vid kind bilden. Den är lyckad. Han böjer sig ned och kysser henne på ärmen, på handen, på andra handen. Så hänger han med mycken högtidlighet kedjan kring sin hals, stoppar försiktigt in medaljongen. Han är mycket allvarlig och högtidlig, stirrar framför sig. Hon stirrar också framför sig men småler tankspritt. Så rör hon lätt vid hans arm och säger som vaknande ur drömmar eller minnen:

- Ruggiero, minns du, att du brukade bota min huvudvärk? Hur var det, du gjorde?

Ingalunda har han glömt konsten. Han ser ytterst saklig och förnumstig ut, när han nu placerar henne framför sig, rynkar till och med pannan, som en läkare vid ett kinkigt fall. Hon småler - åt barndomsminnet. Han för samman fingerspetsarna på hennes pannas mitt och låter så händerna sakta glida utmed tinningarna ned till öronen. Nu håller han hennes huvud i ett fast grepp mellan sina händer. Han varsnar hennes leende och ler tillbaka. Nu mötas deras blickar och deras ansikten förvandlas, präglas långsamt av det högtidliga och stundom hemska allvar som är gemensamt för tre passioner: kärlek, grymhet, skräck. Greppet kring hennes huvud blir ännu hårdare och med kärlekens och grymhetens raffinerade långsamhet föres ansikte mot ansikte, mun mot mun.

Dessa gamla parker med täta lagrar, ogenomträngliga myrtenhäckar äro förrädiska. Man tror sig väl gömd, men genom ett eller annat lövvalv förråds man. Fabricio och miss Jane blevo vittne till kyssen och omfamningen. Fabricio som kvällen förut med glad hug famnat en lekkamrat, slås nu av häpnad, skräck, vrede. Han vill störta fram emot dem, men miss Jane håller honom tillbaka. Varför gör hon det?

- Detta är ju dock någonting oerhört! Oerhört? upprepar den impertinenta lilla damen. Säg mig då, Fabricio, vem talade du med i går afton i paviljongen? Jag råkade gå förbi...

- Men kära... stammar Fabricio förvirrad, det var ju bara... helt enkelt... en lekkamrat från fordom.

- Just vad jag tänkte! konstaterar miss Jane belåtet. Och lekkamrater bör man aldrig störa. Kom låt oss gå. På tå.

Och Marcelias varning? Den kom för sent. Just då den gavs i parken, stod en bister herre på släkten Potenzanos gård, som ovanligt nog låg öde. Han dunkade med sin käpp på köksdörren och Tonio, förvaltaren, trädde ut, bredskuldrig, trygg, frimodig. Den bistre säger:

- Jag är hertigens advokat och ombud. Du skall genast lämna mig dina räkenskaper.

Svarar förvaltaren efter en fundering:

- Jag har aldrig fört räkenskaper, ej heller min far före mig eller hans far före honom. Varför begär hertigen detta?

- Därför, svarar den bistre, att du har stulit hans pengar och skingrat hans ägodelar.

Säger förvaltaren efter en ny fundering:

- Vad vi haft rätt att taga, har vi tagit, och resten har vi givit husbond. Så har det alltid varit - varför skulle det ändras?

- Gott! genmäler den bistre, då skall ditt hus genomsökas från golv till tak.

Nu gör förvaltaren en kraftig rörelse som han dock genast behärskar, ur hålorna sticka huvuden fram men gården är tämligen folktom. In genom landsvägsporten komma två civilklädda män beväpnade med grova käppar och följda av sex karabinjärer. De båda männen och den bistre börja undersökningen, vända upp och ned på allt, försvinna i hålorna från vilka då barn och djur komma utrusande för att gömma sig i nästa håla. Karabinjärerna postera på lämpliga ställen, en av dem, som knappast ser ut att vara något ljushuvud, ställer sig vid gången mellan stora och lilla gården. Farmor och fanfar komma ut, ställa sig vid den soligaste väggen och stå där så orörliga och oberörda som om de endast ville värma sina

gamla skelett. Nu kommer från köket en kvinna med ett vattenkrus på huvudet, går mot lilla gården. Karabinjären hejdar henne med en fråga och hon svarar spotskt:

- Jag går att hämta vatten, kan han begripa, herr general! Hon går till brunnen, tar penningpungen ur kruset och släpper den i vattnet, hämtar vatten i kruset och återvänder. En andra, tredje, fjärde kvinna kommer med krus och ljushuvudet fattar åter misstankar, spörjer:

- Vartill så mycket vatten, kära mor?

Svarar gumman illparigt:

- Vi byka i vårt hem, ers excellens, vi byka vårt smutsiga linne!

Och ljushuvudet lugnas.

I kök och kammare vändes allt upp och ner men ingenting finner man förrän man sprängt en viss liten ytterst misstänkt dörr. Där i en skrubb finner man en förgråten, förvirrad flicka som klöser den skrattande karabinjären i ansiktet...

Och Tonio, förvaltaren, frågar frimodigt vad man funnit och om undersökningen är slut.

- Det är den, svarar den bistre, men här har jag en arresteringsorder för din räkning. I fängelset kommer du att bekänna, var viss på det.

Förvaltaren rycker åter till men behärskar sig. Han säger:

- Jag är en Potenzano och ingen av min släkt har sett fängelsets murar inifrån.

- Så blir du den förste! svarar den bistre, tillägger: Följer du oss godvilligt?

Förvaltaren betänker sig några ögonblick, nickar samtycke. Så tar han av sig hatten och går fram till de gamla vid väggen. Han faller på sina knän och med hatten mellan sina händer ser han upp på de gamla och säger:

- Farfar och farmor tillgiv mig för sista gången allt vad jag brutit!

Gubben står och stirrar ut i luften, så sänker han blicken till sonsonen, han böjer sig lite fram och gör med två fingrar

korstecknet över hans huvud. Och farmor böjer sig fram, hennes ögon äro bländade och de skälvande händerna måste treva och söka. Hon tar Tonios huvud, kysser hans kinder och panna, står åter orörlig. Tonio reser sig, bugar för de gamla och korsar sig. Han går fram mot gruppen av gårdsfolk, stannar på något avstånd, bugar och korsar sig. Änkan och gårdsfolket svara genom att korsa sig. Till sist bugar Tonio, förvaltaren, och korsar sig inför madonnan över stalldörren. Och han har tagit farväl av släkt och gård. Han ställer sig mellan tvenne karabinjärer och de marschera ut genom porten. Utanför hålla ytterligare sex karabinjärer till häst; hans nåd på slottet vet vad det vill till för att verkställa en arrestering på Sicilien. Längre bort, där vägen går tätt under berget, väntar fångkärran. Förvaltaren marscherar käckt framåt och pratar muntert med sina båda väktare. De komma kärran allt närmre, de äro alldeles under berget - då ger han den ene väktaren ett slag över strupen, den andre samtidigt en spark i magen, störtar fram mot berget, griper i de nedhängande buskarna, klättrar som blott bergsbygdens son kan klättra. Karabinjärerna efter honom till fots och till häst. Dessa hästar äro inga dåliga bergsbestigare, men deras ryttare känna ej berget så väl som Tonio. Ur porten strömma gårdsfolk och

karabinjärer. Änkan Potenzano ligger på knä framför madonnan. Hennes dotter Carmela står vid porten, stirrar med stelt vidgade ögon upp mot berget, läpparna röras mekaniskt som i bön. Orörliga kvarstå vid den soliga väggen farmor och farfar. Vad ske skall, sker.

Och Tonio klättrar. Hans försprång blir allt större och dock finns ingen räddning. Han når bergskammens topp. Framför honom ligger stupet, från båda sidor komma ryttarna, under honom de klättrande karabinjärerna. En triumf har han: han har undgått fängelse och tortyr, man skall icke avtvinga honom en bekännelse, som skulle bragt olycka över släkten Potenzano. Förgäves skall hertigens hejdukar söka bevis. Han vänder sig om mot sina förföljare, leende, hånande. Och kastar sig bakåt i stupet.

En stor rostig gallergrind mellan massiva murar, där innanför hett vitt solsken över mörk grönska, djupa skuggor, porlande brunnar. En ung man, en ung kvinna komma ned till grinden. De taga avsked. Ack, icke för alltid, för en dag blott, kanske för några timmar. Det finns inga sorger i världen, ingen skam, intet hat. Världen är en park, där man under myrtens skuggande, doftande valv sida vid sida fördriver timmar och dagar och år.

De skiljas. Den unge mannen går ut på den solstekta vita vägen, går, vänder sig om, går, vänder sig om. Till sist måste flickan i grinden gömma sig bakom muren - avskedet hotar att bli evigt. Än en gång vänder han sig om, finner grinden tom. Då fattar han sitt beslut och vandrar manliga vägen framåt, men för att icke behöva vandra alldeles ensam, tar han upp en medaljong, öppnar den, betraktar, betraktar, betraktar. Betraktar så noga medaljongen att han först sent märker den bår som buren av fyra män kommer honom till mötes. På båren täckt av ttt skynke ligger Tonio, förvaltaren.

Öga för öga, tand för tand, liv för liv.

Alltjämt badar gården i den strida solfloden. Men där är förunderligt stilla. Var äro de stojande barnen? Var äro männen? Var är farfar Torriddu, farmor Maruzza? I ett hörn sitta gummorna, tryckande sig samman som skrämda apor, gråtande, vridande de gamla kropparna som i kroppslig smärta. På den stora sängen i kammaren ligger Tonios kropp övertäckt med ett lakan på vilket horder av flugor vandra. Bredvid sängen och med en flik av lakanet i hand står Carmela, betraktar den döde. Hennes ansikte är stelt, ögonen vidgade, läpparna hårt sammanpressade.

Skräck och grymhet föder hämnd. Hon lägger långsamt ned fliken.

Det finns i dessa berg ruiner efter bondgårdar, fäbodar, ruiner som inte är annat än stora stenrösen. Ofta stå dessa ruiner i förbindelse med en grotta eller ett helt system av

grottor vilka tjänat till källare och gömsle. Vill man rådgöra och fatta beslut i frågor av yttersta vikt, lämpar sig en dylik plats förträffligt till rådskammare. Farmor och farfar ha begivit sig upp i bergen, funnit sin rådskammare. Allena bliva de icke. På alla bergstigar, i alla skrevor vandra och klättra män, som icke synas ha något gemensamt ärende eller mål men som dock en efter en och kommande från olika håll dyka upp i ruinen där farfar tagit plats. Herdar, bönder, jägare, fiskare, hart när alla Rocca Capreas män, i alla åldrar från farfar ned till Ruggiero och Luigi. De hälsa farfar förstulet men han svarar icke. De slå sig ned, var det faller sig, somliga långt bort från farfar, andra helt nära. En och annan har en bössa över axeln, andra stavar. Av kvinnor endast änkan Potenzano, bredvid sin son. Och farmor.

Farmor sitter ej bland de andra. Hon har slagit sig ned utanför ruinen, kanske för att hålla utkik. Emellertid har hon en egendomlig sysselsättning. Bredvid henne stå en kruka och en skål. Skålen är fylld med vatten och i vattnet ligger en lerklump. Farmor tar ett litet stycke lera och rullar därav en kula som hon lägger i solen att torka. Så rullar hon kula efter kula, radar upp dem. Men när hon rullat den sista kulan gör hon i denna med tumnageln ett kors.

Under det att farmor är sålunda sysselsatt rådpläga männen. Och farfar säger:

- Bröder, i dag var det Potenzanernas dag, i morgon blir det eder. Hertigen är omild. Vi göra vad rätt varit sedan urminnes tid och han driver oss i döden. Min sonson hetsade han som man hetsar ett vildsvin. För tjugu år sedan

sände han oss en uppsyningsman, som ville vårt fördärv. Då uppoffrade sig en av oss och sände mannen dit, därifrån ingen återvänder. Nu vill hertigen själv vårt fördärv.

Männen nicka, men ingen talar, ingen erbjuder sig. En uppsyningsrnan är dock bara en uppsyningsrnan men en hertig är en man, som drar karabinjärer efter sig. Händer det honom något tör Rocca Caprea bli så full med sådana som en sugga

med löss. Ska då hertigen få fördärva dem alla? Nej, inte det heller! Yxan måste gå men vem vill hålla i skaftet? Ingen, tycks det.

Då inträder i ruinen två kvinnor, en gammal, en ung, farmor och Carmela. Mellan sig bära de krukan och ställa den ifrån sig. De betrakta männen, flickan med flammande, spotskt utmanande ögon, gumman med lurande intensiva blickar. Det oroar dem, det sticker och plågar, de vrida sig, de vända sig men kvinnornas blickar släppa dem ej. Luigi är den förste som faller till föga. Han går fram till krukan, sticker ned armen, tar upp en kula, visar den för farmor, farfar, kastar den. Och liksom då ett får hoppat över stättan, hela flocken följer, så komma de nu fram först en efter en sedan allt flera åt gången gripna av iver att lära känna sitt öde. På samma sätt som Luigi visa de gubben och gumman kulorna, slunga dem sedan, några med synbar lättnad, andra med eller låtsad liknöjdhet. Nu är Ruggiero inne i klungan, som redan börjar trängas kring krukan. Hans mor har gjort en liten rörelse som för att hålla honom kvar och söker nu förgäves upptäcka honom bland de andra.

Han tar sin kula, likgiltigt, rycker till, då han betraktar den och knyter ofrivilligt handen kring den som för att dölja. Så blir han stående orörlig, skräckslagen några sekunder under det att de andra alltjämt passera förbi de gamla. Äntligen märker farmor Maruzza att han står där med sluten hand. Hon tar den och ser spörjande på honom och som om han ändå skulle våga förtro sig till henne, den gamla, farmor, som om åtminstone hon skulle ha medlidande med honom, rädda honom, tyr han sig till henne, öppnar i smyg handen, tigger med ögonen om råd, hjälp. Farmor Maruzza tar kulan, synar den - så tar hon Ruggiero i armen och för honom de få stegen fram till farfar, räcker honom kulan. Farfar i sin tur synar kulan och utan att visa ett spår av sinnesrörelse håller han upp den inför de kringstående. Trängseln kring krukan upphör genast, men ingen visar sinnesrörelse, ingen frågar,

vem den är som dragit den ödesdigra lotten, utan ord och avsked skingras skaran såsom den samlats på skilda vägar. Kvar bliva de båda gamla, änkan och hennes son, Luigi och Carmela.

Ruggiero för handen till bröstet, sticker fingrarna innanför skjortan, trevar efter ett litet föremål, fingrar på det. Ofattligt, otänkbart. Det är icke tjugufyra timmar sedan hon hängde medaljongen kring hans hals, icke ett dygn sedan han höll hennes huvud mellan sina händer, kramade, kysste, log, grät, skrattade. Nu dömd att bli hennes argaste fiende, dödsfiende, hennes fars baneman. Å andra sidan - att vägra - att vägra hämnas sin frände, att vägra offra sig för släkten, klanen, kasten, att vägra gå i strid mot förtryckaren, utpressaren? Han ser sig om efter hjälp, efter råd - det måste ju finnas en utväg! Strax är modern vid hans sida. Hon säger att han icke får taga blodsvärvet på sig, att han icke kan, icke skall, att ingen kan tvinga honom. Men Ruggiero söker än mera stöd och han spörjer med blicken Carmela, Fabricios väninna. Då stiger flickan med det stelnade ansiktet och de vidöppna flammande ögonen fram till honom och säger:

- Är du för feg att hämnas vår frände, skall jag tigga Luigi därom, fast han skymfat mig. Och är även han för feg, skall jag skänka min kropp och min själ åt den skabbige tiggare som har mera mod än du.

Nu vänder sig modern mot dottern men Maruzza träder emellan, hon säger:

- Änka, du är ej av vårt blod och över din son bestämmer farfar Torriddu. Men jag vill väcka ditt minne. För tjugu år sedan sökte du hindra din man från att döda hertigens fogde. Din man var ett helgon och fick ej sudlas med blod. Då ingenting annat hjälpte, gömde du hans bössa. Vad gjorde då ditt helgon?... Den frågan bryter moderns kraft, hon sjunker samman, hon gör en rörelse som tigger om barmhärtighet. Men den gamla fortsätter: Ditt helgon tog oxpiken från stallet och piskade dig till dess du yppat stället där du gömt bössan.

Och vänd till dem alla säger farmor: Lämna mig allena med Ruggiero. Då tar farfar stöd mot änkans axel och

följd av Luigi och Carmela lämna de stenröset. Farmor åter försvinner i den dunklaste delen av röset där öppningen till en grotta gapar svart. Ruggiero är ensam. Han har tagit fram medaljongen, betraktar den, sluter den i handen, betraktar den åter, kysser den. Hans blick är skygg, flackande. Än kan han ej till fullo fatta vad som hänt och vad som väntar. Nu kommer farmor ur mörkret. Hon bär i handen en dubbelbössa, hon ställer den på kolven mellan sig och sonsonen och hon lägger hans hand kring bösspipan, hon säger: Se här din fars bössa. Här har den varit gömd alltsen den sist användes. Men jag har själv smort och provat den vart år. Den klickar icke.

Som om vapnet, dödsbringaren, äntligen gjort klart för honom vad värv han ålagts, bryter han samman och sjunker på knä framför gumman, trycker hennes kjortel mot sitt ansikte. Farmor lägger handen på hans huvud, säger:

- Ruggiero, son, de store förtrycka oss. Därför måste en offra sig för alla. Nu som då.

Hon skjuter hans huvud tillbaka, ser honom in i ögonen, fortsätter: Sonen får ej vara sämre än fadern - ej heller driste han tro sig bättre...

De väldiga, rostiga gamla grindarna till slottsparken skjutas upp av tvenne tjänare. Hans nåd rider ut. Han åtföljes endast av sin son, Fabricio. Det är ett vågstycke, säga de båda tjänarna sinsemellan, skaka betänksamt sina huvuden i det de åter stänga grindarna bakom de bortridande. Säkert är det ett vågstycke och kanske just därför i hertigens smak. Han är en kraftig väl bibehållen man, något över medelåldern, hård, högdragen, butter, vid ett tillfälle med en glimt av besk ironi.

De rida genom småskog mellan förkrympta ekar och allehanda buskar. Till höger om vägen stiger marken upp mot berget. Långt ha de icke ridit förrän hertigen tycker sig märka någonting misstänkt i buskskogen. Ryttarna hålla inne, speja.

Kanske någon fördömd tjuvskytt. Fabricio svingar sig ur sadeln, drar upp sin revolver och springer in bland buskarna. Mycket riktigt, det blir prassel och brak, någon rusar, kastande sig i zickzack mellan stammarna. Fabricio stannar och ropar:

- Stanna! Jag känner igen dig. Du är Luigi.

Rätt. Det är Luigi med bössa över axeln. Då han ser sig igenkänd stannar han, tar av sig hatten och kommer med mycket ödmjuk hållning fram till Fabricio som förhör honom raskt och barskt. Vad gör han i skogen? - Jagar. - Har han jaktpass? - Luigi skyndar att taga fram det hertigliga slottskansliets pass - allt är i ordning. Och varför sprang han? - Där örnen är trivs icke gladan. - Fabricio rycker missnöjd och misstrogen på axlarna, återvänder till fadern, avlägger rapport men tillägger utan försök att dölja sin oro:

- Låt oss vända om! Just nu är det dumdristigt att rida allena...

Hertigen avbryter honom och glimten av besk ironi skymtar fram då han säger:

- Min son, varigenom har aristokratien i alla tider vunnit sin makt? Genom dumdristighet!

- Det är dock att fresta Gud! fortsätter sonen och fadern genmäler:

- Alldeles! Genom att fresta Gud och alla helgon ha vi behållit makten - även om vi stundom mistat livet.

Så fortsätter ritten.

I en skreva i berget, som reser sig över vägen sitter farmor Maruzza och betraktar oavvänt sin sonson Ruggiero. Kanske tror hon att hon skall mista makten över honom om hon släppte honom med blicken. Han står ett stycke längre ned än hon; uttryckslös, orörlig med bösskolven under armen och de båda piporna riktade framåt liknar han en vaktpost, lugn, liknöjd. Men farmor i sitt gömsle råkar lossa en sten, som rullar ned mot Ruggiero. Han varsnar henne och det uttryckslösa ansiktet blossar upp i vild vrede,

- Varför bevakar du mig? skriker han. Har jag icke givit dig mitt löfte? å! Gå!

Farmor försvinner.

På vägen hålla de båda ryttarna inne. De ha hört men icke förstått ropet. Än en gång varnar Fabricio sin far. Hertigen rycker på axlarna:

- Bah! Visa packet en skymt av rädsla och de äro herrar. Så snart farmor försvunnit sjunker Ruggiero i sitt förra lugn, dock ej så apatiskt som förut. Han övertygar sig med en blick om att farmor Maruzza åtlytt honom. Så ställer han ifrån sig dubbelbössan, sätter sig på en sten. Men ingalunda har farmor åtlytt honom, endast dragit något högre upp till en mera undandold plats. Därifrån iakttar hon sonsonens besynnerliga beteende och börjar åter åla sig fram mellan stenblocken ned mot honom. Ruggiero, sittande på stenen, har dragit stöveln av högra benet, drar nu av strumpan, blottar foten. När detta är gjort, återtar han sin förra ställning med bösskolven under armen. Efter ett ögonblick spritter han till, ansiktet förvrids, dock blott för en sekund. Så lägger han kolven till kinden, böjer sig framåt, nedåt, siktar, trycker av.

Hertigens häst sjunker på knä, ryttaren faller över huvudet, han reser sig åter till hälften, slår upp med armarna och faller baklänges.

Så snart Ruggiero sett hertigen falla över hästens huvud vänder han sig bort från den ohyggliga gärningen. Han tar hastigt fram medaljongen, öppnar den, kysser den. Så sätter han med samma snabbhet kolven mot marken, riktar den laddade pipan mot sitt hjärta, lyfter den nakna foten och skjuter in stortån över avtryckaren. I detsamma kastar sig farmor över honom: skottet brinner av. Ruggiero faller i armarna på den gamla. Vilka underbara krafter döljer sig icke hos en gammal bondkvinna som hela sitt långa liv arbetat bland bergen! Farmor tar sonsonen under armarna, baklänges klättrar hon uppför skrevan, ögonen tränga sig ur sina hålor, andedräkten stockar sig men segt och oavlåtligt släpar hon

den tunga kroppen efter sig. Tills hon plötsligt stannar, lyssnar, spejar nedåt, lägger kroppen, vänder, ålar sig bort mellan blocken.

Det är Fabricio som kommer, hetsad av skräck och hat. Ej mindre blir hans hat, hans vämjelse då han upptäcker att Ruggiero är gärningsmannen. Han ser att han ännu andas och i en första uppbrusning drar han sin revolver och sätter mynningen till den sårades tinning. Dock, det dådet blir honom för vidrigt. Med en grimas av äckel sticker han åter på sig revolvern. Brottslingen, om han ännu har tillräckligt med liv kvar i kroppen, skall icke undkomma. Fabricio skall hämta folk från slottet odh taga honom i förvar. Han skall just resa sig, då han gör en upptäckt som rågar måttet med avsky: han ser den öppna medaljongen, han ser systerns porträtt. Ett nytt hat tändes, kanske starkare än hatet mot Ruggiero. Han tar medaljongen, hastar ned mot vägen.

Odh gäller det nu, vem som skall komma först: Fabricio som är nära att spränga sin häst för att hämta folk till den. döde faderns hemforslande och till brottslingens gripande - eller farmor, som söker hjälp. Hon springer för livet över den svårframkomliga bergskammen, snubblar, faller, reser sig, springer, faller på nytt, rullar utför ett småstenigt stup, kommer åter med blödande ansikte och händer upp, springer, springer, stupar, förmår ej mer, förmår ännu ropa, skrika, tjuta... Och som framtrollade dyka ur stenrösen och skrevor en del av de män fram, som deltogo i rådplägningen. En har offrat sig för saken men saken är allas och de ha bidat i sina gömslen med hanarna på spänn. Nu ila de till undsättning.

Ruggiero har åter kommit till sans men ej till besinning. Han minns ej vad som skett. Han känner smärta i sidan, sticker in handen och drar ut den blodig. En olyckshändelse? Han hinner ej återfå minnet förrän hjälparna äro där. Snabbt lägga de ett provisoriskt förband att hämma blodflödet. De draga av sig skjortorna och binda ihop dem till en sorts

hängbår i vilken de placera den sårade. En av dem hämtar hans bössa.

I en sal på slottet sitter miss Jane-Ann vid en flygel och kvintilerar: dansmelodier, glada bitar - kanske blott för att förströ oron som plågar hennes väninna Marcella. Det båtar icke, tvärtom. Marcella sitter hopkrupen i en stol, småhuttrar trots värmen. Hon är orolig utan att rätt veta varför och den muntra musiken plågar henne. Hon ber miss Jane spela något annat.

- Gott, säger miss Jane, lägger bort noterna och börjar improvisera. Hon sitter helt nära ett fönster och under det

hon improviserar söker hon sin inspiration där ute i det döende dagsljuset. Det blir rätt vemodigt, rätt sorgligt. Men just detta vemod passar Marcella förträffligt. Det upplöser, utlöser hennes dova oro. Hon börjar småle, helt svagt men icke utan en viss glad ömhet, så som man ler åt ett kärt minne. Då rycks hon plötsligt ur minne och drömmar av en förfärlig dissonans. Miss Jane har plötsligt rest sig upp och därvid kört båda händerna i klaviaturen. Hon har upptäckt Fabricio ensam jaga fram mot slottet. Marcella springer upp.

- Vad har hänt?

Miss Jane som själv darrar av oro söker lugna väninnan.

- Helt säkert ingenting av betydelse. Fabricio har återvänt från ritten.

- Och Fabricio stiger in till dem, förstörd, förtvivlad och på samma gång grym, ty i sin knutna högra hand håller han en liten tingest, som gör honom grym. Han går långsamt fram mot systern, som skräckslagen stirrar på honom; han stannar några steg från henne och säger skoningslöst:

- Far är död. Mördad.

Hon skriker icke, säger ingenting, endast rycker till. Väninnan, som står bakom henne, griper kring henne för att hålla henne uppe. Och den skoningslöse fortsätter:

- Vill du veta, vem som mördat vår far? Han räcker fram den knutna handen, den skälver, han öppnar den. Marcella

betraktar medaljongen. Så för hon sakta högra handen till sin kind och börjar smeka den. Men när nu brodern räcker den skälvande handen än närmre, kryper hon ihop lite, håller händerna tätt till bröstet och gör en helt liten, avvinkande, avvärjande åtbörd. Och hon gör sig sakta lös ur väninnans grepp, hon drar sig baklänges mot väggen, tills hon får ryggstöd. Då väninnan följer henne drar hon sig sidledes utmed väggen in i hörnet, vinkeln mellan två väggar, hon småler bedjande, tiggande mot väninnan och upprepar gång efter annan den lilla handrörelsen...

Farfar Torriddu har många gömslen uppe bland bergen. Ett av dessa stenkummel går så i ett med gråberget att man knappt på nära håll skönjer det. Dit har farfar fört sina kära, räddade penningpungar och dit för farmor och hennes hjälpare Ruggiero. Han har nu helt återvunnit sansen och med krafterna synes det ej vara så farligt beställt, ty då de sätta ned honom, reser han sig själv, tar sin bössa och öppnar stenhyddans dörr. Farmor vill följa honom men han håller henne med en åtbörd tillbaka. Och denna gång är det farmor som lyder. Ensam stiger han in till den gamle och säger:

- Farfar Torriddu, jag har gjort som du befallde mig. Den gamle reser sig och nickar. Han går bort till en hövålm som fyller halva det lilla rummet, vräker den åt sidan och visar att den döljer ett litet berg av lädersäckar. Han säger:

- Se här, min son, vad du har räddat.

Ruggiero betraktar eftertänksamt säckarna, så nickar han och säger:

- Det ser ut att vara mycket pengar för ett enda människoliv. Men är du icke rädd att unge hertigen skall hämnas?

För första gången småler farfar, svarar:

- Don Fabricio är klok och då första hettan svalnat, tar han lärdom av läxan. Han lägger sin hand på sonsonens skuldra och fortsätter: För dig har jag sörjt, Rugggiero, Luigi seglar dig i natt till Palermo. Där skall mina vänner smuggla dig

ombord på en ångare som går till landet på andra sidan havet. Och reskassa skall du icke sakna.

Farfar Torriddu tar en säck ur högen, väger den mot en annan, kastar den mindre och tar en större, förkastar ånyo den mindre och tar en större. Det ser ut som om han aldrig skulle finna en stor nog. Dock till sist Och han räcker den åt Ruggiero. Han tar den, han betraktar den, han smeker den, han säger:

- För din skull, kära penningsäck, blev Ruggiero Potenzanos hand röd. Så lyfter han den långsamt och då han lyft den så högt han kan, släpper han den. Och han säger till gubben: Se, se farfar Torriddu! Den var mig för tung.

Så bugar han och lämnar stenhyddan. Men farmor upptäcker icke genast att han stigit ut. Först då han kommit ett bra stycke därifrån, varsnar hon att han vandrar bort i skymningen, stödd mot sin bössa. Då springer hon efter honom och ropar:

- Vart går du, Ruggiero?

Han vänder sig om, bugar och svarar:

- Farväl, farmor Maruzza. Jag går och kommer icke åter. Så fortsätter han men farmor springer efter och ropar:

- Stanna, Ruggiero! Jag måste förbinda dig. Du förblöder. Jag släpper dig ej, förrän jag givit dig min välsignelse.

Då stannar Ruggiero och vänder sig om. Han sticker handen i fickan och tar fram en patron. Nu stannar även farmor. Ruggiero laddar bössan, höjer den långsamt, lägger kolven till kinden, siktar på farmor Maruzza. Och lika långsamt som han höjer bössan, lika långsamt höjer farmor sina händer och döljer sitt ansikte. Den bräckliga kroppen skakar av gråt. Men Ruggiero fäller bössan, vänder åter, och fortsätter sin vandring i skymningen.

II.

I sitt napolitanska palats tar hertigen och hertiginnan av Terranuova emot en förnäm gäst, en släkting, ingen mindre än teatinerordens cardinalvicarie don Giovanni Agliata. Don Giovanni är gammal, säkert över de sjuttio. Men den Heliga Moder Kyrkan ger sina söner en den höga ålderns ungdom, en egendomlig senil vitalitet, något av den inre spänstighet som kommer Michelangelos gubbar att synas ungdomskraftigare än Canovas ynglingar. För resten ser man gott att don Giovanni rört sig lika ofta i salonger som i kyrkor och kloster. Visserligen tillåter han husets damer - donna Jane-Ann och hennes svägerska Marcella - att kyssa fiskarringens stora, glänsande sten, men det gör å andra sidan intet intrång i hans prelatensiska värdighet att han visar damerna alla de små uppmärksamheter, som anstå en fulländad kavaljer. Enda skillnaden är kanske just den, att det är han och icke damerna som får handkyssen plus en liten feminin touche i uppträdandet. Donna Jane är ej rätt densamma som förr. Visserligen ha ej de sex eller sju år, som förflutit, ändrat något i hennes utseende, det är snarare själva tonen i hennes väsende, som stämts om, blivit djupare, mindre frivol, på samma gång oroligare, dovare. Hennes man är sig mera lik, tycks aldrig komma med både huvud och hjärta ur slyngelåldern.

Det hertigliga paret för sin gäst ut på den soliga loggian högt över staden och golfen. Härifrån ser man vida och man urskiljer bland annat klostret S. Agata, som ligger uppklättrat på berget. Don Fabricio småler och säger:

- Nå, onkel, har du kommit för att tala förnuft med munkarna och göra slut på underverken i Santa Agata?

Prelaten nickar.

- I våra dagar ges inga underverk - eller rättare sagt i våra dagar kallas de masspsykoser.

Curian har sänt honom för att göra ett slut på ofoget. Kyrkan kan ej sanktionera humbug, kvacksalveri,

Med ens får Fabricio ett visst på en gång beskt och sorgmodigt allvar över sig, han säger:

- Må vara, att han är en storskojare den där fra Marcello di Santa Agata - jag skulle ändå dyrka honom som ett helgon om han kunde hjälpa oss.

Så snart klostret nämndes har donna Jane visat sig förstämd, nu växer förstämningen till orolig, otålig förtrytelse. Tydligen har ämnet varit på tal mångfaldiga gånger. Fabricio ler ironiskt urskuldande och avbedjande mot hustrun, han lägger handen på hennes axel och säger:

- Jane hatar vidskepelse. Det kalla, fantasilösa anglosaxiska blodet förnekar sig icke! Han tar henne under hakan och försöker se henne in i ögonen, men hon gör sig otåligt lös. Och Fabricio skrattar, rycker på axlarna och säger:

Hon har till och med tagit ett heligt löfte av mig, att jag aldrig skall sätta min fot i det beryktade klostret...

På en gång ändras de tre människornas ansiktsuttryck. Fabricios blir vemodigt ömt, han lyfter handen och vinkar mot ingången till loggian. Jane åter uttrycker en trött hopplöshet, som hon försöker dölja under ett svagt leende. Prelaten slutligen nickar och ler men gör så på detta en smula krystade sätt, varmed man söker hålla god min inför ett lyte.

Det är den nye markisen av Rocca Caprea, som kommer, Vannino, hertigparets enda barn, en pys på fem, sex år - ett vackert men sprött ansikte, livligt, spelande, skiftande, en liten smula lidande, spörjande, ängsligt. Hans uppvaktning är formidabel: en av dessa abbruzziska ammor och barnavårderskor, vilkas otroligt junoniska former och brutalt stolta hållning och skick ge dem tycke av att vara själva Moder Naturens befullmäktigade ombud. Detta exemplar, på sedvanligt sätt omåttligt utpyntad med kvartsmeterbreda sidenband hängande ned från hjässan till fotabjället skrider fram mot prelaten, hållande gossen på armen. Modern gör en rörelse för att taga barnet, men amman skjuter henne stolt åt sidan. Som om hon inte visste, hur man hälsar en eminens! Hon böjer sig

ned och kysser ringen, så tar hon i ett kraftigt grepp den prelatensiska handen och för den till barnets mun. Så förevisar hon pysen, säger:

- En riktig Guds ängel, eminenza, men skada och skam att han inte kan gå! Och hon förevisar de slankiga, slappa benen. Det plågar barnet, det plågar än mer dess mor. Donna Jane gör åter ett försök att taga sitt barn. Förgäves! Pekande på henne med tummen säger amman till prelaten: Det är moderns fel. Alla engelskor är tokiga! Följde hon mitt råd, skulle han kila omkring som en kanin. Nu bli både far och mor oroliga och belägra amman som lugnt och skickligt sköter dem med armbågarna, och hon fortsätter vänd till prelaten: Mor min förstod sig på sånt här och folk kom långväga ifrån för att söka hennes hjälp. Det var mycket enkelt. Hon satte barnet på golvet, tog en eldbrand från spisen och kastade den i ansiktet på barnet. - Nu brister pysen i gråt, nu ryggar prelaten förskräckt tillbaka, nu stiger föräldrarnas oro till vrede, men den orubbliga amman fortsätter: Första gången skriade barnet som en åsna, eminenza, men när mor för andra gången tog till eldbranden kilade ungen bort på egna ben som om den aldrig varit lam. Och hon ger prelaten ett förtroligt litet slag på magen, sägande: Tro mig - Santa Paura, rädslan, gör flera underverk än de andra helgonen tillsamman.

Kring det skrämda, gråtande barnet uppstår nu en formlig dragkamp. Då reser sig Marcella, glider lugnt in i gruppen och tar pysen. De tre märka det knappt i sin iver. Föräldrarna göra de allvarligaste föreställningar, amman fattar eld, lyfter armarna mot skyn - föräldrarna anse det klokast att med mildhet svalka det hetsiga blodet - kanske ock med några slantar!

Marcella har satt pysen på loggians bröstvärn och hon, som hitintills ej haft glimten av ett leende varken kring läpparna ej heller i blicken - nu ler hon, skrattar, leker. Det ser prelaten, iakttar henne med blitt intresse. Han lägger sakta handen på hennes hjässa, vänder hennes ansikte mot sig, säger:

- Marcella, jag tror att du till sist har återfått ditt vackra leende?

Ja, hon ler även mot honom, men hon skakar helt lite på huvudet, då hon svarar:

- Det är inte längre mitt leende, onkel, det är bara Vanninos leksak.

Och hon lockar gossen att le.

Det lilla klostret Santa Agata ligger på själva bergsluttningen och är uppbyggt på tvenne terrasser. På den nedersta ligger klostergården omgiven på tre sidor av täckta pelargångar, vid vilka refektorier, kapell, samtalsrum, drogkällare med mera ligga. Den fjärde pelargången leder till stora porten, den är till för besökare och avstängd från gården och det övriga klostret medelst ett järngaller från golvet upp till takkanten. I den övre våningen ligga munkarnas celler. Eftersom klostret är byggt i tvenne terrasser ligger den övre våningen icke ovanpå utan bakom den undre och den ena pelargångens tak bildar en altan från vilken man kan se ned i klostergården.

I pelargången, som är tillgänglig för besökare, står Santa Agatas bild. Den är alldeles lik den gipsbild, vilken så ömkligt förgicks vid helgonets fest, men den är större och utförd i ädelt material. I kandelabrar fästa i muren på vardera sidan om helgonet brinna ljus, och väggen täckes av votivhjärtan, bilder av underbara helbrägdagörelser, kryckor etc. Det icke minst viktiga i denna bild är en väldig offerkista vid helgonets fötter. De trogna, som strömma förbi offra här sina skärvar under en frodig lekmannabroders överinseende.

Utanför klosterporten breder sig en grönskande sluttning, nu efter höstregnen rik på blommor. Här har slagit läger ett underligt och hemskt följe: lama och lytta, förkrympta och idioter, sönderfrätta och sargade, haltande och krälande. Allt flera komma, burna på bårar, stödda, framsläpade av föräldrar, vänner, söner och döttrar. Mjuk är den gröna mattan, vackra blommorna, strålande vitt och hett solskenet som bländar

från klostrets vita murar och bland de elända som vrida sig och våndas springa barnen lekande och stojande omkring, under det att de friska vuxna trängas i bidan vid porten.

Lekmannabröder tränga undan folkmassan, i vilken eleganta toaletter blanda sig med lumpor. Priorn själv träder fram i porten. Det är en kraftig, yvskäggig gubbe, snarast av bondetyp, sluten och envis. Fram till porten rullar ett täckt ekipage, betjänten öppnar dörren, en ung monsignore hoppar ut och räcker handen åt cardinalvicarien, som spänstig och ungdomlig stiger ur ekipaget. Hjässor blottas, men de vuxna hålla sig på vederbörligt avstånd. Så icke barnen, som trängas kring prelaten likt svenska ungar kring julgran vid plundringen. Allt vad de trakta efter är att få kyssa fiskarringens sten. Och den unge monsignoren skrattar och knuffar dem och luggar dem och lyckas äntligen bereda väg för prelaten, som hälsas av priorn med handkyss. I klostergången stå munkarna uppställda i dubbla led, ryggarna krökas allteftersom prelaten skrider fram, med tre fingrar lyftade utdelande den apostoliska välsignelsen.

Ensam, stilla, något hopsjunken sitter på klostergårdens stenbarriär lekmannabrodern fra Marcello. Kåpans kapuschong är neddragen och täcker hela ansiktet. Hans enda rörelse består däri att han då och då sträcker fram händerna, värmer dem i solen. Par om par vandra nu munkarna, armarna korslagda över bröstet, förbi bakom honom i klostergången, snegla och viska. Han märker dem icke, märker däremot att han kommit in i ett orangeträds skugga, makar sig ut i solen, värmer sina händer, gnider dem sakta.

I priorns rymliga cell har cardinalvicarien redan börjat förhöret. Framför honom står priorn, ödmjuk men butter och envis, bakom prelatens stol står monsignoren, en gladlynt, godmodig ehuru rätt maliciös och satirisk ung Violettstrumpa. Don Giovanni har icke längre ett uns av kavaljeren kvar i kroppen: han är helt den stränge, myndige prelaten som går skarpt till rätta med sina underlydande. Skurarna

falla stritt över priorns huvud, han blinkar, han rister på sig, han för sin talan, säger:

- För två år sen då vi hade kopporna, sände jag fra Marcello med de andra att besöka fattiga, vårda de sjuka. Kunde jag veta att han hade förmågan att bota...

Pang - slår prelaten sin behandskade hand (ringen utanpå handsken) otåligt i bordet. Nog nu med all denna ömkliga vidskepelse! Inga undanflykter! Han vill ha klart besked. Vem är fra Marcello? Varifrån har han kommit? Varför har han tagit sin tillflykt till Santa Agata?

Ödmjuk, oböjlig och butter svarar priorn:

- Vad jag vet om fra Marcello, har jag fått veta under biktens insegel. Blott den helige Fadern själv kan lösa min tunga.

- Och hur har ni kunnat låta denna humbug pågå så länge? frågar den förbittrade don Giovanni.

Ville priorn vara rätt ärlig, kunde han hänvisa till Santa Agatas offerkista som alltjämt belägras av troende och späckas med oboler. Emellertid svarar han:

- De sjuka begära honom. Kan jag vägra dem hjälp? Vägrade jag, skulle de riva ned klostret med sina naglar.

Prelaten rycker förargad på axlarna åt denna förstockade vidskepelse.

- Kalla hit fra Marcello!

Knappt hade priorn avlägsnat sig förrän monsignoren släpper gäcken lös. Santa Maria, vilken enfald! Prisad vare Herren att icke donna Jane-Ann hört dessa bekännelser! Vad hon skulle ha skrattat! Vad hon skulle ha gjort narr av hela det andliga ståndet! Hur hon skulle ha klätt av dem in på bara kroppen. Monsignoren sveper rysande kaftanen tätare kring sig; själve don Giovanni måtte le vid tanken på donna Janes rappa tunga. - Men några av de sjuka ha trängt sig in i den yttre klostergången, bida i ångest och längtan...

Priorn återvänder följd av munken, som alltjämt har kapuschongen neddragen. Han går fram för att kyssa ringen men prelaten avvisar honom med en brysk åtbörd.

- Visa ditt ansikte!

Munken slår tillbaka kapuschongen och visar en profil som en gång jämförts med romerska kaméer. Monsignore betraktar honom med donna Janes frivola och sakliga beundran. Vid Jupiter, inte illa! Don Giovanni får ett mindre bistert uttryck. Halvt ofrivilligt lyfter han sin hand och Ruggiero kysser ringen, rätar åter upp sig, lugn, oberörd. Prelaten säger:

- Du har kommit ofog åstad. Man säger, att du kan bota sjuka. Är det sant?

Med en lugn, kylig vördnad, som döljer en liten udd av ironi, svarar Ruggiero:

- Fråga icke mig, eminenza, fråga dem, jag botat. Udden känns, prelaten mulnar.

- Och vem, säger han, har givit dig lov att utöva en sådan verksamhet?

Svarar Ruggiero:

- Densamme, som gav mig förmågan. Än mera uppretad, utbrister don Giovanni:

- Du är en okunnig lurk och förstår icke bättre, men dina förmän borde ha straffat dig!

Säger Ruggiero:

- Sant, eminenza, och då mina förmän ej straffade mig, straffade jag mig själv. Så sagt, river han upp kåpa och tröja, blottar sin rygg, som är fårad med blåröda rulsor.

Prelaten springer förtörnad upp, monsignore gör en grimas, priorn tappar för ett ögonblick fattningen, med fubblande händer drar han åter upp kåpan, säger:

- Jag har förbjudit honom! Han gisslar sig i smyg! Betraktar Ruggiero honom med ett föraktfullt leende, säger:

- Bröderna veta, att jag gisslar mig varje gång jag botat en sjuk. De skvallra därom på gator och torg och allt flera bliva de sjuka.

Prelaten överväger, han gör priorn en fråga, han säger:

- Jag skall rycka upp denna vidskepelse med rötterna!

Priorn, gripen av oro, gör ödmjuka föreställningar, som kort

och skarpt avvisas, monsignore ler intresserad. Och även Ruggiero ler, helt svagt dock.

De sjuka, som lyckats intränga i den yttre klostergången, och deras friska ledsagare, låta icke föra ut sig. Förgäves trugar dem lekmannabröderna. En av de sjuka kan varken gå eller krypa men har krälat sig fram i främsta ledet av det tjugu- eller trettiotal, som finns där. Två bröder fatta tag i honom för att bära ut honom, men den skälvande kroppen slingrar och vrider sig så att de förlora taget och släppa honom. Han faller på ansiktet, vrider sig snabbt runt på rygg och ses färdig att försvara sig med tänder och klor. Då bröderna lämna honom, vältrar han sig ånyo på magen. Nu blir det först en stark rörelse och därpå stillhet bland bröder och sjuka. Över klostergården som från gången är skild med ett galler, komma cardinalvicarien, priorn, monsignore och Ruggiero. Priorn öppnar en liten grind i gallret och prelaten träder ut i klostergången följd av Ruggiero, priorn och monsignore stanna i grinden.

Don Giovanni vill rycka upp vidskepelsen med roten. Han talar till dessa förblindade, söker öppna deras ögon. Vem är fra Marcello? Icke ens en munk, icke ens en renlevnadsman. Han är en syndare, som de själva, kanske värre än de själva. Varifrån skulle han då taga kraft att bota sjuka, hela sargade, skänka krafter åt lama lemmar? Han talar kraftigt, bjudande, övertygande. Församlingen lyssnar andäktigt, somliga nicka förnumstigt samtycke, göra korstecknet. Och den, som talet rör, står till synes oberörd bredvid talaren, låter sin bräcklighet och uselhet demonstreras, ser rakt framför sig. Likväl glimrar hos honom ett svagt leende, ett leende mellan bitterhet och triumf.

Åhörarnas öron äro hos prelaten men deras ögon annorstädes. Kort efter don Giovannis och Ruggieros inträde har den arme jordamasken i främsta ledet börjat slingra sig fram: han krälar långsamt, mödosamt, försiktigt utmed stenbarriären. Prelaten är alltför upptagen av sin egen vältalighet för att

varsna det grå kräldjuret men menighetens blickar följa honom med stadigt stegrat intresse. Även priorn ser honom och småler illvilligt och triumferande. Monsignore upptäcker honom och följer hans krälande med förvåning och en viss vämjelse. Har Ruggiero upptäckt honom? Kanske - men hans blick går rakt fram och hans uttryck förblir oförändrat. Den prelatensiska vältaligheten har nått sin höjdpunkt och don Giovanni lyfter bjudande sin hand för att understryka konklusioner - då han plötsligt varsnar kräldjuret, tvärtystnar, tar ett steg åt sidan. Kräldjuret är nu framme vid Ruggiero, ansträngande sig till det yttersta lyckas han höja överkroppen något, med sina klolikt krökta fingrar griper han kåpans flik, gnider den mot kinden, sluter krampaktigt ögonen som i ett övermått av smärta och njutning. Ruggiero sänker icke blicken till honom, snarare blir hans blick än mera orörlig, stirrande, det triumferande, bittra leendet upplöses i några spasmodiska skälvningar och stelnar i hårt slutna läppar. Han sänker trevande handen och lägger den över den lames uppåtvända panna. Efter några ögonblick av inre koncentration säger han:

- I Santa Agatas och Sant Antonius namn...Han gör ett uppehåll och åter rycker det spasmodiskt kring läpparna, han fortsätter: ...och så sant mina händer äro rena från blod, helar jag dig.

Prelaten står stödd mot muren, skälvande av sinnesrörelse, unga monsignore visar ett intresse som ej kunde vara allvarligare och större på en kapplöpning, priorns spänning blandas med stolthet och triumf. Och de sjuka! De tappa sina ögon, de flämta då och då krampaktigt efter luft, de sjuka lemmarna få liksom sitt eget liv oberoende av den övriga kroppen, vrida, sig i avund och längtan efter bot. Ruggiero? Han förblir orörlig, lever endast i känseln. Och han känner den sjukes händer treva i kåpan, kring benen, känner hur de taga allt fastare grepp, hur han tynger, hur han långsamt klänger sig uppför undergörarens kropp, famnar honom allt högre, kring höfterna, kring midjan, kring bröstkorgen, hur han trycker sig

intill honom, hur han kränger, våndas, kämpar, känner till sist den sjukes andedräkt i sitt ansikte, hans brinnande kyss på sin kind. Då blir undergörarens leende ohöljt bittert, bräddat av leda och vämjelse men utan en droppe triumf.

Utanför klosterporten stiger en storm av jubel då budskapet om underverket kommer. De sjuka på ängen börja hanka, halta, linka, krypa fram mot porten...

I priorns cell sitter don Giovanni försänkt i djup begrundan. Framför honom står Ruggiero, allvarlig och lugn men på samma gång trött och slapp, liknöjd. Prelaten betraktar honom i smyg, så rör han lätt vid hans arm och spörjer:

- Vem tror du har givit dig makten att hela?

Ruggiero spritter till, hans uttryck blir för ett ögonblick skarpt, misstänksamt, lurande, men återgår till en sorgmodig liknöjdhet då han svarar:

- Min mor har sagt mig att min gåva är av Gud och att jag får behålla den, så länge mina händer ej fläckats av blod. Jag trodde henne.

Don Giovanni nickar och fortfar att i smyg och med växande intresse betrakta Ruggiero. Det är tydligt att han

kämpar med sig själv, att det finns någonting inom honom som river och sliter för att få luft - för att få komma ut i ljuset. Och plötsligt i ett anfall av vrede skakar han sina knutna händer och utbrister:

- Jag hatar de sjuka! Deras fördärvade, eländiga kroppar jaga min själ in i fördömelsen. Gisslet hjälper ej, min makt blir allt större och de sjuka svärma kring mig som flugorna kring ett lik!

Prelaten reser sig. Såväl han som hans unge vän monsignore äro vetenskapligt skolade män och detta fall är onekligen intressant. Det gäller att varligt plocka fram kärnan. Prelaten säger:

- Fördömelse? Om din gåva är av Gud?

Än en gång ger Ruggiero honom en blick fylld av misstro och motsträvighet: så sänker han blicken, säger:

- Nu vet jag bättre, vet att min makt är djävulens makt.

De båda vetenskapligt skolade prästerna byta förstulet blickar: Intressant! De betrakta åter Ruggiero. Han håller sina båda händer framför sig, flatorna nedåt, granskar dem, hans min är butter, plågad men åter lugn. Så sträcker han händerna fram mot prelaten som om han ville att han också skulle granska dem och i det han låter händerna sjunka och höjer blicken mot prelatens säger han trumpet och lugnt:

- Jag är Ruggiero Potenzano, en kristen från Rocca Caprea, densamme som dödade sin husbonde hertigen av Terranuova.

Intressant? Utan tvivel - men på ett annat sätt än nyss. Ofrivilligt griper don Giovanni brottslingen i armen som det gällde att omedelbart överlämna honom åt rättvisan. Ruggiero reagerar ej. Men monsignore, som personligen mindre berörs av upptäckten, för sin kardinal in i sidorummet och här börjar en förstulen, hetsig rådplägning varvid monsignore säger:

- Icke sant, eminenza, det gäller framför allt att ej väcka skandal? Om vi begraver honom i ett kloster långt bort i Abbruzzerna...

Ruggiero väntar, liknöjd. Då man icke tycks vilja honom något går han mot cellens dörr. Där hänger ett krucifix på väggen. Ruggiero stannar och betraktar uppmärksamt den Korsfäste. Han böjer huvudet helt litet och lyfter handen för att korsa sig. Men handen är tung, han orkar inte lyfta den ens till bröstet, den sjunker slappt. Än står han en sekund med sänkt huvud, vänder så långsamt och går.

Det är afton. I det hertigliga palatset har man just druckit te. Förutomi don Giovanni och monsignore finnes ännu några gäster i salongen, ett par damer, en herre. Monsignore och donna Jane-Ann är medelpunkten i gruppen. De gnabbas. Ämnet är undergöraren i Santa Agata. Och donna Jane skämtar, maliciös, nervös, nästan upphetsad i sin satir. Vilka barbarer, dessa sydlänningar! Femhundra år efter sin tid! Helgon, trollkarlar, undergörare! Marcella sitter bredvid henne i kretsen.

Då svägerskan är som livligast lyfter hon sitt sänkta huvud och betraktar henne en sekund, sänker åter huvudet. Och lady Jane fortsätter. Hon hytter med pekfingret åt Fabricio, säger:

- Minns vad du har lovat! Jag skulle verkligen skämmas om min man fölle för frestelsen att ta den där charlatanen i betraktande!

Nu inseglar amman med Vannino på armen. Den lille skall säga god natt och gästerna kretsa kring barnet. Men monsignore säger till värdinnan:

- Don Fabricio kommer ej att falla för frestelsen. Vår undergörare skall med det snaraste föras långt härifrån, begravas i tysthet.

Så vänder sig även han mot amman och barnet. Men donna Jane-Ann griper sin svägerska hårt i armen, hon böjer sig fram och ser henne bedjande, tiggande in i ögonen. Och hon viskar i hennes öra:

- Marcella, av barmhärtighet! Du hör ju att han skall föras bort! Av barmhärtighet, tala med honom i afton!

Marcelia kämpar snarare med sig själv än med det hårda greppet kring armen, så gör hon sig lös, går. Jane sitter

kvar, vrider mekaniskt sina händer. Först när monsignore en smula orolig tilltalar henne får vi åter se det spirituella satiriska löjet...

Natten faller över klostret Santa Agata. Det ekipage, som förde cardinalvicarien till klostret håller åter vid dess port. Porten öppnas på glänt, en munk med neddragen kapuschong kommer ut, stiger upp i ekipaget.

Donna Marcella vandrar av och an i sitt rum. På knä framför en stol ligger svägerskan med huvudet i armarna, då och då rister en snyftning hennes skuldror. Tvekampen pågår. Och den lugna, behärskade Marcella får plötsligt ett av dessa vredesutbrott som ligga på lur under det sicilianska svårmodet. Den blida blir hart när en furie, då hon skakar sina knutna händer mot Jane-Ann, utbrister:

- Jag kan inte återse honom! Du, du kan. Du har tiggt

och bett honom. Du har kanske fallit på knä för honom! Du har kanske kysst hans händer! Det var inte din far han mördade! Jag skulle förlora besinningen, jag skulle ropa på Fabricio! Jag hatar, hatar, hatar honom!

I en salong på nedre botten med öppna dörrar till den stora vestibulen sitta don Fabricio och monsignore vid ett parti schack. Draget hör monsignore till och är tydligen kvistigt; båda luta huvudena samman över spelet. Men i vestibulen tassar amman omkring bidande och ängslig. Hennes ängslan gäller den öppna dörren och hon smyger sig så nätt fram, stänger den försiktigt, försiktigt, håller länge på klinkan. Skyndar sen på tå mot entrén. I detsamma ser Fabricio upp mot dörren, en smula förvånad. Varför har den stängts så hemlighetsfullt? Nå ja, ett lappri, ser åter på spelet. Så lyssnar han. Vad står på? Vem tassar där ute? Det låter inte som skor, snarare som sandaler. Han reser sig. Men den lycklige monsignore hejdar honom. Han har funnit rätta draget. Schack och matt!

Donna Jane - i sitt rum - väntar andlös, hjärtat i händerna. Dörren glider upp och den klipska amman stiger in, fingret på mun, skinande av självbelåtenhet. Hon har skött sig. Hon träder åt sidan. Ruggiero stiger in, skjuter tillbaka kapuschongen. Då de blivit allena går Jane mot honom med framsträckta händer; han lägger sina på ryggen. Hon fattar kåpans ärm och trycker den gång på gång mot sin mun, han drar sig undan. Han säger:

- Det är sista gången jag kommer, donna Jane-Ann. Har ni äntligen hållit ert löfte?

Hon våndas. Hur skall hon kunna hålla sitt löfte då svägerskan ej står att rubba? Hon börjar som förr sina undanflykter, böner, tiggeri. Han avbryter henne med en befallande åtbörd, han säger:

- Jag har lovat, att er son skall bli frisk om jag en enda gång får tala med donna Marcella. I morgon föra de mig bort. Ingen vet vart. Ett vet man blott: att jag icke skall återvända.

Uppför vestibultrappan och fram mot dörren till Janes rum smyger don Fabricio. Han ser ganska skälmsk och finurlig ut, ty han har fattat en misstanke som både gläder och roar honom. Nu öppnas dörren och Jane kommer ut. Hon studsar, stänger hastigt dörren bakom sig, förmår ej alls dölja sin förvirring. Och mannen fattar henne kring armbågarna, skakar henne lätt. Vill hon nu bara bekänna, den lilla skrymterskan, som gått bakom hans rygg, den skeptiska fritänkerskan, som stod så högt över all vidskepelse! Vem hade hon gömt i sitt rum? Skulle han gissa? En älskare kanske? Eller - fra Marcello di Santa Agata!

Hon kan knappt andas men ännu behåller hon besinningen. Ja, han har verkligen gissat rätt. Det är fra Marcello. Hon tror inte på honom men varför ej försöka?

Å, han ger henne så fullkomligt rätt! Har han inte själv velat tillkalla undergöraren? Han tar henne i famn. Och han vill gå in och kyssa munkens hand. Då ställer hon sig i vägen, då blir hon vild av rädsla. Han får inte. Han skjuter henne åt sidan, halvt förvånad, halvt förargad. Han öppnar dörren. Se där - hon har inte ljugit, där står ju munken. Han går emot honom med framsträckta händer, stannar i steget, händerna sjunka. Ruggiero å sin sida spänner kattsnabbt alla muskler som ett rovdjur inför dödsfienden. Men han behärskar sig snart och vänder sig mot donna Jane. Är det så hon håller sina löften? Har hon kanske lockat honorm i en snara?

För ett ögonblick grips Fabricio av den ljusa idén att hustrun verkligen spelat honom faderns mördare i händerna,

men han stannar ej länge i sin förvillelse. När han hotfull stiger fram mot Ruggiero, kastar sig Jane över honom, stöter honom tillbaka. Han är i denna stund ingenting annat än hennes sons fiende, en människa som för en ömklig hämnds skull vill offra sonens framtid. Hon hånar hans sorg över fadern, hon hånar honom själv och det enda hon icke hånar är vidskepelsen, munken, undergöraren. Hon slår armarna kring hans hals och då han lugnt gör sig lös, famnar hon hans knän.

Förödmjukad och halvblind av vrede rycker mannen upp henne, slänger henne mot väggen men bryter själv samman i en snyftning av blygsel och bitterhet. Då ler munken och går stilla sin väg.

Det dagas. Ruggiero vandrar upp mot klostret. Himlen ljusnar, rodnar i flammor och glädjen flammar upp i Ruggieros hjärta. Den dag som gryr blir en fruktansvärd och härlig dag. Djävulen är en hederlig herre, säg icke annat! Han tar vad honom tillkommer, men han betalar ock sitt pris! Dina fiender lägger han inför dina fötter. Du kan sarga och plåga dem efter din lust. Du kan trampa på deras hjärtan, spotta på deras vita linne, och förrätta ditt tarv på deras storthet Djävulen är helig och vis som Gud själv, han vet att ett dött och förruttnande hjärta har hetare, våldsammare begär än det levande, sunda - och han tillfredsställer dem. Gud svalkar vår törst med vatten, djävulen med blod. Så tänker Ruggiero och hans hjärta flammar, hans ögon brinna. Han går en stig uppför berget men på vägen strax nedanför börjar redan den långa raden av sjuka och eländа att draga mot klostret. De upptäcka honom, de lyfta sina armar, skria som djur, då de drunkna, kravla upp mot honom. Han betraktar dem med trots och vedervilja, han befaller dem att ej komma hononm nära och då de ej lyda, tar han en väldig sten och slungar in i klungan. Då kuscha de som hundar. Och han ler mot dem och säger:

- Små bröder och systrar, i dag är min sista dag. I morgon för man mig, ingen vet vart, kastar mig i en håla där varken sol eller måne lysa, låta mig försmäkta som ni försmäkta. Skall ni tåla det, små bröder och systrar? Skall ni släpa era förtvinade lemmar, era plågade kroppar ända fram till graven? Skall ni fromt se på hur man släpar mig bort, bunden och slagen som Kristus? Eller skall ni hämnas mig, små bröder och systrar? Skall ni riva klostret sten för sten med edra fingrar? Skall ni dräpa dem, som stå er emot?

Så för han då facklan till bålet av förvissnade varelser, lemmar skälva, munnar skria. Men han skrattar och springer ifrån dem, han njuter av djärva språng över rämnorna i berget. Hans kropp är ung och djävulen kittlar hans själ. Lycklig den som i tid sluter pakt med den Lede!

Grässluttningen framför klosterporten är ännu tom. Blott en gumma sitter på själva stupkanten med ryggen vänd mot porten och vägen. Hon äter sitt morgonbröd och kring henne rör sig på marken klostrets kuttrande duvflock. Hon delar frikostigt med sig av brödet. Ruggiero ser hon icke, ej heller han henne. Men då den tunga klosterporten faller igen bakom honom, lyfta duvorna och kretsa ett par varv kring gumman. Hon vänder sig om och visar sitt gamla, förgrämda men lugna ansikte - en vandrerska långt bort från Solens Ö, änkan Potenzano, modern.

Solen står högt på himlen och don Fabricio uppträder i aftondräkt. Natten har tydligen ej unnat honom någon sömn och nu på morgonen har han redan besök, tvenne herrar från polisen som upptaga och anteckna hans anklagelse mot Ruggiero Potenzano, kallad fra Marcello, anklagelse för mord på framlidne hertigen av Terranuova. Under denna diktamen upptäcker han att det hertigliga ekipaget står och väntar på palatsets gård. Han skyndar upp i hustruns rum och finner sin misstanke bekräftad. Donna Jane-Ann är klädd som för att gå i mässan med slöja på huvudet och den myndiga amman sätter som bäst ytterkläderna på sin skyddsling. Har han då icke ens makt över sitt eget barn? Skall han tillåta faderns baneman att öva sina charlatankonster på gossen? Donna Jane ids ej ens svara honom. Hon har brått, det hänger på timmar och minuter. Den upprörde don Fabricio existerar icke för henne. Då angriper han amman och får svar på tal. Han ställer sig mellan henne och pysen. Den lille börjar gråta. Men under det att dessa båda tvista, inkommer donna Marcella. Hon är liksom svägerskan klädd i svart med slöja över huvudet. Om mannen är luft för donna Jane så är svägerskan

för ögonblicket halva världen. Hon slår armarna kring hennes hals. Men Marcella mottar smekningen om icke med motvilja så åtminstone med stark kyla. Hon gör sig lös och går bort till den gråtande gossen, tar honom på armen, går mot dörren. Don Fabricio ser från den ena till den andra, från hustrun till systern. De båda kvinnorna

handla lugnt och beslutsamt, de fråga honom icke om råd och begära ej hans tillstånd.

Nu åter är den gröna sluttningen utanför klostret fylld av de vanliga gästerna och än flera. Men den tålmodiga, lugna väntan som härskade där i går är borta. Oro driver dem och häver dem som i vågor upp mot klostrets obevekligt stängda port. Och ej heller i klostret råder lugn. Cardinalvicarien har åter en rådplägning med den förstockade priorn, och börjar redan förlora något av sin kallblodighet. Folkmassan växer från minut till minut. Skall undergöraren föras bort, måste det ske snart. Monsignore sändes att hämta honom. I gångarna tassa munkarna omkring, jagade av oro och nyfikenhet. Vad skall hända innan sol gått ned? Den ende bekymmerslöse är all denna oros upphovsman. Han sitter som i går på klostergårdens stenbarriär, solar sig, småler. Monsignore kommer fram till honom, även han småleende, blid och hövlig. Han framför befallningen men Ruggiero skakar på huvudet, svarar:

- Hans eminens får ge sig till tåls. Det är min sista dag och jag väntar gäster.

- Gäster? spörjer monsignore, sätter sig bredvid honom. Är det fråga om ett nytt underverk?

Ruggiero ler. Men, plötsligt blir han allvarlig, så hotfullt allvarlig att även monsignores kyliga leende slocknar. Och Ruggiero svarar:

- Ja, monsignore, ett mycket stort underverk. Jag skall pröva, om sanningen blir trodd blott därför att den är sanning. Sker det undret, monsignore, skall jag prisa Gud mäktigare än den herre, som förvillar sinnena och låter blodfläckade händer läka och hela.

Folkmassan utanför porten har givit plats för det hertigliga ekipaget Porten öppnas för de båda damerna, amman, barnet, de gå in i klostret. Därpå stänges porten ånyo och förblir stängd. Det är då oron börjar mängas med vrede. De höga, de rika, de mäktiga - för dem öppnas porten! För deras sjuka har han bot, för oss har han stenar! Men även vi ha stenar!

Marcella väntar ensam i samtalsrummet, en stor skum sal med endast ett fönster. Ruggiero kommer in, tar några steg emot henne, stannar som om han väntade att hon skulle komma honom till mötes. Men hon rör sig icke. Då går han fram till henne och ser, att hon står där med slutna ögon. Hon vill icke se. Han småler trotsigt. Han tar henne kring handlederna rätt hårt och för henne fram till fönstret. Alltjämt håller hon ögonen slutna. Desto mera vidöppna äro hans, slukar hennes ansikte drag för drag. Och ju mera han ser, desto vekare blir hans uttryck. Han säger:

- Du vill icke se men höra måste du. Sanningen. Det är sant, att jag dödade din far, men det skedde i våda. Min släkt krävde hans liv och jag åtog mig värvet - icke för att döda utan blott för att varna. Jag ville skjuta hästen under honom. Den varningen skulle han förstå och lämna oss fattiga i fred.

Förgäves söker han läsa i hennes ansikte, om hon tror honom, om hon ens hör honom. Och han fortsätter:

- Jag siktade på hästen men djävulen förde min kula. Detta är sanningen. Tror du mig?

Han väntar på undret, han betraktar henne lika forskande, med samma ångestfulla spänning varmed de sjuka bruka följa hans egna underverk. Hennes ansikte är dött. Äntligen öppnar hon ögonen men sluter dem genast åter. Och nästan omärkligt skakar hon på huvudet.

Under det att detta sker i samtalsrummet, bidar donna Jane i ängslan sitt öde. Amman lugnar henne med myndighet. Hon skall ordna allt bara donna Jane håller sig på avstånd. Hon

vet, att de sjuka bruka bäras in på klostergården. Donna Jane får inte följa med. Amman vill vara ensam med gossen. Hon tar plats på en bänk och sätter pysen på marken bredvid sig. Vill han höra en saga? Han klappar händerna av förtjusning.

- Det var en gång, börjar amman, en gosse som inte ville gå - alldeles som du.

- Som inte kunde gå, svarar gossen sorgmodigt, och amman fortsätter:

- Till sist tröttnade amman att bära honom och då förde hon gossen till ett kloster - alldeles som jag dig. Men i klostret bodde en munk, som inte var något annat än en förklädd varulv - och vet du vad han levde av?

Då börjar pysens ansikte skälva av skräck, han trevar på henne och ber:

- Å, säg inte att han åt små gossar!

Men den förskräckliga amman har intet medlidande. Hennes feta ansikte grimaserar på ett kannibaliskt sätt då hon betygar sanningen av denna hemska förmodan och hon säger:

- Sitt nu här och vänta på varulven. Din mamma och jag ha tröttnat att släpa omkring med dig. - Går. Men pysen är så slagen av skräck att han ej ens vågar skrika.

Då händer något annat. Två män - desamma som på morgonen mottagit don Fabricios anklagelse - anlända till klostret, dunka på porten och som det sker i lagens namn, låtes den upp. Men hopen, vars upphetsning växt och som med utomordentligt intresse följt de båda herrarnas förehavande, passar nu sitt tillfälle. Någon kör in en påk i springan, just då porten skall stängas. Det blir en dragkamp med broder dörrväktare. De sjuka hetsa upp de friska. Särskilt är det en flicka som tar ledningen. Hon är lam i benen och tycks dessutom vara månadsrasande, ty ögonvitorna blänka och blixtra som fiskbukar och fradgan står henne om mun. Nu som senare är det särskilt kring henne som hatet och hetsen växer: likvisst kommer hon själv lika litet som någon annan krympling in i klostret. Portvakten måste emellertid

uppgiva porten men skyndar att låsa den stora gallergrinden till gården. (Den lilla genom vilken kardinalen och Ruggiero utträdde är redan låst.)

Hopen fyller nu så småningom hela den med gallret från det övriga klostret avskilda gången. Till en början stillsam och undrande stirrar man på den sjuke pysslingen som sitter där inne och skälver som en liten fågelunge i solskenet. Men när priorn träder ut på gården för att tala hopen till rätta, skria munnarna och armar sträckas hotfullt genom gallret.

- Fra Marcello, ropar man, fra Maroello!

Ruggiero har släppt Marcella. De stå båda sida vid sida stödda mot muren, Marcella med armarna slappt hängande, Ruggiero med händerna förenade bakom nacken. Och nu är det han som har slutit ögonen under det att hon forskande betraktar honom från sidan. Han hånler åt sig själv åt henne, åt alltsamman. Sanningen blir ej trodd därför att den är sanning. Djävulen, som förvirrar sinnen och förstånd, är den allsmäktige. Och han skrattar och säger rätt muntert:

- Donna Jane-Ann höll sitt löfte och förde dig hit, men jag bryter mitt! Vad begär hon av mig? Skall jag bota sonsonen till en man, som jag mördat? Så handlar icke en brottsling! Må pilten förbliva krympling, tills Herren befriar honom!

Nu är det som hopen börjar skria bak gallret, banna och bedja, pilten svettas av ångest. Ruggiero träder ut på gården. Han ser liknöjt på dessa varelser som trängas mot gallret.

- Fra Marcello! ropar hopen. Hjälp våra sjuka! De förgås i sitt elände!

Svarar Ruggiero:

- Era eländiga kroppar räddade jag men vem gjorde ett under för att rädda min själ från fördömelse? Vem tror på sanningen, därför att den är sanning? Nej, nej! Hellre tar jag mitt eget liv än jag räddar en annans!

Som han sagt detta förundrar han sig över att människorna på andra sidan gallret plötsligt blivit alldeles stilla och i spänning rikta sina blickar ej mot honom utan mot en liten

varelse som sitter på gräsmattan vid stenbänken. Den lilla överkroppen vrides som om en djävul där tagit sitt säte, armarna tryckas mot bröstet och de små händerna famla kring den kippande strupen. Ruggiero tar ofrivilligt ett par steg emot honom, stannar. Allt våldsammare blir muskelspelet i den bräckliga varelsen. Ruggiero härdar ej

ut, går emot honom själv med ansiktet förvridet av smärta. Då sker undret! Gossen springer plötsligt upp, tar några steg, vacklar. I detsamma störta modern och amman, som stått på vakt bakom en pelare, ut på gården. Amman lyfter jublande gossen högt över sitt huvud men donna Jane kastar sig i gråt till undermannens fötter, kysser hans händer, hans kåpa. Och åter ropar hopen:

- Fra Marcello, din makt är av Gud och vare sig du vill eller ej måste du hjälpa dina bröder och systrar!

Men Ruggiero stöter bort donna Jane, han knyter nävarna mot hopen och upprepar:

- Hellre tar jag mitt eget liv än jag räddar en annans. Då börjar de rasande människorna där utanför bearbeta gallerverket med allehanda tillhyggen. Jane och amman med gossen fly uppför trappan till den övre terrassen, en skara munkar tar samma väg och Marcella som kommit ut i gången ryckes med flocken uppför trappan. I dess mitt är en stor port, som munkarna göra sig redo att stänga, vänta dock på priorn. Ruggiero har återtagit sin plats på stenbarriären, solar sig. Framför honom står priorn, tigger och ber. Han måste gå ut till de sjuka! Eljes är olyckan över dem alla! Men han vägrar, han hånar, han njuter av de andras skräck. Och monsignore kommer med befallning från kardinalen. Ruggiero skall gå ut till de sjuka. Men han ler den skälvande unge prästen upp i ansiktet. Äro de icke kristna? Vilja de rädda sina liv genom djävulskonster? Bevisa nu er tro! Lid martyrdöden! Han, mördaren och charlatanen, vill två sig ren i sitt eget blod. Och hånande ropar han:

- Små bröder och systrar, varför dröjer ni? Jag har botat

er med djävulskonster, böten nu mig för djävulen! Har ni inte krafter nog att bräcka gallret, så skall jag hjälpa er. Då tränger ur sorlet ett ömkligt rop:

- Ruggiero! Son! Rädda din mor! De trampa ihjäl mig!

Och klosterlivet har icke förmått suga spänstigheten och styrkan ur hans själ, ej heller ur hans kropp. Han kastar sig upp på stenbarriären vid gallret, bänder isär tvenne stänger, tränger in sin kropp som en kil, böjer ryggen i båge, spränger upp en tillräcklig öppning. Allt detta låter hopen ske, slagen av häpnad över hans styrka, och när han åter kommer till besinning falla hans nävar som släggor över de närmastes huvuden. Han banar sig väg till gumman, lyfter henne upp, lägger henne över sin axel, banar sig åter väg med knuten hand, tränger igenom öppningen, följer den flyende priorn i spåren uppför trappan vars port stänges och riglas. Men nu fylles gården av hopen och utanför klostret hetsas nya hopar av de sjukas jämmer och av den besatta, som ropar:

- Ut med honom! Slå honom! Stena honom!

I priorns celler råder den vildaste bestörtning. Där gråter nu donna Jane-Ann av skräck liksom nyss av glädje. Där tar sig kardinalen förtvivlad om huvudet och förbannar priorn, som ger lika gott tillbaka, där springa munkarna från fönster till fönster, våga sig ut på altanen för att strax åter störta in och gömma sig bak murarna.

Annorlunda då i fra Marcellos lilla cell. Ruggieros mor ligger utsträckt på britsen och Ruggiero själv på knä bredvid henne, bäddar hennes tinningar med vatten. Hon har redan återhämtat sig så pass att hon kan berätta och det sker med leende och sävligt lugn, avbrutet endast av smekningar. Därhemma är allt sig likt, undantagandes att farfar och farmor gått ur tiden,fröjde Santa Agata de goda själarna! Syster Carmela är sedan ett år änka efter Luigi och sänder sin kärliga hälsning - men varför skriker de så?

- Bry dig inte om det mor, småler Ruggiero, berätta!

Jo, hon har åtta barn och äldste sonen heter Ruggiero.

Men Luigi är död och det är egentligen därför hon sökt upp sonen. - Och hur visste hon, var han fanns? - Ack, det har de vetat hela tiden. Farfar Torriddu hade många och mångkunniga vänner. Men på sin dödsbädd lättade Luigi sitt hjärta och berättade hur det förhöll sig med hertigen. Då han, Luigi, sett hästen stupa, förstod han att Ruggiero missat och lade då själv bössan till kinden.

- Å, gick det så till, säger Ruggiero helt lugnt och han ler och stirrar framför sig.

Men mor Potenzano tar fram ett papper ur barmen och räcker honom. Det är Luigis bekännelse som kyrkoherden

själv satt upp och bevittnat. Ruggiero tar papperet, kysser handen, kysser papperet...

I priorns celler har bestörtningen stegrats till skräck. Då inträder Ruggiero. Han är fullständigt lugn och han ler så ljust som aldrig förr. Kardinalen störtar sig över honom, befaller och ber. Han måste gå ut till deras sjuka. Ruggiero skakar på huvudet. Det är inte längre hans hjälp hopen begär, det är hans liv. Men lika gott! En må låta sitt liv för att de många skola varda räddade. Han tar fram papperet som modern givit honom och anförtror det åt don Giovanni. Han ber honom bevara det väl och i sinom tid lämna det till don Fabricio, tilläggande att Ruggiero Potenzano gick i döden med lätt hjärta och utan agg mot någon.

Nu inträffar ett halvt komiskt intermezzo. De båda polismännen som stått dolda i gruppen av munkar, träder nu fram. Den ene är en stor, grov karl med enfaldig uppsyn, den andre - hans förman - är en helt liten ytterst petig herre, som till utseendet kan påminna något om d'Annunzio. Men i den lilla kroppen bor en hjältemodig själ och framför allt en bergfast tro på sitt ämbetes och sin persons vikt och betydelse. Han sträcker nu upp sig så att han kan lägga sin hand på fra Marcellos skuldra och frågar om han är Ruggiero Potenzano från Rocca Caprea. Frågan bejakad säger han myndigt:

- Då kan jag ej tillåta dig att gå till folket, än mindre

utsätta ditt liv för någon risk. Du är anklagad för mord och jag kommer att försvara ditt liv till mitt sista andedrag.

- Och vi då? frågar den förbittrade kardinalen.

Polismannen rycker på axlarna. De hade inte begått något brott, det finns ingen arresteringsorder för deras räkning, de få rädda sig bäst de kunna. Så långt hinner han, och hans medhjälpare hinner sätta handklov på den fullständigt passive och synbarligen roade Ruggieros högra handled, men nu kastar sig kardinal, monsignore, prior, munkar över polismännen. Vilket tilltag! Att hindra en ädel kristen att rädda sina medkristna! Att skymfa en martyr med bojor! Att bära hand på en Herrens underman!

Ruggiero måste le, nästan barnsligt likt en pojke som hör en rolig historia. Men han lämnar de tvistande och går fram till donna Marcella. Han betraktar henne några ögonblick, leende och öm som en brudgum. Han säger:

- En syndares välsignelse är ej tyngre börda än ett helgons. Må Gud vara dig nådig! Med högra handen från vilken handkloven nedhänger gör han korstecknet över hennes panna. Han ser på henne och alltjämt med det allvarliga ömma leendet i blicken säger han: Sanning och tvivel ryms ej i samma hjärta. Saliga äro de, som icke se, och dock tro.

Han stiger ut på altanen, klostergångens tak, går fram till dess rand, stiger över räcket. Det är hög tid att flocken får sitt rov, ty redan göras anstalter för att storma den övre terrassen. När de varsna honom skria de upp på nytt, när han stiger över räcket tystna de. Och han ler även mot dem och säger:

- Små bröder och systrar, har jag låtit er vänta för länge? Er vrede är min skuld, och ert hat är min synd, icke er. Små bröder och systrar, jag kommer till er, och må mitt blod släcka er törst!

Upphetsningen utanför klosterporten är ej mindre än i klostret. Sjuka, förtvivlade, hysteriska människor brinna som

förtorkade kådiga träd. Vrålet inifrån klostret jagar upp dem och i sin tur jaga de upp sina friska bröder och systrar där inne. Den besatta flickan har kravlat sig ända bort mot bergstupet, kravlar mödosamt vidare, kanske för att kasta sig utför...

Plötsligt uppstår en ny rörelse, vid klosterporten. De friska vika, de sjuka maka sig längre bort. Och ropen skalla: Han kommer! Han kommer! Ut genom porten vältrar en del av hopen nästan i flykt, sprida sig över sluttningen, dock färdiga till angrepp, ungefär så som pikenerarna sprida sig över arenan då tjuren träder ut.

Ruggiero kommer nedför klostertrappan, han går oantastad genom klostergången, ut genom porten. De av angriparna, som ännu funnos kvar i klostret följa honom på vederbörligt avstånd. Han stannar utanför porten, ser

sig omkring. Den besatta flickan har nu kommit fram till stupet men några människor ha skyndat till, hindra henne från att kasta sig utför. Hon kämpar rasande med dem, men när hon nu varsnar Ruggiero, lyfter hon händerna och ropar:

- Dina bröder och systrar vill du icke hjälpa! Stena honom! Slå honom! Dräp honom!

Ruggiero går långsamt i riktning mot den rasande. Plötsligt träffas han i nacken av en sten, faller. Det går ett ryck genom åskådarna, de stå på spänn för att kasta sig över den fallne. Men han reser sig nästan genast och tar om ock något yr ett par steg framåt. Då träffar honom en andra sten vid tinningen. Han faller. Samma spänning som nyss. Skall han resa sig? Jo. Han reser sig. Han sätter sig upp. Blodet strömmar utför kinden. Han försöker stiga upp, sjunker tillbaka, gör ett nytt försök och lyckas. Han vacklar framåt, träffas av en tredje, en fjärde, en femte sten, faller. Och spänningen växer för varje fall och blir allt ohyggligare. Skall han resa sig? Är det tid att giva honom nådastöten? Att slita honom i trasor och slamsor! Det rycker i hans kropp, den vältrar sig och skälver. Är det dödsryckningar eller ett sista försök att resa sig? Han

kommer upp på knä, han torkar blodet ur ögonen. Gång på gång anstränger han sig för att komma på fötter, lyckas till sist. Endast några steg skiljer honom från den besatta flickan.

Hon ropar icke längre. Hon sitter hopkrupen, stel av en dödlig rädsla. Han vacklar fram emot henne, han släpar sina fötter så långsamt som om de voro fästade vid galärslavens kula. Gamla, väderbitna män och kvinnor, unga flickor, gossar, den lilla skara som skyndat till för att hindra den besatta från att kasta sig utför stupet, draga sig nu skyggt åt sidorna.

Flickan sitter där hopkrupen. Hon ropar icke men fradgan pöser allt ymnigare ur hennes mun, ögonvitorna blänka, kroppen kramas av kramp.

Och Ruggiero Potenzano lägger sin hand på hennes huvud. Blod strömmar nedför skuldra och arm, blod sköljer handen, blod rinner i små ringlande strilar över flickans kind och blandar sig med fradgan kring hennes mun. Och Ruggiero säger:

- Så sant min hand är ren från blod - helar jag dig...

Han har svårt att hålla sig uppe, hans huvud sjunker. Men flickan vid hans fötter lägger sakta sin arm kring hans knän, hon gnider sin kind mot kåpan, hon sluter ögonen. Munnen upphör att utspy fradga, kroppen vrider sig ej längre i kramp, ansiktet får ett uttryck av vällust, lindring, lycka, lugn.

Och den lilla skaran, som stå kring Ruggiero och flickan, sjunka långsamt, en efter en, på knä.

Bern-Como, mars 1925. PÅSKLILJOR

I.

Bakgården har sin poesi.

Visserligen ter den sig inte särdeles prydlig. Här och var på huslängorna har rappningen fallit av, här och där har det dyrbara och bräckliga fönsterglaset ersatts med plank eller säckväv. Några soptunnor tyckas särskilt konstruerade som. matholkar för råttor och sparvar. En lång, låg träbyggnad rest mot brandgaveln och försedd med en mängd dörrar är säkert nödvändig men knappast förskönande. Dessutom kan ett och annat vara att invända beträffande renligheten.

Och likväl har bakgården sin poesi.

Det är morgon. Gården vaknar. Ur de tre ingångarna - A B C - strömma tre barnhordar, flickor och pojkar, alla försedda med skolgångens utensilier, griffeltavlor, ränslar och trasiga böcker. Två pojkar råka i slagsmål. Vad är stridsäpplet? Ett marsvin i bur. Nävarna gå. Kämparna uppmuntras av vänner och flammor. Striden står het. En tredje pojke, en finurlig en, smyger sig bort med marsvinet. Han upptäckes just som han slinker ut ur gatuportens

valv. Horden störtar efter och tumlar samman över pilten i portgången. Kvar på gården blir blott den pojke som fått mest smörj. En öm väninna tvättar vid pumpen bort hans blod, tårar och snor. Så försvinna även de genom portvalvet, han skälvande av hämndlust och snyftningar, hon med ett kvinnligt ömt handtag kring hans skuldror.

Eller representeras poesin av två töser i de första tonåren, som samtidigt inkomma genom porten. Deras klädsel har i varje fall armodets poesi. Den enas dräkt är enkel och sliten,

den andras mera uppiffad. Den ena är mycket vacker, mycket välbildad, men en smula loj. Hon heter Sibyl. Den andra heter Lisbet. Hon är snarast ful, men pikant. Dessutom har hon temperament. Åtminstone huttrar hon på ett temperamentsfull sätt i morgonolusten.

Några flickor av samma sort följa dem i spåren. Alla äro de elever hos dansmästare Wunderlich, ingång C till vänster på nedre botten. Nu hänga och slänga de kuriga, stödda mot väggen till ingång C och vänta mästarens uppvaknande.

Man vaknar lite varstans. Fröken Fernanda, sömmerskan i andra våningen B slår upp sitt fönster och hänger ut en bur med kanariefåglar. Hon är en mager och svärmisk varelse. Hennes syster Jacoba hänger på andra sidan fönstret sin papegoja. Både hon och gojan äro koleriska varelser. Försvinner så hon och syster Ottilia visar sig, hissar försiktigt ned en korg. I korgen sitter en jättelik katt. Han hoppar ur korgen och går till sin gärning.

Ja, gården vaknar. Genom porten komma tre gängliga ynglingar, skomakaregesäller. På väg till mästers verkstad på nedre botten B. Någon brådska tycks de inte göra sig. Först ska väl kattdjävuln ha sig en spark och först och främst ska Wunderlichs töser kurtiseras. Ingående och närgående. Kurtisen mottages olika. Lisbet och Sibyl hålla sig för goda, i synnerhet Sibyl. Men det finns ju andra.

Skräddaren från nedre botten A kommer nu ut. För att valla sin hund, som ledes i band. Hunden är mycket, mycket liten och mycket, mycket ful. Detsamma kan man säga om skräddaren. Men han har sinne för det sköna, han sällar sig till den ungdom, som gnabbas med flickorna och deltar så gott han kan i leken. Till sin olycka - ty nu kommer hans hustru, en jättelik kvinna, ut ur nedre botten A. Att döma av den nyckel med väldig träkloss som hon bär i handen, är hennes ärende vardagligt och trivialt. Men nödvändigt, kanske mycket nödvändigt. Likväl övervinner kärlek och svartsjuka allt. Hon bryter sin resoluta marsch, nalkas lömskt skräddaren-gemålen

bakifrån och hinner tilldela honom ett par duktiga rapp innan han hinner fortsätta sin vandring med den lilla hunden runt gården. Efter att ha gett de fnissande jäntorna och gesällerna mardrömsblickar och visat ansatser till handgripligheter påtvingar henne plötsligt själva naturen en skyndsam reträtt till huslängan vid brandgaveln. Och se - strax är lille skräddarn framme igen, oförskräckt som en tupp att kurtisera.

Även inne hos skomakaren vakna nu andarna. En stövel kommer flygande ur verkstadens öppna fönster och träffar den kurtisante skräddaren. Kanske är det gesällernas uppmärksamhet mäster vill väcka, ty nu kommer numro två och träffar prompt den ene av ynglingarna. Båda slinka med stövlarna i näven slokörade in i verkstaden, samtidigt visar sig mästers betydande gestalt i fönstret. Han gonar sig åt skräddarens smärta. Så stiger han ut, bred i sitt förskinn, skinande av välvilja - ty även skomakaryrket skänker sinne för det sköna. Man ser de båda männen tävla i chevalereska finter hos balettöserna. Då ingriper ånyo de äktenskapliga makterna. Först skomakarfrun. Hon är liten, hon är tårmild, hon hänger bedjande vid den väldiges arm, som - godlynt - knappt ids skaka henne av sig. Från huslängan återvänder i ilmarsch fru skräddare med klubban i högsta hugg. Till den gråtande medsystern i svartsjukans elände ropar hon föraktfullt:

- Tjut inte, Sofi! Gör som jag - klå upp honom! Smörj ska lädret ha!

Denna vanvördiga allusion på hans yrke retar skomakaren. Den skrämde lille skräddaren får en bundsförvant. Båld och fruktansvärd träder skomakaren långsamt fram mot den icke mindre fruktansvärda fru skräddare. Käftarna börja en snabbeld under det att nävarna långsamt laddas med energi. Herr skräddare och fru skomakare ty sig samman, ack så små, så skrämda. Ren höjer den väldige skomakaren sin näve då lille skräddarfar offrar fruktan på manlighetens altare och träder emellan sin hotade hustru, jättinnan, och sin vän, jätten. Jätten hånler och lyfter honom på rak arm. Men så lätt är ej mäster

att icke armen börjar skälva. Då vänder sig den lille triumferande mot den store och utbrister:

- Jag tror du darrar, bracka!

I detsamma slås fönstret bakom dem upp. Flickorna draga sig åt sidan och niga ceremoniöst. I fönstret visar sig herr Wunderlich. Dansmästaren är gårdens aristokrat. Man ser det ren av hans skönt storblommiga nattrock och av det skinande skjortbröstet, visserligen fläckat här och var av rester från någon yppig måltid. Dessutom är han en kraftnatur - bröstet sväller, kinderna svälla. Hans ansikte är artistiskt välvårdat. De väl vaxade mustascherna ligga i konstnärligt formade snirklar. Ögonbrynen ha även de undergått konstnärlig behandling och över den något låga pannan ligger ett disciplinerat och blänkande hår tudelat efter millimetermått. Trots den tidiga timmen är herr Wunderlich vid gott humör, ty dels står bredvid honom ett bräddat krus öl, dels har han sinne för den humoristiska lilla scenen på gården.

Den åter utvecklas snabbt. Fru skräddare rycker till sig sin lille man och bränner samtidigt av en örfil på skomakarens kind. Herr Wunderlich skrattar, klappar händerna, eggar. Dessa små uppträden på bakgården äro ej ovanliga men alltid lika intressanta. Här och var i fönstren trängs man, skrattar och ropar uppmuntrande. Fröken Ottilia kommer utrusande, räddar sin katt och med det skrämda djuret i famnen låter den häftiga gamla damen skomakare och skräddarefru veta, vad de äro värda. Skomakaren slungar sin besvärliga hustru mot den moraliska gumman med katten och nalkas nu än mera hotfull skräddaregruppen. Fröken Ottilia håller med möda balansen men skomakarhustrun sjunker på knä. Ur ingångarna kommer det folk, nyfikna, roade eller skrämda. Herr Wunderlich skrattar allt hjärtligare. Och fröken Jacobas papegoja flaxar och ropar: Lycklig lott att mänska vara - ha ha!

Plötsligt stillnar stojet. Skomakarhustrun som slagit armarna kring sin mans knän, reser sig långsamt och slår av sig dammet. Fröken Ottilia sluter katten bättre i sin famn och stiger

in i sin portgång. Skräddarfrun lägger armen kring sin lille mans hals, båda rikta blicken åt samma håll. Åt samma håll rikta ock skomakaren och hans kvinna blicken, åt samma håll flickorna, åt samma håll herr Wunderlich, gör en grimas och försvinner. Människorna i fönstren akta inte längre på gårdens uppträde som ren avvecklats. De lyssna. De lyssna ej till något som är dem ovant, snarare till något som de ren äro vana att njuta av, njuta i stillhet. Skräddarfrun med armen om sin lille mans hals går åt sitt håll, skomakaren följd av sin hustru åt sitt. De gå stillsamt och lyssnande. På samma sätt gingo deras fäder och förfäder till hemmabyns kyrka, stillfärdiga, lyssnande till kyrkans klockor. Det är ingenting märkvärdigt. Det är bara någonting vackert, som inte får störas eller förstöras. Lycklig lott att mänska vara - trots allt...

I ett fönster i andra våningen står en fiolspelare och trakterar sitt instrument. Hans spel har gjutit olja på vågorna - märkligare var det inte. Från gården ser man blott hans nacke, och ryggen med den svarta rocken som blänker nästan som silverskir. Då stråken föres i stora drag lyser skjortan vit i armhålan. Synd att kalla honom sprätt. Likväl stirra flickögonen oavvänt och betaget upp mot honom. Ty han och hans fiol är bakgårdens poesi.

Nu sticker herr Wunderlich ut huvudet och ropar förgrymmad på sina elever. De skynda in. Blott två stanna kvar, Sibyl och Lisbet. Fiolspelaren har hört det vreda ropet och vänder sig ut mot gården alltjämt spelande. Han ler och nickar åt dem. De nicka igen, de klappa sakta i händerna, de vinka. Så springer även Lisbet in. Sibyl dröjer ännu. Mannen där uppe fortsätter att spela. Men sakta böjer han fram huvudet och formar munnen till en kyss. Och Sibyl sänker huvudet, ler, springer in.

Stråken leker, stråken smeker. Fiolspelaren har ett tacksamt auditorium. I fönstren hänga manfolk och kvinnfolk stillsamt lyssnande just som de fina åhörarna i en operas loger. Så fina är de ju inte. Låt vara att syster Fernanda torkar

sina och systerns ögon med spetskantad näsduk, så snyter sig fru skräddare resolut i kjolen och skomakaren breder sig i fönstret, skjutande undan sin dam på ett mindre chevalereskt sätt. Tacksamheten är icke mindre för det. Fattigt folk ha sinne för musik, inte minst för gratismusik. Och för resten - när violinisten sluter ögonen, förvandlas allt. Bakgården blir verkligen en konsertsal av första klassen, hans egen så gott som kala kammare blir

en festsmyckad estrad, publik i gala, applåder, jubel. Han småler och bugar, han aktar sig att öppna ögonen, han vill drömma drömmen till slut, ty slutet är allra vackrast. Det finns en ung kvinna i salongen, en mycket vacker flicka. Vackert klädd också, förstås. Hon kan till sist inte motstå sina känslor för mästaren, hon springer upp på estraden, hon slår armarna kring hans hals. Vad heter hon? Hon heter Sibyl.

Sådan är fantasin på bakgården, men verkligheten annorlunda. Likväl ha verklighet och fantasi vissa drag gemensamt. Sibyl står verkligen och lyssnar vid herr Wunderlichs öppna fönster och hennes hjärta klappar sannolikt lika starkt som drömflickans. För resten är hon omklädd, iförd en liten dansösdräkt av enklaste slag. I det stora, kala rummet med dess väggstänger finns en avdelningsskärm bakom vilken kamraterna just klä om sig. En efter en slinka de fram som fjärilar ur en jättepuppa. De sträcka på ben och armar, känna på musklerna. Och herr Wunderlich kommer ur ett inre rum, förberedande sig till lektionen vid en ny mugg öl.

På golvet ligger en stor gammal hund. Herr Wunderlich snävar på honom, en del av det härliga ölet spills, kräket får en spark och lunkar bort till Lisbet, som tröstar gamlingen. Herr Wunderlich åter söker tröst hos vackra Sibyl. Han trycker sina ölfuktiga läppar mot hennes nakna arm. Det känner hon inte, ty hon är van vid det. Hennes passivitet uppmuntrar, herr Wunderlich börjar viska kärlekens ord i hennes öra. Men då blir flickan vred, hon spänner blicken i honom och utbrister:

- Håll mun, gamla vrålapa! Hör ni inte att Jules spelar?

Det skulle hon inte ha sagt. Herr Wunderlich har fått nog av det där gnisslet på fiolen. Även han kan spela. Han sätter ifrån sig muggen så att ölskvätten ryker. Ur en hörna tar han fram sitt instrument, en grammofon. Han sätter den i fönstret, låter urverket gå och hämtar sitt ridspö.

Slut med bakgårdens poesi! Jules fäller fiolen och slutar att spela. Han går bort till ett skåp som innehåller så gott som allt vad han äger. Det rymmer bland klädespersedlar och tvättattiralj ett skafferi, vars innehåll är bröd, en ostkant och en korv. Korven är ingalunda föraktlig - får han den i sig, bör han bli mätt. Men han betraktar den vänligt melankoliskt och säger: Kom nu ihåg, gamle vän, att du skall räcka en hel vecka. - Han sätter sig vid ett rankigt träbord, tar fram en kniv ur dess låda och uppdelar för säkerhets skull korven i sju noga avmätta bitar: de sex rakar han ned i lådan och börjar mugga den sjunde. Men prosan tar inte helt hans konstnärssjäl. Med halvslutna ögon drömmer han och säger: Älskade lilla Sibyl, om jag hade en million (och han sväljer drömmande biten och i drömmen famlar han med handen i lådan och finner en ny bit, tuggar och svärmar) - (säger): Eller åtminstone hundratusen riksdaler - (där var den slut och den tankspridde famlar åter i lådan) - eller ännu bättre ett finfint engagemang - (där gick trean) - eller ett medelgott eller rentav uselt - (fyran) - så skulle vi gifta oss, älskade flicka - (femman - sexan, ty tankepausen är lång, drömmande, svärmisk). - Och vad vi än skulle göra, min dyrkade flicka - men inte skulle vi spara på korven!!! - Och drömmaren vaknar, skall skjuta igen lådan, kastar en blick däri, finner sista biten, tar upp den, stirrar på den med en fasa som småningom övergår i ett saligt leende. Ty vad är nu den att spara på! Farväl, min älskling, hälsa de andra småttingarna!

Och så är vi mogna för svältdöden.

Då knackar det på dörren. Han springer upp, torkar de

flottiga händerna på byxorna och ropar stig in, i det han intar en viss förnäm hållning. Det är brevbäraren. Jules betraktar honom med förvåning som blir nästan vidskeplig då mannen håller upp ett stort brev på vilket står tryckt: Kungl. Operan, Förste Kapellmästaren. Jules nästan smyger sig fram för att ta brevet men - stopp! brevet är för lite frankerat, han måste erlägga lösen med 25 öre. Tjugufem öre! Ja, han vet att han har en tjugufemöring, men var? Vart har slantuslingen rusat och gömt sig? Han letar över högt och lågt så svetten lackar. Den omutlige statstjänaren står där myndig och bred, han väntar. Men när Jules ligger på magen och letar efter slanten under byrån, smugglar den omutlige en femtioöring i bordslådan.

- Se där, säger han barskt. Herrn har ju femtio öre i lådan där.

Jules sätter sig upp, torkar svetten och slår dammet av kläderna, småler en smula fånigt men triumferande. Han reser sig, återtar sin ledigt värdiga hållning, fattar myntet och räcker det med en förbindlig gest till brevbäraren,

sägande:

- Se där, Anderson får behålla resten.

Anderson tackar ödmjukast och går. Och nu skall han med skälvande fingrar bryta brevet då någonting händer på gården. Herr Wunderlichs grammofon faller ner ur fönstret och går i tusen bitar.

Vad var orsaken till olyckshändelsen? Jo detta.

Samtliga elever stå uppställda utmed väggstången hos Wunderlich utförande fria benrörelser under ledning av den lille spinkige dansläraren, och hans allt annat än spinkiga ridspö. Närmast fönstret befann sig Lisbet och vid själva fönstret med nosen mot dess bräda satt den gamle hunden. Herr Wunderlich är inte nöjd med Lisbets benrörelser. Han ryter och kommenderar och låter piskan vina kring flickans smala ben. Hon tar det ena skuttet efter det andra för att undvika piskan och börjar stortjuta då snärten vid ett tillfälle träffar vaden. Herr Wunderlich blir torr i halsen av att skrika och trött i armen

av att slå. Han drar sig tillbaka till ett inre rum för att fylla sitt krus, men knappt har dörren slagit igen om honom förrän Lisbet tar hämnd på grammofonen och med en utsökt spark förpassar den ur fönstret. Hunden reser sig mot fönsterbrädan, tittar efter grammofonen och tar ett hopp genom fönstret efter maskinen.

Det är vid denna tidpunkt i händelsen som folk börjar samlas utanför fönstret och Jules beslutar ta reda på vad som hänt. För att komma ner på gården har han en genväg - en i väggen fastsatt brandstege, som löper utanför hans fönster. På denna klättrar han nu ner.

Herr Wunderlich står på gården framför fönstret och håller hunden i ett kraftigt grepp. Det är tydligen kräket som knuffat ner grammofon, alltså ska kräket ha smörj. Lisbet och ett par töser stå på gården, de andra i fönstret. Lisbet vill försvara hunden men får sig ett par rapp av piskan så att hon kryper undan. Och så är det hundens tur. Den gamla kraken lunkar undan som en cirkushäst under det slagen falla. I åskådarhopen uppstår jäsning, men man nöjer sig med hotfulla åtbörder. Jules ensam skrider till handling. Han uppmanar Wunderlich att sluta, men får ett hångrin till svar.

- Det gör den gamla kroppen bara gott! säger han och slagen falla allt hårdare.

Då sliter Jules kopplet ur danslärarens hand, löser snabbt hundens halsband och låter Lisbet ta hand om den fyrbenta vännen. Med en överraskande och hastig rörelse knäpper han hundhalsbandet kring Wunderlichs hals, håller i kopplet och låter den lille, av ursinne skälvande balettmästaren dansa efter ridspöet.

- Det gör den gamla kroppen bara gott! säger han och låter slagen falla hårt och bestämt under det Wunderlich tar skutt efter skutt för att undvika snärten. Folket jublar. Slutligen för Jules fången fram till pumpen där han binder fast honom med ett rep. Med den upphöjda rättvisans milda men fasta lugn säger han: Herr Wunderlich! Under en kvart skall

ni ha äran att stå som ett varnande exempel för ungdomen. Så går det den som plågar djur och människor.

Han ställer de båda skomakarlärlingarna på vakt vid pumpen och uppmanar dem att ta fram sina klockor, vilket de flinande göra. En del av folket troppar av och Jules kliver med värdighet tillbaka uppför sin stege. Ungarna defilera förbi fången, som är nära döden av ilska. Vakterna ingripa snabbt och eftertryckligt om någon av de halvstora lymlarna vill genera fången. Det hela är en bild av hög samhällelig moral

Och gojan flaxar och förkunnar: Lycklig lott att människa vara! Ha, ha!

Men när domaren-moralisten inträder i sin blygsamma kammare mottas han av en överraskning - han mötes av Lisbet och hunden! Tyranniets båda offer ha kommit för att tacka sin räddare. Det är sannolikt att Lisbet i violinistens dåd ser ej blott utslag av en ädel rättskänsla utan fast mer verkan av en öm känsla för hennes nätta person. Hunden får emellertid gå i bräschen, sitta vackert, räcka tass och slicka hand. Sen blir det hennes tur. Med kvinnlighetens och tacksamhetens rätt slår hon armarna kring Jules' hals. Inte ont i det - smakar bra, som smakar gott! Men omfamningen börjar bli lite väl passionerad för att vara eldad blott av tacksamhet! Än sen? Är

inte flickan söt och rar? Jo visst. Men det är ju det underliga i saken - att alla söta och rara flickor inte är »lika bra». Inte när man är kär! Man kan formulera denna egendomliga psykofysiska lag så här: Lisbet är söt och rar men Sybil är - Sibyl. Situationen blir prekär, pinsam. Ty han får ju inte såra den lillas känslor alltför bryskt! Än pinsammare skulle han finna läget, om han visste, vem som nu tveksam och brydd smyger sig uppför trappan, fram till hans dörr - Sibyl! Ren lägger hon varsamt handen på låsvredet, lyssnar. Hon hör Lisbets röst! Missräkningen är stor men den mildras, ty Jules' vänliga men allt kyligare fraser tyda knappast på ett kärleksmöte. Handen fattar åter vredet. Då händer det förskräckliga! För att komma upp ur kärleksvågen tror sig

Jules har funnit en ypperlig räddningsplanka - det ännu oöppnade brevet! Han sliter upp brevet och läser med stora och allt större ögon. Så håller han det framför Lisbet.

Kgl. Operan, Förste Kapellmästaren.

Käre Jules! Du tror kanske att din gamle lärare glömt bort dig. Tvärtom, jag har ständigt haft dig och din fiol i tankarna men först nu har det yppats ett tillfälle att införliva dig med min orkester. Jag ber dig alltså infinna dig på kansliet den 13 dennes...

Bönhörd! Ett engagemang! Ack, att Sibyl hade stått inför honom, ej Lisbet! Än sen! Han är färdig att taga hela världen i famn! För ögonblicket får Lisbet representera världen. Han trycker henne intill sig och spontaneiteten i hans känslosvall blir allt annat än obesvarad. En dörr öppnas sakta - en dörr stänges sakta - en flicka smyger sig nedför trappan - nu vet hon alltså - vem - han...

- - -

Nyheten sprides. Bakgårdens hjälte har fått ett engagemang vid själva operan! Skomakaren och skräddaren tvista ren om löneförmånerna. I varje fall måste de vara lysande. Papegojfröknarna påstå att han ska bära uniform och kallas Kungl. Hovviolinist. Fru skräddare anser att man så gott först som sist bör ta mått till en ny frack. Fru skomakare påstår att blankläderskorna är minst lika viktiga. Hur som helst - händelsen måste strax firas på ett värdigt sätt genom en subskriberad fest. Var? Naturligtvis på gården! Var eljes! Nå ja - gården i all ära - i vardagslag - den är bra att hänga tvätt på, piska kläder - men den är ju inte så prydlig. Prydlig? Vänta bara!

Med ett trolleri värdigt Shakespeare låter man skogen vandra till gården. Unga björkar mellan fönstren, girlander kring väggarna, soptunnor förvandlas hart när till berså. Långa, låga längan ter sig nästan som ett skogsbryn och saken är likväl så finurligt inrättad att åtminstone en dörr kan

öppnas för händelse av behov. Men ej blott skogen får släppa till grannlåten: Papegojfröknarna hänga dyrbara tapisserier ut genom sina fönster, döljande rappningens brister. Strax följa de andra de förnämliga gamla damernas exempel och mångårigt skrinlagda sidenschalar och andra dyrgripar få en välbehövlig vädring. Vad man kan klaga på - men inte på bristande färgglädje! Dämpad av den milda grönskan och bitar av grå rappning blir det hela en tilltalande om ock något förbryllande symfoni. I varje fall festligt! Mittpå gården dukas bordet med allehanda förfriskningar och gotter. Var och en drar med iver och stundom blyghet sitt strå till stacken. En yngling offrar med något krystad nonchalans ett halvt dussin apelsiner, en annan cigarretter. Flickor bakverk. En parvel offrar en jättestor skruvkaramell - dock icke utan att först i smyg ta sig en ivrig slickning. För att öka den den dekorativa ståten placeras papegojan mittpå bordet. Herrars och damers klädsel är givetvis rättad efter råd och lägenhet men prydlig och särdeles omväxlande. Vardagslivets monotonitet är bannlyst. Den ena skomakargesällen och ett par andra ynglingar bilda en orkester. Vid dess toner gör festföremålet sin entré! Som vanligt kommer han på stegen - för att ej bryta god tradition. En hedersvakt av unga damer vänta honom vid stegens fot: dess kärna utgöres av balettöserna, iförda artistiskt betonade dräkter. Såväl skräddaren som likbärare Pettersson på tredje våningen bära höga, mycket höga cylindrar. Skomakaren ett elegant men något för litet »stop». Yngre manliga individer uppträda i svajiga »slok». Festföremålet bär en lång redingote. Den förefaller något vid, men genom att då och då kraftigt knycka på axlarna bibehåller den en elegant »sits». Skulle musikern glömma knycken är skräddaren strax färdig att sträckt på tå åstadkomma en rättning. Därvid ser han ju en smula bekymrad ut och tar sig åt munnen som om han sökte knappnålar.

Då nu festföremålet vid stegens fot mottages av sitt jungfrurliga hedersgarde prydes han av de vänaste små buketter.

Främst i flickskaran är Lisbet som icke aktar för rov att slå armarna kring hans hals och kyssa honom på kinden. De övriga töserna äro blygare. Sist kommer Sibyl. Även hon fäster en liten bukett på hans rock utan att se på honom, med sänkt huvud. Då griper han henne plötsligt med båda händer om huvudet och tvingar henne att se honom in i ögonen. Det ligger så litet av festligt skämt och så mycket av allvar i åtbörd, hållning, blick, att de omkringstående utan att rätt veta varför gripas av en viss förlägenhet, vända sig mot varandra, byta likgiltiga ord, torka sig om näsorna... Så få de båda några sekunder av ensamhet mitt uppe i menigheten. Och vad födes? Vad dör? Vem vet.

Sekunderna äro förbi. Feststojet återtar sitt välde. De äldre damerna skjuta förtrytsamt undan de yngre. Nu kan det sannerligen vara deras tur att gastkrama gunstlingen. I fru skräddares mäktiga famn är han nära att kvävas. De fina små tapisseri- och papegojfröknarna kysser han ridderligt på hand. Komma så männens nävar, dunkar i ryggen på förlägna grabbar och hivningar av de minsta.

Plötsligt inträffar - paradoxalt uttryckt - en stel uppståndelse. Herr Wunderlich har stigit ut på gården. Han bär rock, han bär hatt, han bär käpp. Vad är hans avsikt? Hela församlingen smälter samman i ett oroligt frågetecken. Blott icke Jules. Hans hjärtas glädje gör honom godmodig och godtrogen. Han träder mot den framskridande mannen, räcker honom handen och säger:

- Da Wunderlich! Kommer för att gratulera? Å, så vänligt då!

Herr Wunderlich stelnar till en stod av hat och förakt, lägger händerna på ryggen. Icke förty griper den vänlige spelemannen hans hand och skakar den. Men Wunderlich sliter sig lös. Han marscherar ut genom porten. Jules ser förbluffad efter honom, skakar på huvudet. Så snurrar han runt på klacken och skrattar. Nej, låt oss nu vara glada! Han får två kvinnfolk under armarna, de närmsta, fru skräddare och Lisbet, ett

omaka par, med dem går han fram mot det festliga bordet. Skräddarfar kilar efter och rättar på rocken. Och festen förlöper festligt. Men festens hjälte verkar så småningom alltmera förströdd - han ser sig till höger och vänster, spejande - han lyssnar förströdd till »orkesterns» musik som stundom blir så kakafonisk att de mera finkänsliga hålla för öronen under det att barnen eggas till krigsdanser. Det är skomakaregesällens instrument som krånglar och till sist måste han bekymrad ge tappt, sägande:

- Här är något på tok - hon vill inte!

Begabbad av kamraterna slinker han ut i porten för att bättra på. Jules vänder sig till Lisbet, som redan blivit en smula tyckmycken. Han säger:

- Säg mig - säg mig - var är Sibyl?

Flickans surmulenhet blir ännu beskare då hon svarar:

- Antagligen följde hon herr Wunderlich. Hon är ju hans favorit.

Hans favorit? Det kan förklara mycket. I alla händelser ger det honom mycket att tänka på.

Men det stämmer inte med sanningen. Sibyl har smugit sig upp i Jules' rum, hon sitter vid hans träbord och skriver på baksidan av ett sönderslitet kuvert med blyerts. Hon skriver: Älskade vän! Nu vet jag att det är Lisbet du håller av. Inte mig. Vem kan hjälpa det? Inte du, inte jag. Så får vi gå var sin väg och göra det bästa utav det så kallade livet. Din Sibyl.

Hon läsen Hon tar papperet och fäster det vid huvudkudden. Plötsligt faller hon på knä vid sängen, hon griper kring kudden, hon gnider sin kind mot den, hon kysser den och hon brister i hejdlös gråt.

På gården nedanför står skomakarn själv och harangerar gästen - både i rörande och humoristiska ordalag kan man förstå att döma av tårar och skratt. Alltjämt är gästen förströdd. Så tycks han lyssna till något, som de andra icke höra. Han gör till och med en tystande gest och till allmän

förvåning går han långsamt och alltjämt lyssnande bort mot stegen.

Då kommer in genom porten rusande den olycklige gesällenmusikanten, fylld av iver och skräck.

Herr Wunderlich återvänder till festen - men ingalunda som fredlig gästvän! Han kommer med poliskommissarien i följe, gårdagens hjälte och dagens skall drabbas av rättvis näpst Om Jules verkligen förnummit flickans snyftningar, så glömmer han dem nu. Han har redan hunnit ett par steg uppför stegen då herr Wunderlich, som tror honom stadd på flykt, störtar fram och hugger tag i honom. Jules sparkar undan honom men stiger på kommissariens uppmaning frimodigt ned. Wunderlich framställer sin beskyllning: han har utsatts för skymf och våld. Bakgårdens befolkning, ej minst den kvinnliga delen, visar honom ohöljt sitt förakt och alla, från yngsta balettösen upp till gamla fröken Fernanda och skräddarefrun, söka att med kvinnligt behag och skälmskt koketteri göra intryck på höga rättvisan. Och ingalunda förgäves! Kommissarien är en ridderlig och godmodig man, hans hjärta ingalunda av sten. Dessutom har han sinne för humor. När den alltmera uppretade herr Wunderlich beskriver sin halsbandstortyr brister han rentav i skratt. Och hela gården skrattar! Herr Wunderlich ensam rasar och så obehärskat att han nära nog själv blir föremål för rättvisans omsorg. Då faller skomakaren på den olyckliga idén att visa kommissarien hur oändligt lindrigt det våld varit, som violinisten utövat. Han har, säger skomakaren, behandlat Wunderlich som en mor sitt barn. Han har blott skakat om honom en smula, just som man skakar en medicinflaska. Och för att riktigt demonstrera mildheten i denna behandling, fattar han kommissarien för bröstet. Den förfärlige besinnar icke sin styrka. Kommissarien tappar först kasken, sen huvudet. När skomakaren, förskräckt, släpper honom, skulle han fallit om icke den kraftiga skräddarfrun slutit honom i sin famn. Herr Wunderlich är inte längre ensam om att rasa. Kommissarien lägger hand på den olycklige

skomakaren som misshandlat polisman i tjänst - en allvarlig förseelse. Åter råkar bakgårdens befolkning i uppror. Den lättrörde Jules förlorar besinningen. Ska kanske hans gamle vän skomakaren råka i klister för hans skull? Han gör skämtsamma och vänliga föreställningar och då de inte ta skruv, går han plötsligt bröstgänges till väga. Det är gnistan i krutdurken. Hela gården, från den yngsta till den äldsta, vänder sig hotfullt mot kommissarien. Han tar fram sin visselpipa. Och den glada festen slutar därmed att Jules och skomakaren bortföras anklagade för våld mot polis. Den festliga gården ligger öde. Papegojan står kvar på bordet och några av de minsta klänga upp och plundra läckerheterna. Se där allt.

II.

Det är inte mycket folk i auktionskammaren. Det salubjudna är inte heller särdeles lockande, gammalt skräp, förfallna panter, strunt som tagits i mät ur de fattigaste hemmen. Emellertid synes auktionen ha haft en synnerlig lockelse för våra bekanta från bakgården, ty nästan samtliga ha infunnit sig. De ha delat upp sig i tvenne grupper. Den ena består av herr Wunderlich, den andra av de övriga. Herr Wunderlich tronar mitt i salen, magnifik och självsäker, de övriga ha samlats i ett hörn, just som en ängslig fårskock. Skräddaren är tydligen gruppens ledare och samtidigt dess kassör. Han mottar en skärv från den ena, en från den andra, han manar och uppmuntrar och är beskäftig som en liten tupp. Det ena föremålet efter det andra klubbas bort utan att bakgårdsfolket skänker det den ringaste uppmärksamhet förrän plötsligt en synnerligen livlig rörelse förspörjes.

Auktionsförrättaren har nämligen ställt en fiollåda på bordet Han öppnar den och tar fram fiolen. Han är en skämtsam man och lägger instrumentet smäktande mot kinden, himlar sig

skomakaren som misshandlat polisman i tjänst - en allvarlig förseelse. Åter råkar bakgårdens befolkning i uppror. Den lättrörde Jules förlorar besinningen. Ska kanske hans gamle vän skomakaren råka i klister för hans skull? Han gör skämtsamma och vänliga föreställningar och då de inte ta skruv, går han plötsligt bröstgänges till väga. Det är gnistan i krutdurken. Hela gården, från den yngsta till den äldsta, vänder sig hotfullt mot kommissarien. Han tar fram sin visselpipa. Och den glada festen slutar därmed att Jules och skomakaren bortföras anklagade för

våld mot polis. Den festliga gården ligger öde. Papegojan står kvar på bordet och några av de minsta klänga upp och plundra läckerheterna. Se där allt.

II.

Det är inte mycket folk i auktionskammaren. Det salubjudna är inte heller särdeles lockande, gammalt skräp, förfallna panter, strunt som tagits i mät ur de fattigaste hemmen. Emellertid synes auktionen ha haft en synnerlig lockelse för våra bekanta från bakgården, ty nästan samtliga ha infunnit sig. De ha delat upp sig i tvenne grupper. Den ena består av herr Wunderlich, den andra av de övriga. Herr Wunderlich tronar mitt i salen, magnifik och självsäker, de övriga ha samlats i ett hörn, just som en ängslig fårskock. Skräddaren är tydligen gruppens ledare och samtidigt dess kassör. Han mottar en skärv från den ena, en från den andra, han manar och uppmuntrar och är beskäftig som en liten tupp. Det ena föremålet efter det andra klubbas bort utan att bakgårdsfolket skänker det den ringaste uppmärksamhet förrän plötsligt en synnerligen livlig rörelse förspörjes.

Auktionsförrättaren har nämligen ställt en fiollåda på bordet Han öppnar den och tar fram fiolen. Han är en skämtsam man och lägger instrumentet smäktande mot kinden, himlar sig

som han antar att stora musiker göra. Bakgårdens folk ser i andanom sin käre Jules och de gamla damerna gripa till näsdukarna. Skräddaren ger ett bud, synnerligen blygsamt, ty vad vet han om en fiols värde, Auktionsförrättaren gör en serie förfärliga stråkdrag för att uttrycka fiolens förargelse och uppmanar kunderna att icke skämta med en äkta Stradivarius, bara därför att hans husbonde råkat hamna i kurran.

Herr Wunderlich visar vad karl han är och tredubblar beloppet. Så fortlöper striden på övligt sätt. Skräddargruppen blir allt oroligare och han själv flaxar som en tätting mellan auktionsbordet och sina komittenter som med ve och ångest och alltmera tvehågsna lossa på pungen. Äntligen slår skräddaren ett stort slag och bjuder femtio riksdaler. Triumferande knyter han näven framför herr Wunderlich, men den orubblige spekulanten dubblar.

Skräddargruppen har alltså förlorat. De gamla damerna rafsa åt sig sina slantar och fly för att ej frestas till vansinniga utgifter. Själve skräddarn flyr, om ock med vrede i hjärtat. Kvar bli blott Sibyl och Lisbet. Den senare säger till den förra:

- Tror du vi kan skrapa ihop femtio lock på våra oäkta juveler? Bjud honom i så fall det och resten i pussar! Han är ju tokig i dig!

Förslaget är tänkbart men knappast tilltalande. Sibyl får kväljningar och ryser av ovilja. Lisbet blir hög och föraktfull. Menar Sibyl alltså att Jules skall stå där utan sin fiol när han avtjänat sitt straff? Stå där med tomma händer!

Herr Wunderlich står vid bordet och betalar sitt bud. Han sneglar bort mot flickorna, hör visst ett och annat ord. Nu kommer Sibyl mycket tveksam fram till honom. Det är inte lätt att svälja ens försmaken av herr Wunderlichs kyssar. Hon gnider sig ofrivilligt om mun. Så börjar hon försiktigt underhandlingarna. Det är så att hon kunde kanske skrapa ihop lite pengar... Herr Wunderlich betraktar henne med skärpa och glöd. Han svarar:

— Kom till mig i afton så kan vi talas vid!

Herr Wunderlich går med sitt nyförvärv — raka vägen till en instrumentmakare. Han vill ha fiolen värderad. Mäster synar den noga och nämner ett värde som överstiger Wunderlichs djärvaste förväntningar. Och han tillägger:

— Vill ni sälja så har jag kanske en spekulant.

Visst vill han sälja! Men han tar sig en funderare. På grund av vissa orsaker vill han inte ställa sig alldeles utan instrument. Han köper det billigaste som står att uppdriva, lägger det i lådan och lämnar dyrgripen kvar hos

instrumentmakaren.

Kvällen kommer. Sibyl väntar i det längsta vid porten till bakgården. Hon kommer, hon går, hon vänder tillbaka, hon går förbi och vänder åter. Äntligen fattar hon det svåra beslutet. Hon smyger över gården. Lyckligtvis är den tom, ingen ser henne. Hon tittar in genom herr Wunderlichs fönster. Även rummet är tomt, men på ett bord står fiollådan. Hon stiger in i förstugan och knackar på dörren. Intet svar. Då tar hon i låsvredet — dörren går upp. Hon stiger försiktigt in. Det andra rummet befinnes också tomt. Rådvill stirrar hon sig omkring. Så får hon en idé som skänker henne utomordentlig lättnad. Hon tar upp fem tior och lägger dem på bordet, så tar hon fiolen för att gå.

Emellertid har herr Wunderlich hela tiden följt hennes vandring, först gömd bakom soptunnorna, sedan vid fönstret. Hans öppna rum har tjänstgjort som råttfälla. När nu råttan skall smyga sig bort med sitt byte framträder herr Wunderlich och stöter henne tillbaka i rummet. Han är fruktansvärd i sin rättmätiga vrede. Hon har velat bestjäla honom! Åt de futtiga lapparna på bordet hårskrattar han och säger med en viss sanning att Jules' fiol är värd det femtiodubbla — viseligen aktande sig att nämna att sagda fiol ej finns i lådan. Men nu skall hon se, vem hon stungit haver! Nu skall hon göra sin fine fiolspelare sällskap i fängelset! Så hotar och domderar den förfärlige herr Wunderlich tills knäna inte längre bära den skrämda flickan. Då anslår han mildare

toner, mycket, mycket mildare. Han säger henne att han uppskattar hennes ädelmod beträffande fiolen och dess fattige speleman. Han är själv villig att sälja instrumentet för några lumpna hundralappar. Han kan ta femtio kronor kontant och resten...

I en vindskupa sitter Lisbet framåt morgonen och väntar i oro på sin rumskamrat Sibyl. Äntligen kommer hon. Och hon har fiolen med sig! Lisbet skyndar emot henne men tvärstannar. Det finns något hos väninnan som varken är sorg eller skam eller vrede - det är dött. Hon ställer ifrån sig fiolen. Hon börjar packa ihop sina små tillhörigheter. Den förskräckta Lisbet frågar, vart hon tänker ta vägen. Hon skakar på huvudet. När kommer hon tillbaka? Aldrig. Nu är hon färdig. Hon säger till sist:

- Lova mig en sak - berätta inte för honom att jag skaffade tillbaka fiolen. Du kan säga att du köpte den för dina sparpengar. Jag vill inte att han skall veta...

Och hon går.

Herr Wunderlich befinner sig hos instrumenthandlaren som också stämt till sig en spekulant - operans förste kapellmästare. I väntan på denne resonera de båda herrarna om priset. Förmedlaren anser att herr Wunderlich kan räkna med trehundra, kanske trehundrafemtio. Herr Wunderlich skiner - han har gjort en god affär. Nu kommer den lille kapellmästaren, impulsiv, livlig och förväntansfull. Han griper med giriga och smeksamma fingrar instrumentet och börjar syna det. Men snabbt förvandlas hans min från förväntan till häpnad, misstanke, avsky. Han vänder sig till den förbluffade instrumenthandlaren och säger:

- Sen när har ni börjat handla med tjuvgods? Fiolen tillhör en av mina bästa elever...

Herr Wunderlichs spänning utlöses i ett hjärtligt skratt. Kapellmästaren fortsätter:

- Jag har själv lyckats skaffa honom den för det svindlande billiga priset av ett... Han rycker till och stirrar häpen på förmedlaren som resolut satt sin klack på hans tår.

Herr Wunderlich förklarar saken. Han har ärligen köpt fiolen på utmätningsauktion.

- Och var är Jules? utropar den bestörte kapellmästaren? Var håller den slarvern hus? Han har redan gått miste om ett engagemang.

Herr Wunderlich ler försmädligt:

- Sedan några månader sitter herr Jules i gott förvar dömd för misshandel och våld mot polis.

Den livlige gamle herrn blir starkt upprörd men herr Wunderlich är angelägen att komma in på affärerna. Kapellmästaren bjuder två. Herr Wunderlich skrattar åt detta skämt - icke ett öre under fyra. Då lägger den

temperamentsfulle herrn från sig fiolen och rusar på dörren. Herr Wunderlich hugger fatt i honom och skriar av förskräckelse:

- Tre!

Kapellmästaren låter sig återföras, han smeker den kära fiolen och säger slutligen:

- Jag ger tvåtusenfem, det är mitt sista bud.

Instrumenthandlaren snurrar om på klacken, herr Wunderlich sväljer ett par gånger, så slår han till. Kapellmästaren skriver ut en check under det att Wunderlich med rörelse yttrar:

- Jag gör en förlust, herr kapellmästare, men jag höll av Jules och vill gärna se hans kära fiol i goda händer. Med öm hand ger han fiolen en avskedssmekning, bugar diskret och försvinner.

Den kloke förmedlaren skummar av kallt raseri och säger:

- Herr kapellmästare, kan ni tänka er en större åsna än en gammal musiker som köper för tusenlappar vad kan kan få för hundralappar? Och han förklarar de smädliga orden.

Kapellmästaren blir ju något häpen och slokörad men så finner han tröst hos fiolen och småler och säger:

- Jo, jag kan tänka mig någonting ännu större i åsneväg - en gammal man som slumpar bort sin heder för några tusenlappar. Säger och lägger fiolen till kinden.

- - -

Det regnar, det är höst, det är ruskigt och dystert. Dyster är den ensliga gatan, dystrare ännu murarna, som resa sig därvid och deras gallerförsedda fönster. På den ödsliga gatan kommer nu en hopträngd liten skock människor, stora och små, tripp trapp trull - men alla försedda med jättestora om ock stundom något bristfälliga paraplyer. Det är en liten provsamling av bakgårdens beboare som begivit sig till fängelseporten för att i vänlig famn sluta de båda, som lidit ett bra oförskyllt skraff. De stanna utanför porten och står där och hänga tämligen nedslagna. Kommer så fader skomakare ut. Hustru och barn störta emot honom och snart är han omgiven av en hel sköldborg vaggande och skvalande paraplyer. Så vänta de på Jules och nu bli ansiktena rätt dystra. Vad ska det väl bli av den stackarn? En flicka och en hund sälla sig till sällskapet, Lisbet och herr Wunderlichs gamla racka. Hon förefaller inte lika nedslagen som de andra, hon vet ju vad hon vet och småler en smula spotskt.

Kommer så Jules! Han är allt annat än nedslagen. Först räcker han visserligen lång näsa åt Vår Herre, som hälsar hans befrielse med hällregn men så slår han resolut upp rockkragen och springer tvärsöver gatan mitt i famn på Lisbet. Även han försvinner för några ögonblick i den vaggande sköldborgen, kommer så åter till synes våt som en dränkt tupp av allt »takdropp». Hemåt, kära vänner! Men nu kommer det svåra - han måste förberedas. För det första - hans rum är längesedan uthyrt. - Äsch, det blir alltid någon råd! - För det andra: hans få möbler ha tagits i mät för hyran. - Än sen! Det är ju en ren Guds välsignelse! Vad ska han med möbler när han inte har rum? - Nej, nej, men nu kommer det allra svåraste, som ingen vill krypa fram med. Han gripes

själv av en hemsk aning, han ser från den ene till den andre. Så säger han:

- Vem av er har tagit vara på fiolen?

Och de måste svara:

- Herr Wunderlich! Han har köpt den för hundra kronor...

Slaget är förkrossande. Fiolen tagen i mät - ett sådant helgerån hade han aldrig kunnat tänka sig. Skomakaren söker trösta.

- Kom till mig du och sitt vid lästen tills du får råd att köpa en ny.

Den lilla karavanen sätter sig i rörelse, skomakaren i spetsen med den ena gesällens paraply över sitt huvud. Sist kommer Jules arm i arm med Lisbet. Hon drar honom med sig in på första tvärgata, och säger lockande, leende

och hemlighetsfull:

- Följ mig hem i stället så får du träffa din allra käraste vän.

Hans ögon blixtra till, hans ansikte lyser upp och han utbrister:

- Sibyl?

Flickansiktet blir främmande, syrligt och beskt, hon svarar:

- Fröken Sibyl har nog glömt oss fattiga stackare. Hon har redan gjort karriär - tack vare herr Wunderlichs gunst.

Jules nickar sorgmodigt och snopet. Det är ju bra det, förstås, att flickan gjort karriär...

Den lilla jungfruburen där Lisbet och Sibyl kamperat samman är om möjligt nättare än vanligt och prydd med några blommor. På ett bord står fiollådan höljd med en duk för den dramatiska effektens skull. De båda ungdomarna komma in. Lisbet slår armarna kring hans hals. Hon vill grundligt avnjuta situationen. Allra först måste han säga att han håller av henne. Jo, visst gör han det. Bedyrandet måste upprepas tills det fått en något så när tillfredsställande glöd. Då sker det stora avslöjandet, täckelset faller! Lisbet jublar som en

barnunge då hon ser hans häpnad övergå i hetaste glädje. Hon skyndar säga:

- Jag har köpt den av herr Wunderlich. Den kostade alla mina sparpengar!

Åter blir det omfamning och nu saknas ej glöden. Den värsta bland olyckor - förlusten av fiolen - har plötsligt skingrats som ett spöke för solen. När karessen är över springer hon efter kaffebrickan som dukats i grannens kök. Han öppnar lådan, tar fram fiolen - flickan kommer in med brickan - han ser på henne, han ser på fiolen, han ser åter på henne - hon ställer från sig brickan och kommer fram till honom skälvande av oro utan att veta varför. Då tar han henne åter i famn, inte stormande längre men smeksamt.

- Stackars unge, säger han, herr Wunderlich har lurat oss grundligt...

- - -

Herr Wunderlich har fått lite pengar och använder dem klokt. Han har flyttat från gårdskyffet till en stor gata. Vid hans port finns en fin skylt med inskriften: WUNDERLICH *Maitre de danse* samt en annan med WUNDERLICH *agentur för sceniska artister*. Hans kontor och på samma gång våning är inte stor men verkar gedigen. För närvarande är han sysselsatt med att avsluta ett kontrakt mellan en känd impressario och sin egen skyddsling, fröken Sibyl. I det yttre rummet sitter en liten kontorspojke. Impressarion är en mäktig man och herr Wunderlich krusar honom starkt. Han förevisar Sibyl fotograferad i diverse poser och dräkter. Sibyl själv sitter tämligen likgiltig med ett leende på läpparna som varken lyser eller värmer. Icke förty är impressarion imponerad av hennes skönhet och förslag till kontrakt göres redan upp då kontorspojken sticker in huvudet och med förskräckelse anmäler någon. Herr Wunderlich gör en ursinnig gest men samtidigt ryckes dörren upp och Jules stiger in.

Verkan på herr Wunderlich och Sibyl är lika stor om ock skild till arten. Ett är dock gemensamt - ångest. Hos herr

Wunderlich tävlar dock vreden med förskräckelsen. Han blåser upp sig sorti' en padda beredd att skrämma en tjur. Emellertid är Jules lugn. Han ställer sin fiollåda på bordet och säger:

- Förlåt, Sibyl, men jag måste tala med herr Wunderlich. Han har lurat vår lilla vän Lisbet att köpa det här skräpet i tro att det var min fiol.

Nu stegras Sibyls ångest hart när till skräck, svept dock ännu i oförståelse. Hon går fram till Jules, skälvande, stammande:

- Du måste ta fel - det är din - jag köpte den själv av Wunderlich - det var jag som köpte den...

Plötsligt rycker hon till och ryggar tillbaka för intensiteten i hans blick. Han böjer sig fram, tätt intill henne, han

ser henne in i ögonen tills hon sluter sina. Och han frågar:

- Till vad pris?

Då finner herr Wunderlich det komiska i situationen. Han sätter sig och slår sig flinande på knäna. Han svarar:

- Till skäligt pris, kära Jules. Hur högt skattar du den själv?

Jules vänder sig från Sibyl mot den flinande dansmästaren. Hans eget smärtsamma allvar löses också upp i ett litet flin. Han deltar i herr Wunderlichs munterhet. Han tar fiolen och puffar med den grinollen fryntligt i magen. Så säger han:

- Hur högt jag skattar den? Så här -. Och han lyfter fiolen och krossar den mot herr Wunderlichs hjässa. Innan herr Wunderlich hunnit hämta sig och innan den främmande impressarion, som diskret dragit sig undan i fönsternischen, hunnit vända sig om, har han gått.

Han kommer ned på gatan. Han går några steg. Han stannar. Han har kommit i flintagen så till sägandes. Han skrattar inte våldsamt men så pass att han måste stanna en stund då och då...

På kontoret har Wunderlich lyckats sansa sig och när nu kontorspojken sopat bort spillrorna efter fiolen, söker han själv sopa bort det obehagliga uppträdet med all sin falska

jovialitet Kontraktet bör ju undertecknas och då den orörliga Sibyl inte gör någon min däråt begagnar han sig av impressarions diskreta på-sin-kant-hållande för att ivrigt och ilsket fast viskande väsa i hennes öra:

- Teckna genast under. Det betyder en förmögenhet för oss båda. Lyd eller jag kastar dig på gatan.

Efter dessa beska satser skyndar han bort till impressarion och trugar honom som allra mest jovialiskt. Tveksam men vänlig närmar sig nu främlingen för att övertala henne. Då spritter hon upp. Ja, hon skall underteckna kontraktet. Och hon skall bli sin impressario lydig som ett litet lamm. Men på ett villkor. Han skall först genomprygla den fähund som står inför dem!

Det är kanske ej otänkbart att impressarion kunde ha en smula lust att efterfölja uppmaningen - men - lag och förordning - han rycker skämtsamt beklagande på axlarna. Då brister vackra Sibyl i skratt. Herr Wunderlich andas ut ett ögonblick - men blott ett. Ty Sibyl river sönder kontraktet i småbitar och kastar dem lekfullt i ansiktet på herr impressarion. Skrattar. Skyndar ut.

Hon kommer ned på gatan, hon spejar och hon upptäcker ej långt därifrån Jules. Han står med ryggen lätt stödd mot en lyktstolpe och muggar på ett bröd - ett bröd som han tagit från Lisbets kaffebricka. Sibyl kommer fram till honom. Hon är mycket skygg, mycket rädd att tilltala honom. Han ger henne en sidoblick och fortsätter att mugga. Då tar hon den något komiska situationen som anknytning. Står han här på gatan och äter. Han svarar trankilt:

- Det är den lysande återstoden av Lisbets och min frukost. Vi ha flyttat samman.

Är det hans avsikt att måtta ett knivhugg så har han lyckats. Det ängsliga leendet, ångestfullt och ömt, fryser bort. Hon dröjer ännu några ögonblick hos honom snarast därför att hon inte kommer sig för med att gå. Då ger han, lugnt tuggande, den andra knivstöten, sägande:

- Du förstår - vi är inte gifta. Jag är så att säga hennes herr Wunderlich.

Orden verka som en vindstöt bland höstens många vissna blad och Sibyl driver bort som ett höstlöv bland många fallna. Jules rätar upp sig i spänning. Lusten att följa henne och lusten att pina henne kämpa med varandra och tyckas lika starka. En yttre händelse ger utslaget.

En hand lägges på hans axel. Impressarion. Han har fattat ett visst intresse för denne unge man, som tydligen i lika hög grad hatas av herr Wunderlich och älskas av Sibyl. Han slår sig i språk med honom. Han säger bland annat:

- Jag skulle vilja höra er spela. Kanske kan jag göra någonting för er.

Jules rycker på axlarna. En musikant utan instrument är lika välrustad som en sjöman utan skepp eller en sportsman utan ben.

- Hå, hå, herr krympling! skrattar impressarion. Vi ska skaffa er en krycka åtminstone för tillfället. Får sen se, eller höra, hur ni brukar den. Han vinkar till sig en bil.

Kapellmästaren sitter i sitt rum på Operan då han får besök av impressarion. De båda herrarna äro gamla bekanta och vänner samt hälsa varandra på hjärtligaste sätt. Efter några inledande fraser framställer impressarion sin anhållan. Han intresserar sig för en ung musiker och vill höra honom provspela - kan kapellmästaren ställa ett lämpligt instrument samt övningssalen till hans förfogande?

- Givetvis! Ingenting kan vara enklare. Och för er skull, käre vän - myser den gode kapellmästaren - ska han få provspela min bästa fiol. Ur ett skåp tar han fram fiolen, lika ömt och varsamt som en mamma tar sin baby ur vagnen, också lika stolt. Han demonstrerar den och säger: Äkta cremonesare! Den har tillhört en av mina bästa elever, som tyvärr spårade ur. Det enda som tröstar mig är att fiolen hamnade hos mig. Och hos mig ska den stanna till mina dödsdagar! Och han faller i trance över fiolen som tydligen totalt erövrat hans gamla musikerhjärta. Då inträder kanslivaktmästaren och meddelar en smula brydd att herr Jules sitter i väntrummet. Gubben far upp, på en gång glad och orolig. Men impressariom småler och säger:

- Jules, ja det är just min skyddsling, som väntar på att få provspela.

Den gode kapellmästaren börjar till de närvarandes förvåning trava av och an i rummet. Han har råkat i svåraste självånda. Lagligen är han ju den kära dyrgripens ägare - men - har inte discipeln en högre rätt till den? Är en olycka eller rentav ett brott tillräcklig orsak för en gammal musiker att beröva den unge hans älskade arbetskamrat? Är det inte ett lika svårt brott som då en rik gubbe köper en ynglings käresta? Å andra sidan - att avstå från fiolen - den dyrkade -? Nej! Han biter ihop tänderna. Han biter så att säga huvudet av skam. Han ber vaktmästaren att ledsaga Jules och hans beskyddare till repetitionssalen. Då impressarion gör en åtbörd för att ta fiolen, hejdar han honom leende. Han vill själv stämma den. Bliven ensam tar han fiolen, gömmer den i skåpet och tar fram en annan, som han med en vaktmästare sänder till repetitionssalen. Så faller han ihop. Han älskar sin fiol men också sin heder. Och han har väl även en smula till övers för sin bäste elev. Men skiljas från fiolen...

Det blir rörelse i scenkorridorer och trappor. Vem har känt igen Jules, fiolspelaren? Kanske några töser, som gått i herr Wunderlichs balettskola och lyckats komma in vid operans kår? Säkert. Man smyger sig fram i korridoren utanför spelsalen. Några musiker ur orkestern träda in. De andra - scenarbetare och flickor få vackert stanna utanför men de glänta försiktigt på de madrasserade dörrarna och lyssna. Det blir till sist en hel liten kö. Kommer så den gamle kapellmästaren. Han ser inte ut att vara vid synnerligen gott humör och tjuvlyssnarna draga sig en smula ängsligt undan. Men han ger dem buttert ett tecken att stanna. Någon vill öppna dornen för honom men han sluter den åter. Han vill själv »lyssna på glänt». Han står vid dörrspringan, ryggen stödd mot väggen. Han gör inte stora rörelser men hans huvud och så småningom hans händer smeka de toner han lyssnar till. Han sluter ögomen, och ansiktets muskler som stelnat och spänts vekna, och vila...

Provspelningen är över. Impressarion anser sig kunna varmt gratulera sin skyddsling ehuruväl han inte är någon entusiast av det livliga och fladdrande slaget utan snarare en solid businessman. Desto livligare äro herrarna av orkestern. Men var är kapellmästaren? Jo, han kommer. Han kommer genom korridoren - har varit några minuter i sitt rum. Butter och tvär träder han in i salen, händerna på ryggen. Jules och impressarion komma båda emot honom och båda lika förväntansfulla. Men den buttre gamle herrn säger:

- Så dåligt har du inte spelat på länge, Jules. Du har legat av dig. Men kanske beror något på instrumentet... Och den buttre gubben tar fiolen ur hans hand och räcker honom en annan, som han hållit bakom ryggen. Den rätta...

Lisbet har besök - Sibyl. Även för en skygg och stolt tös kan sorgen bli så tung att hon måste anförtro sig åt en vän. Och vem är väl hennes vän om inte kamraten Lisbet. Så har hon då förtalt morgonens händelser för

väninnan, sitt gagnlösa offer, den älskades förakt, sin olycka. Till sist har hon kastat sig framstupa på sängen och brustit i gråt. Väninnan söker trösta men Sibyl hör ej till dem som låta sig tröstas. Finns det något som kan hålla henne uppe så är det hennes stolthet. Hon tar sig samman. Hon ber väninnan att ej oroa sig för hennes skull och att ingenting röja för Jules. Så går hon. Lisbet står vid fönstret och vinkar farväl åt kamraten, som hon nu ser för sista gången. Plötsligt rycker hon till och styvnar i en viss ångest. Hon har upptäckt Jules på gatan. Ska de båda åter mötas? Blir det kanske en förklaring, en försoning? Hon behöver inte oroa sig. Musikanten som nyss firat en triumf, ser ut som om han komme från ett nederlag. Han går om Sibyl - ett tjugutal meter blott - men ser henne

icke, stirrar envist i marken. Så stiger han in i porten och Sibyl försvinner vid gathörnet. Lisbet drar en lättnadens suck...

Likvisst är hon full av oro då hon ser sin vän återvända så trist. Hon gör honom frågor som han ej besvarar. Han vankar av och an i rummet. Så upptäcker han bäddens oordning och huvudkudden våt av tårar. Han far med handen över kudden. Han blygs över sin okänslighet. Han säger:

- Lisbet, barn, har du gråtit?

Ja, ja, hon har gråtit.

Han stryker henne över kinden och säger:

- Jag tror inte att du ska behöva gråta mer.

Så slår han sig ner på sängkanten, trött. Och Lisbet överhopar honom med frågor. Var har han varit hela dagen, vad har han gjort? Han stirrar framför sig - trist, trist - han småler svagt- han svarar:

- Vad jag har gjort? Folk påstår att jag har gjort min lycka...

III.

En gata i ett förnämt villakvarter. Sakta framlarvande, sökande, med närsynt blick läsande husnumren, kikande in genom trädgårdarnas galler kommer en äldre man. Hans uppsyn är butter eller snarare slö, hans gång slapp, hans ansikte pussigt, mustaschen hänger tovig ned över munnen, dräkten har en gång varit en bonjour. Knappt ens hans närmsta bekanta kan väl i slusken igenkänna den en gång tvålfagert sprättige maitre de danse herr Wunderlich. I handen håller han ett papper, som han då och då rådfrågar - antagligen en adress. Nu stannar han vid ett trädgårdsgaller och kikar in. Trädgården är mycket prydlig men de enda levande varelser han kan upptäcka är en cirka treårig flicka som leker med en stor hund. Det vill säga hunden leker inte, han sitter bara och hänger med huvudet,

icke, stirrar envist i marken. Så stiger han in i porten och Sibyl försvinner vid gathörnet. Lisbet drar en lättnadens suck...

Likvisst är hon full av oro då hon ser sin vän återvända så trist. Hon gör honom frågor som han ej besvarar. Han vankar av och an i rummet. Så upptäcker han bäddens oordning och huvudkudden våt av tårar. Han far med handen över kudden. Han blygs över sin okänslighet. Han säger:

- Lisbet, barn, har du gråtit?

Ja, ja, hon har gråtit.

Han stryker henne över kinden och säger:

- Jag tror inte att du ska behöva gråta mer.

Så slår han sig ner på sängkanten, trött. Och Lisbet överhopar honom med frågor. Var har han varit hela dagen, vad har han gjort? Han stirrar framför sig - trist, trist - han småler svagt- han svarar:

- Vad jag har gjort? Folk påstår att jag har gjort min lycka...

III.

En gata i ett förnämt villakvarter. Sakta framlarvande, sökande, med närsynt blick läsande husnumren, kikande in genom trädgårdarnas galler kommer en äldre man. Hans uppsyn är butter eller snarare slö, hans gång slapp, hans ansikte pussigt, mustaschen hänger tovig ned över munnen, dräkten har en gång varit en bonjour. Knappt ens hans närmsta bekanta kan väl i slusken igenkänna den en gång tvålfagert sprättige maitre de danse herr Wunderlich. I handen håller han ett papper, som han då och då rådfrågar - antagligen en adress. Nu stannar han vid ett trädgårdsgaller och kikar in. Trädgården är mycket prydlig men de enda levande varelser han kan upptäcka är en cirka treårig flicka som leker med en stor hund. Det vill säga hunden leker inte, han sitter bara och hänger med huvudet,

lapar solsken. Han är alltför lastgammal att leka. Herr Wunderlich lockar på honom. Hunden vänder huvudet mot honom, Wunderlich lockar ännu mer. Då tar flickan hunden vid halsbandet och drar honom bort till gallret. Herr Wunderlich klappar hunden, han klappar också flickan men helt skyggt och drar hastigt tillbaka handen när nu en tjänsteflicka kommer ut på trappan och ropar på tösen. Herr Wunderlich spärrar upp ögonen. Han tycker sig i flickan igenkänna en av sina forna elever.

Så går han långsamt vidare och stannar vid villans port. Han granskar än en gång papperet och numret. Han ämnar ringa på klockan men är synbarligen tvehågsen och starkt upprörd. Den famlande handen går fram och tillbaka - slutligen når den dock klockan. Herr Wunderlich drar sig något åt sidan, stramar upp sig, snyter sig, jämkar på den slitna rocken, väntar. I detsamma kör en bil fram till porten. Två herrar stiga ur. Herr Wunderlich känner dem båda - den ene är impressarion, den andre kapellmästaren. Med en återstod av dansmästareelegans tar herr Wunderlich sirligt av sig hatten. Tyvärr blir han icke igenkänd, knappt ens observerad. Den beskedlige kapellmästaren tar honom för en tiggare och kastar ett mynt i hans hatt. Villans port öppnas i detsamma och de båda herrarna försvinna. I dubbel måtto förödmjukad tar herr Wunderlich slanten och kastar den i gatan, sätter med kläm på sig hatten, funderar ttt ögonblick, tar så upp slanten och stoppar den i fickan, står åter tveksam och famlande framför klockan.

I villans hall eller tambur tas de båda herrarna emot av en kraftig man, någonting mittemellan portier och betjänt. Förr i tiden var han skomakare men som ofta händer har väl fängelsets nesa knäckt affären. Hur som helst så går det synbarligen ingen nöd på honom. Han visar de båda herrarna in i en salong där husets värdinna uppvaktas av några kavaljerer. Hon är mycket elegant, hon ser bra ut och hon är en kvinna som klättrat minst lika mycket uppåt som herr Wunderlich nedåt.

Hon heter Lisbet. I trots av den förhållandevis rentav lysande omgivningen är före detta balettösen vid ett miserabelt humör. Hon tar emot de båda herrarna nonchalant och vresigt, nästan som om de skulle vara orsaken till hennes missnöje. Emellertid synes hon ungefär lika vresig mot alla sina kavaljerer och stämningen i sin helhet är tryckt och irriterad. Orsaken är i själva verket ett par tidningar som de andra väl läst förut men som nu en av kavaljererna tar del av med stigande harm. I den ena står följande notis: En känd violinist, herr X, skall inom kort för första gången lyckliggöra vår stad med en konsert. Tack vare den smarte impressarions dunderreklam ha biljetterna slutsålts veckor i förväg. Vi ha matats med beskrivningar om hans segertåg i två världsdelar, hans rörande fattigdom som yngling, hans strålande solskenshumör samt hundratals pikanta historietter ur hans liv. De senare ska härmed ökas med ännu en. För några år sedan avtjänade den store mannen flera månaders frihetsstraff i vårt fängelse, dömd för en grov förseelse. Pikant, inte sant? - Notisen i det andra numret lyder: Det förljudes ur säker källa att den store herr X. ämnar inställa sin konsert. Skulle vår lilla notis ha dämpat före detta straffångens världsberömda solskenshumör?

Se där orsaken till fru Lisbets och de övrigas tryckta stämning. Och nu kommer ännu en orsak. På impressarions oroliga fråga, svarar Lisbet nästan ursinnig:

- Omöjligt! Han är ju känslig som en barnunge. Ingen människa på jorden förmår honom att konsertera i den här stan.

Svaret är tydligen ej oväntat. Men icke desto mindre bedrövligt Kapellmästaren sliter sitt hår och impressarion biter ihop tänderna. Man måste tvinga honom helt enkelt! Han har ju sitt kontrakt!

- Bah! - rycker Lisbet på axlarna - vad bryr han sig om det!

I detsamma spritter hon och hela församlingen till, lyssna, vända sig mot det öppna fönstret som vetter åt trädgården. Därifrån ropas det:

- Sibyl! Sibyl! Var är Sibyl?

Det är husets herre sorra kommit hem från en ridtur. Och hon, som lyder namnet Sibyl kommer rusande emot honom och kastar sig i hans famn - en ung dam om tre å fyra vårar. Och hon blir kramad och hivad och får till sist sitta på själva propro som pappa försiktigt leder steg för steg. Vad det »världsberömda solskensleendet» beträffar, så tycks det ej ha tagit den ringaste skada. Det lyser lika klart hos den elegante unge mannen som förr hos den fattige ynglingen i hans gladaste stunder. Han hälsar Lisbet och vännerna i fönstret, tar så ungen som ett paket under armen och kommer in i salongen. Han märker förstämningen och ser frågande från den ena till den andra. Då tar impressarion det ena bladet, håller under ögonen på honom och spörjer. Han rycker nonchalant på axlarna, svarar:

- Naturligtvis ämnar jag inställa. Jag har inte hjärta att skandalisera min kära födelsestad...

Övertalningar, harm på alla håll och kanter! Det biter varken på humöret eller beslutet. Det är ju sant vad som står i bladet! Han är ju en före detta straffånge. Han kan sannerligen inte stämma någon för ärekränkning! Till skomakarenbetjänten som kommer in i salongen säger han:

- Inte sant, gamle gosse - vi var fullt autentiska burfåglar säker till urbota brott och lagligen dömda! För resten misstänker jag att vi är förhärdade våldsverkare och skulle återfalla i synden - om vi till exempel stötte på vännen Wunderlich. Och han ger sin kamrat i brottet en skämtsam knuff, men skämtet vinner inte den ringaste genklang, icke ens hos före detta skomakaren, som tydligen är angelägen om ett samtal med sin matmor. För närvarande är hon upptagen av att ta farväl av sina kavaljerer, som förargade och missmodiga över det misslyckade försöket att rubba ett så fast beslut, troppa av. Impressarion och kapellmästaren fortsätta försöket energiskt men Jules skrattar och vägrar. Nu får han ett visst

bistånd av sin dotter, som rycker farbror impressarion kraftigt i byxbenet och ropar: Propro! Propro! - Intelligent och lydig samt sannolikt ej främmande för nöjet faller herr impressarion ned på alla fyra, varvid han dock ej upphör med sin straffpredikan och ej heller underlåter att stryka under sina argument med kraftiga gester - i den mån de äro görliga. Inte förr har han kommit ned till djurens ståndpunkt så ryckes det kraftigt i kapellmästarens byx och nu ropas det vovvov, vovvov! Även här lydnad och förståelse. Så sätter sig Sibyl upp på hästen försedd med pappas ridspö och rider följd av den trogna hunden omkring i rummet. Emellertid förlora de underbara djuren inte helt sin mänskliga natur och än mindre sina bekymmer. Sålunda talar den lydigt kringlufsande hunden och säger:

- Vovovov - du borde av vördnad för din gamle lärare - vovovov - blygas att försätta dig i en ovärdig - vovovov - situation...

Och hästen gnäggar under piskrappen:

- Gnääää - jag kommer att stämma dig - gnääää - för kontraktsbrott. Jag låter inte leka med mig - gnääää - och fogar mig ingalunda - gnääää - efter barnsliga nycker...

Framförda på detta sätt göra moralkakorna föga verkan, allra minst ta de på solskenshumöret.

Skomakaren-betjänten har lyckats giva fru Lisbet en vink. Hon står nu i hallen och talar med sin före detta lärare. Herr Wunderlich gråter - kanske krokodiltårar, kanske öltårar, kanske av verklig rörelse. Om Lisbets rörelse

råder ingen tvekan, men det är sannerligen inte ömkan med den förfallne som rör och upprör henne. Tvärtom drar hon sig ofrivilligt baklänges om han tar ett steg emot henne. Och herr Wunderlich gråter och säger:

- Hon talar jämt om er och om herr Jules. Ack ja, den som finge höra honom än en gång...

Fru Lisbet avbryter hans svada i det hon ger honom en sedel. Hon säger:

- Hälsa henne att jag kommer i eftermiddag. Så lämnar hon hastigt slusken, som griper efter henne för att kyssa hennes hand. Hon stiger in i ett rum utanför salongen där hon möter de båda förargade herrarna, som äntligen sluppit från leken. De vill ta avsked men Lisbet håller dem tillbaka. Hon har fått något att tänka på som vållar henne stort bryderi. Hon framlägger saken för herrarna som först tvivlande men därpå alltmera entusiastiskt sluta sig till hennes plan. Själv är hon knappast lika entusiastisk, snarare tvehågsen. Och hon säger:

- Men vad ska vi göra om hon helt enkelt inte kan komma?

Impressarion svarar resolut:

- Då ljuger vi. Den synden tar jag på mig.

De återvända in i salongen där Jules alltjämt leker med lillan.

Herr Wunderlich åter hejdas vid utgången av skomakaren, som ter sig ytterst hemlighetsfull. Wunderlich tror honom ej om goda avsikter, men nu säger skomakaren:

- Du må tro, gamla dansmästare, att jag vet snygga saker om herr Jules.

Och se, Wunderlich förvandlas! Rörelsen förgår och ersättes med en slaskstadsråttas snikna fikenhet. Vad vet han, vad vet han? Men skomakarn blinkar och säger:

- Vad betalar du för godbiten? Mindre än femti lock tar jag inte.

- Du är galen! fräser herr Wunderlich. »Sista Skandalen» betalade bara tio.

Ack, herr Wunderlich! där försa du dig. Upp flyger dörren och ut flyger herr Wunderlich, åter ett offer för grovt våld. Där sitter han och jämrar. En konstapel kommer fram och ryter åt honom att stiga upp. Han reser sig, men nu kommer vreden. Nu skall han taga hämnd. Nu ska det bli nya burfåglar. Inför konstapeln anklagar han patetiskt sina vedersakare där inne. Han har blivit med våld utkastad!

- Ja, tacka tusan för det! ryter den brutale konstapeln.

Du är naturligtvis full, ditt kräk. Och utan krus släpar han bort den förorättade herr Wunderlich.

I salongen dansar lillan solodans för sin pappa, som sitter framför henne, gnolar och slår takten. De båda herrarna och Lisbet omgiva honom. Aldrig blir det slut på deras tjat! Men strunt i det - han slår dövörat till och lär tösen sin dansa. Så tar han henne, hivar henne högt i luften och vill ta till flykten. Men impressarion hejdar honom. Själve geschäftsmannen slår an veka toner, sägande:

- Du vill inte spela för vår skull och inte för publikens. Gott! Men du skall spela för en viss person som heter - Sibyl.

Sannerligen, nu måste Jules gapskratta!

- Brukar jag inte spela för dig, Sibyl? Jo då. Och det musikaliska barnet brukar skrika och Leo tjuta och mamma stoppa huvut under madrassen. Så det, så.

Men Lisbet säger, ej utan svårighet:

- Han menar inte vår Sibyl, han mener - din.

Jules ser först oförstående från den ene till den andre. Han ställer sakta ned barnet. Plötsligt griper han Lisbet i armen, spörjer:

- Har du funnit henne? Var är hon?

Impressarion skyndar att svara:

- Vi ha funnit henne och ni ska träffas - efter konserten.

- Hon kommer då dit?

Lisbet plågas av oro, kanske också av samvetsagg. Även kapellmästaren känner sig en smula plågad. Men impressarion nickar lugnt och övertygande. Han räcker fram handen.

- Nå, hur blir det med konserten?

Jules står ett ögonblick förvirrad, tvivlande, tvekande. Slår så till. Hedersord.

Långa, låga ligga sjukhuslängorna innanför de trista murarna. I en av de mindre salarna ligger Sibyl - det som är kvar av Sibyl. - Mottagningstiden för frände- och vänbesök

är inne. Vid varje bädd uppehåller sig någon anhörig eller vän, de flesta med en handfull blommor. Blott Sibyl har intet besök. Vem skulle det också vara? Herr Wunderlich kanske... Men nu sker ett litet underverk och fast Sibyl varken spejar efter vänner eller väntar någon, följer hon det lilla underverket med intresse. Det består däri att ett helt berg av påskliljor kommer invandrande genom dörren. Det går på två små trinda ben, lite ostadigt och trevande men tar sig i alla fall fram till sista bädden där Sibyl ligger och gör stora, stora ögon. Påskliljorna falla ned på bädden och avslöjar en liten tös som strålar av stolthet över sin bragd. Så får gåtan sin förklaring. Lisbet har stått vid dörren i samtal med sköterskan, som tydligen givit henne allt annat än hoppfulla underrättelser om den sjuka. Nu stiger hon fram till bädden och omfamnar sin väninna. De byta stillsamt förtroenden tills lillans små piruetter vid sänggaveln åter för uppmärksamheten till hennes nätta person. Sibyl frågar efter hennes namn. Då ler Lisbet ett egendomligt leende, ömt visserligen men med en liten droppe av bittert vemod.

- Nej, säger hon, min unge heter Sibyl.

Den äldre Sibyl betraktar henne glad men kanske ännu mera häpen och misstrogen.

- Höll du verkligen så mycket av mig, kära Lisbet?

Lisbet ler alltjämt, svarar:

- Visst höll jag av dig - men det var inte jag som bestämde hennes namn.

Kanske är det både första och sista gången de båda väninnorna beröra ett så ömtåligt ämne. Sibyl sluter ögonen, så vänder hon isig sakta på sidan, döljer ansiktet i kudden. Lisbet låter sin hand långsamt glida över hennes huvud. En tyst bön om förlåtelse, omöjlig att uttala.

Reklamen arbetar med ljuseffekter och tryckpressar. Den stora dagen är inne. Utanför konsertsalens entré hålla bilarna en förberedande kakafonisk konsert. Vid artistingången bildar

man häck. Bilen med konsertgivaren kommer men man ser inte mycket av honom, bans hustru och impressario, ser inte stort mer än en böljande rörelse i folkmassan. Plötsligt blir rörelsen våldsam på en särskild punkt. Någon har ropat: Straffånge! Tukthushjon! - Det är en starkt berusad individ, en sluskig person med stora slokande mustascher. Folkmassan vill ta honom om hand och lära honom lite folkvett. Men nu tränger den store konstnären själv in i den hotfulla gruppen. Man drar sig åt sidan och Jules räddar sin gamle antagonist in i entrén. Fru Lisbet och impressarion byta oroliga blickar. Jules utfrågar herr Wunderlich. Lyckligtvis nalkas hans rus kolapsen. Där han sitter nedsjunken i portierlogen stirrar han hjälplöst slött på Jules och lallar:

- Sii-bybyl - här - ändå - hon ä slut - alldeles - sluut...

Impressarion ingriper:

- Han menar att hon slutat dansa.

Jules betraktar honom skarpt; hans misstankar börja vakna. Impressarion möter dem med kallblodigt lugn men fru Lisbet har svårt att dölja sin oro. Hur ska det bli efter konsertens slut? Jules försöker ånyo få ett redigt svar av

herr Wunderlich. Men han åtminstone är slut, alldeles slut.

Kapellmästaren har slagit sig ned på estraden vid flygeln. Fiolen bäres in, strax efter kommer dess ägare. Han bugar sig obetydligt och förstrött allt under det att hans blick spejar i salen. Kapellmästaren ser sig nödd att räcka honom fiolen. Han granskar hastigt sitt instrument men den sökande blicken går åter ut i salen, söker, söker. Plötsligt lägger han ifrån sig instrumentet och går hastigt ut i foyern där Lisbet och impressarion föra ett lågmält, oroligt, från hennes sida nästan, ångestfullt samtal. De upptäcka honom icke genast, han får tid att uppfatta denna air av konspiration. Hans misstänksamhet stegras. Han vill inte spela förrän han träffat Sibyl. Då stramar impressarion upp sig - kanske mest för att hindra en bekännelse från Lisbet, och säger:

- Du har givit mig ditt hedersord och jag har givit dig mitt. Få se vem som sviker! Du kan omöjligt se Sibyl där hon sitter. Men hon hör din fiol och det är ju huvudsaken.

Ovillig men kuvad återvänder Jules in på estraden där kapellmästaren sitter och torkar ångestsvetten med en jättenäsduk. Konserten kan börja...

Den har väckt livligaste intresse hos stadens upper ten som sänt sina mest representativa medlemmar till konsertsalen. Men det finns även en del småfolk som livligt intressera sig för violinisten Jules - till exempel invånarna vid en viss bakgård. Men hur skulle de ha råd till ett så dyrbart nöje? Vår tids mångfaldiga uppfinningar ge många goda gåvor ej minst åt »småfolket». Hos skräddarens är det stor kaffehippa. Bland ärade gäster återfinna vi åtskilliga av våra gamla bekanta. Skomakaren har väl ersatts med en av sina gesäller men de två gamla fröknarna äro där och åtskilliga andra, främst skräddaren själv i långrock och fru skräddare i sitt svarta siden. Det trugas och bjuds, pratas och skämtas. Stämningen är ganska gemytlig. Men nu blir den högtidlig. Skräddaren träder fram med sin klocka i ena handen och en väldig högtalare i den andra. Han ställer den på bordet, kastar än en blick på klockan och yttrar med återhållen rörelse:

- Mina damer och herrar! Silentium som tysken säger. För om fem minuter börjar våran Jules.

En stilla ro breder sig över församlingen, kopparna föras så nätt, så nätt, man sätter sig till rätta, småler förväntansfullt, viskar ett och annat i grannens öra - minns du? Skräddaren står i stor pose, rynkar tankfullt pannan, stöder hakan i handen. Gemytligt - betydligt gemytligare än de vita skjortbröst och dekolletager som blänka framför konstnärens ögon...

Men det finns ju andra än bakgårdens folk som lyssna »billigt». I en samlingssal sitter en samling män och kvinnor, somliga med förband, andra utan, somliga ha tagit plats på stolar eller bänkar, andra sitta i rullstolar. I bakgrunden gapar

dörren till den svagt upplysta mörgrå korridoren. Även denna rätt trista församling har sin högtalare, till och med en praktfull sådan - en av dessa där maskinen döljes av ett eller annat lämpligt »konstverk». Kanske är det just Lisbet som skänkt sjukhuset denna apparat och i så fall har hon säkert valt den med tanke på en särskild lyssnerska. Tavlan är nänmligen en synnerligen romantisk skildring av en ung speleman som i skogen den sköna spelar för sin lilla väninna - ett motiv passande ej minst för en violinkonsert.

Sibyl i sin rullstol har fått bästa platsen bland åhörarna. Hon förefaller att vara så att säga hedersgäst. Lisbets besök har väl låtit ett och annat sippra ut bland patienterna. En bekant, en väninna till den store musikerns hustru! Det ger en särskild fläkt åt det hela och Sibyl är föremål för mycken förstulen uppmärksamhet. Hon känner det icke. Hennes blick hänger oavvänt fast vid den där romantiska skogen som snart skall fyllas av toner. Hon är mycket het av iver väl men ock av feber. En sjuksyster står bakom henne och iakttar henne då och då. Hon är synbarligen allt annat än lugn. Den sjukas fingrar plocka oavbrutet på filten, hennes huvud vaggar lite av och an. Ibland ger syster henne vatten och hon dricker girigt...

Konserten har börjat. Men musikern har svårt att genast koncentrera sig på sitt spel. Hans blick spejar gång på gång ofrivilligt bland åhörarna. Kapellmästaren förnimmer en viss osäkerhet i spelet som gör honom själv nervös. Han kastar skygga sidoblickar på sin käre elev. Men så småningom tar musiken sin herre och mästare fången, han upphör att speja, han sluter till hälften ögonen.

Men Sibyl däremot sitter med vidöppna heta ögon, stirrar på fiolspelaren och flickan. Det ser nästan ut som om de levde, som de rörde sig. Plötsligt bli de verkliga, stora, levande. Men visionen försvinner snabbt...

Nu rungar en applåd. Givetvis i salongen - men även hos skräddarens. Mäster anför själv. Entusiasmen är stor. Ack hur

skönt, hur sällt, hur ljuvligt! - himla sig fröknarna. - Djävla skarp grabb att få lådan att låta! mena herrarna. Och fast uttrycken klinga något olika är meningen densamma och refrängen lyder lika: Ja, se det är våran Jules det! Kaffehurran går, kaskarna blandas, ty det är paus.

Det är paus och det är oro i lägret. Jules' nervositet har stegrats. Han kan inte lida denna hemlighetsfullhet rörande Sibyl. Vad är det för hockus pockus? Rent besked eller han avbryter. Han är ursinnig på dessa människor som föra honom bakom ljuset. Då låter Lisbet allt hemlighetsmakeri falla. Hon säger, hurudan saken är. Hon har också nyss talat med sjukhuset och vet att Sibyl lyssnar. Sjuksystern döljer ej heller att den sjukas krafter äro i starkt avtagande. Men varför beröva henne en glädje, som kanske är den sista? Och Jules - må han avbryta, men han gör Sibyl den största sorgen.

Hennes skäl äro betvingande. Han går åter in på estraden. Nu söka inte längre hans blickar. Nu kan han spela med slutna ögon och låta musiken vara enda bandet mellan honom och hans kära. Han vet knappt var hon är. Men han vet att hon hör honom. Och hans spel blir annorlunda.

Mer gripna än förut lyssna de bräckliga i sjukhusets sal, och mest gripen den bräckligaste. Feber och upphetsning ta övermakten. Visionen blir verklighet. Sakta glider den sjuka in i den romantiska skogen. Nu är det hon som sitter där på stubben och han, Jules, den fattige pojken som spelar för henne. Men feberdrömmens värld är orolig, skogen först vänlig och säll blir snart fientlig, hemska minnen dyka upp i vilka herr Wunderlich är huvudaktören. Han dyker fram bakom varje stam, varje buske för att gripa henne. Lisbet är också där. Hon vill kanske inte något ont men så snart hon söker skydd hos sin älskade faller Lisbets skugga över honom och hon står emellan dem.

Den sjuka i stolen sitter med slutna ögon, hon andas rätt häftigt, hon gör små ansatser att resa sig, helt svaga. Ingen märker det, icke ens sjuksystern. Alla lyssna.

Ty nu spelar mästaren så som ej tillförne. Medvetandet att han verkligen står i förbindelse med Sibyl, att hon hör varje ton från hans strängar ger en ny själ åt hans spel. Och även han får en vision, på sätt och vis en motbild till den han såg i vindskupans fönster, då den vackra, festligt klädda Sibyl bekransade honom inför en stor och elegant publik. Nu tycker han sig tvärtom stå på den ruskiga bakgården och mot honom kommer en fattig liten Sibyl, leende och lite skygg kommer hon tätt intill honom, höjer sig lite på tå och stryker sin kind mot hans. Och han låter fiol och stråke sjunka...

Vad har hänt? Är mästaren sjuk? Han har avbrutit sig mitt i spelet. Han står där i en rätt egendomlig ställning, armarna med instrument och stråke ha sakta sjunkit, ögonen äro slutna och huvudet lätt framåtböjt.

Och man undrar och skrämmes inte blott i konsertsalen. Hos skräddarens byter man häpna och oroliga blicker. Avbrott mitt i stycket? Vad har hänt? Och man undrar i de sjukas sal. Vad har hänt? Systern böjer sig fram över sin skyddsling. Hennes huvud har sjunkit lite åt sidan, ögonen äro halvslutna, munnen ler ömt och skyggt - just som den fattiga flickan på bakgården, hon som nyss strök sin kind mot mästarens. Då vänder syster rullstolen med den döda så sakta och försiktigt att ingen märker något och låter hon den glida ut i den långa mörkgrå gången och försvinna i dess skymning.

Och mästaren fortsätter att spela...

Bern, mars 1925. EN PERFEKT GENTLEMAN

I.

Frågan är: Kan Madame någonsin komma att älska en annan man än Monsieur?

Madame finner det orimligt omöjligt! Monsieur finner det om möjligt ännu mera orimligt omöjligt! Monsieur har varit en av Paris' vackraste och mest outrerat eleganta unga dandies innan han gifte sig med Madame. Hans lilla markisinna är inte stort mer än ett barn. Kanske är det just hennes ungdom, som lockat honom in i äktenskapsfällan. Men barn bli i längden tröttsamma. Tycker Monsieur le marquis Robert de Luny de Tour d'Ivrogne. Och han har redan varit gift med markisinnan Hortense i flera, flera veckor - för att inte säga månader!

I trots härav är det första gången monsieur skall beträda sitt hem, eller rättare sagt sin hustrus. Ty hela det charmanta hotel de Luny är en bröllopsgåva av markisinnans mor, en ståtlig kreolska, och före detta handelsidkerska, och mycket, mycket rik. Madame Ponson är ett hurtigt fruntimmer av parisisk småborgartyp, som ingalunda saknar »sätt», men det händer henne dock i känslomättade ögonblick att hon gör höfterfäst med ena handen under det att hon med den andras baksida stryker sig om näsan.

För ögonblicket är hon som bäst i färd med att visa det magnifika husets härligheter för sin syster Rosalie, en äldre mager dam av synnerligen landsortsaktigt snitt, en småstadslärarinna med blodbrist, principer och lösgom.

- Här ser du min dotter markisinnans sovrum, demonstrerar hon, bara sängen har kostat 77,000 francs med 5 %

kassarabatt! Men vad är det mot stora hallen! Där kostar inredningen en halv million! Och här ser du min svärson markisens privata salong! Kubansk sockerkist med elfenbensinläggningar. Äkta förstår du, trehundratusen francs!

Madame Ponson är patetisk och själv imponerad, nästan överväldigad av stolthet över sin egen frikostighet. Syster Rosalie från landsorten är helt överväldigad. Hon stannar i beundran framför en tavla, föreställande ett gammalt slott. Med utomordentlig stolthet säger madame:

- Det där är Chateau Tour d'lvrogne, min svärson markisens stamgods. En ruin förstår du, en äkta antik ruin!

En hovmästare passerar damerna och madame passar på att förevisa också honom:

- Det där är markisens hovmästare Marcel, ett sånt där äkta gammalt inventarium till tvåtusen francs i månaden! Förutom det han stjäl!

Hon ger trotjänaren en liten vänskaplig knuff, som han besvarar med en liten bugning, och damerna fortsätta in i nästa rum.

- Det här är markisens sovrum! Mattorna äkta! Möblerna äkta! Allting äkta! Här skall markisen sova när han inte sover hos Hortense! Det hela med badrum och alla moderniteter trehundratusen francs!

Syster Rosalie har nu svalt så många feta siffror, att magsyran börjar kittla henne i halsen. Hon säger hemlighetsfullt med handen kattförtroligt lagd på madame Ponsons arm:

- Man kan bli grön av avund, kära du. Men säg mig nu bara en sak, vad kostar dig markisen själv?

Madame Ponson höjer på de feta axlarna:

- Åh min vän, vad kostar oss våra svärsöner? Våra döttrar skulle jag tro - - -

Utanför hotel de Luny står en lastbil från vilken tjänarna bära in den ena kofferten efter den andra, alla med hotelllappar från Egypten, Indien, Amerika. Strax efter kommer

en magnifik limousine och kör fram till stora trappan. Chauffören håller upp dörren och Hortense hoppar ur. Leende, livlig, vacker och snabb, ropar hon redan på trappan: - Mamma! Mamma! Hon springer uppför de få stegen, en tjänare håller upp porten och i hallen smaska mor och dotter samman i en sydländskt livlig omfamning, kyssas, gråta, skratta, smekas och virvla bort i riktning mot markisinnans våning under ett brusande pladderfall.

Markisen ger sig god tid med att stiga in. Han ger sig god tid att låta Marcel taga av sig rock och hatt, som

Marcel i sin tur lämnar en betjänt. Han ger sig tid att tända en cigarrett och att blåsa ett rökmoln i Marcels ansikte innan han frågar hur den gamle vännen mår.

Så snart det första mötet mellan mor och dotter är slutpladdrat, skyndar lilla markisinnan att visa sin älskade herre och man deras hem. Tyvärr lyckas hon inte slå en gnista av intresse ur den unge mannens själ. Mycket snart sjunker han ned i en bekväm stol, där han blir sittande. De långa ögonfransarna nästan släpa mot kinden, och ansiktet präglas av en nästan fullständig själsfrånvaro. Det enda, som tycks skilja honom från nirvana är cigarretten. När nu madame Ponson kommer fram till honom för att få höra hans syn på det dyrbara hemmet, klämmer han monokeln i ögonvrån, granskar henne kritiskt och säger:

- Ni ger oss ett charmant hem chère madame, men av antikviteter finns endast en äkta - er dräkt! Den är från sjuttiotalet.

- Och jag själv från fyrtio, replikerar madame Ponson och småler.

Markisen fäller förskräckt sin monokel: - Och lever ännu? Vilket rekord i envishet!

Bakom stolen står moster Rosalie och tjuvtittar på detta vuxna enfant terrible. Markisen känner ett visst obehag, hans fina nerver ana oråd. Så springer han upp och står ansikte mot ansikte med den grinande lilla gumman. Han stirrar på

henne, gör en grimas som barn för ricinolja, dyker tillbaka ner i stolen och ropar:

- Hortense! Marcel! Hjälp! Vatten! Whisky! Morfin! Ambulans!

Hortense skyndar till sin älskade och bortskämde makes hjälp, smeker honom, drar honom i luggen, nyper honom i örat Hon har mycket svårt att inte ständig fingra på sin docka! Han försvarar sig med att säga:

- Hur kunde jag veta att det var en moster! Jag tog henne för en feberhallucination!

Madame Ponson tar illa upp.

- Du gör klokast i att vara en smula hövlig mot mig och min släkt, säger hoa, åtminstone så länge du inte fått ut Hortenses hemgift!

Roberts ansikte skuggas ett ögonblick av ett högdraget allvar, men i nästa sekund har han rest sig och fattat mosters hand, som för att kyssa den. Men det blir ingen kyss. Han granskar handen genom monokeln, vänder sig till Hortense och säger:

- Det är sällan man ser så oförfalskade landsortsnaglar! Att döma av myllans dunkelbruna färg är den från Provence.

Moster Rosalie går. Hortense blir sårad och madame Ponson blir arg. Icke för ty vill hon försöka att förströ denne svärson, som grinar åt hennes gammalmodiga finesser, beter sig ohöviskt mot familjen, blir halvt vansinnig av äckel inför en misslyckad möbel, och som slutligen på nytt sjunker ned i en stol nästan vanmäktig av ledsnad. Skulle det intressera honom att se sina rum? Nä då. Stallet, garaget, trädgården? O nä, nä då. Ja men nu vet i alla fall madame Ponson något som måste intressera honom: lilla markisinnans privata våning i äkta empire, ärvd efter den kreolska släktens napoleonida förfäder. Nu våndas markisen, han vägrar tro sina öron. Empire? Vet inte chère mère att en känslig människa får blåmärken över hela kroppen bara av att se på empire? Åh, var snäll och lämna mig i fred! Han vill inte

se mer, han vill dö där han sitter. Nu. Av spleen, Barmhärtighet mot en döende!

Madame har fått nog; med en knyck på nacken och hela gumgestalten skälvande av förakt, lämnar hon dem allena. Lilla hennes nåd vill nu använda sin metod, den enda hon förstår. Hon kryper upp i hans knä som en barnunge, hon smeker honom. Han måste vara god mot henne. Han måste älska henne. Ty - o fatalitet! - han är den ende man, hon älskat och skall älska och kan älska. Markisen besvarar inte nämnvärt smekningarna. Men väl tar han fram en liten notisbok och gör en anteckning. Hon blir nyfiken. Jo, förklarar hans nåd, han är intresserad

av statistik. Under januari sade hon honom 1,236 gånger att hon älskade honom, under februari 1,235, men den månaden är ju också kortare, under mars 2,417, under april 13,311 och under förra hälften av maj redan över 14,000. En oroande stegring. Han vågar inte tänka på vad juni och juli skall medföra.

Det kränker den lilla för djupt. Hon brister i gråt och försvinner. Hennes tårar kommer spleenbägaren att rinna över. Markisen är nära att få konvulsioner av ledsnad. Han tillkallar sin trotjänare. Han skriver i all hast en liten biljett och adresserar den till en viss major Renard, Jockeyclub. Skynda! Skynda! Han är utmattad av ansträngning. Men värre väntar. Dörrarna till matsalen slås upp. Man fordrar att han skall dinera på tre man hand med madame och hennes nåd. Han fogar sig i det oundvikliga med en viss lätthet, ty han har vidtagit säkerhetsåtgärder. Man tar plats. Nu väntar en liten överraskning. Under sin servett finner lilla hennes nåd en sirligt formad nyckel passande till en empiredörr; markisen finner en duplett därav under sin. Vad skall det betyda? Madamte myser trots all utstånden förargelse. Det är nyckeln till din privata våning, Hortense. Jag lät göra en duplett åt din man. Hon vänder sig till markisen och säger maliciöst:

- Låt se att ni inte lägger bort den, Robert - en annan

man kunde hitta den! - Markisen bugar och svarar lika maliciöst allvarligt:

- Madame, jag har ett fack i Banque de Lyons pansarvalv. Där skall den förvaras. Dag och natt.

Stämningen ljusnar ej genom detta. Efter dinén föreslår madame en liten trekarl. Hon ger och ger galet. Hon samlar snabbt ihop korten och ger på nytt. På nytt blir det galet. Markisen är en intresserad åskådare till given, men Hortense blir nervös över att madame ger fel. Hon rafsar ihop korten, räcker dem till Robert, och uppmanar honom att ge. Han tar leken sävligt och börjar i stället för att ge bygga ett korthus i det han säger:

- Jag vill inte längre dölja för min kära svärmor, att det fattas ett spaderess. Jag vet det bäst, för jag har själv haft bort det!

I detsamma förmärkes en viss oro i hallen, som tycks väcka markisens för en gångs skull glada intresse. Vad står på? Stormar man huset? Några herrar i eveningdress ha trängt sig in i hallen, och trots ett visst motstånd från tjänstefolket komma de ända in i salongen, där markisen kiknar av skratt under det att damerna resa sig rådvilla. Intränglingarna studsa häpna och förlägna vid åsynen av damerna. En av herrarna stiger fram. Ragglande av skratt hänger sig markisen kring den käre vännen Renards hals. Men majoren stöter förargad undan honom och vänder sig till madame.

- Madame, ni måste ursäkta oss! Robert har utsatt oss för en mystifikation.

Han räcker henne biljetten och hon läser: »Vänner! Hjälp! Man mördar mig i huset nr 13 vid rue Parc Monceau! Bob.» Madame vänder sig oerhört kränkt till Robert, som med en dåres lugn lägger sista handen vid sitt korthus, betraktar det förnöjt, och blåser sönder det innan han säger:

- Madame, tio minuter till allena i ert sällskap och den siste de Luny hade dött av ledsnad.

Nu tryter äntligen gummans tålamod. Hon utropar:

- Hortense, jag lämnar detta hus, där jag förolämpats så grovt, och du följer mig! Hon tänker med våld släpa sin, dotter därifrån. Då vrider markisen helt litet på huvudet och säger:

- Stannar du inte hos mig, Hortense - min älskade Hortense!

Hur skulle hon kunna motstå denna stämma? Hon sluter sig lidelsefullt intill honom. I detta ögonblick tyckes också han besjälad av en liten lidelse, som i någon mån motsvarar hennes. Madame däremot rasar:

- Hortense, du väljer din make framför din mor, säger hon, som du vill, men sanna mina ord, du kommer att få ångra dig! Stolt som en fregatt seglar hon ut, följd av hela den larmande skaran.

Hortense står kvar med armarna kring Roberts hals. Hon drar honom mot en soffa, och han följer en smula långsamt Han avbryter Hortenses smekningar, ty han måste tända en cigarrett. Hon väntar tåligt till dess han

dragit några bloss. Då börjar hon på nytt med sina karesser. Han är inte direkt ovillig, han låter sig kyssas, men snart tycker han att det kan vara nog. Han reser sig och säger:

- Du måste ursäkta mig, Hortense, men mina vänner vänta!

Hortense har mycket svårt att dölja sin besvikelse, och Robert har svårt att dölja en viss irritation och otålighet. Han kan inte fort nog komma därifrån. Han kvävs, han vill ut! Ut i Paris! Ut i häxkitteln! Ut att söka sensationer efter den långa, fadda bröllopsresan, som har tagit förfärligt på hans nerver. Men den lilla är ju förtjusande, anmärker major Renard. Naturligtvis är hon förtjusande. Hon har bara ett fel - hon kan inte älska någon annan än mig! Majoren ger honom en liten prövande, ironisk blick. Är du så säker på det? tänker han. Mon dieu, mina vänner, suckar markisen, ni

måste hjälpa mig att roa Hortense. Jag har varit tillbedd i tre månader, och nu orkar jag sannerligen inte mer.

Vid sin spegel sitter lilla markisinnan i negligé. Hon suckar och sluter ögonen. Och fram bakom henne kommer markisen, synlig i spegeln. Det är utan tvivel han - hans ansikte, hans dräkt, hans figur. Men uttrycket är ett annat, manligt, sunt, ömt. Han böjer sig fram över henne, och hon lutar huvudet tillbaka och lyfter armarna för att famna honom. Då svinner fantomen. Ty ingenting annat var det än en faktorn, och den lilla markisinnan är obotligt, gråthuttrande ensam.

Den ende man hon kan älska, söker och finner sina sensationer. Han tillbringar natten vid gröna bordet i en halvt orientalisk och helt dubiös lokal. Spelmatchen står mellan honom och majoren, som hittills är segraren. Markisen sliter sista bladet ur sin checkbok - förlorar. Majoren säger: - Ställ pant. Markisen trevar febrilt i sina fickor, får tag på en tingest, betraktar den häpen, brister i skratt, kastar den på sedelhögen. Men vem kan godtaga en dylik pant - en nyckel, om än skönt sirad i empire. Markisen skrattar och säger:

- Det är nyckeln till Hortenses rum.

Majoren tvekar ett ögonblick - så godtar han panten. Spelet fortgår och nu vinner markisen. Han reser sig en smula ostadigt, han är trött på spelet, han vill ha andra sensationer. Stödd på sin väns skuldra går han därifrån.

Fantomen besöker åter lilla markisinnan där hon ligger och slumrar, halvt drunknad i den väldiga empiresängens kuddhav. Den oemotståndlige nalkas henne i sin förklarade gestalt, men ack, blott en fantom, som svinner då ögonen öppnas.

Ty den verklige markisen ligger som bäst bland andra gestalter på ottomaner i ett halvdunkelt rum. En man med lång hårpiska och lykta i handen vaggar omkring och sköter de sovandes och halvsovandes pipor. Han lyser på ett ansikte - det är majorens. Han lyser på näste man - det är den sovande markisen, som kastar sig av och an i en mardröm. Och

hårpiskemannen går vidare. Så stannar han, har upptäckt någonting på golvet. Han lyser på tingesten med lyktan. Det är en nyckel i empire. Han tar den och stoppar den på sig.

Markisens vänner försumma inte vänskapens bud i fråga om att roa lilla markisinnan. De ligga just nu hopkrupna vid hennes fötter, där hon sitter uppflugen med korslagda ben på en divan. Hela sällskapet, inklusive markisinnan, äro klädda att rida på jakt. Och mellan varje kavaljer ligger en hund. Lilla markisinnan matar dem opartiskt ur en konfektask - genom ett lätt slag på huvudet med ridpiskan ger hon till känna, vems tur det är. Och hundar och kavaljerer taga emot och respektive slicka och kyssa den givande handen.

Men över lilla markisinnan är det någonting oroligt och otåligt. Och själva rummet - ett av dem, som kära mor ordnat så prudentligt, har fått någonting oroligt, oordentligt över sig.

Nu kommer Marcel genom rummet och Hortense frågar otåligt efter sin man. Herr markisen beklagar, att han inte heller i dag får tid att följa markisinnan på ridturen. Han är upptagen av sin skräddare och herr markisens nya ridrock torde ej vara genomdiskuterad förrän i slutet av veckan.

Markisen halvsitter på ett bord i sitt rum, iförd en magnifik morgonrock. Skräddaren och hans konstnärligt

betonade biträde stå bredvid, och alla tre herrarna granska gravallvarliga en bunt ritningar. Markisens ansikte har ett på en gång drömmande och ansträngt tankfullt uttryck. Han suckar och skakar på huvudet som den, vilken tumlar med ett svårlöst problem.

Men i hallen rasar Hortense över sin försumlige make. Förgäves söker major Renard att övertala den misslynta att inte inhibera ridturen. Hon knycker på nacken och gör min av att gå, då Marcel i detsamma anmäler att madame Ponson nalkas.

Om en bomb exploderat, hade verkan knappast kunnat vara större än detta meddelande. Herrarna skingras åt genom att gömma sig bakom gardiner och under möbler. Hortense kastar en snabb blick över rummets hopplösa tillstånd, och flyr ut i nästa rum, där hon dyker in mellan draperierna vid fönstret, och hundarna hoppa i den allmänna villervallan upp i fåtöljer och soffor, och göra det så bekvämt som möjligt åt sig.

I detsamma kliver madame Ponson in, myndig och barsk, men stannar tvärt, då hon får se bordet fullt av champagneflaskor, varav några stjälpts omkull i hastigheten. En butelj ligger på en divan och läcker. Madame får ett starkt intryck av att hennes stolta skapelse, hallen, användes på ett synnerligen ovärdigt sätt.

Bäst hon bistert begrundar detta, kommer markisen halvspringande med den sida rocken fladdrande omkring sig. I famnen håller han en hel packe prover, och har tydligen kommit för att söka sina vänners råd. Han stannar tvärt, när han får se sin svärmor. Den oväntade synen tar på hans nerver, han tappar provbunten, och försöker smita, men infångas och tvingas ner i en fåtölj, sedan hunden med en kraftig dask av madames näve förpassats bort från stolen och ut ur rummet.

Markisen slår sig med resignation till ro, tänder en cigarrett, och blåser röken uppåt, nedåt, och åt sidan, regelbundet som ett urverk, i det han säger:

- Vad det gläder mig, madame, att se er! Jag har väntat länge på ert besök.

- Det betyder att du behöver pengar förstås! Nå ja, jag vill inte vara oförsonlig. Jag har givit min notarie order att utbetala Hortenses hemgift.

- Tala inte så högt, madame! Min skräddare är där inne, och han kunde få slag av pur barnslig glädje! Madame låtsas inte höra, hon har allvarliga saker att tänka på:

- Men i gengäld, Robert, fordrar jag att både Hortense och du ändra levnadssätt! Så här får det inte fortsätta!

Hortense hör, där hon står i draperierna, moderns moralkakor. Hon gör en trumpen min och tänker lämna sitt gömställe, då i detsamma major Renard, tyst på tå, närmar sig dörren till Hortenses rum. Han vrider på låsvredet, knackar sakta, lyssnar, och då han hör steg närma sig lyser han upp i ett lystet leende. Han ställer sig på lur vid sidan av dörren, som nu öppnas. Majoren griper kring den öppnande handen och drar med ett raskt grepp till sig den förmodade rymmerskan, som emellertid befinns vara en stöddig negress, hennes nåds kammarjungfru. Svartingen är inte buskablyg, och då majoren nu vill tränga sig in i markisinnans våning, avvisar hon honom bryskt med den förklaringen, att förutom hennes nåd själv är det bara markisen, som har tillträde till rummen.

- Hennes nåd har anförtrott mig sin nyckel och befallt mig att inte släppa in någon främmande, säger hon, och kråmar sig av stolthet över detta förtroende.

Renard får nöja sig. Han sväljer förtreten, tar svartingen under hakan och säger:

- Jaså du svarta ängel vid Paradisets port! Nå, en annan gång ber jag markisen låna mig sin nyckel. Han använder den nog mera sällan, så svårigheterna bli inte stora.

I detsamma står lilla markisinnan framför honom. Flammande av vrede begär hon en förklaring. Majoren rycker på axlarna en smula besvärad i förstone, men snart med en glimt av fräckhet.

I hallen har madame och markisen varit vittne till den lilla scenen. Madame viskar:

- Skvallret har redan satt Hortense i förbindelse med den där rucklaren Renard, och vad hjälper det sedan att hon

är oskyldig. En verklig gentleman måste skydda en hustrus rykte!

Markisen blir en smula nervös och otålig och svarar:

- En verklig gentleman, kära svärmor, lägger sig inte i andras affärer, allra minst sin hustrus! Men för att tala om angenämare saker - vilket tyg råder ni mig att välja till ridrock?

Han reser sig och går livligt fram till de tappade proverna, som han börjar plocka upp. I det han reser sig kommer han att kasta en blick genom den öppna dörren till rummet bredvid. Han stelnar till av förvåning.

Majoren har av sin fräckhet låtit förleda sig till att närma sig markisinnan med ett lystet leende. Hon tar några steg baklänges, men då han följer efter henne, slår hon honom med ridpiskan över ansiktet. Majoren ryggar tillbaka för slaget, men griper så den lilla kvinnan i raseri, och sveper henne tros motståndet i famntag och kyssar.

Markisens häpnad upplöses i ett nervöst flabbigt skratt. Han tappar åter sina prover och då majoren nu kommer ut i hallen, betraktar han sin vän med ett osäkert, gäckande leende. Majoren döljer sin förvirring bakom en uppstramad hållning, och ämnar gå, då Robert hejdar honom med en liten nonchalant vink. Han säger:

- Jag är förtvivlad över att behöva vara taktlös, men å andra sidan måste du medge, gamle gosse, att situationen och konvenansen formligen skria efter en örfil! Och han ger sin vän med fermitet den ritualmässiga örfilen.

Ur sina gömslen framtumla nu de bestörta vännerna, och samla sig kring de båda antagonisterna. Major Renard väljer ut sina båda sekundanter och säger till Robert:

- I morgon bittida! Vapen värja! Villkoren mina vanliga.

- Tänker du helt enkelt slakta stackars Bob? frågar den ene sekundanten i det de gå mot entrén. Majoren rycker ointresserad på axlarna.

Nu kommer Hortense springande. Hon kastar sig kring Roberts hals och tigger och ber:

- Du får inte slåss! Renard är Paris' bästa klinga! Han kommer att skicka dig till en bättre värld!

Markisen svarar:

- Bon dieu, den kan inte vara tråkigare än denna. Och det blir alltid ett ombyte.

Vännerna söka övertala Robert att inte gå, och den vettskrämda svärmor skriker:

- Bob, du måste be om ursäkt på dina bara knän! Karlen är ju en ökänd slagskämpe, och du har aldrig haft en duell!

Då ropar markisen, som inte kan komma loss ur gummans famntag, efter majoren:

- Renard, dröj ett ögonblick för gammal vänskaps skull! Du med dina hundratals dueller har så mycket större erfarenhet än jag. Jag ber dig därför - ber dig uppriktigt...

Majoren står i entrédörren. Han är villig att lyssna till markisens bön om ursäkt. Bob fortsätter:

- ...uppriktigt säga: Hur klär man sig till en duell för att vara fullt korrekt?

Majoren tror sig utsatt för drift och svarar försmädligt:

- Kom gärna i kanariegul frack om dig lyster, jag skall laga att du forslas därifrån svept i purpur.

Och han går hastigt, i det att markisen höjer svagt chockerad på axlarna:

- Bon dieu, vilket osmakligt hot!

På klubben diskutera sekundanterna redan duellen, prövar vapnen. Majoren kommer tillstädes. Som förolämpad part har han att bestämma villkoren, och kräver de strängaste. Stackars Bob, sucka sekundanterna, det är slut med honom. En av klubbvaktmästarna tager majoren avsides och säger en smula hemlighetsfullt:

- En kines har varit här och lämnat en nyckel, som han påstod att herr majoren tappat på hans lokal. Jag ansåg mig böra köpa hans diskretion...

Men majoren skakar förargad på huvudet, han har inte förlorat någon nyckel. När han nu får se tingesten, ändrar han emellertid hastigt åsikt, och ger en riklig dusör åt den diskret småleende tjänaren. Majoren stoppar på sig nyckeln.

I detsamma förklara sekundanterna att tiden är inne. Majoren begär till deras förvåning några ögonblicks betänketid och till deras ännu större förvåning säger han därpå:

- Mina herrar, jag tar tillbaka mina villkor och beviljar markisen de lindrigast möjliga. Duellen skall upphöra vid första touche.

Så mycket ädelmod borde kunna stilla markisens oro, om han eljest hyste någon. Han har redan infunnit sig på valplatsen i någon av stadens utkanter, jämte sin betjänt och läkaren. Hans intresse har emellertid genast fängslats av en grupp apacher, vilka spela det ädla hasardspel, som består i att spotta till måls. Snart är han en ivrig deltagare och spottar med liv och lust, då spelet avbrytes av Sekundanternas ankomst. Han säger till betjänten:

- Marcel, de här herrarna ha förljuvat mina sista stunder. Skriv upp deras adresser och bjud dem på begravningen. Det skall glädja min svärmor att se hur populär jag var inom alla samhällsklasser.

Han hälsar sirligt sina spelkamrater, klär hastigt av sig, och går för att med värjan hälsa sin motståndare, varefter fäktningen begynner.

Så gott som genast flyger värjan ur markisens hand, Han betraktar tämligen förbluffad sin tomma hand, men när nu sekundanten räcker honom vapnet, tackar han förbindligt och går åter en garde. Samma resultat. Nu ser han smått förargad ut, men får åter sitt vapen, och går åter en garde. Majoren är hela tiden orubbligt allvarlig, och slår nu en vacker lyra med sin motståndares vapen. Robert lyfter alldeles häpen sin blick mot skyn för att följa värjans himmelsfärd. Och åter får han vapnet och åter går han en garde, men nu koncentrerar han sig på det enda: att hålla fast. Han biter ihop tänderna och kramar fästet och säger:

- Gärna döden, men nu släpper jag dig inte, djäkla slingerål!

Majoren gör ett utfall, och sekundanterna ingripa med stora åtbörder och glimtar av löje. De ropa:

- Halt! Halt! Markisen är sårad!

Den stackars markisen går från den ena förbluffelsen till den andra. Han söker på sitt bröst, och då kommer läkaren honom till hjälp och påvisar en skråma på höger arm. Klämmer man den duktigt framsipprar en liten, liten rännil blod. Markisen ser högst belåten ut, och säger till betjänten:

- Bon dieu, Marcel, det här skulle den stackars markisinnan se. Jag formligen badar i blod.

De båda motståndarna skaka kraftigt varandras händer, läkaren kommer med bandage, majoren säger:

- Du har duellerat, Bob, och hela Paris väntar på att få se dig med armen i band. Men tag den vänstra, det är bekvämare vid spelbordet.

- Du har då alltid varit min vän, säger markisen, och trycker ånyo hans hand.

Sekundanterna småle i mjugg, men apacherna lägga inte band på sin munterhet. Markisen fixerar dem högdraget och säger:

- Messieurs, er glädje är alldeles omotiverad, ty begravningen uppskjutes på obestämd tid.

Orons timmar tillbringar Hortense snyftande, utsträckt på divanen, tröstad och styrkt av sin mor, men kanske ännu mer av ett nytt medvetande: Hennes man är dock en hjälte! Han slåss för hennes skull! Han riskerar sitt liv! Så kommer då äntligen betjänten, den förste budbäraren. Hortense störtar emot honom. Hur har det gått? Betjänten rapporterar:

- Markisen är sårad, men föga dödligt.

Och var finns han? Markisen har begivit sig till klubben för att mottaga sina vänners lyckönskningar. Madame har knappt haft hjärta att störa den lillas tårfyllda entusiasm nyss, men säger nu beskt:

- Dina lyckönskningar tycks han inte bry sig om!

Det dämpar ju entusiasmen, men dödar icke ömheten.

Dröjande går hon in i mannens rum, stiger in i hans sovrum, stannar vid hans bädd, tumlar synbarligen med några raljanta små tankar. Så tar hon fram sin nyckel och stoppar den i mannens pyjamasficka. Förstår han inte den piken - så! För tillfället är han omgiven av en skara beundrande vänner. Han har tydligen druckit åtskilligt, och känner den drucknes begär att överdriva sina stordåd. Det är en smula oförsiktigt, eftersom majoren och ett par av sekundärterna spela kort i närheten. Och majoren säger med ett spefullt ögonspråk till de andra:

- Bob, du borde verkligen visa dem din blessyr. Förslaget mottages med acklamation av alla utom av Bob själv, som plötsligt erinrar sig dels att det gapande såret är en liten springa, dels att det till på köpet sitter på orätt arm. Han vägrar, men vännerna insistera, livligt understödda av majoren, som låter dem ana ett skämt. Då tar den stackars Bob majoren avsides och vädjar till hans vänskap. Vill han verkligen göra honom till narr inför hela klubben? Då låter majoren masken falla, han svarar:

- Ja visst, inför hela Paris och framför allt inför Hortense.

Det blir stackars Bob för mycket. Han sätter monokeln i ögonvrån och granskar utmanande sin vän. Majoren tar då ur sin ficka något, som kan likna en monokel, i alla händelser sätter han den också i ögonvrån. Det är nyckeln till Hortenses rum. Bob tror inte sina ögon. Han rätar upp sig 1 verklig indignation, dröjer ett ögonblick som slagen av en misstanke, torkar sina ögon, sin monokel, och stirrar ånyo på majoren, som lugnt och triumferande stirrar igen. Då räcker Bob fram handen för att gripa nyckeln, men tumlar tillbaka för en stöt av majoren, som därpå hånleende lämnar honom ensam med sitt grubbel.

I markisens sovrum ställer betjänten i ordning till natten. Han breder ut pyjamasen, finner nyckeln och stoppar den med ett leende tillbaka. I detsamma inträder hans husbonde, förtumlad av grubbel och dryckjom.

- Säg mig Marcel, säger han till betjänten, jag måtte ha förlorat min nyckel till markisinnans rum.

- Visst inte ers nåd, småler betjänten och tar fram den. Markisen grubblar alltmera intensivt. Han säger dröjande, nästan rädd för sin fråga:

- Men - men Marcel - det finns ju bara två? Och Marcel konstaterar belåtet:

- Alldeles riktigt ers nåd, den andra har markisinnan själv.

Markisinnan väntar i spänning på resultatet av sin lilla list. Hon hör markisens steg ute i våningen.

Han går något vacklande bort till hustruns dörr, fumlar länge med låset. Så stiger han in. Där har hon sin hjälte, något knäsvag, men behärskad. Hennes ömma oro avspisar han, och när nu även hon vill granska hans famösa blessyr, brister han i skratt och säger:

- Den är osynlig, madame, den sitter mitt i hjärtat. Så stramar han upp sig till en viss sirlighet och säger:

- Madame, av en tillfällighet vet jag att ni inte längre har nyckeln till edra rum. Är det inte så?

Hon småler flickaktigt skälmskt vid tanken på att hennes tricks lyckats. Men desto mindre småler hon när markisen nu räcker henne den sägande:

- Tag i gengäld min, jag behöver den icke.

Och med en sirlig om ock något ostadig bugning avlägsnar sig markisen från sin definitivt desillusionerade lilla markisinna.

Väl ute i hallen stannar han vid ett bord med groggattiralj. Han slår i och tömmer ett glas. Ovanför bordet hänger

en spegel på väggen. Robert ställer glaset ifrån sig och granskar allvarligt sin bild i spegeln. Så rynkar han pannan och säger åt sig själv:

- Nej, gamle Bob! - bedragen må vara - men utskrattad! Nej!

I detsamma upptäcker han någonting annat i spegeln, som

fängslar hans uppmärksamhet, nämligen tavlan, som föreställer Chateau de Tour d'Ivrogne. Då får han en idé, som sätter en viss fart i honom. Han ropar otåligt på Marcel och beställer fram sin bil, och när den gamle trotjänaren frågar vart det skall bära i väg, svarar Bob:

- Marcel, gamle vän - den siste de Luny ämnar gå till sina fäder!

Några ögonblick senare väntar bilen utanför porten och markisen klättrar själv med en viss möda upp och sätter sig vid ratten.

1 Och bilen raglar bort i mörkret med den druckne matf-kisen som chaufför och den vettskrämde Marcel som åskådare till dödsfärden.

2.

Chateau Tour d'Ivrogne är beläget i närheten av Loire, i ett landskap, som förmått inspirera en Corot, lummiga, frukttäd, mjukt vågiga ängar, fält i soldis.

Slottet har många utgårdar och i en av dem, den minsta och den fattigaste, bor bonden Jean Coubert med sin ende hjälpreda, drängpojken Pierre.

Det är aftonstämning. Solen belyser det lilla gårdshuset, vars söndriga rappning, utslagna fönster lagade med klutar, röjer fattigdom och brist. Bonden har löst sina dragare från plogen och kör dem mot ladugården. Han är en reslig, spenslig ung man, till växt och hållning nästan mer aristokrat än bonde, kan tyckas, fast gången ju har en smula av den trötte jordarbetarens tyngd. Av hans ansikte ser man inte stort - den bredbrättiga solhatten är neddragen nästan till näsan.

Pierre är sysselsatt med att gräva en stor grop ute på ängen ett stycke på andra sidan landsvägen. Han gräver i sitt anletes svett som en hel karl, men att döma av hans uppsyn har även lantlivet sina sorger. Stora långa pojken står

fängslar hans uppmärksamhet, nämligen tavlan, som föreställer Chateau de Tour d'Ivrogne. Då får han en idé, som sätter en viss fart i honom. Han ropar otåligt på Marcel och beställer fram sin bil, och när den gamle trotjänaren frågar vart det skall bära i väg, svarar Bob:

- Marcel, gamle vän - den siste de Luny ämnar gå till sina fäder!

Några ögonblick senare väntar bilen utanför porten och markisen klättrar själv med en viss möda upp och sätter sig vid ratten.

1 Och bilen raglar bort i mörkret med den druckne matf-kisen som chaufför och den vettskrämde Marcel som åskådare till dödsfärden.

2.

Chateau Tour d'Ivrogne är beläget i närheten av Loire, i ett landskap, som förmått inspirera en Corot, lummiga, frukttäd, mjukt vågiga ängar, fält i soldis.

Slottet har många utgårdar och i en av dem, den minsta och den fattigaste, bor bonden Jean Coubert med sin ende hjälpreda, drängpojken Pierre.

Det är aftonstämning. Solen belyser det lilla gårdshuset, vars söndriga rappning, utslagna fönster lagade med klutar, röjer fattigdom och brist. Bonden har löst sina dragare från plogen och kör dem mot ladugården. Han är en reslig, spenslig ung man, till växt och hållning nästan mer aristokrat än bonde, kan tyckas, fast gången ju har en smula av den trötte jordarbetarens tyngd. Av hans ansikte ser man inte stort - den bredbrättiga solhatten är neddragen nästan till näsan.

Pierre är sysselsatt med att gräva en stor grop ute på ängen ett stycke på andra sidan landsvägen. Han gräver i sitt anletes svett som en hel karl, men att döma av hans uppsyn har även lantlivet sina sorger. Stora långa pojken står

rent ut sagt och tjuter! Och han torkar sina tårar med den lortiga handen och han snyter sig i näven och snyftar till och tar nya tag så att jorden yr omkring honom. Då ringer det Angelus. Han blottar och böjer sitt huvud, döljer ansiktet i hatten.

Även bonden har stannat vid ringningen och står som pojken med blottat huvud i det kvällsliga soldiset. Så rätar han på sig och sätter åter hatten på huvudet, men denna gång mera i nacken. Vi se hans ansikte. Sannerligen, det är inte mindre aristokratiskt än växt och hållning. Vore inte det svettfuktiga håret en smula tilltufsat, och funnes det inte en smula skäggstubb på hakan, kunde man tro sig se markis Bob, pariserdandyn. Men ansiktets uttryck är manligt och lugnt och när han nu föser sina dragare in i ladugården, sker det med bondens trygga vana. Han sköter kvällssysslorna, fodrar, vattnar, smeker sina kära djur med en ömhet, som stundom kan tyckas några grader varmare än den vanliga bondekärleken till gårdens kritter. Ömmast är han mot en. gammal uttjänad Grålle, som stelbent och ålderdomssedig fritt får larva omkring på gården.

Nu kommer den sorgsne drängpojken fram till brunnskaret där bonden vattnat djuren, hans nedsmorda anlete kommer Jean att brista ut i skratt, och han vill ge honom en avtvagning med hjulsvampen. Men pojken är tragisk och säger:

- Graven är grävd och husbond kan börja med att gräva ned mig, för frivilligt går jag inte ur tjänsten.

Husbond tör väl känna sig en smula rörd av pojkens trofasthet, men sentimental är han ju inte, utan han ruskar om pojken och skickar honom med en knuff att hämta frukt korgen. Än finns en ljus timma av dagen, som skall nyttjas. Han klättrar själv upp på trädgårdsstegen och börjar plocka ned frukten, varvid pojken är honom behjälplig. En gammal bock kommer fram och buffar pojken i sidan. Han vill ha ett äpple och får ett. Men pojken fortsätter sina jeremiader och säger:

- Hur ska det gå husbond utan mig? Han som är så godtrogen!

- Håll mun! säger husbond och slungar ett äpple i käften på predikaren, stiger så ned för att flytta stegen. Men pojken muggar och fortsätter:

- Se husbond är mera som en herreman än en bonde, husbond är liksom skapt att bli lurad och bedragen.

Då fattar husbond äntligen humör och ger pojken en torvare, så att han sätter en röva. Grinande av smärta och sorg fortsätter pojken, gnidande de ömma delarna:

- Och husbond låter huttla med sig som en barnunge, för husbond är alldeles för god för denna världen!

Inför detta beröm från den nyss agade brister bondens godmodighet åter ut i ett hjärtligt skratt. Han rycker upp pojken, dunkar honom i ryggen, och knuffar honom bort mot stugan sägande:

- Packa nu ditt knyte och ställ fram aftonvarden, min stackars gosse. Det blir vår avskedsmåltid.

Snart är det lilla knytet färdigt, och den enkla aftonvarden framsatt på kökets fönsterbord. Bonden och pojken slå sig ned och börja efter en kort andaktsåtbörd bryta sitt bröd. Och bonden slår den tjurige pojken på axeln och säger:

- Tag nu reson, min gubbe. Endera dagen måste jag själv lämna gården. Bäst för dig att i tid söka nytt jobb...

Plötsligt lystra de båda till och småle mot varandra. Utanför fönstret står gamle Grålle och krafsar med hoven.

Det väcker ingen förvåning, tör väl vara vana att Grålle vill dela aftonvarden. Fönstret öppnas, Grålle sticker in huvudet, och de tre vännerna spisa fredligt samman sitt avskedsmål. Bonden smeker honom och säger:

- Mycket kan ske här i världen, men ett är visst - du gamle Grålle ska inte ha någon ny husbonde -

Åter överväldigas pojken av sina känslor, och han vill proppa hela sin portion i Grålle.

Men på en landsväg långt därifrån rusar en bil fram med rasande fart, snabb som stundom ödet. Vem som sitter i den se vi ej, och liksom alla katter äro grå i mörkret, så är alla limousiner grå i landsvägsdammet. Så mycket se vi dock, att odjuret är livsfarligt för den fredliga befolkningen.

Det skymmer, och pojken måste ge sig åstad med knytet på en käpp över axeln. Han följs till grinden av bock och gårdvar och Grålle och gåsaflocken och husbond själv. Det blir ett ömt farväl.

Så är då bonden ensam på sin gård. Han stiger in i sitt hus.

Vid närmare påseende är rummet rätt egendomligt möblerat. Här finns några vackra saker, som man måste undra över var de kommit ifrån. De passa bättre i ett slottsgemak än i denna fattiga stuga. Och på en vägg hänger en tavla av Chateau Tour d'lvrogne, tydligen ett fotografi av den tavlan, som väckte syster Rosalies uppmärksamhet i Hotel de Luny i Paris. Det finns ett annat foto i bondens sovrum, som också väcker en smula nyfikenhet. Det föreställer en häst och på dess rygg en liten pys. Nedtill står skrivet: Grålle och Robert vid fem års ålder. Hästen har fin mundering, och pysen är utstyrd som - en liten markis!

I sovrummet finns också en gammal fin chiffonier. Framför den sätter sig Jean och stöder huvudet tungt i händerna.

Och på vägen, ett stycke från gården larvar Pierre med släpande tunga steg, som bli allt tyngre och tyngre. Till sist stannar han. Så vänder han plötsligt helt om på klacken och börjar vandra tillbaka den väg han gått. Hans steg bli lättare, snart halvspringer han, så dansar han av fröjd, och när han hunnit fram till ladan igen dyker han på huvudet in i höet och beslutar sig för att här invänta morgondagen. Ty det kan ju tänkas, att husbond ångrar att han kört i väg sin ende verklige vän. Och lycklig i detta hopp somnar Pierre saligt och gott.

Men inne vid chiffonieren har Jean kommit till insikt om vad han har att göra. Han suckar tungt, drar ut en

liten låda, och tar fram en revolver och en patronask. Så laddar han vapnet, hämtar en lykta i köket och går ut på förstubron. Där ligger en grimma. Den tar han och lockar på Grålle, som genast kommer lufsande. Han smeker honom, sätter på honom grimman, och leder honom bort till gropen. Men det händer att livdömda djur får onda aningar, Grålle börjar stegra, vill inte följa husse.

- Du vill till spiltan, stackars Grålle, säger bonden, och då ska du ock få tro, att din sista vandring bär dit. Så tar han ett skynke och binder över hästens huvud. Nu går Grålle godvilligt ut genom grinden, men kommen ett stycke fram på vägen, stegrar han sig ånyo, sliter sig lös, och börjar lunka vägen framåt. Husse lockar, men förgäves. Så börjar han springa efter hästen, ty på vägen ser han skenet av två billyktor. Hästen kommer in i bilskenet och skynket ter sig som en fantastisk huvudbonad.

I bilen sitter vid ratten markis Robert de Luny och hans betjänt. Markisen släpper plötsligt ratten och tar sig för ögonen, i det han utbrister:

- Fördömda whisky! I går såg jag råttor, i dag ser jag hästar med schaletter!

Betjänten griper i sista ögonblicket ratten och kör ut på ängen, där emellertid bilen hamnar i den grav, som var Grålle bestämd. Bonden skyndar till hjälp. Betjänten kommer uppkravlande och med bondens bistånd drar han fram markisen, som något vacklande vandrar upp mot gården.

Marcel och Jean undersöka bilens ställning, så säger Marcel:

- Tag hand om den där odågan, Jean, och låt honom sova ruset av sig!

Jean nickar i det han mumlar:

- Det var inte i går vi sågs, Marcel!

Och Marcel svarar:

- Nej tiden går - det var väl minst 20 år sedan. Jag skall skaffa hjälp till bilen framme vid slottet...

Markisen har stigit in i bondens rum, dragit eld på en sticka,

tänt ett ljus. Han kastar av sig kappa och huva. Samtidigt kommer i dörren bonden, barhuvad och även han med ett tänt ljus i handen. Markisen stirrar förskräckt på honom, stryker sig över ögonen, slår ifrån sig.

- Å fy tusan, huttrar han, nu ser jag mig själv. Det är slutet på din lysande bana, stackars Bob, det är dille!

Och han vänder sig förfärad bort från bonden, som brister i skratt. Markisen stampar ursinnig i golvet och utbrister:

- Skratta inte, fördömda hallucination! Också på rösten känner jag igen mig själv!

Nu tänder bonden en lampa och går in i sovrummet, där en stor lantlig tvåmanssäng står bäddad. Han säger:

- Jag är ingen hallucination, ers nåd. Jag är Jean Coubert, arrendator på er utgård la Fauvette.

Markisen kommer vacklande efter in i sovrummet och granskar sin gengångare. Så säger han plötsligt:

- Kunde jag inte tro det! Min salig far och din fru mor måste på något sätt ha varit grannar. Och hade du min bildning, mina skulder och mina kopparslagare, så vore du värd att också bära mitt namn.

Jean sätter nu lampan på bordet innan han kan förmå sig att svara:

- Min mor var i tjänst på slottet. Hon flyttade hit kort innan salig markisen gifte sig. Jag var knappt årsgammal då.

Nu vaknar ett dunkelt minne i Bobs omtöcknade hjärna, och med en tämligen obalanserad åtbörd sluter han sin halvbror i famn...

- Aha, nu minns jag! Du var den drumliga bondpojken, som inte kunde lära mig rida. Du har vuxit till dig min gosse, du har blivit lik mig. Du ser ut som en perfekt gentleman!

Jean småler en smula ironiskt åt komplimangen och börjar klä av markisen, som under tiden sluddrar:

- Jag har kommit för att återupprätta mina fäders slott! Hur reder ni er, gott folk, på Tour d'Ivrogne?

- Vi reder oss inte alls! Hela godset får förfalla, och oss arrendatorer skinnar man in på bara benen sedan ers nåd blev slottsherre.

Det ligger sorg och förbittring i stämman. Det hör Bob, men han slår ifrån sig med små handrörelser alla obehagliga tankar och säger:

- Lugn min gosse, den femtonde lyfter jag min hustrus hemgift, och då ska ni allesammans komma på grön kvist!

- Då får ers nåd skynda sig, småler Jean, för det är den femtonde om ett par timmar.

Och han river ett blad från en almanacka på chiffonieren. Markisen häller i förskräckelsen halva vattenkaraffinen, som han just satt till munnen, över sig, och stirrar rådvill framför sig, huttrande av rus och olust. Så skiner han sakta men säkert upp. Han ropar:

- Kom hit Coubert! Fördöme mig om inte galne Bob fått en biljant idé!

Han gräver i rockfickan och får tag på en kam. Med den går han Jean till mötes och börjar kamma honom. Han blöter på kammen för att få Jeans ostyriga lockiga hår att ligga i liknande raka testar som hans eget, spottar på kammen och smetar, och skjuter honom sedan fram mot en liten spegel.

Jean måste le, när han ser sin bild i spegeln. Markisen har givit honom sin frisyr och dessutom sin monokel, som inte vill sitta fast. Man måste erkänna att likheten i stort sett är förbluffande.

Markisen nyktrar till av förtjusning vid tanken på vad den briljanta idén innebär.

Äntligen i gryningen har det lyckats betjänten och hans hantlangare att klara bilen. Vresig efter en ansträngande natt stiger den gode Marcel in i huset och in i rummet, där

markisens ytterplagg ligga kastade. Han tar på låset till sovrummet. Dörren är reglad. Han knackar, knackar allt hårdare och otåligare. Äntligen träder markisen ut, färdigklädd, monokeln i ögat, men tyvärr allt annat än nykter vill det synas, ty stängande dörren bakom sig gör han en lätt överhalning. Då brister betjäntens tålamod. Nu går han ur tjänsten, säger han. Liv och lem vill han inte riskera för en rucklare, som till på köpet inte har en centime på fickan. Och vad ska gamla hennes nåds notarie tänka om han kommer i ett sådant tillstånd för att lyfta hemgiften. Skandal! Han kan ju inte ens skriva sitt namn...

- Tror du att jag darrar på manschetten, säger den förmente markisen, rätar plötsligt upp sig, griper betjänten för bröstet, och begynner några gymnastiska övningar med honom, som kommer den häpne att alldeles falla till föga.

Då uppenbarar sig den verklige markisen i dörren, mest klädd å huvudets vägnar till lindring för kopparslagarna. Där står han nu i jämförelse med sin alter ego ett betydligt härjat standard, men likvisst högst belåten mellan smärtorna, dels därför att betjänten fått upptuktelse, dels därför att likheten bestått provet. Ty hans idé är denna: under det att han själv i lugn och ro njuter lantlivet och dess helande verkan på en person, som sett delirium hota, skall den falske markisen, vägledd och sufflerad av betjänten, lyfta pengarna hos svärmoderns notarie, för att därefter snarast återvända. Risken för upptäckt är ringa, eftersom notarien blott flyktigt känner markisen. Betjänten själv, som häpen stirrar än på sin verklige, än på sin falske husbonde, lyser slutligen upp i ett brett löje. Knepet skall lyckas, det går han i god för. Det härjade standaret kan alltså stilla dala, allt under det att en spänstig, ung markis de Luny återvänder till Paris med sin betjänt vid ratten.

Gamla hennes nåds notarie, antikverad och landsortsaktig som hon själv, sitter i sitt lilla kontor vid en enkel lunchbricka,

då han hör en bil stanna utanför porten. Han ställer i all hast undan brickan i fönstersmygen och fiffar som hastigast upp sig för att värdigt mottaga dandyn.

I vestibulen stannar Marcel och Jean, som vägrar att vara med längre. Han är synnerligen besvärad och orolig. Kragen klämmer honom, han är ovan och känner det obehagligt i de fina kläderna, monokeln vill absolut inte sitta fast, och han måste grimasera kolossalt för att åtminstone vinna något resultat. Han pustar och torkar svetten ur pannan. Marcel betraktar honom kritiskt och ger nickande goda råd undet det han tar fram ett par nyköpta handskar och trär dem på sin protegé:

- Tag aldrig av dig handskarna! Låt bli att svettas! Riv dig inte i håret! Rör dig som om du varit sängliggande sjuk en månad och se för resten ut, som om du tänkte bää och ingenting annat än B ä ä ä!

Den stackars Jean anstränger sig att se blaserad ut, vilket lyckas rätt väl tack vare den förbannade tingesten, som inte vill hålla sig i ögonvrån. Och så stiga de båda in till notarien:

- Det gläder mig, herr markis, att ni infann er så punktligt, börjar notarien, bugande och trugande Jean att ta plats, jag väntar nämligen vilket ögonblick som helst madame Ponson själv -

Upp flyger Jean ur stolen, gripen av skräck vid tanken på en dylik konfrontation. Och även den lugne Marcel tappar huvudet, där han står i stram betjäntställning vid dörren. Notarien får till sin förvåning se herre och tjänare löpa samman till en hemlig och hastig rådplägning, som slutar med att Jean under ideliga förvirrade ursäkter drar sig bugande baklänges mot dörren.

I detsamma stiger madame Ponson in i rummet. Hon skänker Marcel en hastig nick och räcker den förvirrade Jean sin hand till kyssning. Hade inte Marcel lyckats ge sin protegé

en vink bakom madames breda rygg, så hade Jean väl inte fattat galoppen. I sin vimmelkantighet kysser han nu den gamla på handen med eftertryck och skakar dessutom för säkerhets skull sagda hand rätt kraftigt. Madame

betraktar honom med oförställd häpnad och säger:

- Du förefaller så upprörd och förlägen, Bob! Ja, du har skäl att vara det - som du har betett dig! Att lämna Hortense utan ett ord till förklaring! Och jag vill säga dig, att det utbetalas inte ett öre förrän du följt mig hem och försonat dig med din hustru. Jag skall själv varsko henne!

Och den förfärliga människan går direkt till telefon och meddelar Hortense att markisen kommit hem och längtar efter att få råka henne.

Ur askan i elden. Från notarien till svärmodern, från svärmodern till hustrun! Jean svettas och uttalar en bestämd förmodan att hans hustru aldrig kan förlåta honom. Något blidkad av denna ödmjukhet lovar den gamla att medla och den beskedlige notarien, som med växande deltagande iakttagit hans sinnesrörelse, griper nu hjärtevarmt kraftigt hans hand och säger strålande trovisst:

- Var vid gott mod, unge man. Kärleken försonar allt!

Trots sina instruktioner nyss till Jean, måste Marcel nu själv stryka svetten ur pannan.

Unga markisinnan har mottagning, damer och herrar ur societeten. Inte längre det uppsluppna sällskap som Bob en gång dragit in i huset, utan stillsamt och tråkigt folk, Coubert stegrar sig värre än gamle Grålle inför döden! Han vill åtminstone vänta att möta sin hustru tills gästerna gått. Men svärmodern är av alldeles motsatt åsikt. En korrekt öm hälsning mellan man och hustru i så många vittnens närvaro skall tysta skvallret. Du måste kyssa henne, säger den gamla, och yttra några hjärtliga ord, så att hennes gäster hör det. Kom ihåg - inte en centime innan du vunnit förlåtelse!

Betjänten för den skrämde Jean in i hans rum under förevändning att byta kläder, men i själva verket för att exercera honom en smula. Under tiden sprider madame i salongen nyheten att hennes svärson återvänt från sin biltur. Skvallret har gått och med en viss spänning motses mötet mellan makarna. Tisslet och tasslet plågar markisinnan, som blir allt oroligare och trumpnare. Äntligen kommer markisen. Han för sig något stelt och bugar sig rätt tafatt till höger och vänster. Några av herrarna vill börja en konversation. Då slår han sig för pannan och rusar ut i sitt rum, där betjänten väntar.

- Marcel! Marcel! Vem av dem är min hustru?

- Det behöver du inte ens veta, grinar betjänten, känner jag lilla markisinnan rätt, så flyger hon genast i famn på dig. Hon avgudar sin man.

Den olycklige ställföreträdaren kliver åter beslutsamt in i salongen, men fastnar på nytt som en mekanisk docka, vars urverk gått slut. Man sneglar från alla håll på honom. Ämnar detta societetens enfant terrible visa något nytt utslag av sin excentricitet. Han svettas och torkar sig om halsen på äkta bondmaner. Gamla hennes nåd kommer fram till honom och viskar förstulet:

- Vad går det åt er, Robert? Ni står där som en träbock. Se så, kyss nu er lilla hustru.

Han stirrar från den ena damen till den andra. Ingen visar någon lust att flyga honom om halsen, allra minst lilla markisinnan, som trumpen vänder sig bort. Då är det en av damerna, som ler hult mot honom, antagligen ler hon av ohejdad vana. Men det ser inbjudande ut. Här ta mig tusan har jag henne, tänker den stackars Coubert, och för att göra pinan kort, stegar han beslutsamt fram till henne, slår armarna kring hennes liv, pussar henne och säger:

- Här har du mig åter, min hjärtans lilla stumpa!

Tablå! Svärmor stelnar av vrede! Men societeten småler i mjugg och viskar:

- Han är sig då alltid lik, den tokige Bob! Ständigt gyckelmakare.

I detsamma står Hortense framför Jean. Det ser ut som om hon velat göra honom en förebråelse för hans nya upptåg. Emellertid är det något i hans utseende, framför allt hans förlägenhet, hans blyghet, som förvånar och avväpnar henne. För honom åter står det klart att han gjort ett fatalt misstag. Här är den rätta. Förlägenheten ger

vika för en skygg, oemotståndlig beundran. Han kan inte komma sig för med någonting. Då sticker Hortense sin arm under hans, och önskar honom enkelt och innerligt välkommen hem.

3.

Tyvärr måste man säga att den äkta markisen ej gör större lycka inom sin nya societet än den falske i hans. Han har väntat sig mycket av den lantliga friden för sina sönderslitna nerver och dunkande huvud. Sex kor, som hungra och som vill bli mjölkade råma ursinnigt, understödda i sina protester av bölande oxar, bräkande får, grymtande svin - hela gården är i uppror. Och när nu ett par katter börja stryka sig mot hans ansikte och hunden drar av honom täcket, måste han avstå från sömnen. För resten, han känner sig redan styrkt av lantluften, som strömmar in genom det öppnade fönstret och uppiggad av tuppen, som flyger upp på fönsterbrädan och gal. I sanning, det ska bli en sensation lika god som någon: bonde för en dag! Betjänten har lämnat en av hans egna kostymer åt honom, men han kasserar den med förakt och skrudar sig i bondens enkla men praktiska dräkt, som ren kommer honom att känna sina muskler svälla. Av hela markisutstyrseln finns det endast en liten detalj, som han efter en hård kamp med sig själv behåller i det nya livet - monokeln. Han lovar sig att använda den sparsamt

- Han är sig då alltid lik, den tokige Bob! Ständigt gyckelmakare.

I detsamma står Hortense framför Jean. Det ser ut som om hon velat göra honom en förebråelse för hans nya upptåg. Emellertid är det något i hans utseende, framför allt hans förlägenhet, hans blyghet, som förvånar och avväpnar henne. För honom åter står det klart att han gjort ett fatalt misstag. Här är den rätta. Förlägenheten ger vika för en skygg, oemotståndlig beundran. Han kan inte komma sig för med någonting. Då sticker Hortense sin arm under hans, och önskar honom enkelt och innerligt välkommen hem.

3.

Tyvärr måste man säga att den äkta markisen ej gör större lycka inom sin nya societet än den falske i hans. Han har väntat sig mycket av den lantliga friden för sina sönderslitna nerver och dunkande huvud. Sex kor, som hungra och som vill bli mjölkade råma ursinnigt, understödda i sina protester av bölande oxar, bräkande får, grymtande svin - hela gården är i uppror. Och när nu ett par katter börja stryka sig mot hans ansikte och hunden drar av honom täcket, måste han avstå från sömnen. För resten, han känner sig redan styrkt av lantluften, som strömmar in genom det öppnade fönstret och uppiggad av tuppen, som flyger upp på fönsterbrädan och gal. I sanning, det ska bli en sensation lika god som någon: bonde för en dag! Betjänten har lämnat en av hans egna kostymer åt honom, men han kasserar den med förakt och skrudar sig i bondens enkla men praktiska dräkt, som ren kommer honom att känna sina muskler svälla. Av hela markisutstyrseln finns det endast en liten detalj, som han efter en hård kamp med sig själv behåller i det nya livet - monokeln. Han lovar sig att använda den sparsamt

men i stunder av stark själsspänning har han lika svårt att undvara den lilla tingesten, som den falske markisen har svårt att bemästra sin.

Och nu mat! Lantluften ger aptit. En rond i köket ger nedslående resultat, en kaka bröd, en klick smör, ett stycke ost. På det senare lägger hunden i ett obevakat ögonblick beslag. En påse ärter spolieras av tuppen, som stolt över fyndet lockar in sina fruar genom fönstret. Never mind! Han befinner sig inte i en öken. Han finner en påse makaroner. Dem går han ut och sår i jorden. Hör han inte kor råma? Där det finns kor, finns det mjölk. Och här står en tillbringare! Bara att gå och hämta! Så förtjusande enkelt lantlivet är! Kanske finns det ock en kalv och här finns en ugn. En ugn och en kalv bli en kalvstek. Men djuret skall dödas och se! Han finner en revolver i bondens ficka. Med revolvern i fickan och tillbringaren i handen lämnar han huset, tuggande på brödkakan. Den första han möter är spökhästen med skynket. Han befriar djuret och får till tack se sin brödkaka försvinna. Never

mind! En lantgård är ju proppfull med mat. En kalkon kommer emot honom, liksom erbjudande sina tjänster. Men Bob låter inte lura sig. Djuret är läckert, men måste skalas innan det kan ätas, vilket är en tidsödande procedur. Då tror han mer på grisen, den där som bekant stundom ätes helstekt. Men modersuggan får leva på grund av den själfulla ömhet med vilken hon ger di åt sina små. Bon dieu, de ha ju känslor dessa varelser! Han är ingen mördare. För resten är han rörd och smickrad av djurens tillgivenhet. Den gamla hästen följer honom troget och knuffar honom i ryggen. Som en vän! Nu kommer även bocken och ger honom en knuff, vänskaplig men en smula för kraftig. Never mind! Tillbringaren höll. Han reser sig, men bocken är lekfull och vill inte låta honom resa sig. Gott, han sitter inte illa där han sitter under det lummiga äppelträdet. Bocken muggar glupskt ur äppelkorgen; genom ett

hövligt för att inte säga nästan krypande uppträdande lyckas han få deltaga i måltiden. Nu kommer hela gåsaflocken för att bringa honom sin hyllning. Åtminstone se de ödmjukt tillgivna ut, där de med sänkta huvuden nalkas honom. Han klappar gåskarlen vänligt på huvudet, men det skulle han inte ha gjort, vingarna slå, näbben hugger. Lyckligtvis står trädgårdsstegen bredvid. Han räddar sig snabbt upp på den och kan med förakt se ned på fienden ända tills modersuggan kommer och börjar skubba sig mot den vacklande stegen. Men han är inte rådlös, han svingar sig ned på Grålles rygg och rider stolt bort från otacksamma och vrångsinta djur upp till ladugården. Han öppnar dörren och en flock får störtar ut, efter dem komma en efter en korna. Han hejdar den första, håller tillbringaren under hennes juver, klappar henne vänligt manande:

- Såja, såja, vi är ju en liten kossa. Försök inte lura mig, därför att jag är född i stan. Bara en liter, kossan lilla, bara en halv! Men kossan vill ej och inte heller hennes systrar, som börjar galoppera omkring i trädgården. Nu återstår blott den största kon, som dock lömskt nog är en tjur. Bob rusar ut ur ladugården, svingar sig åter upp på hästen, och rider ned mot gården, följd av tjuren, som kanske vill hälsa på sin gamle vän hästen. Denna vänskap känner dock inte Bob, utan hotar sin förföljare med revolvern:

- Ett steg till och du är dödens! På min ära om jag låter skämta med mig mer än till en viss gräns!

Nå, med en tom tillbringare i ena handen och revolvern i den andra når han äntligen expeditionens utgångspunkt, huset. Ansträngd och något missmodig mötes han här av en glädjande tilldragelse: en höna har lämnat de sina i köket för att i soffan lägga ett ägg! Beundransvärda uppfinning en sån där höna! Men ett ägg är dock för litet. Han sätter henne ånyo på den plats, som hon ju tydligen själv valt.

- Tag plats, madame! manar han vänligt, gör det bekvämt

åt er! Ingen skall störa er. Bara ett lite, lite ägg till. Sen ska man inte plåga er vidare. Önskar ni kanske er makes sällskap?

Men hönan vill inte.

- Nå ja, säger han ädelmodigt, ni är kanske trött, madame? En annan får inta er plats.

Men inte heller den andra vill. För henne finns ingen ursäkt. Det är ren trilska och markis de Luny får inte svälta ihjäl för en hönas nycker. Vill hon inte värpa, så måste hon i grytan. Han tar sikte på henne och skjuter. I detsamma hukar hönan sig ned - och har man sett! - Då hon skrämd flaxar därifrån ligger där ett andra ägg! Han, den inbitne stadsbon, har redan funnit rätta sättet att sköta höns - de ska skrämmas! Ingen falsk sentimentalitet! Men varför skrämma dem en och en? Det är opraktiskt. Han tar ett helt fång hönor och placerar dem i soffan. Så fyrar han av en salva. Ur skräcksynpunkt är ingenting att invända. Djuren flaxa omkring över högt och lågt, vältande än det ena, än det andra. Men flera ägg blev det ej. Däremot har en höna fått ett skrubbsår. Han förbinder henne elegant med sin näsduk. Han säger:

- Pardon madame, om jag varit brutal - men livet är sådant! -

Och han tar sina båda ägg och går ut i köket för att koka dem. Köksattiraljen tycks vara inlåst, dock står en kittel på den öppna spishällen och det är själva syltkitteln, så att den förslår vad storleken beträffar. Han fyller den med vatten och sänker med ceremoniöst allvar ned äggen. Så hittar han några stora vedknubbar, som han pläderar

under kitteln, sätter en tändsticka till. Men denna ved är gjord av ett eldfast träslag vill det synas, ty hur tålmodigt han håller tändsticka efter tändsticka under kitteln, blir det ingen kärlek av. Inte heller blir det mera eldfängt då han ökar ut det med småved sådan som morötter, pepparrötter och andra rötter. Men elementen få helt enkelt icke trotsa den

intelligenta människan. Vartill tjänar t. ex. krollsplint? I en madrass är den nästan för hård, men som bränsle lätt-antändligt. Han tömmer en madrass, han blir ivrig, han bygger ett helt bål av diverse brännbart under och omkring kitteln. Här ska kokas ägg! Han finner en kanna fotogen och häller på, tänder, avvaktar intresserad verkan, men måste snart retirera, ty köket fylles snabbt av bolmande rök. Han går ut i de andra rummen, men drives från position till position a|v den svarta röken ut på förstubron, där han dock motas av den fruktansvärda tjuren. Åter måste han rusa in i röken. Nu bolmar den ut genom alla öppna fönster och fönsterspringor. Äntligen kommer han själv uthoppande ur köksfönstret. Han är sotig och svettig, men fullständigt lugn. Han torkar sitt sotiga ansikte, klämmer in monokeln, och tar fram sitt ur. Han är nämligen sysselsatt med att koka ägg.

Så ter det sig emellertid ej för en viss drängpojke, som nu dyker upp ur höet och återvänder till den kära gården för att finna den i lågor och husbond som en dåre stående vid husknuten, stirrande på sin klocka. Pojken springer fram, rister honom och skriker:

- Husbond, det brinner ju!

- Skulle nästan vilja mena det, säger Bob, men ett djäkla besvär var det.

Då knäpper pojken förtvivlad händerna och säger:

- Har husbond fallit för frestelsen! Är det brandförsäkringen det gäller?

Bob svarar högdraget:

- Idiot, jag kokar ägg. Hur många timmar behövs för två medelstora ägg i stark hetta?

Med vansinnige må man ej resonera, tänker pojken, och störtar in genom köksfönstret. Efter några sekunder avtar röken ur fönstren, men bolmar nu desto kraftigare genom den enda öppningen som förut egendomligt nog varit röklös - skorstenen. Och nu sticker pojken ut sitt sotiga anlete, fnyser och spottar och säger:

- Idiot kan husbond vara själv, som glömt att öppna spjället!

I huset är förödelsen stor såtillvida att sotflagor hänga över högt och lågt. Bob intresserar sig dock endast för äggen, och gör den riktiga anmärkningen, när han äter dem att de kunde ha fått koka lite till. Så vräker han sig på sängen och säger:

- Väck mig när korna börja mjölka, hönorna värpa och makaronerna spira ur jorden.

Pojken höljer över honom täcket. Han ser på honom genom monokeln och säger:

- För resten är jag inte din husbonde, jag är markis de Luny.

- Ja, ja, säger pojken och klappar honom lugnande, det går nog över när husbond fått sova!

Bob ropar efter pojken:

- Hälsa tjuren att om han äntligen vill träffa mig, så tar jag gärna emot en rostbiff lite senare på dagen.

4.

Den falske markisen har det inte så lätt. Madame Ponson kräver försoning för att betala ut den välsignade hemgiften, som skall rädda en viss liten älskad gård från total ruin. Men försoning kräver ömhet, kyssar med mera i samma stil, och vad skall han göra annat än sitta i en vrå och rulla tummarna och snegla på den vackra; Hortense, där hon sitter och »skenläser» och tittar i smyg mot den föregivne maken.

Som väl är kommer nu en kammarjungfru med en visitkortsbricka som hon räcker fram. Hortense tar kortet, men knappt har hon läst det förrän hon springer upp, skälvande av harm. Där står major Renards namn på kortet. Jean blir orolig

- Idiot kan husbond vara själv, som glömt att öppna spjället!

I huset är förödelsen stor såtillvida att sotflagor hänga över högt och lågt. Bob intresserar sig dock endast för äggen, och gör den riktiga anmärkningen, när han äter dem att de kunde ha fått koka lite till. Så vräker han sig på sängen och säger:

- Väck mig när korna börja mjölka, hönorna värpa och makaronerna spira ur jorden.

Pojken höljer över honom täcket. Han ser på honom genom monokeln och säger:

- För resten är jag inte din husbonde, jag är markis de Luny.

- Ja, ja, säger pojken och klappar honom lugnande, det går nog över när husbond fått sova!

Bob ropar efter pojken:

- Hälsa tjuren att om han äntligen vill träffa mig, så tar jag gärna emot en rostbiff lite senare på dagen.

4.

Den falske markisen har det inte så lätt. Madame Ponson kräver försoning för att betala ut den välsignade hemgiften, som skall rädda en viss liten älskad gård från total ruin. Men försoning kräver ömhet, kyssar med mera i samma stil, och vad skall han göra annat än sitta i en vrå och rulla tummarna och snegla på den vackra; Hortense, där hon sitter och »skenläser» och tittar i smyg mot den föregivne maken.

Som väl är kommer nu en kammarjungfru med en visitkortsbricka som hon räcker fram. Hortense tar kortet, men knappt har hon läst det förrän hon springer upp, skälvande av harm. Där står major Renards namn på kortet. Jean blir orolig

av hennes rörelse, liksom han oroas av allt, eftersom han ingenting förstår. Hortense ämnar ge kammarjungfrun ett häftigt svar, men hejdas plötsligt av en tanke. Hon vill ändå se hur mannen reagerar mot sin före detta väns fräckhet! Hon anlägger en lugn mask och räcker markisen kortet och säger:

- Robert, vi ha fått besök. Ta vi emot?

Jean har på känn att en olycka nalkas, men saknar givetvis varje aning om dess art. Han försöker vara diplomatisk och svarar:

- Naturligtvis, Hortense, om - om han är en av dina vänner!

Svaret ljuder för henne som en olidlig förolämpning. Hon betraktar honom med ett föraktfullt leende och säger:

- Du slår ditt eget rekord, Robert. Du är i sanning en perfekt gentleman!

Och därmed går hon hastigt mot sina rum och försvinner där.

Vad har jag nu gjort igen, tänker den arme Jean, då majoren stiger in och hälsar försmädligt vänligt och nedlåtande på denna gäck till markis, som han anser sig kunna behandla hur som helst. Han konverserar leende och nonchalant. Jean svarar buttert och enstavigt.

- Varför så fåordig och butter, käre Bob, frågar majoren, inte hyser du väl något agg mot din gamle vän? Egentligen har jag kommit för att frambära min ursäkt till markisinnan. Du har väl ingenting emot att det sker mellan fyra ögon?

Jean känner en instinktiv motvilja mot denne man, vars blotta namn väckte den vackra markisinnans ovilja. Helst

skulle han velat be honom ryka och ränna, men han tar för givet att man inte uppträder så i detta hus, och har alltså ingenting annat att göra än svara:

- Nej, naturligtvis har jag ingenting däremot.

Han gör omedvetet en liten åtbörd av koncentrerad otålighet, svänger om på klacken och går - för att inte vara i vägen.

Hortense sitter framför sin spegel, upprörd, förtvivlad över Roberts brist på förståelse. Hon har reglat dörren till hallen och tagit ur nyckeln för att få vara ensam, men i spegeln ser hon nu genom sovrummets öppna dörr, hur dörren till hallen sakta öppnas av majoren, som stiger in. Hortense har lagt sin nyckel på spegelbordet Hon stirrar häpen på den. Under detta reglar majoren dörren till hallen, och då Hortense kommer emot honom och frågar hur han har kunnat öppna dörren, visar han den nyckel, som hittades på golvet i opiumhålan, och som var orsaken till den famösa duellen, och svarar fräckt:

- Jag fick nyckeln av min käre vän Bob för han har själv ingen användning för den!

Hortense stirrar på honom som om hon inte kunde och inte vill fatta vad som skett och sker. Så går hon hastigt bort till en lokaltelefon och ringer, trots majorens energiska försök att hindra henne.

I tamburen svarar kammarjungfrun.

- Markisen är inte hemma. Han gick alldeles nyss ut. Detta svar tycks bekräfta, att här formligen gillrats en fälla, och att hennes man varit med därom. Tanken verkar till den grad förlamande, att Hortense knappast märker hur majoren sakta närmar sig henne, beredd att trösta henne, den arma.

På rue Parc Monceau vandrar Jean i väg, fast besluten att lämna detta hus och hela denna komedi, som tar på hans nerver. Han får finna ett annat sätt att rädda sin gård på, ty nu vill han inte vara med längre.

Strax bakom honom kommer Marcel springande. Han hänger sig fast vid Jeans arm, för att hindra honom. Men Jean knuffar undan handen och ryter:

- Nej, jag går inte tillbaka! Jag tänker inte stå som en narr och tölp inför den kvinnan - därtill är jag för stolt - och hon, hon är alldeles för god!

Marcel ställer sig hindrande i hans väg:

- Om du går nu, så komprometterar du markisen. Eller också blir du själv misstänkt för bedrägeri!

Jean hesiterar. Så fattar han sitt beslut och säger med eftertryck:

- Du har alldeles rätt, Marcel. Bedrägeriet är redan begånget. Men det kan också avslöjas!

Han sliter sig lös från Marcel, som vill hindra honom att begå en ändå större dumhet, och sätter högsta tänkbara fart tillbaka mot huset.

I sovrummet står Hortense orörlig och stirrar framför sig. Renards ansikte dyker upp över hennes skuldra. Han är inte olik den lede frestaren själv när han nu dryper gift i hennes öra:

- Jag förstår er, Hortense. Ni har försökt att älska Robert. Ni har försökt att se en man där det bara finns ett skal...

Han försöker nu sakta att dra henne intill sig. Då spritter hon upp ur sitt halvt bedövade tillstånd och gör sig häftigt lös. Hon skyndar till halldörren och skall med fumlande hand sätta sin nyckel i låset, då majoren hastigt vrider den ur hennes hand och sluter henne i en brutal omfamning. Hon kränger sig loss, rusar till telefon, men han är henne för snabb. Han rycker loss apparaten från väggen och kastar den ifrån sig. Så går han leende emot henne. Då hon gör en ny rörelse för att fly, griper han henne, och då hon vill ropa på hjälp lägger han sin hand över hennes mun så hårt, att hon faller baklänges mot ett litet bord, som stjälpes över ända.

Utanför i hallen kommer Jean. Han tvekar om han skall gå direkt för att söka upp Hortense, eller om han skall gå in till sig. Han tycker sig höra buller från Hortenses

rum, men det angår ju inte honom, så han beslutar sig för att gå in till sig. Då ser han hur låsvredet på dörren till Hortenses rum vrides upp och ner, upp och ner. Någon bultar intensivt på dörren.

Hortense står innanför dörren och bultar. Hennes dräkt är i oordning. Detsamma gäller delvis Renard. Han sliter henne bort från dörren, släpar henne genom rummet in i sovgemaket, och slänger henne, så att hon faller över sängen. Från den plats där hon hamnar, kan hon se den låsta dörren. Den börjar skälva för starka slag, den ruskas och plötsligt kastas den loss från sina gångjärn och faller in i rummet. Jean har satt axeln till och står nu upprörd och spörjande i dörröppningen.

Hortense springer upp, rusar genom sovrummet, och kastar sig flämtande intill Jean, i det hon viskar:

- Om du ännu har någon heder, Bob, så rädda mig! Jean Coubert har mer än så - en väl lagrad ilska, som han äntligen får ett härligt tillfälle att ge utlopp åt. Han skjuter undan Hortense och utan att bevärdiga majoren med ett enda ord ger han honom med knuten näve ett slag, som fäller honom till golvet. Renard springer upp, halvt förblindad av raseri, går emot Jean, men fälles på samma lugna, sävliga sätt för andra gången till golvet. Därpå lyfter Jean upp honom vid rockkragen, skakar honom grundligt och slänger honom sedan som en våt trasa ut genom den sönderslagna dörren.

Majoren hamnar i den häpne Marcels armar, men bortförklarar det hela genom att påstå att alltsammans bara var ett litet misstag. Marcel hjälper till att ordna hans toalett och följer honom artigt till dörren.

Men i sovrummet står Jean framför Hortense, obeslutsam och modlös. Han tvingar sig att säga:

- Madame, jag kom hit för att bekänna min skuld -

Hon avbryter honom. Med lysande ögon slår hon armarna kring hans hals och räcker honom sin triumferande och lyckligt leende mun. Han säger hart när förtvivlad:

- Jag kom för att - -

Hon drar sakta till sig hans huvud. Han börjar på nytt sitt madame - men grips av en uppflammande lidelse och viskar:

- Hortense - - jag kom - - -

Han sluter henne våldsamt i sin famn, och då hon långsamt sluter ögonen, kysser han hennes mun, hennes kind, hennes hals.

- Ja, nu vet du hela hemligheten - -

Det är Robert, som säger detta till Pierre, där de sitta på gårdshusets trappa. Han har sett sig nödsakad att förklara det hela och småler nu åt pojkens gapande förvåning. Så halar han fram sitt cigarrettetui och bjuder Pierre. Pojken ser från hans ansikte till handen som han tar i sin och säger:

- Inte hade herrn i längden kunnat lura mig - med den här handen!

På ett finger blixtrar en stor solitär och minst lika komprometterande som ringen är själva den soignerade handen. Robert säger:

- Och eftersom din riktige husbonde antagligen rymt med min hemgift, så måste vi fara in till Paris och spionera. Jag gläder mig barnsligt åt att komma förklädd.

Pierre tål inte att någon misstror hans älskade husbonde. Han svarar lugnt och övertygande:

- Jean Coubert är en skarp och renhårig karl. Den knäcker ni inte!

I Hotel de Luny superar Jean och Hortense på tu man hand, båda i aftondräkt och Jean klädd i handskar. Båda förefalla lyckliga och glada, och kvällen skulle säkert ha avlupit utan komplikationer om inte Hortense plötsligt upptäckt handskarna. Hon skämtar och gäckas med honom - har han blivit så disträ efter sin hjältemodiga handling att han glömt ta av sig handskarna? Hennes gäckeri gör honom brydd.

Han ger den serverande Marcel en hastig blick. Marcel rycker på axlarna - que faire? Det blir ingen annan möjlighet kvar än att ta av dem. Hortense följer hans rörelse med blicken. Så sträcker hon impulsivt sina händer tvärsöver bordet mot den älskade. Han tar dem - och därmed är den falske markisen röjd. Återstår ingenting annat än full bekännelse. Enkelt och rättframt berättar han vad som måste berättas och slutar med att säga:

- Så är det! - Alls ingen markis, madame, bara hans halvbror, en fattig bonde. Att det är sant kunna mina händer bäst intyga.

Och han visar fram dem och vänder dem fram och tillbaka.

Hortense har sprungit upp från bordet inför denna förkrossande underrättelse. Hon andas häftigt, men det skälver ett befriande leende över hennes mun, det ser ut som om hon fått bekräftelse på en misstanke, som hon redan närt. Stilla går hon fram till Jean och tar hans ena hand i sin. Hon betraktar denna visserligen rena, men grova arbetarhand, smeker den lätt och stryker den mot sin kind innan hon kysser den mjukt och vackert. Jean, som viljelöst låtit henne hållas, rycker nu till sig sin hand.

- Varför får jag inte kyssa en hand, som försvarat mig? frågar hon, jag vet händer som inte skulle ha gjort det -

Och hon griper hans nedböjda huvud, lyfter upp det, betäcker det med kyssar med en sorts ömhetens och förtvivlans raseri. Och han låter alla hänsyn fara och låter sig lockas och följer henne, blind och döv för allt utom för sin egen uppriktiga förälskelse.

På landsvägen mellan slottet Tour d'Ivrogne och Paris kör en vällastad grönsakskärra, destinerad till Hallarna. Det är Pierre, som kör gamle Grålle och nästan dold av yppig grönska sitter markisen där bak på en stol, som Pierre gjort bekväm med mjuka kuddar och svept i en filt mot nattkylan. Han förefaller upptagen av sina egna tankar. Han trevar innanför

den kraglösa arbetsskjortan, som hör till den bondska förklädnaden, och tar fram en liten medaljong, som hänger i en guldkedja om hans hals. Han öppnar den, betraktar först bilden av sin mor, som sitter i medaljongens vänstra halva och sedan bilden av - Hortense, som sitter till höger. Han småler och hytter ömt spefullt med pekfingret åt den vackra bilden och säger:

- Lilla Hortense, hur kunde jag vara så dum att jag trodde dig kär i Renard? Han hade naturligtvis helt enkelt stulit din nyckel! Ack ja, vad landsluften stärker förståndet!

Han kysser bilden och stoppar in medaljongen igen, och kärran rullar vidare med vippande blommor och blad mot Paris.

Följande morgon är kärran framme och Pierre söker sig till den plats, där han och husbond brukar salubjuda sina alster. Kommersen kommer snart i gång och Pierre skriker ut sina produkters förträfflighet med en röst, som slår lock för markisens ovana öra. Han är själv sysselsatt med att binda en bukett av de blommor, som medförts från landet, med kännedom om markisens smak förvånar det inte, att buketten blir mycket vacker. När den är färdig säger han till Pierre:

- Nu får du håva in millionerna ensam, Pierre, jag har ett litet rendez-vous -

I hallen i Hotel de Luny äro madame Ponson och notarien sysselsatta med en del papper, som skola undertecknas av markisen och hans markisinna. Det gäller den omtalade hemgiften, som äntligen, utbetalas, eftersom de båda unga nu verkligen försonats. Jean och Hortense inta en så att säga officiell hållning till frågan. Under nuvarande förhållande intresserar dem saken obetydligt i och för sig. Å andra sidan kunna de inte ge uttryck åt sina verkliga känslor. Notarien överlämnar slutligen affärspapperen i ett konvolut till Jean i det han viskar med ett himlasött leende:

- Vad sa jag, herr markis? Kärleken försonar allt!

Utanför på gatan står Robert och ger sin vackra bukett en sista touche. Han går tveksam fram mot porten i det han vid varje fönster stannar ett kort ögonblick som för att speja. I hans uppträdande ligger något skälmaktigt

mystiskt, som hos den där förbereder någon liten lustig överraskning. Just när han kommer i närheten av porten öppnas den, och madame Ponson och notarien lämna huset. De gå pratande förbi Robert, men lägga inte märke till trädgårdsmästaren, som är skymd av sin jättebukett.

Från andra hållet kommer samtidigt tvenne herrar, som stiga in i Hotel de Lunys port. Varken madame eller Robert uppmärksamma dem. I annat fall skulle åtminstone den senare ha känt igen major Renards båda sekundanter. Den flinande negressen släpper in dem i hallen och går att anmäla dem för markisen.

I Hortenses rum, vars dörr alltjämt är borta, men där öppningen nu täckes av ett draperi, försöker hon i upprörda ordalag förmå Jean att inte lämna henne:

- Jean, jag skall säga min man allt! Åh, du kan vara lugn, han kommer inte att sörja!

Hon blir avbruten av negressen, som anmäler de båda herrarna:

- Markisen tar inte emot, förklarar hon bestämt och negressen får gå med det beskedet.

De båda herrarna mottaga meddelandet med synbar skepsis. Den ene säger med ett ironiskt leende:

- Så vänta vi till dess herr markisen behagar komma hem.

De gå makligt och hemtamt ur hallen i riktning mot Roberts rum.

Negressen ämnar muttrande gå åt sitt håll, då hon ser att porten mot gatan sakta glider upp och Robert stiger in, som en tjuv om natten. Han döljer sig bakom buketten, men då

negressen skall köra ut denne fräcke tiggare, låter han buketten sakta sjunka och visar sitt spjuveraktiga, maliciösa ansikte. Han räcker ut tungan åt henne, men då hon ämnar ge hals, lägger han handen över hennes mun och väser:

- Tig!

Så smyger han på tå bort mot Hortenses våning. Redan vid anblicken av draperiet i stället för dörren, grips han av en viss undran. Han hejdas från att gå dit in av upprörda röster, och han hör Hortense säga:

- Så gå då, min älskade! Gå, gå, gå! Men jag kommer att följa dig vart du än går! -

Och Jeans röst, som svarar:

- Du glömmer att jag går till min husbonde, herr markis de Luny, som ädelmodigt lovat att hjälpa sin fattige tjänare.

Roberts hand, som velat skilja draperihalvorna åt, sjunker sakta, likaså handen med blommorna. Vad han hört är honom i förstone fullständigt obegripligt. Han står där och småler på det lite fåniga sätt, som man gör då man plötsligt slungas in i en situation, vars betydelsefullhet man anar, men icke förstår. Han vänder sig för att gå, men den bittra sanningens Medusa-huvud hålles plötsligt upp för hans ögon och han vänder sig åter mot draperiet, lyssnande som den, vilken lyssnar till sin egen dom. Han hör Hortense viska:

- Varför tvista? Käraste käre, min käre - säg mig bara - hur skulle vi kunna skiljas? Och vad betyder för mig Robert? En feg stackare, som aldrig älskat mig, en vekling, som inte ens vågade försvara sin hustru.

Vreden fyller Roberts hjärta. Vrede över förräderiet, vrede därför att han finner hennes beskyllningar överdrivna, orättvisa, vrede därför att han dock känner att dessa beskyllningar äga en ödesdiger grund, hans egen bräcklighet. Han känner sig förkrossad, båda armarna hänga slappt ner i trött hopplöshet.

Innanför draperiet står Jean rätt hopsjunken av ansvaret för det beslut han har att fatta. Så säger han fast och lugnt:

- Hortense, det finns något, som ohjälpligt skiljer oss åt Robert tror på min heder - och jag fattig stackare vill ha rätt att tro på den själv.

Hortense är stolt över sin käre i trots av att hans beslut går tvärtemot hennes hetaste önskan. Hon är betagen av

hans fasta manlighet - just detta som hon saknat hos Robert. Hon smeker honom och viskar varma ord, inte lidelsefulla som hitintills, utan lugnt innerliga, som för lyssnaren vid draperiet äro grymmare och mera ofrånkomliga än de förra.

Robert står och smeker bukettens blommor, som om det vore ett kärt huvud. Ännu skimrar en gnista av det där spjuveraktiga hånlöjet, som aldrig övergivit honom, i mungipan, men plötsligt slocknar det, och han bryts ned i ett trött, modlöst sammansjunkande. Och buketten faller ur hans hand utan att han själv tycks märka det. Så går han långsamt tillbaka genom hallen till sitt eget rum.

Där inne är Marcel i färd med att förklara för de båda herrarna att det är nonsens att utmana markisen, då den person som tog majoren i upptuktelse ingalunda var han - för resten borde väl majoren känna markisen tillräckligt väl -

Han blir avbruten av Robert, som stiger in i sitt rum och säger:

- Marcel, min vän, tillåt markis de Luny att själv föra sin talan. Mina herrar, er vän Renard har grovt förolämpat mig genom att objuden intränga i mitt hem. Jag ställer mig till hans förfogande - men det skall ske nu genast -.

Han betraktar de övermåttan häpna herrarna med en stor, lugn överlägsenhet och gör en ceremoniös bugning, som inte tillåter någon som helst protest.

I hallen har Pierre sålt ut det mesta av sitt lager när en telegrampojke kommer skrikande av alla krafter hans namn

och adress. Pierre blir högst förvånad och stavar sig igenom telegrammet med största möda:

»När du är färdig så infinner du dig i huset rue Parc Monceau nr 13. Är jag inte hemma frågar du efter Marcel. Han har fått mina order. Lev väl, min gode Pierre. De Luny.»

Pierre begriper att sagan börjar nalkas sitt slut och att han skall få träffa sin riktige husbonde igen.

Jean och Hortense ha kommit överens om vad som är att göra. Jean skall fara hem till la Fauvette med det dyrbara konvolutet och ringer nu på Marcel för att få fram bilen. En betjänt svarar på hans ringning att Marcel redan tagit bilen och åkt. Jean förstår inte vart, men han beslutar sig för att skaffa en annan bil och går.

Utanför huset kommer Pierre med telegrammet i hand, jämförande dess uppgift med numret på huset. Han tvekar att ringa på klockan till ett så förnämt hus. Någon kommer och han drar sig snabbt åt sidan.

Jean kommer med ytterrocken på armen så hastigt, att han går förbi Pierre utan att varsna honom. Han spejar till höger och vänster efter en bil, och detta ger Pierre tid att få klart för sig att det är käre husbond som står där, utstyrd till herreman. Det roar honom kolossalt, och han ger Jean en skämtsam puff i sidan, varpå han brister samman i skratt. Jeans häpnad när han får se pojken är stor, och Pierre får genast ingå i svaromål.

Robert står i en ställning, som i hög grad påminner om Donatellos underbart vackra staty över S:t Göran, med båda händerna lagda över varandra på värjans huvud. Han är avklädd till midjan och flämtar av trötthet och ansträngning. Han är en bild av aristokratens ännu levande vilja att utföra ett kraftprov, men hans fysiska oförmåga segrar. Ett

ögonblick är han nära att falla samman efter ansträngningen under duellens första del, som just är slutförd. Då sträcker Marcel, som står tätt bredvid sin herre, fram sin hand och visar en viss nyckel, och detta kommer Robert att räta upp sig med ett triumferande leende. Och, han gör sig redo att börja duellen på nytt.

Pierre har nu slutat sin redogörelse och efter ett ögonblicks fundering räcker Jean honom konvolutet i det han säger:

- När markisen kommer lämnar du honom det här från mig. Skynda dig sen till hallen. Under tiden spänner jag för.

Och därmed går han skyndsamt därifrån.

Hortense står i hallen och framför henne negressen, som med ögonen på skaft och med många korstecken berättar att hon sett och hört ett spöke här i hallen, och att Marcel åkt bort i sällskap med detta samma spöke. Då Hortense skyndar mot draperiet för att gå in till sig, finner hon den tappade buketten på golvet. Hon tar upp den, fylld av onda aningar.

Vid porten till Hotel de Luny står Pierre nu allena och väntar. Då kör markisens bil fram till porten. Marcel hoppar hastigt ur, följd av en herre. I bilen sitter ännu en herre, det är läkaren och markisen. Marcel ger Pierre ett brådskande tecken att komma till hjälp, och markisen lyftes ur vagnen med den största försiktighet. Marcel och Pierre bära honom steg för steg mot trappan. Markisens ansikte verkar härjat och slappt, varje rörelse framkallar en tydlig smärta. Han ler mot den bestörte och sorgsne Pierre, som nu vill lämna fram konvolutet. Men Robert skakar på huvudet och säger med ansträngning:

- Hälsa din husbonde, gosse, att man väntar honom i Hotel de Luny. Men han bör komma genast.

Läkaren övertar Pierres plats och gossen lägger benen på ryggen och springer för livet.

I draperiet står som ett svart utropstecken av förvåning och fasa, negressen. Hortense får alltså en brådstörtad vetskap om olyckan och hon rusar ut genom hallen och bort till Roberts dörr, där Marcel står på post och vill hindra henne. Men hon låter sig icke hindras. Hon knuffar undan honom och går in.

Robert ligger på sängen med ögonen slutna. Ett bandage kring bröstet är blodfläckat. Hortense faller på knä vid sängen och ser frågande upp på läkaren. Han gör en helt liten men tillräckligt sägande åtbörd, här finns intet hopp. Han drar sig några steg bort från sängen. Då öppnar Robert ögonen och möter sin hustrus blick. Tårarna rinna över hennes kinder och när han det ser, lyfter han sakta sin ena hand och stryker bort dem. Han säger:

- Hortense, på mitt fädernegods finns en liten gård - la Fauvette - där bor en ung man - och fast bara en fattig bonde, Hortense, är han en perfekt gentleman.

Handen faller tungt ner på täcket. Han gör en grimas av smärta, men lyfter mödosamt handen på nytt och stryker henne över håret. Han fortsätter:

- Jag ber dig, Hortense, att ställa allt på bästa sätt för min frände, Jean Coubert - och för dig själv min vän -

Han söker Marcel med blicken. Den gamle trotjänaren kommer fram till huvudgärden och Robert viskar:

- Marcel - nyckeln!

Marcel håller den välkända nyckeln i hand. Hortense, skälvande av gråt, ser frågande på honom. Marcel räcker henne den och säger:

- Herr markisen ställde som villkor att om han lyckades sätta in en träff skulle han återfå den förlorade nyckeln,

Robert småler nästan på sitt gamla spjuveraktiga sätt i det han matt säger:

- Och första träffen blev min - men den andra Renards - och den var avgörande!

Hortense gömmer sitt tårdränkta ansikte i täcket. Med en sista ansträngning viskar Robert:

- Glöm inte min stolta släkts valspråk, Hortense. Bäst som sker!

Hortense vågar inte lyfta huvudet från täcket, ty Roberts hand vilar mot hennes hår. Så faller handen tungt och slappt mot täcket. Hortense kysser den häftigt. Över Marcels nästan orörliga lakejansikte rinna tårarna. Han gör stilla korstecknet och sluter sin döde herres ögonlock.

Utanför porten till Hotel de Luny med handen på låsvredet står Jean. Han dröjer, oviss. Så öppnar han långsamt porten och stiger in.

Saltsjöbaden, april-maj 1929.